

Παρωδίες στη νεοελληνική ποίηση
(από τον Σολωμό ως τον Καρυωτάκη)

Ανθολόγηση

Λευτέρης Παπαλεοντίου

Τραϊανός Μάνος

Γιώργος Κεχαγιόγλου

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Προλογικό σημείωμα (3)	Πολύβιος Δημητρακόπουλος (74)
Διονύσιος Σολωμός (5)	Κόθορονος [= Μιχαήλ Μητσάκης] (78)
Αλέξανδρος Σούτσος (5)	Λεβιάθαν [= Νικόλαος Λάσκαρης] (80)
Ευαγγελινός Ιωάννου (;) (8)	Άγγελος Σημηριώτης (81)
Α. Καταραχιάς (8)	Γιάννης Πανούκος [= Νίκος Γριμάλδης] (82)
Παναγιώτης Σούτσος (9)	Τ-καρος [= Γεώργιος Πωπ] (82)
Ανδρέας Λασκαράτος (12)	Β. Μανής [= Βασίλειος Καζινιέρης] (84)
Ανώνυμος [= ;] (εφ. <i>Η Τρακαρούκα</i>) (17)	Νίκος Θ. Αντωνιάδης (85)
Ανώνυμος [= ;] (εφ. <i>Τραμπούκος</i>) (18)	Κ. Βάφης [= Νίκος Καρβούνης] (87)
Σοφοκλής Καρύδης (19)	Πέτρος Μάγνης [= Κ. Γ. Κωνσταντινίδης] (89)
Παναγιώτης Πανάς (20)	Φορτούνιο [= Σπύρος Μελάς] (91)
Σκνίπα [= Εμμανουήλ Ροΐδης] (22)	Καλαμού [= ;] (92)
Μικέλης Άβλιχος (23)	Κώστας Βάρναλης (92)
Άγγελος Καντούνης (27)	Σύλβιος [= Ανδρέας Παπαδόπουλος] (96)
Βασίλης Μιχαηλίδης (28)	Ναπολέων Λαπαθιώτης (98)
Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης (29)	Φώτος Πολίτης (101)
Αλέξανδρος Πάλλης (30)	Κλεάνθης [= Κώστας Ουράνης (= Κλέαρχος Νιάρχος/Νεάρχου)] (101)
Μπάμπης Άννινος (30)	Μεμφίτης ο ανήρ [= Λουκάς Χριστοφίδης] (104)
Δημήτριος Γρ. Καμπούρογλου(ς) (40)	Μαρκελίνος [= ;] (105)
Ιωάννης Τσακασιάνος (46)	Κ. Γ. Καρωτάκης (106)
Γεώργιος Σουρής (46)	
Σατανάς [= Κωνσταντίνος Σκόκος] (65)	
Ruy de Silva [= Γεώργιος Μ. Σιακαλλής] (70)	Γλωσσάρι (108)
Κωστής Παλαμάς (72)	Πίνακας ονομάτων προσώπων (121)
Guerrier [= Ιωάννης Πολέμης] (72)	

Το σχέδιο του εξωφύλλου προέρχεται από την έκδοση: Dominique Goust, *L'Art du Pastiche. Anthologie buissonnière de la littérature française, de Rutebeuf à Anouilh*, Paris, Omnibus, 2019.

μικροφιλολογικά τετράδια 33

Παράρτημα περιοδικού μικροφιλολογικά (αρ. 51)

Διεθνής Βιβλιογραφικός Αριθμός Σειράς: ISSN 1986-2059

ΠΡΟΛΟΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Το παρόν, δεύτερο τεύχος νεοελληνικών ποιητικών παρωδιών (και μερικών «μιμήσεων») περιλαμβάνει ανθολόγηση ολόκληρων ποιημάτων ή αποσπασμάτων ποιημάτων και έμμετρων «ασμάτων» θεατρικών έργων. Ανήκουν σε συγγραφείς γεννημένους από τα τέλη του 18ου αι. ως την τελευταία δεκαετία του 19ου αι., και η ανθολογική διάταξη ακολουθεί (με εξαίρεση τους αταύτιστους ποιητές) τη χρονολογία γέννησης των συγγραφέων και όχι τη χρονολογία γραφής ή δημοσίευσης των κειμένων τους (η οποία, κάποτε, φτάνει και ως τη Δικτατορία του 1967-1974).

(Σημειώνεται πως ένα πρώτο τεύχος παρωδιών, με επιμέλεια του Γ. Κεχαγιόγλου και δημοσιευμένο το φθινόπωρο του 2021 [*Μικροφιλολογικά Τετράδια*, 32], είχε περιλάβει αντίστοιχο υλικό της περιόδου από τις αρχές της νεοελληνικής λογοτεχνίας ως το 1821, ενώ ένα προγραμματιζόμενο τρίτο και τελευταίο θα περιλαμβάνει ανθολόγηση ολόκληρων ποιημάτων ή αποσπασμάτων ποιημάτων και άλλων έμμετρων κειμένων γραμμένων/δημοσιευμένων από ποιήτριες και ποιητές που γεννήθηκαν λίγο πριν από το 1900 και θα φτάνει ως την παραγωγή ποιητών και ποιητριών που γεννήθηκαν ως το 2000.)

Χρειάζεται να δηλωθεί εξαρχής ότι η διάκριση των «ειδών» ή «όψεων» που ονομάζονται «παρωδία», «παλινωδία», «μίμηση» (à la manière de...), «παστίτσιο» (pastiche) και «σάτιρα» αποτελεί ακόμη και σήμερα αντικείμενο θεωρητικής ενασχόλησης και προβληματισμού, καθώς τα όρια ανάμεσα στα παραπάνω «είδη» δεν είναι πάντοτε ξεκάθαρα (υπάρχουν, άλλωστε, και κείμενα που «συνδυάζουν» πτυχές ή γνωρίσματα περισσοτέρων από ένα «ειδών»), ή, κάποτε, εξαρτώνται πολύ και από τις θεωρητικές και γραμματολογικές αντιλήψεις και τάσεις που επικρατούν σε συγκεκριμένες χρονικές περιόδους. Δεν είναι στόχος των ανθολογιών μας να εμπλακούν, εδώ, σε παρόμοιες ειδολογικές συζητήσεις· άλλωστε προτιμήσαμε στις επιλογές μας (π.χ. στην περίπτωση ορισμένων κειμένων του Παλαμά και του Καρωτάκη, καθώς και «μιμήσεων» θεματικής και ύφους του Καβάφη) να είμαστε «ευρύτεροι».

Σε ό,τι αφορά τον όγκο του ανθολογούμενου υλικού, καθώς τα τεύχη των ανθολογιών μας συνιστούν ένα πρώτο εγχείρημα συνολικής χαρτογράφησης (και μερικής «εκμετάλλευσης») ενός αρκετά αδιερεύνητου, μα πλούσιου σε ποσότητα (αν και κάποτε άνισου σε ποιότητα) αριθμού παρωδικών κειμένων, κατεσπαρμένων συχνά και σε μεγάλο αριθμό εφημερίδων και περιοδικών, ελλαδικών και μη, προκρίνεται, συνήθως, και η συμπληρωματική επίταξη των παρωδούμενων ή «(απο)μιμούμενων» κειμένων, ολόκληρων ή αποσπασματικών, ώστε να αναδεικνύονται καλύτερα οι αλλαγές που επιφέρουν οι παρωδίες/«μιμήσεις» τους, με τις δικές τους τεχνοτροπικές, ιδεολογικές (κάποτε καθαρά πολιτικές ή και κομματικές) ή προσωπικές (κάποτε σαφώς επικριτικές ή και «λιβελογραφικές» και όχι απλώς «γελαστικές») σκοπεύσεις τους.

Ως προς την εκδοτική μορφή (με σπάνιες εξαιρέσεις για μερικά γλωσσικά στοιχεία ή μεμονωμένους τύπους αρχαϊστικών ή σαφώς λόγιων κειμένων, π.χ. στην ορθογραφία τύπων του πληθ. της υποτ. ρημάτων ή της αιτ. εν. «τριτόκλιτων» θηλ. ονομάτων, κ.ο.κ.), επιδιώκεται η ενοποίηση, με ορθογραφικό και τονικό εκσυγχρονισμό, καθώς και με μια ορθολογικότερη ρύθμιση της στίξης: επομένως, οι ανθολογίες μας δεν αποτελούν απλές ή/και άκριτες «παλαιογραφικές»/«διπλωματικές» μεταγραφές, αλλά, έχοντας αποδέκτη το σημερινό, κυρίως, αναγνωστικό κοινό, επιθυμούν να του προσφέρουν τη μέγιστη δυνατή «φιλικότητα πρόσβασης» και βοήθεια, ερμηνευτική ή άλλη.

Βέβαια, η ποικιλία των (παλιότερων αυτών) αρχαϊστικών, λόγιων, ημιλόγιων/μεικτών, δημωδών ή και ιδιωματικών κειμένων οδηγεί και στην ανάγκη πλουτισμού ή αναθεώρησης/αλλαγής ορισμένων όψεων του ισχύοντος (π.χ. στον διοικητικό τομέα, στην εκπαίδευση, στον τύπο και τα άλλα Μ.Μ.Ε. κτλ.) μονοτονικού συστήματος, το οποίο θεσπίστηκε εδώ και σαράντα περίπου χρόνια κάτω από συγκεκριμένες συνθήκες για να θεραπεύσει ανάγκες διαφορετικές από αυτές των ανθολογιών μας, και πάνω στη βάση νεοελληνικών κειμένων σύγχρονων ή «δημωδέστερων» (της λεγόμενης σύγχρονης μας «κοινής νεοελληνικής»). Έτσι, π.χ., εδώ δεν απαλείφονται η υπογεγραμμένη στη δοτ. εν. άρθρων και ονομάτων, η κορωνίδα στην κράση, και ο τόνος σε ορισμένα μονοσύλλαβα με δυναμικό τονισμό ή με έμφαση απαραίτητη για λόγους ερμηνευτικούς, συντακτικούς είτε μετρικούς/ρυθμικούς, ενώ, αντίστροφα, και πάλι για λόγους σημασιολογικής ή μετρικής/ρυθμικής ευκρίνειας, δεν σημειώνεται τόνος σε μερικές μη μονοσύλλαβες λέξεις που δεν τον χρειάζονται (π.χ. στον αιτιολ. σύνδ. *γιατι*, κάποτε στην πρόθ. *απο* ή σε άλλα πολυσύλλαβα, είτε σε λέξεις με ξενική προέλευση, όπως τα *αλα*, *μπεη(ς)*, *πασα(ς)*, *χαν*, κ.ά.). Επίσης, σπανιότατα, προστίθεται και σημείο παχέος/έντονου συμφωνικού φθόγγου πάνω στα *σ*, *τσ* (*σ̣*, *τσ̣*).

Τέλος, επειδή κρίθηκε πως το σύγχρονό μας αναγνωστικό κοινό χρειάζεται πρόσθετη βοήθεια, επιτάσσονται στο τέλος του τεύχους ένα ερμηνευτικό Γλωσσάρι πολύ πιο αναλυτικό απ' ό,τι είχε σχεδιαστεί αρχικά, αλλά και ένας χωριστός Πίνακας Προσώπων, με ταύτιση και βασικές πληροφορίες για όσα από τα νεότερα πρόσωπα και ψευδώνυμα προσώπων της περιόδου που καλύπτουν οι παρωδίες και τα παρωδούμενα κείμενα έγινε δυνατό να ανιχνευθούν ύστερα από μη εξαντλητική έρευνα.

Ευχαριστούμε και από εδώ τον φίλο αναπληρωτή καθηγητή της Νεοελληνικής Φιλολογίας του Α.Π.Θ. Λάμπρο Βαρελά για τη σταθερή βοήθειά του στον εντοπισμό κειμένων, και για άλλες υποδείξεις και διορθώσεις του, καθώς και τον έκτακτο συνεργάτη του Ινστιτούτου Νεοελληνικών Σπουδών (Ιδρύματος Μανόλη Τριανταφυλλίδη), διδάκτορα Κώστα Τσιγάνη για την πρόθυμη συνδρομή του στη διερεύνηση, στον δανεισμό και στη φωτοτύπηση/σκανάρισμα ορισμένων έντυπων κειμένων και μελετών.

Διονύσιος Σολωμός (1798-1857)

Προς τους Επτανησίους (απόσπασμα)

Δυστυχημένε μου λαέ, καλέ και ηγαπημένε,
πάντοτ' ευκολοπίστευτε και πάντα προδομένε.

Πηγή: Α. Πολίτης (επιμ.), *Διονυσίου Σολωμού Άπαντα*, τ. 1: *Ποιήματα...*, Αθήνα, «Ικαρος», 21961 (και ανατυπώσεις), σ. 301.

Παρωδείται επίγραμμα του Νικόλαου Κουτούζη («Ο της Ζακύνθου ο λαός πάντοτε τυφλωμένος / ήτο και είναι εξαρχής και καταγελασμένος»), βλ. Γ. Θ. Ζώρας, *Ποίησης και πεζογραφίας της Επτανήσου*, Αθήνα, «Αετός», 1953 [Βασική Βιβλιοθήκη, 14], σ. 87.

Αλέξανδρος Σούτσος (1803-1863)

Ο περί ελευθεροτυπίας κανονισμός,
ή το τυποκτόνον ψήφισμα του Ι. Καποδίστρια

Ένας Γερουσιαστής μας με το στόμα γελαστό
«Σούτσ' ελεύθερε,» με είπε «συγχαρίκια σε ζητώ·
πρόβαλα υπέρ του Τύπου δεκαπέντε άρθρα νόμου·
κατ' αυτό το σχέδιό μου,
είν' ελεύθερος ο Τύπος, φθάνει μόνον να μην βλάψεις
της Αρχής τούς Υπαλλήλους,
τους Κριτάς, τους Υπουργούς μας και των Υπουργών τούς φίλους·
είν' ελεύθερος ο Τύπος, φθάνει μόνον να μην γράψεις.

»Έχω έναν αδελφόν μου Έκτακτον Διοικητήν,
κι έναν πρωτεξάδελφόν μου στο Πρωτόκλητο Κριτήν·
κι εγώ ένα κοκαλάκι σε μιαν κώχη γλυκογλείφω·
πλην τον Τύπο τον λατρεύω· κατ' αυτού δεν δίδω ψήφο·
είν' ελεύθερος ο Τύπος, φθάνει μόνον να μην βλάψεις
της Αρχής τούς Υπαλλήλους,
τους Κριτάς, τους Υπουργούς μας και των Υπουργών τούς φίλους·
είν' ελεύθερος ο Τύπος, φθάνει μόνον να μην γράψεις.

»Ένας μου συναδελφός,
οπού έχει κάποιον λόγον να σιχαίνεται το φως,
φώναζε κατά του Τύπου, φώναζε με στόμα τόσο!
Ίδρωσα τον Εωσφόρο, ίδρωσα ν' αποστομώσω...
Είν' ελεύθερος ο Τύπος, φθάνει μόνον να μην βλάψεις
της Αρχής τούς Υπαλλήλους,
τους Κριτάς, τους Υπουργούς μας και των Υπουργών τούς φίλους·
είν' ελεύθερος ο Τύπος, φθάνει μόνον να μην γράψεις.

»Στο εξής κάθου και γράφε... Κάθου και κουπάνιζέ μας·
τραγουδάκια τύπωνέ μας·
ό,τι πράγμα δεν σ' αρέσει, κι όποιον άνθρωπον θελήσεις,
ημπορείς να σατιρίσεις.
Είν' ελεύθερος ο Τύπος, φθάνει μόνον να μην βλάψεις
της Αρχής τούς Υπαλλήλους,
τους Κριτάς, τους Υπουργούς μας και των Υπουργών τούς φίλους·
είν' ελεύθερος ο Τύπος, φθάνει μόνον να μην γράψεις.

»Τί λοιπόν φυλάγεις; Πάρε το κονδυλομάχαίρο σου·
κονδυλάκια κόψε... Βάλε το χαρτί στο γόνατό σου·
κόκκινη μελάνη θέλεις; Με την κόκκινη αρχίνα·
απ' το κόσκιν' όλους πέρνα, και κανένα μην προσκίνα.
Είν' ελεύθερος ο Τύπος, φθάνει μόνον να μην βλάψεις
της Αρχής τούς Υπαλλήλους,
τους Κριτάς, τους Υπουργούς μας και των Υπουργών τούς φίλους·
είν' ελεύθερος ο Τύπος, φθάνει μόνον να μην γράψεις.

Πηγή: Αλέξανδρος Σούτσος, *Πανόραμα της Ελλάδος, ή Συλλογή ποικίλων ποιημάτων...* Μέρος
πρώτον, Ναύπλιο 1833, σσ. 4-6.

Παρωδούνται το υπ' αρ. 2085 «Ψήφισμα κανονίζον τα περί του τύπου» (από 26.4.1831: «ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΕΙΑ / Ο ΚΥΒΕΡΝΗΤΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ. / Θεωρούντες ότι η αρχή της ελευθερίας του τύπου, την οποίαν παρεδέχθησαν αι Συνελεύσεις του Άστρους και της Τροιζήνος, δεν ενηργήθη μέχρι τούδε κατά διατάξεις κανονικάς, οριζούσας την ευθύνην, εις την οποίαν υπόκεινται οι Τυπογράφοι, και οι εκδίδοντες πονήματα, φυλλάδια, και συγγράμματα περιοδικά: / θεωρούντες ότι το ακανόνιστον τούτο του τύπου έγινεν αφορμή καταχρήσεων μεγάλων, αι οποίαι βλάπτουσι καιρίως τα ουσωδέστατα του έθνους συμφέροντα: / ακούσαντες και την γνώμην της Γερουσίας / ψηφίζομεν. / [...] 2.β' [Ο Τυπογράφος] Υποχρεούται να μη τυπώση τι αντιβαίνει εις τας αρχάς της Χριστιανικής θρησκείας, εις τας κοινώς παραδεδεγμένας αρχάς της ηθικής, ή περιέχον προσωπικήν ύβριν και συκοφαντίαν. / γ'. Να μη τυπώση κανέν πόνημα, φυλλάδιον, ή σύγγραμμα περιοδικόν, καθαπτόμενον τας ευεργέτιδας της Ελλάδος Δυνάμεις, ή προσβάλλον το οφειλόμενον σέβας εις τας Ξένας Αυλάς, ή δυσφημίζον τους παρά τη Κυβερνήσει Αντιπρέσβεις και Πράκτορας αυτών· ή κινούν εις ανατροπήν των καθεστώτων προσωρινώς της Επικρατείας πραγμάτων, δυνάμει των Ψηφισμάτων τής εν Άργει Εθνικής Συνελεύσεως, ή προκαλούμενον εις απείθειαν προς τους νόμους. / [...] 5. Κάθε πόνημα, φυλλάδιον, ή σύγγραμμα περιοδικόν, τυπωμένον, ή δημοσιευμένον εναντίον του άρθρου 2 θέλει κρατείσθαι και εμποδίζεσθαι. Ο δε Τυπογράφος, ή ο Συντάκτης, εάν ο τελευταίος ούτος γνωρισθή και εγκαλεσθή εις τα τοπικά κριτήρια, θέλει καταδικάζεσθαι εις ποινήν χρηματικήν, διακοσίων έως τεσσάρων χιλιάδων Φοινίκων, και εις φυλακισμόν δεκαπέντε ημερών, έως έξ μηνών. [...]), βλ. *Γενική Εφημερίς της Ελλάδος* (του Ναυπλίου), έτος ζ', φ. 31, 29.4.1831, σσ. 177-178, καθώς και την υπ' αρ. 2119 σχετική «Εγκύκλιον» (από 1.5.1831: «ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΕΙΑ / Ο ΚΥΒΕΡΝΗΤΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ. / Προς τους κατά την Επικράτειαν Εκτάκτους Επιτρόπους και Διοικητάς»), *Γενική Εφημερίς της Ελλάδος*, φ. 32, 2.5.1831, σ. 183, αλλά και την εκτενή εισήγηση (από 12.4.1831) «Προς την Σ(εβαστήν) Γερουσίαν», του «επί των Εκκλησιαστικ(ικών), και της Δημοσίου Εκπαιδευσεως Γραμματέως» Ν. Χρυσόγελου, *Γενική Εφημερίς της Ελλάδος*, ό.π., σσ. 183-186.

Τα τελευταία ψηφίσματα του Ι. Καποδίστρια

1. Του Μαρόκου Πολιτεία. Κυβερνήτης Κόντε Νάννες, του ποτέ Τόνη Μαρία.

Θεωρούντες πως ο πλούτος εις τας χείρας των μεγάλων
γίνεται πηγή σκανδάλων,
βλέποντες πως, και με όλην του κυρ-Σταύρου την σοφίαν
και του κυρ-Παπαδοπούλου την αλχημικήν μαγειάν,
έχει χρείαν το Ταμείον από τρισεκτάκτους φόρους,
παρακούσαντες την γνώμην εν ταυτώ της Γερουσίας,
προκηρύττομεν ενόχους της εσχάτης προδοσίας
των Υδραίων τους προκρίτους και της Σύρας τους εμπόρους.
Επομένως προσκαλείται ο Τζοβάννης Γεννατάς
να εκλέξει όσον τάχος εξαιρετικούς Κριτάς,
από μεν την Γερουσίαν
τους κυρίους Αινιάνα, Μεταξάν και Συντροφίαν,
από δε τους Γραμματείς μας τον Γλαράκην, πριν αρχίσει
της υπνωτικής του πλόσκας το κλου κλου να τον ζαλίσει.
Να ιδεί το Έθνος θέλει θριαμβεύοντας τους νόμους,
κι όσους έχουν ταλαράκια κρεμασμένους εις τους δρόμους.

2. Του Μαρόκου Πολιτεία. Κυβερνήτης Κόντε Νάννες, του ποτέ Τόνη Μαρία.

Θεωρούντες πως τα φώτα τα πολλά δεν φέρουν άλλο
παρά θάμβωμα μεγάλο,
βλέποντες πως χωρίς μέσα και με γράμματα δυο τρία
κατορθώσαμεν ως τώρα τόσα τέρατα σημεία,
και τα κάμαμεν με Ράμφους, μ' απροκόπους Κολανδρούτσους,
παρακούσαντες την γνώμην εν ταυτώ της Γερουσίας,
προκηρύττομεν ενόχους της εσχάτης προδοσίας
τους Ζωγράφους, τους Τρικούπας και τους εβδομήντα Σούτσους.
Επομένως προσκαλείται των Κορφών το παλληκάρι,
ο κυρ-κόμης Αυγουστίνος, εις την Ύδραν να στρατεύσει
κι εμπρός όλους να τους βάλει με σπαθί και με σκουτάρι.
Αν μ' εκείνους δεν τολμήσει στήθος στήθος να παλεύσει,
εκεί πάντοτε γυρίζουν ανεμόμυλοι μεγάλοι:
με αυτούς ας πολεμήσει, και τα βγάξει στο κεφάλι.
Να ιδεί το Έθνος θέλει θριαμβεύοντας τους νόμους,
κι όσους έχουν ασπρού φώτα κρεμασμένους εις τους δρόμους.

Πηγή: Αλέξανδρος Σούτσος, *Πανόραμα της Ελλάδος, ή Συλλογή ποικίλων ποιημάτων...* Μέρος
πρώτον, Ναύπλιο 1833, σσ. 43-45. Προτάσεται το (γενικότερο) σημείωμα: «(Τον Σεπτέμβριον του
1831.) / (Η *Γενική Εφημερίς*, η επικληθείσα *Συναξάριον* του Ι. Καποδίστρια, δεν ήτον άλλο, περί τα
έσχατα μάλιστα της Κυβερνήσεώς του, εμψή συλλογή Διαταγμάτων καταδικωτικών και θεμελιωμέ-
νων εις την παρανομίαν. Τ' ακόλουθα Ψηφίσματα δεν διαφέρουν σχεδόν τελείως, ως προς την
ουσίαν, απ' όσα ο Ι. Καποδίστριας αδιακόπως εξέδιδε διά του Συναξαρίου του.)»

Παρωδούνται δημοσιευμένα στη *Γενική Εφημερίδα της Ελλάδος* (του Ναυπλίου), 1831, διατάγματα ή «ψηφίσματα» με αρχή, π.χ.: ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΕΙΑ. / Ο ΚΥΒΕΡΝΗΤΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ, / Επειδή [...] / Ακούσαντες και την γνώμην της Γερουσίας, / Ψηφίζομεν. / [...] / Ο Κυβερνήτης Ι. Α. ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ. [...], «ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΕΙΑ. / Ο ΚΥΒΕΡΝΗΤΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ, / Έχοντες υπ' όψιν την ανάγκην [...] / Θεωρούντες την ανάγκην [...] / Ακούσαντες και την γνώμην της Γερουσίας, / Ψηφίζομεν. / [...] / Ο Κυβερνήτης Ι. Α. ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ. [...], «ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΕΙΑ. / Ο ΚΥΒΕΡΝΗΤΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ, / Προς τους κατά την Επικράτειαν Εκτάκτους / Επιτρόπους, Διοικητάς και Τοποτηρητάς. [...] / Ο Κυβερνήτης Ι. Α. ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ. [...], «ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΕΙΑ. / Ο ΚΥΒΕΡΝΗΤΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ, / Διατάττει, [...] / Ο Κυβερνήτης Ι. Α. ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ. [...], ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΕΙΑ. / Ο ΚΥΒΕΡΝΗΤΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ, / Προς τον κατά την Ανατολικήν Ελλάδα Εκτακτον Επίτροπον. [...] / Ο Κυβερνήτης Ι. Α. ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ. [...], ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΕΙΑ. / Ο ΚΥΒΕΡΝΗΤΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ, / Προς τον Διοικητικόν Τοποτηρητήν Άργους., [...] / Ο Κυβερνήτης Ι. Α. ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ. [...], κ.ο.κ.

Ευαγγελινός Ιωάννου (;)

[Η ελευθεροτυπία στη Μικρά Ασία]

Είν' ελεύθερος ο Τύπος,
φθάνει μόνον να μη γράφει
κατά Τούρκων και αγάδων
και πασάδων Μουσταφάδων.

Είν' ελεύθερος ο Τύπος,
φθάνει μόνον να μη γράφει
εναντίον βεζιράδων
και τον Γκιουλχανέ μη βλάψει.

Είν' ελεύθερος ο Τύπος
κατ' αυτόν τον τρόπον πάντα,
κι όποιος θέλ', ας δοκιμάσει,
αν την κεφαλήν να χάσει
'πιθυμεί απ' το κορμί του,
να μη γράφει καθώς γράφει
της Ανατολής ο Τούρκος,
μόν' να γράφει καθώς γράφουν
σήμερον εις την Ελλάδα.

Πηγή: Ο Μίνως (Πάτρας), 21.12.1841. Με τους στίχους αυτούς κλείνει το κύριο άρθρο του φύλλου, με τον τίτλο «Ο αυτόχρημα τούρκος συντάκτης της εφημερίδος) Ο Αστήρ της Ανατολής», που αποτελεί μια δριμεία επίθεση σε βάρος του ομότιτλου εντύπου της Σύμυνης. Ο Φαίδων Κ. Μπουμπουλίδης (*Έμμετρες παρωδίες, Από τα τελευταία χρόνια του ΙΗ' αιώνας ως τις αρχές του Κ' αιώνας. Συμβολή στη μελέτη της νεοελληνικής σατιρικής ποιήσεως*, Αθήνα 1977, σ. 35) πιθανολογεί ότι η παρωδία αυτή ανήκει στον συντάκτη-εκδότη της πατρινης εφημερίδας, τον Ευαγγελινό Ιωάννου.

Παρωδείται το ποίημα του Αλέξανδρου Σούτσου «Ο περί ελευθεροτυπίας κανονισμός, ή το τυποτόνον ψήφισμα του Ι. Καποδίστρια», βλ. παραπάνω.

Α. Καταραχιάς

Τα Καταχθόνια (αποσπάσματα)

[...]
Λοιπόν προς τίνα βοήσωμεν,
τίς κλαυθμόν εξ οδύνης δέξεται
και καρδιάς στεναγμόν,

ει μη σύ, Πανάχραντε, Αγνή,
η ελπίς ασώτων, ακαθάρτων και πόρνων;

Πού κατελίπομεν,
δείλαιοι, τα τερπνά
και λαμπρά παλάτια
και τους φόρους
αδρούς ούς αεί ημίν
προσέφερον χριστιανοί
και σύμπαντες οι κουτοί πιστοί;
[...]

Πάντα ματαιότης τα ανθρώπινα
όσα ουχ υπάρχει μετά θάνατον·
ου παραμένουν αι λίραι,
ου συνοδεύει η δόξα·
επελθών γαρ ο θάνατος
τους Δεσπότης εξηφάνισεν.
Εν τη γεένη δε αυτούς κατέρριψεν,
ένθα πάντων εστί των Διαβόλων η κατοικία.
[...]

Πηγή: Α. Καταραχιάς, *Τα Καταχθόνια*, Αθήνα 1865, σσ. 21, 22. Βλ. και Γλυκερία Πρωτοπαπά-Μπουμπουλίδου, *Νεοελληνικά Σύμμεικτα*, Ιωάννινα 1975, σσ. 36-37, 32, Φ. Κ. Μπουμπουλίδης, *Έμμετρες παρωδίες*, ό.π., σ. 38.

Παρωδούνται, με στόχο ιεράρχες του Οικουμενικού Πατριαρχείου, υμνογραφικά κείμενα, αφενός του Μεγάλου Παρακλητικού Κανόνος, αφετέρου ο «ήχος γ'» των Νεκρώσιμων ιδόμελων του Ιωάννη Δαμασκηνού (*Ακολουθία νεκρώσιμος ήτοι εις κεκοιμημένους*: «Πάντα ματαιότης τὰ ανθρώπινα, / όσα ουχ υπάρχει μετά θάνατον / ου παραμένει ό πλούτος, / ου συνοδεύει ή δόξα / έπελθών γάρ ό θάνατος / ταύτα πάντα εξηφάνισται. / Διό Χριστώ τῷ αθανάτω βασιλεϊ βοήσωμεν / Τόν μεταστά- ντα έξ ήμῶν άνάπαυσον, / ένθα πάντων έστίν εύφραινομένων ή κατοικία.»)

Παναγιώτης Σούτσος (1806-1868)

Αι εξομολογήσεις μου

Ν' αγαπώ γυναίκας δύο,
σε και την Ελευθερίαν,
και προ πάντων εις την μίαν,
εις σε, φως μου!, να ομνύω·
τραλαλά, ιδού ο γέρος
και παμπάλαιός μου έρωσ.

[...]

Ως παράσημον να βάλω
στο κουμβί μου έναν κρίνο,
και τους Έρωτας να ψάλλω

και γλυκά γλυκά να πίνω
τραλαλά τιρί τιτό,
νά η δόξα που ζητώ.

Ένα δέμα σου λουλούδια,
ένα πλήθος μου τραγούδια,
κι αντί μια βιβλιοθήκη,
μια χρυσή βαρελοθήκη·
τραλαλά τιρί τιτό,
νά ο πλούτος που κρατώ.

Πηγή: Παναγιώτης Σούτσος, *Η Κιθάρα*, ή Συλλογή των νέων λυρικών του ποιήσεων, Αθήνα 1835, σσ. 110-112.

Παρωδούνται στοιχεία της «Βαρελοθήκης» του Αθανάσιου Χριστόπουλου («Έξω, έξω τα βιβλία. / Στη φωτιά η φυλαρία. / Λέξεις, λόγοι, όλα κάτω / τί του κάκου τα φυλάττω; [...] / Βάλε Βάχχον και Μαινάδες / και βαρέλια μυριάδες, / να γενεί βαρελοθήκη / η χρυσή βιβλιοθήκη. / [...]).

Νεκρικός διάλογος

Περικλής, Πλάτων, Ιωάν. Καποδίστριας, Χάρων και ο Νεόστρατος,
νεόφερτος από την Ελλάδα νεκρός.

Πλάτων
Εις ακάνθας και εις βάτους, εις σκιάς κυπαρισσίνους,
Κυβερνήτα της Ελλάδος!, στέκεις σκυθρωπός και σύννους.

Ι. Καποδίστριας
Εις κρημνούς κατεδικάσθην απο σάς μακράν να μένω·
της Ελλάδος εδώ νέα στέκομαι και περιμένω.

Πλάτων
Τα σχολεία της Ελλάδος διά σκυθικούς σου λόγους
έκλεισας εις τους ευγλώττους κι ευφραδείς μου διαλόγους.

Περικλής
Αλυσόδετον αφήκες την Μητρόπολιν των φώτων,
και τον μέγαν Παρθενώνα όταν είδες κατά πρώτον,
«Ω μωρία των αιώνων,» έκραξες μ' αβελτηρίαν
«να προσφέρωσιν εις πέτρας τόσην ένθερμον λατρείαν.»

Ι. Καποδίστριας
Δύναμιν εδώ δεν έχουν, βλέπω, η Ρητορική
και η Διπλωματική·
σιωπώ· του Χάρωνός μας το μονόξυλον αράζει,
στην ανθόστρωτήν μας όχθην νεκρόν Έλληνα εβγάζει·
θα πεισθείτε, σοφοί άνδρες, από τον νεκρόν βεβαίως
πόσον ήμουν εις τας τύχας της Ελλάδος αναγκαίος.
[...]

Πηγή: Παναγιώτης Σούτσος, *Η Κιθάρα*, ό.π., σσ. 139-140.

Παρωδούνται στοιχεία και εκφραστικοί τρόποι Νεκρικών διαλόγων του Λουκιανού.

Μύθος 4: Ιατρός και ασθενής

Έτυχέ τις ν' ασθενήσει, και ο ιατρός της χώρας
τον ερώτησε: «Πώς έχεις;» «ΡΙΓΩ» είπε «πέντε ώρας.»
«Πέντε ώρας; Τόσας μόνον; Καλά κάλλιστα! Τί άλλο;»
«Από τους σπασμούς των νεύρων και χοροπηδώ και ψάλλω.»
«Καλά κάλλιστα και τούτο! Άλλο τι;» «Ο νους με φεύγει
από την στενοχωρίαν, η ψυχή μου θέλει έβγει.»
«Καλά κάλλιστα και τούτο.» και την μύτην του κτυπών
δέκα έχυσε μεγάλα ιπποκρατικά λοιπόν.

Ηύρε νευρικός συγχρόνως εμετός τον ασθενή του·
«Καλά κάλλιστα και τούτο.» επανέλαβ' η φωνή του·
«Καλά κάλλιστα τα πάντα» κράζων ο ασκληπιός,
Θεός έδραμεν εις άλλον ασθενή ζωοποιός.

Έφυγεν αυτός· ο γείτων ελθών τότε του αρρώστου
τον ερώτα: Πώς πηγαίνει; Έπαυσεν ο πυρετός του;
Εσηκώθη ο ζων Χάρος και τον είπε: «Πώς πηγαίνω;
Ερωτάς, καλέ μου γείτων! Καλά κάλλιστα! Πεθαίνω!
Νεκρόν Λάζαρον η θέρμη, καθώς βλέπεις, μ' έχει κάμει·
μ' έκαμαν του ιατρού μου τα πολλά καλά καλάμι·
από τα πολλά πολλά
απωλόλαμεν καλά.»

Επιμύθιον
Πόσοι έλαβον τοιούτον δρόμον δημοσιογράφοι!
«Καλά κάλλιστα! Το έθνος πήγε / πάγει» καθείς γράφει·
και από πολλές πολλές
καταρρέει ευτυχίας και φωνάς των η Ελλάς.

Μύθος 7: Βάτραχος

Βάτραχος εις το λιβάδι από τα θολά νερά του
βλέπει βόδι και ζηλεύει το χονδρό ανάστημά του·
ουδ' αβγού δεν έχει όγκον, κι εις τον νουν του όμως βάλλει,
ο νερόμυαλος, να γένει βόδι κι ίσως και βουβάλι·
και λοιπόν τεντώνεται
και λοιπόν απλώνεται

κι εις τον γείτονά του λέγει: «Πάγω να το ομοιάσω;»
«Τρελός είσαι;» «Διε με τώρα· πλησιάζω να το φθάσω;»
«Τί με ψάλλεις;» «Επλατύνην;» «Ούτε χόνδρος μιας καλάμης.»
«Διε μεάλιν· αν μη βόδι, καν μοσχάρι δεν με κάμεις;»,
κι απ' εδώ πλατύνεται
κι απ' εκεί εκτείνεται,
κι ενώ έκραζε «Τα δύο κέρατά μου, ω χαρά!,
φύτρωσαν, και η ουρά μου ταύρου έγινε ουρά!»,
έσκασε και εις τον πάτον
εβυθίσθη των υδάτων.

Επιμύθιον

Και <ο> μύθος τί δηλοί;
Δηλοί νόημα πολύ·

εις του συνταγματικού της χάρτου την νωπήν φυτείαν
η Ελλάς ζητεί να φθάσει την Μεγάλην Βρετανίαν·
θέλει το του Κωνσταντίνου λάβαρον ν' αναπετάσει,
πριν στρατούς διοργανίσει και πριν στόλους ετοιμάσει·
και το δόγμα λησμονούμεν «Μην επιχειρείς να κάμεις
έργον υπέρ τας δυνάμεις.»

Πηγή: Παναγιώτη Σούτσου, Μύθοι έμμετροι εν παραθέσει προς τους του Αισώπου εξ ών ανεπλάσθησαν, Αθήνα 1865, σσ. 8-9, 14.

Παρωδούνται μύθοι του Αισώπου (π.χ. «Ιατρὸς καὶ νοσῶν»: «Νοσῶν τις, καὶ ὑπὸ τοῦ ἱατροῦ ἐρωτώμενος, ὅπως διετέθη [...]. Ὁ μῦθος δηλοῖ ὅτι μάλιστα τῶν ἀνθρώπων δυσχεραίνουмен τοὺς πρὸς χάριν αἰεὶ βουλομένους λέγειν.») καὶ του Φαίδρου («Rana rupta et bos»: «In prato quondam rana conspexit bovem [...].»).

Ανδρέας Λασκαράτος (1811-1901)

Καβγάς μεταξύ Αγαμέμνονος και Αχιλλέως

[...]

Μα τότες αρκινάει λυσομανώντας
κι αφρίζοντας να βρίζει τον Ατρείδη.
«Μεθύστακα,» του λέει «σγούρδο, σκυλάφτη,
γκολφινόμοι, ψειρή, κομπολογάτε,
που στο έργο σου και συ τώρα πουλιέσαι
σαν υπουργός, σα νομάρχης, σαν ταμίας,
σαν τελώνης, σα δήμαρχος, σαν κλήτορας,
σαν κριτής, σα γραφιάς, σαν κάθε υπάλληλος
των χίλιων οχτακόσιων εβδομήντα,
και τα σκεπάζεις όμως σαν τη γάτα...
και καυχίεσαι πως έχεις σκεπασμένες
εκεί αποκάτου αρετές και χάρες!...
Εσύ ποτέ στον πόλεμο δεν ήρτες,
εκεί που εγώ χτυπιώμαι σα λιοντάρι,
μα προτιμάς να στέκεις τρυπωμένος
και ν' αρπάζεις τα κόπια τα δικά μας.
Μα σου το λέω και τώρα, και σ' τ' ορκίζω,
ναι, μά τη Δραπανιώτισσα, που ρίχτει
τα συμπάρα και ξαφνίζει τσου Πλακιώτες,
και μά την Παλαιόχτιστη, που ιδρώνει
ιδρωτα κρύον, γιατί είναι μαρμαρένια,
μά την Κεχριωνιώτισσα, που φεύγει
και πάει στην Μπαρμπαριά και φέρνει σκλάβους,
και μά την Περγιγού, που δεν κουνιέται,

γιατι τσ' έχουν τριγύρου ρεστελάδες,
θα 'ρτει μέρα που θα με αποζητήσεις,
θα μεταγνώσεις για το κάμωμά σου
και θα πεις «Αχ, εκείον τον Αχιλλέα,
που 'ν' το καλύτερό μου παλληκάρι,
τον έχω αδικημένον και διωγμένον».»
Είπε, κι έκατσε απάνου στη γιακέτα του
που 'χε στη γη απλωμένη για τη νότια,
γιατι ήταν ο καιρός αποβρεχάρης
κι ετρέχανε διάρροιες και συνάχια.
Μα τότες μπαίνει ο Νέστορας στη μέση,
ο Νέστορας, εκείος ο ξακουσμένος
πρώτος μπαλιγαδόρος μες στην Πύλο,
οπού έκανε στους δύστυχους Πυλιώτες
τη μέρα νύχτα, και τη νύχτα μέρα
κι εμπόρειε ναν τους δώσει ένα ραπάνι
για γαρούφαλο· δεύτερος Λομπάρδος!...
«Ε, παιδιά,» λει «τί 'ν' τούτες οι αναγούλες;
Μη θέλετε να κάμετε τσου Τούρκους
να χαρούνε γρικώντας πως μαλώνετε;
Μη, θα ξαναεώσεται εδώ τώρα
τα παλαιά των προπατόρωνέ μας,
του Βιιεράτου, που το ενάντιο κόμμα
για βρισιά τον εφώναζε Λομπάρδο,
και του Βαντόρου, οπού οι άλλοι πάλε
τον εφώναζανε Λιούρη; Α, μα εκείνοι,
εκείν' οι αθρώποι δε μεταγεννιώνται!
Εκειός ο Βιιεράτος! Τί αθρωπάτσος!
Μεγαλόσωμος, όμορφος, λεβέντης,
ήρωας για εκλογές και δημαρχίες!
Ούτε πόμεινε οπίσω κι ο Βαντόρος,
στεγνός αλήθεια, μα ήτανε νευρώδης,
όχι ψηλός, μα δύναμη γιομάτος,
κι εβάσταε πάντα απάνου του ριβόλβερ,
όχι για να σκοτώσει, ο Θιος φυλάξει,
μόνε γιατι τ' αρέσανε τα συμπάρα.
Εκείν' ήτανε αθρώποι! Μ' από κείνους
δε γεννιώνται πουλιό τώρα στον κόσμο.
Θυμώμαι τότες ήρτανε στα χέρια
η πλέμπα κι η αρκοντιά για 'πινομή τους,
κι εύγε τους, γιατι τ' άξιζε το πράμα.
Μ' ακούστε με, γιατι είστενε κι οι δύο
νεότεροί μου. Φτιάστε τα, ησυχάστε
και, μιμούμενοι εκείνους και σεις τώρα,
για να ιδούν και οι δικοί σας πως τα εφτιάστε,
εβγάτε και σεις όξου αλαμπρατσάντε.»

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΚΑΒΓΑ

Οι άνωθεν δύο ύστεροι Κύριοι δεν θα τους κακοφανερί ελπίζω ότι εμελέτησα το όνομά τους σε μίαν αθώαν αστείότητα. Οι Κύριοι τούτοι μού είναι παρομοίως αγαπητοί και σεβαστοί, επειδή παρομοίως αξιαγάπητοι και αξιοσεβάστοι. Το συμβάν τους μου εχρειάζονται για την παρωδία μου, και δεν ενόμισα χρειαζόμενο ν' αποσιωπήσω ή ν' αλλάξω τα ονόματά τους.

Πηγή: Ανδρέα Λασκαράτου, *Ποιήματα (και ανέκδοτα)*, Αθήνα, Εκδόσεις Μαρή, 1975, σσ. 28-30. Το παραπάνω απόσπασμα τοποθετείται στα 1870, για να σχολιαστούν οι δημοτικές εκλογές στο Αργοστόλι, κατά τις οποίες επανεκλέχθηκε δήμαρχος ο Παναγής Βινιεράτος.

Παρωδείται η *Ιλιάς* (Α 101-284), ειδικά η σκηνή που αναφέρεται στη σύγκρουση του Αγαμέμνονα με τον Αχιλλέα. Από την αντίστοιχη σκηνή μεταφέρουμε εδώ μερικούς ενδεικτικούς στίχους (Α 222 κ.ε.) σε απόδοση των Ν. Καζαντζάκη και Ι. Θ. Κακριδή:

Ωστόσο το θυμό δε σκόλαζε τότε ο Αχιλλέας, μόν' πήρε
φαρμακεμένα λόγια κι έλεγε στο γιο του Ατρέα γυρνώντας:
«Μεθύστακα, με μάτια εσύ σκυλιού και με καρδιά αλαφίνας!
Πότε η καρδιά σου εσένα βάστηξε ν' αρματωθείς και να 'βγεις
με τα φουσάτα μας στον πόλεμο; Πότε να πας να στήσεις
καρτέρι με τους πιο αντρωμένους μας; Το τρέμεις σαν το Χάρο!
Αλήθεια, πιο καλά στ' απλόχωρα των Αχαιών λημέρια
όποιου μιλήσει αντρίκεια αντίκρου σου ν' αρπάξεις το μοιράδι!
Χαρά στο λαοφαγά τον άρχοντα, που ορίζει τιποτένιους!
Αλλώς, Ατρείδη, λέω δε θα 'σωνες άλλη αδικιά να κάνεις.»

Περί ομοιοκαταληξίας (Κατά την Β' Σάτιραν του Boileau)

Ω πνεύμα πλούσιο, σπάνιο, που οι στίχοι είναι για σένα
παιγνίδι παιδιαρίστικο χωρίς μπελά κανένα,
οπού για σε ο Απόλλωνας τους θησαυρούς του εμπρός σου
όλους τούς είχε ανοικτούς κι έπαιρν' ο λογισμός σου.
Στες μάχες τες πνευματικές με νίκη πάντα βγαίνεις,
να βρίσκεις ρίμα φυσική, πες, Σολωμέ, πού γαίνεις;
Ο στίχος σου στο τέλος του ποτέ του δεν κουτσαίνει,
η ρίμα, λες και μόνη της, γυρεύοντας σε γαίνει.
Κι αντί να τρέχεις στα βουνά γι' αυτήν και εις τα δάση,
στην άκρη μόνη στρώνεται, ο κόσμος να χαλάσει.
Μα 'γώ, που, του κακόμοιρου, φριχτή ιδιοτροπία
να κάνω στίχους μῶδωσε αβάστακτη μανία,
μπορώ μια ρίμα καν να βρω να 'ρχεται στο σκοπό μου. [...]

Ευτυχισμένοι της κλεινής Αθήνας λογιότατοι!
Που σ' όλα τα γραφήματα σεις είσθε αξιότατοι:
και λυρικά και επικά και τραγικά και αστεία
εσείς τα ξεφουρνίζετε με όμοια ευκολία·
οι πλιο μικρότεροι απο σάς, κι ακόμ' οι μαθητάδες
στέλνουν στο διαγωνισμό ποιήματα χιλιάδες.

Και σε τί γλώσσα!... Οι θέλοντες να τηνε καταλάβουνε
πρέπει να ξεμολογηθούν κι απέ να μεταλάβουνε.
Αδιάφορο αν η ρίμα σας ελεεινά κουτσαίνει,
αδιάφορο αν ο λαός γρι δεν καταλαβαίνει,
αδιάφορο αν οι στίχοι σας με την καλαισθησία
και με το λόγο τον ορθό παίζουν μονομαχία,
ο Αφεντούλης θα βρεθεί για να σας στεφανώσει
κι ο Ράλλης ή ο Βουτσινάς καλά να σας πληρώσει.

Τέτοια είν' η ζάλη τρομερή οπού με κυριεύει·
του κάκου η μαύρη μούσα μου ρίμες καλές γυρεύει·
μ' αφού φαίνεται αδύνατο τέτοιες εγώ να φτιάνω,
μάθε με κάλλιο, Σολωμέ, κονδύλι να μην πιάνω.

Πηγή: Ανδρέα Λασκαράτου, *Ποιήματα*, ό.π., σσ. 28-30.

Παρωδείται το ποίημα του Nicolas Boileau «À M. Molière (Satire II)», που αρχίζει με τους στίχους:

Rare et fameux Esprit, dont la fertile veine
ignore en écrivant le travail et la peine;
pour qui tient Apollon tous ses trésors ouverts,
et qui sçais à quel coin se marquent les bons vers. [...]

Την είδα την Ξανθούλα

Τον είδα τον Μακράκη
τον είδα όταν αργά
εβγήκε οχ το καϊκάκι
κι επάτησε στεριά.

Εφύσouvε το αέρι,
κι ακουόντανε και «ουρά»
κι εκείνος με το χέρι
τους φίλους χαιρετά.

Μα στο χαιρετισμό του
μου εφάνηκε να ιδώ
πως για τον ερχομό του
δεν ήυρε ενθουσιασμό.

«Πέτε μου,» λειει «παιδιά μου,
αν είσασθε καλά,
ελάτε εδώ κοντά μου,
κι εγώ μ' εσάς κοντά.

»Ήλθα να ιδώ πώς πάνε
του Σχίσματος οι ευχές,
αν ίσως προστελάνε,
αν κάνετε δουλειές.

»Για μέ, κολήδές μου,
σας λεω πως είν' καιρός
που δεν παν οι δουλειές μου
μα διόλου, διόλου εμπρός.

»Με αφήσαν της παρέας
οι πρώην συχναστές,
κι εκείνος ο Ανδρέας
μου τες χτυπάει ζεστές.»

Τον είδα το Μακράκη,
τον είδα όταν αργά,
περνώντας το σοκάκι
τους έλεγε σιγά:

«Ναι, μά τον Θεον τον Δία
και μά την Ήρα αυτή,
του Διος την Παναγία,
και μά τον Ηρακλή,

»σας λεω πως οβολάκι
δε μπαίνει τώρα πλιο
στην τσέπη τού Μακράκη,
κι εγώ λιγοψυχώ.

»Αλλά για σας ελπίζω
καλύτερες δουλειές,
στες επαρχίες γνωρίζω
είν' πλήθεις οι αλαλιές.»

«Ω πάτερ θεολογάρη,»
λένε οι Μακρακικοί
«της Κόλασης καμάρι
και του Διαόλου ευχή!

»Αχ, η θρησκευτική
αρχίνησε κι εδώ,
καθώς κι η υποκρισία,
να 'ναι σε ξεπεσμό.

»Και ο καθείς να βλέπει
σε δούτη γαλιτσιά
και να μας λεν πως πρέπει
ν' αλλάξομε δουλειά.

»Μόν' δείξε μας τσι πλάτες
και πήαινε στο καλό,

Πηγή: Ανδρέας Λασκαράτος, *Ποιήματα*, ό.π., σσ. 143-144. Βλ. και Φ. Κ. Μπουμπουλιδής, *Εμμετρες παρωδίες*, ό.π., σσ. 42-43.

Παρωδείται η «Ξανθούλα» του Σολωμού (βλ. Α. Πολίτης, επιμ., *Διονυσίου Σολωμού Άπαντα*, τ. 1, ό.π., σσ. 65-66):

Την είδα την Ξανθούλα,
την είδα φες αργά,
που εμπήκε στη βαρκούλα
να πάει στην Ξενιτιά.

Εφούσκωνε τ' αέρι
λευκότατα πανιά,
ωσάν το περιστέρι
που απλώνει τα φτερά.

Εστέκονταν οι φίλοι
με λύπη, με χαρά,
και αυτή με το μαντίλι
τους αποχαιρετά.

Και το χαριετισμό της
εστάθηκα να ιδώ,
ώσπου η πολλή μακρότης
μου το 'κρυψε και αυτό.

Εις το μπαστούνι του

Σε γνωρίζω οχ το μπαστούνι
που με ορμή χτυπάει τη γη,

γιατι απο δώ πελάτες
δεν ματαβλέπεις πλιο.»

Τον είδ' από μακρόθε,
τον είδα όταν αργά
εμίσειε απο εδώθε
με δάκρυα θερμά.

Κι επήγα επιθυμώντας
κι εγώ ως εκεί να ιδώ
κι εγγίστρουνα πατώντας
στο έδαφος το υγρό.

Γιατ' έκλαιε τ' Αργοστόλι
με τόση απελπισιά,
που ελαμπουτσάραμε όλοι
σε δάκρυα γκαρδιακά.

Κι αφού πανί, μαντίλι
δεν έβλεπα πουλιό,
«Ταρλά λαράν» οι φίλοι,
«Ταρλά λαράν» κι εγώ.

Σ' ολίγο, σ' ολιγάκι
δεν ήξερα να πω
αν έβλεπα πανάκι
ή του πελάγου αφρό·

και αφού πανί, μαντίλι
εχάθη στο νερό,
εδάκρυσαν οι φίλοι,
εδάκρυσαν κι εγώ.

Δεν κλαίγω τη βαρκούλα,
δεν κλαίγω τα πανιά,
μόν' κλαίγω την Ξανθούλα
που πάει στη Ξενιτιά.

Δεν κλαίγω τη βαρκούλα
με τα λευκά πανιά,
μόν' κλαίγω την Ξανθούλα
με τα ξανθά μαλλιά.

σε γνωρίζω οχ το ρουθούνι
που ανοιχτό φυσομανεί.

Απ' ομπρέλα σου βγαλμένο
και φτιασμένο απο εσέ,
φαίνεται όξουθε φερμένο,
χάιρε, μάστορα καλέ.

Εκεί μέσα εκατοικούσε
σκεπασμένο από πανιά

Πηγή: Ο Νουμάς 739 (19.6.1921) 353, και Ανδρέα Λασκαράτου, *Ποιήματα*, ό.π., σ. 166. Βλ. και Φ. Κ. Μπουμπουλιδής, *Εμμετρες παρωδίες*, ό.π., σσ. 42-43.

Παρωδούνται οι τέσσερις πρώτες στροφές του Ύμνου εις την Ελευθερίαν του Δ. Σολωμού. (βλ. Α. Πολίτης, επιμ., *Διονυσίου Σολωμού Άπαντα*, τ. 1, ό.π., σ. 71). Βλ. και παρακάτω, Μπάμπης Αννι-
νος.

Ανώνυμος

Ποιήσις Λεβαδίτη

Ω λιγυρόν και στρογγυλόν βουτσί μου,
και συ γλυκό και νόστιμο κρασί μου,
εσείς τον νουν μου παίρνετε
και την καρδιάν μ' ευφραίνετε·
να ζήσει το κρασί μου,
ν' αναστηθ' η ψυχή μου!

Βουτσί μου, σαν σ' ακούω να γεμίζεις,
και συ γλυκό κρασάκι μου ν' αφρίζεις,
εσείς τον νουν μου παίρνετε
και την καρδιάν μ' ευφραίνετε·
να ζήσει το κρασί μου,
ν' αναστηθ' η ψυχή μου!

Η ώρα έφθασεν, ελάτε πλέον,
εδώ θ' ανοίξ' ένα κρασάκι νέον,
το τρικ, το τρακ, το ντριν, ντρομ, ντρουν,
αρχίζουν όλοι να ροφούν,
και 'γώ ποτήρια σπάζω,
«Ζήτω, κρασί!» φωνάζω.

Πηγή: Η Τρακατρούκα, 24.7.1850. Βλ. και Φ. Κ. Μπουμπουλιδής, *Εμμετρες παρωδίες*, ό.π., σσ. 36-37.

Παρωδείται «θούριος» που αποδίδεται στον Κωνσταντίνο Κοκκινάκη (1781-1831, βλ., π.χ., Δημήτριος Κ. Κοκκινάκης, *Πανελλήμιος Ανθολογία ήτοι απάνθισμα των εκλεκτοτέρων ελληνικών ποιημάτων*, Αθήνα 1899, «Ο τουρκομάχος Έλληνας», σσ. 264-265: «Ω λιγερόν και κοπτερόν σπαθί μου, / και συ, τουφέκι, φλογερόν πουλί μου! / Εσείς τον Τούρκον σφάξατε, / τον τύραννον σπαράξατε. / Ν' αναστηθ' η πατρίς μου, / να ζήσει το σπαθί μου! // Σπαθί μου, σαν σ' ακούω να γλιγκλίζεις, / και συ, μαύρον τουφέκι, να βομβίζεις, / να στρώνονται Τουρκών κορμά, / «Αλλάχι!» να σκούζουν τα σκυλιά, / αυτή 'ν' η μουσική μου, / που τέρπει την ψυχή μου! [...]»).

Ανώνυμος

Η πλάση του Γ. Γλήνη

Σε γνωρίζω από την κέρα
την ουραγκουταγκική,
και από την κουταμάρα
οπού μέσα κατοικεί.

Εύμορφα πελεκημένο
από κούτσουρο γερό,
το παιδί το παινεμένο
του κυρ-Γλήνη θεωρώ.

Κατοικούσε στου πατέρα
το φτωχό το μαγαζί,
και πετιόταν δώθε πέρα
μ' άλλα κούτσουρα μαζί.

Ήρθε τέλος μια ημέρα
να πελεκηθεί κι αυτό
και ακούγεται κει πέρα
φοβερό πελεκητό.

Πελεκάει ο πατέρας,
και με την υπομονή
βλέπει θαύμα της ημέρας
ο Γιωργάκης να φανεί.

Είδ' ανθρώπινα σημεία
και ανθρώπινη λαλιά,
αλλ' η κέρα ήταν άδεια,
δεν είχε μυαλό σταλιά.

Ροκανίδια τόντ' αρπάζει
ο πατέρας του πολλά
και την κέρα του στοιβάζει
που ήταν άδεια από μυαλά.

Και γιομάτο το κεφάλι
αφού μπόρεσε να ιδεί,
μια ματιά έρριψε πάλι
ο πατέρας στο παιδί:

και κοιτάζοντας ο γέρος
το παιδί το θαυμαστό,
βλέπει της καρδιάς το μέρος
πως ην άδειο και αυτό.

Μια γιδοκοιλιά ζητάει,
του την φέρνουν, και μεμιάς
εις τα στήθη την κολλάει,
εις το μέρος της καρδιάς.

Έτσι το παιδί του Γλήνη
σε καλούπι ανθρωπινό
πελεκήθη για να χύνει
φως μια μέρα στο κοινό.

Με το Μέλλον την Ελλάδα
να φωτίζει π' αγαπά,
σαν ακοίμητη λαμπάδα
που τα σκότη διασκορπά.

Πριν το Μέλλον να προβάλλει
σαν αστέρι τ' ουρανού,
είχε φούσκωση μεγάλη
από γνώση κι απο νού.

Οι ιδέες είχαν βράση
εις την κέρα του κακή,
κι ήταν κίνδυνος μη σκάσει
καμιά μέρα σαν κουκί.

Το κονδύλι στη μελάνη
τότ' εβούτησε μ' ορμή,
και το Μέλλον ανεφάνη
σε σωτήριο στιγμή.

Κι άρχισε να ξεθυμαίνει
η πρησμένη κεφαλή,
και η γνώση να πληθαίνει
στην ελληνική φυλή.

Τότε άρχισε να λύνει
κάθε ζήτημα δεινό,
και με το σακί να δίνει
συμβουλές εις το κοινό.

Τόντ' εδόθηκε στον Τύπο
όση πρέπει προσοχή,
κι εις του Μέλλοντος το χτύπο
ετρεμούλιαζ' η Αρχή.

Τότε ένιωσαν κι οι Φράγχοι
οι κουτοί εκστατικοί
πως τους πήρανε φαλάγγι
εις τα φώτα οι Γραικοί.

Ποιος πιστεύει, ποιος πιστεύει
τέτοιο θαύμα φοβερό!
Πως ο κόσμος προοδεύει
ξεχαστά με τον καιρό!

Νιες κι αγόρια ζηλεμένα
εις τα χρόνια τα παλιά,

Πηγή: Τραμπούκος, 13.9.1867.

Παρωδείται ο «Ύμνος εις την Ελευθερίαν» του Δ. Σολωμού.

Σοφοκλής Καρύδης (1832-1893)

Εις τους δύο ομοτέχνους υπουργούς

Νάνι νάνι, νάνι νάνι,
Λόντε μου και Δεληγιάννη!
Έλα, φάντε, κι έπαρέ τους
και σύ, δάμα, κοιμίσε τους,
και γενού προσκέφαλό τους
εσύ, ρήγα, στ' όνειρό τους.

Νάνι νάνι,
Φθάνει ω<ι>ί.

[...]

Εις ανόητόν τινα υπεράσπισιν του Φιλήμωνος

Νάνι νάνι, νάνι νάνι,
νερουλό παιδί του Γιάννη!
Έλα, δάμα, έπαρέ το,
και σύ, κούπα, κοιμίσε το!

Πηγή: Σοφοκλής Κ. Καρύδης, Φύλλα, ήτοι Παίγνια ποιητικά. Έτος πρώτον, Αθήνα 1869, σσ. 59, 162.

Παρωδούνται δημώδη νανουρίσματα/ναναρίσματα (πρβ., π.χ., «Νάνι νάνι το παιδί μου, / έλα, Ύπνε, ύπνωσέ το / και γλυκά ποκοίμισέ το, / έλα, Ύπνε, πό τ' αμπέλια, / πάρ' το π'δί μου από τα χέρια, / πάρ' το, σύρ' το στα μαντράκια, / να κοιμάται σαν τ' αρνάκια, / να κοιμάται σαν τ' αρνάκια, / να ξυπνά σαν τα κασ'κάκια» «Νάνι, νάνι νάνι, νάνι-νάνι. / Έλα, Ύπνε μου, πάρε το / κι άμε το στους μπαξέδες / και γέμισε τους κόρφους του / λουλούδια, μενεξέδες. / [...] / Νάνι νάνι, το χρυσό μου το φιντάνι» « Ύπνε που παίρνεις τα παιδιά, / έλα πάρε και τούτο, / να μου το πας στον γκιουλιμπαξέ / και πάλι φέρε μού το. / [...] Νάνι νάνι, νάνι νάνι / το μωράκι μου να κάνει. / Έλα, Ύπνε, πάρε μού το / και γλυκά αποκοίμισέ το» «Αγια-Μαρίνα, κοιμίσε' το, / κι αγια-Σοφιά, νανούρισε' το, / έπαρ' το,

πέρα γύρισ' το, / να δει τα δένδρη πώς ανθούν / και τα πουλιά πώς κιλαδούν / και πάλε στράφου,
φέρε το, / μην το γυρέψ' ο κύρης του / και δείρει τους βαίλους του, / μη το γυρέψ' η μάνα του / και
κλάψει και χολικιασθεί, / και πικραθεί το γάλα της»).

Εις την ευλαβή αγόρευσιν του Κουμουνδούρου

Ανοίγω το στόμα μου
και λαληθήτ' ως σωτήριον:
«Ο ων με το κόμμα μου,
θα έχει πάντοτ' αργύριον.»

Πηγή: Σοφοκλής Κ. Καρυδής, Φύλλα, ήτοι Παίγνια ποιητικά, ό.π., σ. 62.

Παρωδείται η αρχή του «ειρμού» της «ωδής α'» του Κανόνος του Ακαθίστου Ύμνου («Ανοιξώ το
στόμα μου, / και πληρωθήσεται πνεύματος, / και λόγον έρεύξομαι / τῆ βασιλίδι Μητρί / και όφθη-
σομαι / φαιδρῶς πανηγυρίζων, / και ἄσω γηθόμενος / ταύτης τά θαύματα.»).

Παναγιώτης Πανάς (1832-1896)

Ποιητική συνταγή

Πάρε δυο σύγνεφα· μια λίτρ' αγέρα·
δρυσιάς δυο γράνα και μια φλογέρα·
τρεις τόνους Πίνδο· τέσσαρους χιόνι·
μια λίτρ' ανάσαση και ένα αηδόνι,
δεμάτια τέσσερα δάφνες, μυρτούλες·
ράσα· ξεσκλίδια· γύφτους· αυγούλες·
πέντ' έξι σήμαντρα· γλαν γλαν καμπόσα·
χιλιάδα κύματα· Όλυμπο και Όσσα·
κρεβάτια· γαίματα· σάπια κουφάρια·
αστροπελέκια· σκύλους και φάρια.
Ένα ξεφτερί· δυο πήχες ράμμα·
καμπόσα δάκρυα μέσα σε γράμμα·
λαψάνες· λάπατα και καυκαλίδες·
περιοκλάδι και τσουτσουμίδες.
Δυο δράμια άγρια, σκληρά σκουλήκια·
βροντές· βοριάδες· ρόδα και φύκια.
Αϊτό κλωσούρα· δέκα φλοκάτες·
δυο ραμπαούνια· μάτια πινιάτες·
μία νυχτερίδα· μία χελώνα·
νιόνυφη άνοιξη· προεστό χειμώνα·
βλαστήμιες άπειρες· σάρκα καμπόση
και νεκρολούλουδα χορτάτη δόση.
Αχτίδες, σάβανα και έρμα πλάγια·
ένα βροκόλακα· μια κουκουβάγια·
έναν Αλήπασα· καντάρι τρέλα...

Σε μια θεόχτιστη ρίζ' τα παδέλα,
ύστερα, κρούσταλλο ρίξε νεράκι,
βρουσούλας γέννημα... ή και απ' αυλάκι.
Πέσε τ' ανάσκελα και 'πίθωσέ τα
στα έρμα στήθια σου και βάσταέ τα.
Φύσησε, φύσησε στα σωθικά σου,
καμίνι άναψε μες στην καρδιά σου.
Άσ' την παδέλα να πάρει βράση,
μονάχα πρόσεχε να μη σου σπάσει.
Ας πάρει μπουρμπουλα μονάχα τρία,
και είναι έτοιμο μ' επιτυχία
γιαχνί αθάνατο, ποιητικό...
Κένωσ' το, κένωσ' το ζεστό ζεστό
σε αλαβάστρινο σκουτέλι ή πιάτο...
και πες του κόσμου: «Κόπιασε, φά' το.»

Πηγή: Παναγιώτης Πανάς, Έργα αργίας, Αθήνα 1883, σσ. 55-56. Πρώτη δημοσίευση στη σατιρική
εφ. Σφήκα (8.2.1868) με τον τίτλο «Ρετσέτα του Μαγειριάδου» και τη διευκρίνιση: «για να πετυχαί-
νει κανείς σοφιγάδα ποιητικά, γουστόζα και νόστιμα, οπού να γλείφει κανείς και τα δάκτυλά του,
εξαγμένη από τα μαγειρεύματα του στεφανωμένου δόκτορος Βαλααμπορικού.» Προφανώς ο ριζο-
σπάστης Πανάς επιχειρεί δηκτικό λογοπαίγνιο με το επώνυμο του εστεμμένου δόκτορος/ποιητού
(doctoris poeta laureati) ενωτικού και φιλοβασιλικού Βαλαωρίτη, παίζοντας με τον Βαλαάμ της
Παλαιάς Διαθήκης και τη περίφημη γαϊδουρίτσα του (Αριθμοί 22.21-33: Βαλαάμ+ μπορικός = γάι-
δαρος/γαϊδαράκος < παλ. ιταλ. borisco). Το 1868 κυκλοφόρησαν και τα ποιήματα του Βαλαωρίτη
σε δύο τόμους, με πλήθος συνδρομητών.

Παρωδούνται στοιχεία από ποιήματα του Βαλαωρίτη, όπως η χρήση ιδιωματικών εκφράσεων, οι
ρητορικοί τρόποι του δημοτικού τραγουδιού, η επιμονή στο ασύνδετο σχήμα, η πληθωρική συσώ-
ρευση περιγραφών από το φυσικό περιβάλλον (βλ., λ.χ., την ποιητική σύνθεση «Αθανάσης Διάκος»
και στίχους όπως: «Εκλωθε τη σαπίλα του στρωμένος στα ξεσκλίδια, / που το 'φερνε πάσα φορά
το κλεψιμό, η κρεμάλα. / Αχώριστοί του σύντροφοι σφυριά, τριχιές, αμόνι, / στουρνάρια για το
γδάρισμο, παλιόκαρφα, ψαλίδες, / μια νυχτερίδα, ένας σκορπιός, μια κίσσα, μια χελώνα» κτλ.), αλλά
και ο ιδιόμορφος στίχος δημοφιλών ποιημάτων του (λ.χ. στα «Η φυγή» και «Αστραπόγιαννος»).

Νεοελληνική ποίησης (Ρομαντική σχολή)

Έλαμπε την νύκτα ταύτην ήλιος ακτινοβόλος
και εχύνετο το μαύρον περίξ φως των κεραυνών.
Εν σιγή βρονταί εβόων. Ηστραπτε της γης ο θόλος
και το έδαφος εν λύπη έχαιρε των ουρανών.

Όρθιος εν εγρηγόρσει εκοιμώμην εν τη κλίνη,
ότε αίφνης έμπροσθέν μου έστη γέρων νεαρός
κι εν ευγλώττω σιγή λέγει: «Τί ανήσυχος γαλήνη,
τί ακτινοβόλον σκότος, τί τερψίλυπος καιρός!

»Είσελθε επί του ίππου κι ένα μόνον κάμε γύρον
εις τα νάτα τού πυθμένος τού στησίρρου ποταμού·
ή στους πάγους της Σαχάρας, φίλε, μετά των ζεφύρων
ας απέλθωμεν αμέσως μένοντες εδώ ομού!»

Ταύτα είπε κι εις τον τόπον έμεινεν αναχωρήσας
χωρίς λέξιν να ακούσω, χωρίς λέξιν να ειπεί.
Και εσβήσθησαν τα σκότη και ηκτινοβόλει δύσας
ο εβενινόθριξ Φοίβος και η μαύρη αστραπή...

Πηγή: Π. Πανάς, Έργα αργίας, ό.π., σ. 93. Σύμφωνα με τον Φ. Κ. Μπουμπουλίδη, Έμμετρες παρω-
διές, ό.π., σ. 47, η παρωδία αυτή δημοσιεύτηκε αρχικά στον Ραμπαγά (7.10.1879) με τον τίτλο «Τα
9/10 της νεοελληνικής ποιήσεως», με το ψευδώνυμο Αλούπτης και με αφιέρωση στον Ε. Ροΐδη.

Παρωδούνται γενικά ο ποιητικός στόμφορ, τα λόγια και αρχαϊστικά γλωσσικά στοιχεία και οι
σολοικισμοί, κυρίως όμως οι υπερβολές, οι αντιφάσεις, τα οξύμωρα και οι ακυριολεξίες του αθηναϊ-
κού ρομαντισμού.

Ο Μάρκο-Κράλιος

Σ' ένα βουνό θεόρατο, που κρύβεται στα νέφια,
που κατοικούνε αστραπές, βροντές κι ανεμοζάλες,
ανέβαινε ολομόναχος τη νύχτα ο Μάρκο-Κράλιος.
Στο πάτημά του του βουνού ετρέμανε οι ράχες·
εζάρωναν οι άνεμοι εις τον ανασασμό του,
και από το φόβο ετρύπωναν εις τες σπηλιές οι λύκοι.
Κι οι τρίχες του εφαινότανε κοντάρια του θανάτου,
οπού εδιψούσαν αίματα, οπού εδιψούσαν φόνους.
Είχε στη μέση το σπαθί, οπού πληγή ποτέ του,
ποτέ δεν εδευτέρωσε· στο χέρι για κοντάρι
εβάσταινε εικοσάπηχου του Αίμου κυπαρίσι.
[...]

Πηγή: Π. Πανάς, Έργα αργίας, ό.π., σσ. 94-97. Βλ. και Ερασμία-Λουίζα Σταυροπούλου, Παναγιώ-
της Πανάς (1832-1896). Ένα ριζοσπάστηρ ρομαντικός, Αθήνα, «Επικαιρότητα», 1987, σ. 222.

Παρωδείται η ποίηση του Α. Βαλαωρίτη και ειδικά η τακτική του να μιμείται το δημοτικό τραγούδι,
χωρίς να αποφεύγει επαναλήψεις, πληθωρικό γράψιμο και αφύσικες ή υπερφυσικές υπερβολές.

Σκνίπα [= Εμμανουήλ Ροΐδης] (1832-1904)

Καντάδα

Σαν φύλλο κίτρινο και μαραμένο
με παίρν' η Ύδρα μας με τη φωτιά,
μακριά από σένανε παραδαρμένο,
Τρικούπη, αγάπα με στην ξενιτιά.

Μακριά σου μ' έστειλες να πάω στα ξένα,
να πάω στη Ζάκυνθο για μια δουλειά,
βγάλ' απ' την κόμη σου, δώσ' μου κομμένα
για μαύρη ενθύμηση λίγα μαλλιά.

Ποιος ξέρει, αφέντη μου, αν τα μαλλιά σου
ζωή μου δώσουνε και εργασθώ,
και πάει κατάπρυμα κάθε δουλειά σου
κι έλθω σαν όνειρο και σ' ασπασθώ.

Χειμώνας έφθασε, Βουλή πλακώνει,
σταφίδα βράχηκε, νιέντε παράς,
συλλαλητήρια, μύτος παγώνει
και εκατάντησε της συμφοράς.

Κόμμα αχόρταγο γυρνά με λύσσα,
ροσφέτια αρχίνησε να μας ζητά,
όλοι μάς ρίχτηκαν σαν τα μελίτσια
και μας γυρεύουνε και μετρητά.

Σ' αυτή την άγρια ανεμοζάλη
ρίχνεις το μάτι σου πάντα γοργό·
αχ, πώς δεν μου 'σκασες σε τέτοιο χάλι
και πώς με κράτησες για υπουργό;

Πηγή: Ασομοδαίος, 14.10.1884. Βλ. και Φ. Κ. Μπουμπουλίδη, Έμμετρες παρωδιές, ό.π., σσ. 77-78.

Παρωδείται το «Τραγούδι» («Άσμα δεύτερον: Η μετάνοια») της Κυρά-Φροσύνης του Α. Βαλαωρίτη
(Η κυρά Φροσύνη, ποίημα εις τέσσαρα άσματα διηρημένον..., Κέρκυρα 1859, σσ. 48-49):

Σα φύλλο κίτρινο και μαραμένο
με παίρνει ο άνεμος με τα φτερά,
μακριά 'πό σένανε, παραδαρμένο,
Φροσύνη, αγάπα με στην ξενιτιά.

Το κύμ' ατάραχο στο περιγιάλι
γλυκά εκοιμότουνε ύπνο βαθύ·
βοριάς εφύσησε κι ανεμοζάλη
στο βράχο το 'ριξε να συντριφθεί.

Φροσύνη, μ' έστειλαν να παω στα ξένα,
να παω στον πόλεμο, μες στη φωτιά.
Βγάλε απ' τα χελιη σου τ' αγαπημένα,
δώσ' μου για σύντροφο χίλια φιλιά.

Αν ήλθ' η μέρα μου, ψυχή, καρδιά μου,
τα ξένα χώματα, ξένα πουλιά,
να πιουν το αίμα μου, τα σωθικά μου
να φάνε λαίμαργα στην ερημιά,

ποιος ξεύρει, αγάπη μου, μη τα φιλιά σου
ψυχή μου δώσουνε κι αναστηθώ
κι έλθω σαν όνειρο στην αγκαλιά σου,
Φροσύνη, ο δύστιχος, να κοιμηθώ.

Χειμώνας έρχεται, σύγνεφα, χιόνια,
τ' άνθη επετάξανε κι οι μυρωδιές·
πάνε, Φροσύνη μου, τα χιλιδόνια,
φυλάξου, επλάκωσαν μαύρες νυχτιές.

Γεράκι αχόρταγο, σκληρό ξιφτερί,
θ' αρχίσει ολόγυρα να κυνηγά.
Ψυχή μου, αλίμονο στο περιστέρι,
αν το 'βρει μόνο του μες στη φωλιά.

Φροσύνη, μ' έστειλαν να παω στα ξένα,
να παω στον πόλεμο, μες στη φωτιά.
Ποιος ξεύρ' η μοίρα μου τί έχει γραμμένα·
ψυχή μου, Φρόσω μου, σ' αφήνω γεια.

Μικέλης Άβλιχος (1844-1917)

Αμανές (αποσπάσματα)

Προς τον εθνικόν ποιητήν
Αριστοτέλην Βαλαωρίτην.
Μερικοί από τους εργατές του Εθνικού Καμινιού.
Αμανές.

Αφιερωμένος εις την κυρίαν

Γ. Κατσικογένη.

Από την φύλην της

Ε. Παγγινδογάτσουλο

(Αντί διά κάθε ρητόν υποθέτεται εδώ όλος ο Δον Κισότ τυπωμένος.)

Πώς μας θωρείς σαν άλαλος; Πού τρέχει το μυαλό σου;
Οι φτερωτές ελπίδες σου της δόξας;... Τ' όνειρό σου
ακόμη δεν ξεδούλιανε...; Ακόμη δεν σε φθάνει
αυτείο το περήφανο του Παρνασσού στεφάνι,
που με λαχτάρα σδδωσαν η νέα γενεά μας,
η άδολη νεότης μας, τ' αθώα τα παιδιά μας;...
Σαν τί άλλο θέλεις απο μάς, σαν τί ποθάει η καρδιά σου;
Πώς ξετρυπώνουν δάκρυα απ' τα φιλήματά σου;
Γιατί στενάζεις θλιβερά και παραπονεμένα;
Δεν είδες γύρω σου θολά τα μάτια μας βρασμένα
να χύνουνε στα λόγια σου βροχή τα δάκρυά μας;
Στη λάσπη δεν εχώθηκες που κάμαν τα όμματά μας;
Γιατί η καρδούλα σου σπαρνά;... Πώς δέρνει τον αγέρα;
Ο τιναγμός της σκει βουνά και σειει την ατμοσφαίρα.
Πέφτουν λιθιές θεόχτιστες, κοτρόνια ροβολούνε...
σεισμός, τρομάρα, ξαφνικό ολόγυρα πετούνε...
Δέρνει το κύμα τα βουνά και ο αφρός τ' αστέρια,
βόσκουν σιφούνιοι στα νερά· σκορπούν τα περιστέρια,
της γης ραΐζεται η καρδιά κι ακούει το μαχαίρι,
π' άλλη φορά σκληρότατα το θάνατο είχε φέρει,
ενώ αυτήν ετρύπουνε, στην πλάση την καημένη,
που ζει από τότες έρημη κι αδικοσκοτωμένη.
Μην το πολύ το μιντζιβί, μην το πολύ λιβάνι,
που σόκαψε η αγάπη μας, στα νεύρα μη σε πιάνει;
Μη θέλεις να σου κάμουμε καμία λεμονάδα;
Θέλεις καφέ, θέλεις νερό, ή κίτρο ή βυσσινάδα,
να κατακάτσει το κακό, και η φύση η τρομασμένη
να ξανασάνει ως κι αυτή κι εμείς οι σαστισμένοι;...
Μίλησε, πες μας, ποιητή, σαν τί είναι το κακό σου;...
Ποιος είν' ο πόθος σου ο κρυφός και ποιο το μυστικό σου;

Βλέπεις την Ήπειρο βουβή, τη Θεσσαλία σκιασμένη;
Την Κρήτη αγριοζώντανη, τη Θράκη αρρωστημένη;
Τη Βουλγαρία αλλαξόπιστη; Και τη Μακεδονία,
που το λιοντάρι γέννησε κι έσχισε την Ασία,
αχούς να ξεροφτέρνεται ωςάν συναχωμένη...
κι είναι γι' αυτό η ψυχούλα σου περιλυπη, θλιμμένη;
Και κάνει τέτοιο ξαφνικό, και κάνει τέτοια αντάρα,
οπού πανιάζει το βοριά και φεύγει με τρομάρα;...

Ή μην εκείος ο Κούδουνας, οπού ανάθεμά τον,
που να τον φαν τα σύγνεφα με τ' αστραπόβροντά των,

οπού σημαίνει στους Κορφούς, τ' αφτιά μη σου σκοτίζει;
Μήπως γιατί πάντα «νταν νταν» αιώνια κλαμπανίζει,
σου κάνει αυτείο το κακό, που τόσο μας τρομάζει,
σαν να 'πεφτε στη ράχη μας θεόχτιστο χαλάζι;

Αν είν' ετούτο, ποιητή, κάμε καρδιά κομμάτι,
κι είμαστε εδώ για σένανε περίσσιοι ανομάτοι,
και ξέρουμε οπώς αυτός, για να σε ασκοφαντήσει,
γυρεύει με το σήμαμα τον κόσμο να ξυπνήσει.
Και αν κηρύττει αδιάντροπα εις όλην την Ελλάδα
πως με αυτή της ποίησης τη φλογερή σου δάδα
ότι πως έβαλες φωτιά στου Ολύμπου τα τεμένη
και άναφες πυρκαϊά, και στάχτη πάει να γένει
κι ο Παρνασσός και η ποίηση· και πως στην Ιπποκρήνη
κοντεύει από το βράσιμο μια στάλα να μη μείνει
απ' το δροσάτο της νερό – κανείς δεν του πιστεύει:
και όποιος την αλήθεια με πόθο τη γυρεύει
μπορεί να πάει να ιδεί που δεν λείπει κλωνάρι
ούτε νερό στον Παρνασσό, μά το άγιο καλαμάρι...
Ούτε κανείς οπού μπορεί ποτέ του να πιστέψει
πως είσαι με τη Διεθνή, που θέλει ν' ανατρέψει
τον κόσμο· και πως έριξες (Θεέ μου, ποία φρίκη!)
πετρέλαιο!, πετρέλαιο!, εις τη Βιβλιοθήκη,
να κάψεις τον Οράτιο και τον Αριστοτέλη!
Για τέτοια κουροφέξαλα εσένα μη σε μέλει,
και διά τέτοια ψέματα ένα λεφτό μη δίνεις,
και ποιητής θεόχτιστος αιώνια θενα μείνεις...
Άφησ' εκείνον κι ας μιλεί, ας ψάλλει, ας κλαμπανίζει,
και τη φωνή της φήμης μας, οπού βαριά γκαρίζει
και σε κηρύττει γίγαντα, καθόλου δε σκεπάζει
– ένα κουδούνι σαν αυτό τη δόξα δεν τρομάζει.
[...]

Γέλασε, χάρου, ποιητή, κι η μέρα πλησιάζει,
κοντεύει η ώρα, κι η στιγμή, ιδές τηνε, χαράζει,
που και την έβδομη ψυχή του Χάρου θα μετρήσει
ο λύκος μας, και η σκλαβιά μαζί του θα φοφήσει...
και θ' αναλάμψει ολόχαρη τσ' ελευθεριάς ημέρα,
και θα 'ν' αντάμα και Λαμπρή και Καθαρή Δευτέρα.
Και τότες Τούρκοι, επικριτά, οι σφήκες, οι τζωρτζίνιοι,
ή άλλα ζούδια όμοια, που η κόλαση μάς δίνει
για να μας τσιτσιρίζουνε, θα σκάσουν, θα χαθούνε,
κι από την Κόκκινη Μηλιά παρέχει θα διωχθούνε,
και δεν θενα πειράζουνε τους μαύρους ποιητάδες
και να τους θέλουν άσπλαγχνα της λογικής ραγιάδες...
που, ως να μην ήταν αρχετοί της μετρικής οι νόμοι,
οι τόνοι, οι κατάληξες, οι συλλαβές ακόμη,

τους θέλουν και στο νόημα να τα 'χουν τετρακόσια σωστά – σαν και να πρόκειται για οκάδες και για γρόσια... Ούτε θενά 'ν' τα κριτικά, τα φτερωτά τα φίδια, που γέροντ' άτιμα σχοινιά και σφίγγουν το λαϊκό μας και τ' άχαρα λαρύγγια μας..., παρά χαρές, παιχνίδια, και θα πετάει στον ουρανό το κάθε όνειρό μας... Και τότες που το μάρμαρο το θείο θα μιλήσει, για να χαρεί η Ανατολή και για να σκάσει η Δύση, τότε αντάμα ας πάμετε στην Πόλη την αγία, μαζί με το Χαρίση μας, μαζί με το Μακράκη, θερμά να προσκυνήσουμε την Άγια μας Σοφία, και πάλε εκεί να μας ειπείς έν' άλλο τραγουδάκι, ένα τραγούδι νόστιμο, μυριοχαριτωμένο, στη φλόγα της αγάπης σου καλά μαγειρεμένο... του γούστου σου, του γούστου μας, με βόγκους, με λαχτάρα, με σάρκες, με ποδοβολιές, με άνθια, με τρομάρα... με σπόρους από κρίματα, οπού φωτιά φυτρώνουν σπαρμένοι εις τα κύματα... με όρη που να ιδρώνουν, με φίδια, δάκρυα και σπαθιά, κρεμάλες και λημέρια, ρουθούνια και μνημόσυνα, μηνύματα κι αγέρια... με κύματα που να ξερνούν φλόγες φωτιάς στην άμμο, με Πέτα, Λάλα, με Γραβιά, με Τένεδο, με Σάμο, με Κακοσουλία, Αρβανιτιές, μ' ερμές που να πλαταίνουν..., και με πουλιών ρεκάσματα, που την καρδιά ευφραίνουν και πάλι εκεί να μας ειπείς για εκείνο το αγέρι, που η θεία φαντασία σου το έκαμε ποστιέρη..., και για την άγρια θάλασσα, που ως τρυφερή μητέρα αγχάλιασε και έδειρε τη σάρκα του πατέρα. Μην αστοχήσεις ούδ' εκεί να πεις για τη φωλιά μας, πόχτισαμε με κούκαλα, με τρίμματα, με στάχτη, που εκείθε φύτρωσε η μυρτιά και τα δαφνόκλαρά μας, και τα πλατανοβλάσταρα κοντά στον καταρράχτη. Κι αφού γλυκά γλυκά το πεις, κι αφού το ξεφωνίσεις, και ρίξεις δάφνες και μυρτιές, φυσήσεις και βροντήσεις, ας πούμε μέσα απ' την καρδιά το «Ζήτω η Ρουσία», και ένα σώμα, μια ψυχή ας γίνει η Ορθοδοξία. Κι αφού και τούτο κάμουμε, ας τρέξουμε με ζήλο και τα γλωσσίδα ας πιάσουμε στην Άγια μας Σοφία, με πόθο να σημάνουμε... έως τον Κάτου Νείλο, έως τον Άϊ-Λάζαρο και ίσια στην Ινδία... Το φοβερό το σήμαμα παντού ας αντηχήσει ωσάν φοβέρα αδιάκοπη σ' Ανατολή και Δύση.

Πηγή: Δημοσιεύτηκε (με το ψευδώνυμο Ε. Παιγνιδογάτσουλο, βλ. την αφιέρωση) στην εφ. *Εξέγερσις* (Κεφαλλονιάς), 26.10.1874. Βλ. *Τα Άπαντα Μικέλη Άβλιχου*, επιμ. Αριστείδης Ρουχωτάς, Αθήνα 1976, σσ. 145-151, και Γ. Γ. Αλισανδράτος, «Το ποίημα του Βαλαωρίτη για τον Πατριάρχη Γρηγόριο τον Ε' και οι τρεις επικριτές του», *Νέα Εστία* 106 (Χριστούγεννα 1979) 363-372, 427-432 (στ. 1-70, 159-214). Βλ. και Φ. Κ. Μπουμπουλίδης, *Εμμετρες παρωδιές*, ό.π., σσ. 57-58.

Παρωδείται το ποίημα Ο ανδριάς του αιδιόμου Γρηγορίου του Ε', Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως του Α. Βαλαωρίτη (λ.χ. «Πώς μας θωρείς ακίνητος;... Πού τρέχει ο λογισμός σου, / τα φτερωτά σου όνειρα;... Γιατί στο μέτωπό σου / να μη φυτρώνουν, γέροντα, τόσες χρυσές αχτίδες [...].»), και γενικά η ποίηση του Βαλαωρίτη: η πατριωτική έξαρση, ο μεγαλοϊδεατισμός, η μίμηση του δημοτικού τραγουδιού, η αμετροδέπεια, η κατάχρηση του ασύνδετου σχήματος, η πληθωρική συσσώρευση υπερβολικών μεταφορών και παρομοιώσεων, κτλ. Βλ. παρακάτω και τις αντίστοιχες παρωδιές του Γ. Σουρή.

Άγγελος Καντούνης (1847-1890)

Παρωδία

Μόλις έφεγγε φανάρι
εις τους δρόμους μας θαμπά,
μόσχους έχυνε τ' αέρι
από μπρόκολου ζουμιά.

Πριν αρχίσει το σαλέπι
κι η κακάβα να βραστεί,
του Κομούτου αφ' το καντούνι
πρώτος πρόβαλες εσύ.
[...]

Πηγή: *Εθνική Ανθολογία* (Ζακύνθου) 1 (Απρ. 1908) 3. Βλ. και Φ. Κ. Μπουμπουλίδης, *Εμμετρες παρωδιές*, ό.π., σ. 88.

Παρωδείται το ποίημα του Ιούλιου Τυπάλδου «Τα δυο λουλούδια» (*Άπαντα*, Αθήνα 1953, σσ. 57-58), ειδικά οι δύο πρώτες στροφές: «Μόλις έφεγγε τ' αστέρι / της αυγής γλυκά γλυκά, / μόσχους έχυνε τ' αέρι / στην ωραία πρωτομαγιά. // Πριν αρχίσουν τα τραγούδια, / το ξεφάντωμα, οι χοροί, / μέσα στ' άγγιχτα λουλούδια / πρώτη πρόβαλες εσύ.»

Η γνώμη ενός γνήσιου Λομβαρδιανού

Περί του ηλεκτρικού φωτός της εφημερίδος *Αδελφότης*

[...]
Εις του κάστρου την ένδοξη ράχη
περπατώντας η Μούρλια μονάχη
μελετά θρόνους, μίτρες, στιχάρια,
και στην κόμη στεφάνι φορεί,
γεναμένο από λίγα γουμάρια
που 'χαν μείνει στου Χάση τη γη.

Πηγή: Δημήτριος Μάργαρης (επιμ.), *Ανδρέας Λασκαράτος, σατιρικοί και ευθυμογράφοι*, Αθήνα, «Αετός», 1954 [Βασική Βιβλιοθήκη, 23], σ. 65.

Παρωδείται το επίγραμμα του Δ. Σολωμού «Η Καταστροφή των Ψαρών» (βλ. Α. Πολίτης, επιμ., *Διονυσίου Σολωμού Άπαντα*, τ. 1, ό.π., σ. 139: «Στων Ψαρών την ολόμαυρη ράχη / περπατώντας η Δόξα μονάχη [...].»). Βλ. παρακάτω και τις αντίστοιχες παρωδιές του Α. Πάλλη, Γ. Σουρή και Π. Δημητρακόπουλου.

Βασίλης Μιχαηλίδης (1849-1917)

Δημαγωγία του τόπου των και του Χριστού εμπαιίζεται

Θεέ μου, πού ευρίσκομαι, τί λέγω και τί ψάλλω;
Έχω τας φρένας μου σωστάς; Σωστάς, δεν αμφιβάλλω.
Ω, Πλάστα μου, συγχώρησον τα αμαρτήματά μου
τώρα προς Σε γονυκλινώς ανοίγω την καρδιά μου
και όλην την αλήθειαν Σοι εξομολογούμαι.
Της Μαραθάσας γέννημα πως είμαι δεν αρνούμαι.
Ιδού πως είναι η καρδιά και ο εγκέφαλός μου:
Εις τα ταξίδια δαπανώ τον πλούτον του πατρός μου,
εν τη σκληροκαρδία μου αρνούμαι την μνηστήν μου,
σ' ένα τραπέζι τ' Αρμοστού πωλώ την κεφαλήν μου,
με σφενδονίζ' η βίδα μου στης Αθηνάς την χώρα,
κι εκεί μ' ενέπαϊξαν φρικτά, κι εμπαιίζομαι ως τώρα.
Αρκεί, πλην εκουράσθηκα, θέλω εδώ να ζήσω.
Κάμε να λάβω, Πλάστα μου, την κεφαλήν μου πίσω.

Διόρθωσις

Πυρίζετε, γυρίζετε τον βορδονόμυλόν σας,
κοχλάζετε το αίμα σας και τον εγκέφαλόν σας,
ψυχορραγούσης γίνεσθε εργάτ' εφημερίδος
συκοφαντούντες τούς πιστούς εργάτας της πατρίδος.
Προσδιορίζει ο Θεός στην μάλιστα τους όνους
και τους τρελλούς στην Κέρκυραν, τους πάσχοντα στους πόνους,
τον τέττιγα τον μουσικόν τεττιγικά να ψάλλει,
την άρκτον εις τον γέλωτα, όταν την παίζουν άλλοι,
και την ξηράν εις τους σεισμούς, την θάλασσαν στον σάλον,
και τους τρελλούς να σύρονται από την γνώμην άλλων
στους γεωργούς το άροτρον, τους βασιλείς στον θρόνον,
και τον Στασίον τον φτωχόν στον κάλαμον των όνων.

Πηγή: Αλήθεια (Λεμεσού), 26.1.1884. Προτάσσεται η παρακάτω διευκρίνιση: «Συνέχεια και τέλος και εν μέρει διόρθωσις του εν τω παρελθόντι φύλλω του Στασίου ποιήματος του δυστυχούς ποιητού Ο. Ι. Ιασονίδου. // Εάν το κοινόν με κατακρίνει ότι εξευτελιζώ τον εαυτόν μου συνεριζόμενος τον κ. Ο. Ι. Ιασονίδην, λανθάνεται η φιλανθρωπία απαιτεί να βοηθώμεν και να συνδράμωμεν όχι μόνον πάντα άνθρωπον, όχι μόνον παν ζών δυστυχόν και πάσχον, αλλά και αυτόν τον Ο. Ι. Ιασονίδην οσάκις μας τύχει. // Β.»

Παρωδείται, στο δεύτερο μέρος του ποιήματος («Διόρθωσις»), το παρακάτω ποίημα του Ονούφριου Ι. Ιασονίδη (Η Φωνή της Κύπρου ή Στασίος, 7/19.1.1884), το οποίο αποτελεί «ελεύθερη μίμηση» στίχων του Hugo από τη συλλογή *Les Châtiments*, και ειδικότερα των τελευταίων τεσσάρων τετραστίχων του εκτενούς ποιήματος «A des journalistes de robe courte» (1850). Ο Ιασονίδης σατιρίζει τον μικροβείο του Β. Μιχαηλίδη, μητροπολίτη Κιτίου Κυπριανού Οικονομίδα, και γενικά τον κύκλο της ενωτικής εφ. Αλήθεια της Λεμεσού:

Ποίησις κατ' ελευθέραν έμπνευσιν
εκ των *Châtiments* του Victor Hugo

Άγετε, περιστρέφετε τον ανεμόμυλόν σας
και την κακήν σας και ψευδή γράφετ' εφημερίδα,
ξεσχίζετε τας σάρκας σας και τον εγκέφαλόν σας,
συκοφαντούντες τους χρηστούς πολίτας παρ' ελπίδα.

Προσδιορίζει ο Θεός το χόρτο εις τους τράγους,
τους Παρθενώνας εις το φως, τους άκμονας εις σφύρας,
εις πλοία και εις κύματα τα νώτα του πελάγους,
και τον κακούργον Σάτυρον εις βέλη της σατίρας.

Σάτυρος ως ο σατανάς, παρθένος ως εταίρα,
ο κρύπτων υπό το αισχρόν τού ψεύδους προσωπίον
τους λογισμούς του τους φρικτούς, το σκότος εν ημέρα,
ο φέρων σχήμα ιερόν, εμπαιίζων δε το θείον!

Ω Παντοδύναμε Θεέ, υπάρχουν και άλλοι
υπό το φως του ουρανού τοιούτοι θεομπαίικται,
Ταρτούφοι αλιθριοι, υποκριταί μεγάλοι,
δημαγωγοί του τόπου των και του Χριστού εμπαιίζεται!

Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης (1851-1911)

[Σατιρικά]

Τί σε, Κωνσταντίνε, / καλέσωμεν; / Κληρονόμον χαμαλίκας, / των βαστάζων
αρχηγόν, / αλλακτικήν τού Ανανία, / αηδέστατον μωρόν / φωστήρα / της Καλκού-
τας διαλάμποντα, / χαμάλην / των παπάδων προεξάρχοντα, / των αχθοφόρων
συνόμιλον / χαμάλμπασην απαραμίλλον / εγέμισες αηδίας / τας ψυχάς ημών.

Τί σε νυν, Ανδρέα, / καλέσωμεν; / Των παιδίων χαϊδευτήν / ή ατσαλόγλωσσον
αισχρόν, / της μοποτιλιας εραστήν / ή ραδιούργον φοβερόν / μαντίλαν / κεφαλήν
σου αμπεχόμενον, / τσαντίλαν / διαρρέουσαν ως κόσκινον / ευφυολόγον ανάλα-
τον / και βωμολόχον ξεστσίπτων. / Αλίμονον, / θα κολάσεις τας ψυχάς ημών.

Τί σε ονομάσω, / Γρηγόριε; / Προβατίνες εμπολούντα / με κομμένες τες ουρές, /
γαϊδουράκια καβαλούντα / κότες φέροντα πεσκέσ', / σοφράδες / και σκαφίδες
εμπορευόντα, / βδομάδες, / μέρες, νύκτες ταξιδεύοντα / ρεκλαματζήν αξιέρα-
στον / και χαμπαρτζήν προθυμότατον. / Ησύχασε, / μη ταράσσεις τας ψυχάς
ημών.

Τί σε, Δημητράκη, / καλέσωμεν; / Μουσικόν της καραβάνας, / ψάλτην του γλυ-
κού νερού, / που κοιτάξεις στο βιβλίον / και τα λες στα κουτουρού / μιάμην / των
χοτζάδων προεξάρχοντα, / χαμάμην / των μποχώρηδων εξάρχοντα / αμανετζήν
ηχηρότατον / και μπατακτσήν οχληρότατον. / Μας λίγωσες / απ' τη γλύκα τας
ψυχάς ημών.

Τί σε, Παναγιώτη, / καλέσωμεν; / κακολόγον των παπάδων, / κλειδωτήν του
παγκαριού, / ανδραγάτην των φαλτάδων, / κακή γλώσσα του χωριού / ζητού-

ντα τα καλά / και τα συμφέροντα, / τας λέξεις που δεν έχουν ρω / προφέροντα...

Πηγή: Ν. Δ. Τριανταφυλλόπουλος (επιμ.), Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης, Άπαντα, τ. 5, Αθήνα, «Δόμος», 1988, σσ. 63-64.

Παρωδούνται σχιαθίτες, πιθανότατα, κληρικοί ή άνθρωποι της εκκλησίας, σε παραύμνογραφικό «ήχον πλάγιον δ'» εκκλησιαστικών τροπαρίων (όπως τα Προσόμοια του Ειρηολογίου «Τί ὑμᾶς καλέσωμεν, / Ἄγιοι», π.χ.: «Τί σὲ νῦν, Θεόπτα, / καλέσωμεν; / Λειτουργῶν τῶν μυστηρίων, / δραστηκώτατον Χριστοῦ, / τῆς σκηνῆς τῆς νοουμένης / ἀρχιτέκτονα σοφόν, / τὰς πλάκας λατομοῦντα / τὰς τῆς χάριτος, / τὸν νόμον γεγραφότα τὸν καινότατον, / τὸν ἐκ Σιών προερχόμενον, / καὶ διὰ σοῦ κηρυττόμενον / Ἰκέτευε, / τοῦ σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν.» «Τί σὲ νῦν καλέσω, / Γρηγόριε; / Πρακτικόν, / ὅτι τὰ πάθη καθυπέταξας τῷ νῶ· / θεωρόν, / ὅτι ἐδρέψω τῆς σοφίας τὸν καρπόν· / ἐνθέου ὄπτασις ἀξιούμενον / καὶ δόγματα οὐράνια μουόμενον, / ἱερουργὸν ἱερώτατον, / θαυματουργὸν ὑπερθαύμαστον. / Ἰκέτευε, / τοῦ σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν.» κ.ο.κ., ἢ και το «Θεοτοκίον» τῆς Παρακλητικῆς: «Τί σὲ καλέσωμεν, / ὦ κεχαριτωμένη; / Οὐρανόν· / ὅτι ἀνέτειλας / τὸν Ἥλιον τῆς δικαιοσύνης. / Παραδείσων· / ὅτι ἐβλάστησας / τὸ ἄνθος τῆς ἀφθαρσίας. / Παρθένον· / ὅτι ἐμεινας ἀφθορος. / Ἄγνην Μητέρα· / ὅτι ἔσχες / σαῖς ἀγίαις ἀγκάλαις Υἱόν, / τὸν πάντων Θεόν. / Αὐτὸν ἰκέτευε, / σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν.»)

Αλέξανδρος Πάλλης (1851-1935)

[Του Ψυχάρη μας...]

Στου Ψυχάρη μας το μυροβόλο
περπατώντας φαλίδι τον κώλο
κόβει γύρω ζοχάδας στεφάνι,
όταν άξαφνα ο κώλος ξυπνεί
και τινάζει με κρότο – ήγγουν κλάνει –
στου ντετόρου τα μούτρα πορδή.

Πηγή: Επιστολή του Λέκα Αρβανίτη [= Α. Πάλλης] (11.10.1906) προς τον Ψυχάρη, στον τόμο Από την αλληλογραφία των πρώτων δημοτικιστών, Π: 562 Γράμματα των Ε. Γιαννίδη, Ι. Δραγούμη, Α. Εφταλιώτη, Κ. Παλαμά, Α. Πάλλης, Δ. Ταγκόπουλου, Γ. Ψυχάρη κ.ά., Θεσσαλονίκη 1985 [ΕΕΦΣ του Α.Π.Θ., Παράρτημα, 60], σ. 353.

Παρωδεύεται, με στόχο τον Γ. Ν. Χατζηδάκι, το επίγραμμα του Δ. Σολωμού «Η Καταστροφή των Ψαρών», βλ. και παραπάνω, Άγγελος Καντούνης, και παρακάτω, σχετικές παρωδίες του Γ. Σουρή και του Π. Δημητρακόπουλου.

Μπάμπης (Χαράλαμπος) Άννινος (1852-1934)

Μέλλουσα αγόρευσις του Πρωθυπ(ουργού) Κ(υρίου) Κουμου-
δούρου κατά την προσεχή σύνοδον της Βουλής

[...]

Ο Όλυμπος κι ο Κίσαβος, τα δυο βουνά, μαλώνουν,
ο Πίνδος ξεβρακώνεται και τ' Άγραφα ιδρώνουν,
ο λύκος ο εφτάψυχος ανοίγει τα σαγόνια,

αρπάξετε, μωρές παιδιά, θεόκτιστα κοτρόνια.
Γένετε φίδια φτερωτά και σύρτε στο Γαρδίκι,
σεισμός, χαλάζι, σίφουνας, ερμιά και καταδίκη.
Αν θέλετε να γίνουμε μ' οληνυκτίς μεγάλοι,
τον ξάδελφό μου πάρετε στην πλάτη σας καβάλι,
εμπρός του γονατίσετε, μικροί, μεγάλοι, όλοι,
κι αν δεν μας πάρει ο διάβολος, θα πάρουμε την Πόλη.
[...]

Πηγή: Γλώσσα, 16.9.1876. Βλ. και Ηλίας Α. Τουμασάτος, Ένας Επτανήσιος στην Αθήνα. Χαράλαμπος (Μπάμπης) Άννινος (1852-1934), τ. 1-2, Αργοστόλι, Εταιρεία Κεφαλληνιακών Ιστορικών Ερευνών, 2020, τ. 1, σ. 119.

Παρωδεύεται το δημοτικό (κλέφτικο) τραγούδι («Ο Όλυμπος κι ο Κίσαβος, τα δυο βουνά, μαλώνουν / το ποιο να ρίξει τη βροχή, το ποιο να ρίξει χιόνι. / Ο Κίσαβος ρίχνει βροχή κι ο Όλυμπος το χιόνι. [...]).

Η γλαυξ

Έτσο' είν' ο κόσμος, μάταιος! Το σπίτι το μεγάλο,
που σαν παλάτι μαγικό άστραφε κάθε νύχτα,
οπού μιλούσ' ο Κωσταντάς κι εβρόνταγ' ο Μαργέλος,
που ακουότανε συχνά του Μεσσηνέζη άσμα
και κάπου κάπου μαγκουριές, βρισίδι και χαστούκια,
είν' έρημο και σκοτεινό ωσάν νεκρού κουφάρι
κι επάνω εις τη στέγη του λαλούν οι κουκουβάγιες!
Στην αίθουσά του άγρια φαντάσματα γυρίζουν
κι αφήνουν λυπηρές φωνές και παραπονεμένες,
φαντάσματα των βουλευτών τού Άργους και Φαρσάλων,
που δεν επρόφθασαν κι αυτοί να πάρουν το λουφέ τους.
Μια κουκουβάγια επέταξε επάνω στες κολόνες,
είχε τη μούρη ανθρωπινή κι ανθρωπινά λαλούσε
κι είχε και στο κεφάλι της γυναίκειο καπελίνο.
Κι εγώ από κάτω στάθηκα και τη συχνορωτούσα:
«Πες μου, πουλί, καλό πουλί, που βλέπεις στο σκοτάδι,
πες μου τί έχει να γενεί, για να το πω στο Άστν.
Μέρες πολλές παιδεύομαι κάτι κι εγώ να γράψω,
μα δεν ηξεύρω τί να πω και τί να 'μολογήσω.
Θα γίνει μεταρρύθμισις, ως λεν, του υπουργείου;
Κι ο Παπαμιχαλόπουλος, ο οικονομολόγος,
τάχα θα πάει πιο σιμά στο Κεντρικό Ταμείο;»
Κι εκείνη μ' απεκριθήκε με σιγανή λαλίτσα:
«Φοβάται ο Ράλλης το θεριό, και το θεριό το Ράλλη.»
«Θα λάβει ο Χατζόπουλος κανένα υπουργείο;»
«Ίσως θα γενεί υπουργός κι αυτός στο χρόνο μέσα.»
«Πες μου η εξεταστική επιτροπή τί κάνει;»
«Μαζί με το Μαυρομαρά θα συναχθεί στην Τήνο.»

«Ο Παπαγιαννακόπουλος θα σχηματίσει κόμμα;»
«Με τ' όνομά του μοναχά πιάνει μεγάλη θέση.»
«Επαραμπήκε του Συγγρού ο Στέφανος ο Ξένος
κι εφάρευσε στα λεξικά πολλές φρικώδεις λέξεις-
τί θενα γίνει; Λέγε μου, κι έχω μεγάλη έγνοια!»
«Δεν θα γενεί φιλόξενος ποτέ ο κυρ-Ανδρέας,
αν και παλάτια έκτισε για τους φυλακισμένους.»
«Μα τέλος πάντων πόλεμος θα γενεί, ναι ή όχι;»
«Τότε θα γενεί πόλεμος, εάν αποφασίσει
ν' αφήσει το “Κηρύξατε τον πόλεμον” ο Χρόνος...»
«Και εν τούτοις πάντοτε θα έχομεν τους φόρους;»
«Όταν το νέον θέατρον των Αθηνών τελειώσει,
αν αρνηθεί ο Δήμιτσας τα Γεωγραφικά του,
ο Κόντος την Γραμματικήν, ο Σλίμαν την Τρωάδα,
αν ομιλήσει ξάστερα και ο Δημητρακάκης,
αν πάγει ο Αργυρόπουλος το Ρόκκο να φιλήσει,
ο Στεφανίδης αν φανεί χωρίς γελέκι άσπρο,
αν αρνηθεί τους Πειρατάς ο Νιόνιος Ταβουλάρης,
τότε θα 'ρθεί κυβέρνησις χωρίς να βάλει φόρους.»
Είπεν αυτά κι επέταξε και μ' άφησε να χάσκω.

Πηγή: *Το Άστυ*, 22.12.1885 (με το ψευδώνυμο Αββακούμ). Την τελευταία λέξη («χάσκω») τη συνοδεύει η εξής «Σημ(είωσις) Διευθ(ύνωσως): «Πράγμα το οποίον πιστεύομεν θα πάθωσι και όλοι οι αναγνώσται του *Άστεος* βλέποντες έξαφνα τον Αββακούμ ποιητήν. Τί μας μέλλει ακόμη να ιδώμεν εις αυτούς τους καιρούς!» Βλ. και μικρό απόσπασμα στου Ηλία Α. Τουμασάτου, *Ένας Επτανήσιος στην Αθήνα*, ό.π., σ. 394.

Παρωδούνται θεματικά στοιχεία και τρόποι του δημοτικού τραγουδιού, όπως τα λεγόμενα «αδύνατα».

Τα 6.000.000

Με το κράνος βαρύ στο σκοτάδι,
με τη λόγχη σε χέρι θρασύ
εδώ μένω και μέρα και βράδυ,
κι από μέσα μάς κλέβουν!... Τίς εί;

Ουρανός γαλανός απ' επάνω,
τρέμ' η Πούλια στο πλάι χρυσή,
κι ο Βλαχάνης τής λέει: «Δεν φθάνω
να σε πάρω κι εσένα!...» Τίς εί;

Τον χειμώνα τα έλατα γέρνουν,
πέφτει χιόνι, βροχή περισσή,
οι ταμίαι τα χρήματα παίρνουν
και ο κόσμος πεινάει. Τίς εί;

Κάπου κάπου καμιά κακομοίρα
με φωνή τρομασμένη, μισή,

του ταμείου βροντάει τη θύρα,
κι ο ταμίας τη διώχνει: «Τίς εί;»

Ο ταμίας! Τί τίτλος!... Α, κρίμα!
Ω, τί θέσις, τί τύχη χρυσή!
Αυτός μέσα να κλέβει το χρήμα
κι εγώ απ' έξω να κραζώ: «Τίς εί;»

Εγώ πρώτα περνούσα τα δάση
με ψυχή και καρδιά περισσή,
τώρα τρέμω κι εκεί μη με πιάσει
Ξηνταράκος κανέννας!... Τίς εί;

Τί είν' ο κόσμος για μας, φουκαράδες!
Κουραμένα, κουζίνες, κρασί!
Και μαζεύουν αυτοί τους παράδες
κι εις κανένα δεν δίνουν... Τίς εί;

Στου Τριγγέτα ορίσατε κάτω,
Ξηνταράκο, Βλαχάνη μου, εσύ,
εκεί πέρα σκοπός σάς φυλάττει
ώς να έλθει η δίκη!... Τίς εί;

Πηγή: *Το Άστυ*, 10.4.1888. Δημοσιεύτηκε (με το ψευδώνυμο Αββακούμ) ως κατακλείδα ομόθεμου ευθυμογραφήματος του Άννινου. Βλ. και Φ. Κ. Μπουμπουλίδης, *Έμμετρος παρωδιές*, ό.π., σσ. 86-87.

Παρωδείται το ποίημα «Ο σκοπός» του Γεώργιου Παράσχου (*Αυγή*, 4.10.1861):

Με το κράνος βαρύ στο σκοτάδι,
με την λόγχην σε χέρι θρασύ,
στη φωτιά, στο βουνό, στο λαγκαδι
την πατρίδα φυλάττω. «Τίς εί;»
[...]

Ουρανός γαλανός από πάνω,
τρέμ' η πούλια στο πλάι χρυσή
συντροφιά μου τ' αηδόνι το πλάνο
τραγουδάει μαζί μου: «Τίς εί;»

Τον χειμώνα τα έλατα γέρνουν,
πέφτει χιόνι, βροχή περισσή,
τριχυμίες, σκοτάδια με δέρνουν,
πλην τα πνίγ' η φωνή μου... «Τίς εί;»
[...]

Κάπου κάπου καμιά μαυρομάτα
(αχ, ποιός ψεύτης το κάλλος μισεί;)
σα νεράδα μου κόβει τη στράτα,
σαν ιππότης την λέγω: «Τίς εί;»

Ο πολίτης... Τί τίτλος! Α, κρίμα!
Η ψυχή του ανθρώπου νοσεί!
Αίτιος είναι κλεισμένος σε μνήμα,
κι εις κανένα δεν λέγει: «Τίς εί;»

Κι εγώ πρώτα περνούσα στα δάση
με ψυχή φοβισμένη μισή

πλην ο Άρης αν τώρα περάσει,
κι εις τον Άρη θα κράξω: «Τίς εἶς»
[...]

Βλ. παρακάτω και την αντίστοιχη παρωδία του Ι. Πολέμη.

Η έλευσις του Νεριμάν χαν, απεσταλμένου της Περσίας

Εκ της Περσίας έρχεται ο πρέσβης με τα δώρα,
κι ο Θόδωρος που τ' άκουσε παίρνει μεγάλη φόρα.
Κράζει τους μάγους και ρωτά ο χαν πού να κοιμάται:
«Στο Χάνι του Ντελήγιαννη.», ως η Γραφή διηγάται.
Χιλιάδες δεκατέσσαρες καλεί επιστρατεία,
τους φέρνει στη πρωτεύουσα χωρίς καμιά αιτία.
Τον Νεριμάν πολιορκεί, χωρίς να 'χει χαμπάρι,
με δόλον, ο μισόθεος, τα δώρα να του πάρει.
Κι ο Νεριμάν τού ξέφυγε και στην Περσία φθάνει
και διηγείται τον θυμόν αυτόν του Ντεληγιάννη.
Και τόσο η διήγησις εθύμωσε τον σάχη,
π' από την φούρκα την πολλή τον έπιασε συνάχι.
Κι ορκίσθηκε με φοβερή και εξημμένη όψη
πως, αν τον πιάσει κάποτε, τα χέρια θα του κόψει.
Ακούσας δε ο Νεριμάν τον όρκον του εκείνον,
στον σάχην παρετήρησε με σέβας υποκλίνων:
«Του Κράτους σου του υψηλού ας γίν' ο ορισμός!
Αλλ' έχει προσημείωση ο Εθνικός Δεσμός!»

Πηγή: Το Άστυ, 16.10.1888 (με το ψευδώνυμο Αββακούμ). Βλ. και Ηλίας Α. Τουμασάτος, Ένας Επτανήσιος στην Αθήνα, ό.π, σ. 394-395.

Παρωδούνται κάλαντα των Χριστουγέννων («Καλήν εσπέραν, άρχοντες, κι αν είναι ορισμός σας, / Χριστού τη θείαν Γέννηση να πω στ' αρχοντικό σας. // [...] // Εκ της Περσίας έρχονται τρεις Μάγοι με τα δώρα, / άστρον λαμπρόν τούς οδηγεί. Χωρίς να λείψει ώρα, // φθάσαντες εις Ιερουσαλήμ, με πόθον ερωτώσι / πού εγεννήθη ο Χριστός, να παν να τον ευρώσι. // [...]»).

Ο Βουκέφαλος

Στον ουρανό λαμποκοπάν μεσάνυχτα
και του γκαζιού ανάβουν τα φανάρια
βλέπω χωρίς γυαλιά, με μάτια ολάνοικτα
εις την οδόν Σταδίου είκοσι μανάρια
δενδρολίβανο και κουκουνάρια
η νύχτα η Ανεμοπόδα
τραβά κάτω στου Μιχαλβόδα
η δε Τρουλλουρίδα
τριγυρίζει να βρει τον Καραβίδα.
Όνειρό μου πρωινό!...
Δραχμάς δύο κι είκοσι το βοδινό.

Γέρνουν οι εφτά Πλανήτες
να ξεράσουν τό νερό
κι είκοσι Δρομοκαϊτες
σ' ένα μπάλωμα γερό.

Φέρε φάγε, φύγε τράβα
– Καλημέρα, Κοκοράβα,
μέλι χέλι, ξίδι φάρι
– Καλησπέρα σου, Κουμπάρη.

Βλέπω με μάτια ανάποδα
έν μέγαρον Ηλύσιον
και κουβαλούν τετράποδα
το τοκοχρεολύσιον.

Μην ήπια σιδηρόχορτο;
Μην ήπια ρετσινάτο;
– Όχι, μωρέ περίτρομε,
το ποίημά μου, νά το!

Η μύτη μου φουσκώνει
τριάντα το ναπολεόνι
τον Λόου τον μισώ
τριάντα και μισό.

Πατάτα / φιστίκια
σαλάτα / ραδίκια
η τρέλα / μ' ανάβει
– Για έλα, / μανάβη!

Πυροσβέστες με την τρούμπα
κυνηγούν τον Κορδορούμπα
πυροσβέστες με το μούσι
πιάνουν τον Μυριανθούση.

Βαφές / καφές
δασμός / σκασμός

Βλέπω παλάτια τρίπατα
πενήντα δύο κι έξι
μου κόπηκαν τα ήπατα
αμάν, Χριστέ, κι ας φέξει!

Βλέπω τον Εξαρχόπουλο
κι από το μνήμα βγαίνει,
καλώς το τ' αρχοντόπουλο
που ποιητής θα γένει.

Βήχω / γράψε
στίχο / πάψε
φέσι / παίζεις;
Μέσση- / νέζης.

Ποίος είναι για την Τήνο!...
Αλα ούνα, αλα ντούε, αλα τρε.
Διαβάζεις Μπερτολδίνιο
ή διαβάζεις ποιήματα, γιατρέ;

Φέρω / γδύσου
γέρο / ξύσου.

Εριτζούν τριάντα ένα
εριτζούν τριάντα δύο
έλα, πιάστε μου την πένα
και μ' εψόφησε το κρύο.

Πηγή: Το Άστυ, 11-12.12.1892. «Εκ της συλλογής μου Τα σκόρδα ευφραίνονται». Με το ψευδώνυμο Φανεραίος και το παρακάτω εισαγωγικό σημείωμα: «Η συμβολική ποίηση. Αξιώτικε κύριε συντάκτα, ασχολούμενος και εγώ εις την ποίησιν και θεραπέων τας Μούσας κατά τον νέον συμβολικόν ή κρυπτογραφικόν τρόπον, όστις, περιφρονών τα τετριμμένα, καταργεί γενναίως τα δεσμά της λογικής και τας χειροπέδας της αλληλουχίας των νοημάτων, εσκήρτησα υπό χαράς, ιδών ότι το νέον αυτό ποιητικόν σύστημα ήρχισε να καλλιεργείται και εις την χώραν μας. Η δημοσίευσίς εν τη προχθεσινή Ακροπόλει ενός τοιούτου ποιήματος εκ της συλλογής “Τα ρόδα ονειρεύονται” μ' ενθαρρύνει να δημοσιεύσω και εγώ έν ιδικόν μου εκ της συλλογής μου “Τα σκόρδα ευφραίνονται”. Το ποίημα επιγράφεται “Ο Βουκέφαλος”, περιέχει δε βαθείας εννοίας υπό το συμβολικόν κάλυμμα, τας οποίας ο εξησκημένος οφθαλμός των υμετέρων αναγνωστών βεβαίως θ' ανακαλύψει. Δημοσιεύσατέ το, όπως ενθαρρύνητε νέον ποιητήν, όστις επί του παρόντος μένει κρυφαίος, ύστερον όμως, κατά την ρήσιν του μεγάλου ηγέτου της σχολής μας, θα γίνει Φανεραίος.»

Παρωδείται το παρακάτω «συμβολικόν» ποίημα του Στέφανου Ι. Στεφάνου (Ακρόπολις, 6.12.1892, όπου το μότο από τον Jean Moréas, *Ideologie sentimentale, plasticité musicienne*: Αισθηματική ιδεολογία, μουσική πλαστικότητα):

Ονειρεύονται τα ρόδα

Ideologie sentimentale, / Plasticité musicienne
J. Moréas

Στον Ουρανό σκορπιέται η Νύχτα ατέλειωτη,
σφαλά τα μάτια της ψυχής τα φωτερά,
και τη μιλιά απ' τα χείλη παίρνει άπιαστη
ναρκώνει με τον Ύπνο κάθε λογισμό,
και την Ψυχή κυλάει σε ονειράτα,
με μάγια κλέβει της καρδιάς τα μυστικά,
και χάνεται σαν φέξει τα χαράματα
η θρονιασμένη τ' Ουρανού Βασιλισσα.

Οι Εφτά Πλανήτες γέρνουν
και ξυπνάει η ξανθιά Ημέρα,
κάτασπρα άλογα τη σέρνουν
στο γαλάζιο τον αέρα.

Τραγουδάει η Τρουλλουρίδα,
φεύγει η Νύχτα Ανεμοπόδα,
και του Ήλιου την αχτίδα
ονειρεύονται τα ρόδα.

– Φως ξανθό! – Σκοτάδι πίσσα!
που μοιράζεσθε τα Χρόνια,

τί παλεύετε με λύσσα
στο ξημέρωμα αιώνια;

Είναι η ώρα μυστική...
ξαγρυπνισμένος και σκυφτός σε ανοιχτό βιβλίο,
ρίχνω τα μάτια δω κι εκεί,
και νιώθω πόνο στη καρδιά και στο κορμί μου κρύο.

Ξάφνω η θύρα μοναχή
ανοιγοκλεί και τρίζει
κι η δειλιασμένη μου ψυχή
σα φάντασμα αντικρίζει...

Αν είναι Στρίγκλα, Σκέλεθρο, Σκιά, Ψυχή του Άδη
να ξεχωρίσω δεν μπορώ,
βλέπω δυο μάτια μοναχά να λάμπουν στο σκοτάδι
σε μέτωπο αστραφτερό.

Κι εκεί που στέκω και θωρώ
ακίνητος, μαρμαρωμένος,
και να μιλήσω δεν μπορώ
γιατ' είμαι διπλομαγεμένος,

νιώθω κοντά μου να περνά
αραχνιασμένο χέρι,
τα δυο μου μάτια να γυρνά,
και ν' αγναντεύω την Ψυχή σαν Πολικό Αστέρη!

Βλέπω από μέσα ανάποδα με μάτια γυρισμένα
τα βάθη όλα της Ψυχής – ω θείκη χαρά! –
ουράνια χρυσοκόσμητα και λαμπροστολισμένα,
όπου τρελός πετάει ο νους και κρυφολαχταρά!

Μην ήπια Σκανταλόχορτο!...
Ω Νύχτα, Νύχτα ασβολερή!
Αροθυμώ... γκρεμίζομαι,
στην όψη τους την τρομερή,

κλειδοστομαζώω, χάνομαι
σαν ελαφροστοχειώτης,
απ' τα μαλλιά μου πιάνομαι,
δεν ξέρω το σκοπό της...

Πύρινα χρυσά Παλάτια!...
Ω Φως και Χρώμα!... – Σατανά! –
Στα γυρισμένα μου τα μάτια
κόσμος αγνώριστος περνά,

πουλιά, / μουσική,
φιλιά / δω κι εκεί,

λουλούδια, / γιαλού βράχοι,
τραγούδια, / βουνού ράχη,

θάλασσας κύμα, / τερπνό λιβάδι,
ουράνιο μνήμα, / φως και σκοτάδι.

Βλέπω εικόνες στη γραμμή
του Χάρου δολοπλέματα...

– Χαθείτε, μαύροι σκοτωμοί
και κυλισμένα αίματα!

Ήλιε, Φεγγάρι,
πώς σας γυρεύω,
χρυσό ζευγάρι,
πώς σας λατρεύω!

Ω Αρμονία!
Ω Φως και Χρώμα!
Γλυκιά μανία
με σφίγγει ακόμα...

Φανείτε εμπρός μου!
Σας βλέπω πάλι...
μόνα του Κόσμου
αιώνια κάλλη.

Και Ουρανό / και Γη
ξεπερνώ / στη φυγή,

και χαίρω, / και τρέχω,
δεν ξέρω / τί έχω
.....

Οι Εφτά Πλανήτες γέρνουν
και ξυπνάει η Ξανθιά Ημέρα,
κάτασπρα άλογα τη σέρνουν
στο γαλάζιο τον αέρα.

Νιώθω τα μάτια τα στρεμμένα
να ξεγυρίζουνε και πάλι,
τα ίδια χέρια αραχνιασμένα
κρυφά ξεδένουν το κεφάλι.

– Χέρια Νεράιδας, Μάγισσας,
Σκιάς, Ψυχής του Άδη,
ό,τι κι αν είστε..., αφήστε με
να βλέπω υψηλότερα,
χέρια άπιαστα! Με σέρνετε
και πάλι στο σκοτάδι,
με ξεμαγεύετε να ζω
στον Κόσμο αυτό χειρότερα.

Παλεύω, σκύφτω, σέρνομαι,
τα χέρια να κρατήσω,
του κάκου! Λαγκοδέρνομαι
ώσπου να ξεψυχήσω...

Τραγουδάει η Τρουλλουρίδα,
φεύγει η Νύχτα Ανεμοπόδα,
και του Ήλιου την αχτίδα
ονειρεύονται τα ρόδα.

Κι εγώ θλιμμένος και σκυφτός
ακόμα ροματίζω
και το κουφάρι άθελα γυρνά...

Τ' άσαρκα χέρια σου, Σκιά!,
ποτέ δεν αντικρίζω,
και τη Ζωή σε Κόλαση περνά.

Οι Εφτά Πλανήτες γέρνουν
και ξυπνάει η Ξανθιά Ημέρα,
κάτασπρα άλογα τη σέρνουν
στο γαλάζιο τον αέρα.

Κι η ψυχή μου / αρρωστημένη
σαν φλογέρα τραγουδεί,
όσα νύχτα / μαγεμένη
με δυο μάτια είχε δει...

– Φως Ξανθό! – Σκοτάδι πίσσα!
Που μοιράζεσθε τα Χρόνια,
τί παλεύετε με λύσσα
στο ξημέρωμα αιώνας;

Λυρικές και σατιρικές απηχήσεις των ίδιων ποιημάτων βλ. και αλλού, π.χ., στην παλαμική «Φοινικιά» και στο ποίημα του Κ. Βάρναλη «Οδός Σταδίου» της συλλογής *Ελευθερος κόσμος*.

[Ύμνος εις τον Σουρήν]

Σε γνωρίζω απ' την μούρη
που 'ναι χιώτικη πολύ,
σε γνωρίζ' απ' το γαϊδούρι,
σε γνωρίζ' απ' το σκυλί.

Από δώρα φορτωμένος
είν' ο Γιώργος ο Σουρής,
ο Ρωμηός ο ξακουσμένος
και ο άνδρας της Μαρής.

Σ' ένα σπίτι κατοικούσες
με μελέτης ακεφιά,

Πηγή: *Εφημερίς*, 25.4.1894. Σύμφωνα με την εφημερίδα, ο «ύμνος» αυτός είχε διαβαστεί την προηγούμενη μέρα σε τιμητική εσπερίδα για τον Σουρή, με αφορμή τα δεκάχρονα του Ρωμηού.

Παρωδούνται οι πρώτες στροφές του «Ύμνου εις την Ελευθερίαν» του Δ. Σολωμού (βλ. Α. Πολίτης, επιμ., *Διονυσίου Σολωμού Άπαντα*, τ. 1, ό.π., σσ. 71-72). Βλ. και παραπάνω, Ανδρέας Λασκαράτος.

Η έπαυλις του Σουρή

Σ' αυτό το σπίτι που 'λθαμε, το φαληροκτισμένο,
του χρόνου, Παναγία μου, να το 'χει πληρωμένο.
Σ' αυτό το σπίτι που 'λθαμε, κλητήρας αν πατήσει,
ο νοικοκύρης του σπιτιού να τον ξυλοκοπήσει.
Σ' αυτό το σπίτι που 'λθαμε, πέτρα να μη ραΐσει,
και αν ραΐσει και καμιά, ο Σγούτας ας φροντίσει.
Εμένα μου το είπανε άνθρωποι μερακλήδες
οπώς εδώ καλή ζωή θα ζήσουν οι Σουρήδες.

Σ' αυτό το σπίτι που ἴθαμε, με τους καινούργιους τοίχους,
εἶθε να γράφει ο «Ρωμῆός» χίλιες χιλιάδες στίχους,
χρόνια πολλά κι αμέτρητα να ζήσει, να γλεντήσει,
ἀλλά ποτέ «ρωμαίικο» να μη το καταντήσει.

Πολλά εἶπαμε του αφεντικού· ας πούμε της κυρίας,
που εἶναι και κουμπάρα μας, με χάριτας μυρίας.
Κυρά Μαρί, κυρά Σουρή, κυρά καμπανοφρύδα,
σ' αυτό το σπίτι που ἴτισες αλώνιζε και πήδα.

Να ἴχεις ἀέρα καθαρὸν, να μην ιδεῖς κορέους
και να ξενίζεις πάντοτε πολλούς μουσαφραίους.

Να ἴχουν οι κότες σας ἀβγά, ο κήπος σας σπανάκια,
και η κυρία Φασουλή να κάνει φασουλάκια.

Ἴχεις και γιο στα γράμματα και γιο στον Ροβινσώνα,
να κάμει ο Θεος κι η Παναγιά να βάλει και κορόνα,
να γίνει αξιωματικός, στον πόλεμο να πάει,
κι ἄμα το μάθει η μάνα του, να μας τρατάρει τσάι.

Ἴχεις και κόρη εὐμορφη, οπού τη λένε Ἐλλη,
και – Φριξόν... ἦλιε! – γαμβρόν εντός ολίγου θέλει.

Ἴχεις Ἡρώ, ἔχεις Μυρτώ, ἔχεις και Ἀλεξάνδρα,
κι ὅλες αυτές μετὰ καιρόν θα σου γυρεύουν ἄνδρα.

Για τούτο, φίλε Φασουλή, εἰς το χορὸ που μπήκες,
τράβα το δρόμο σου μπροστά και φρόντιζε για προίκες.

Επιμελοῦ, κοπιάζε, ἐνόσω εἶσαι νέος,

και σφίγγε το πουγκάκι σου σαν ἔμπορος εβραῖος.

Κάμε στο σπίτι αγιασμό, τα πνεύματα να φύγουν,
γιατι στο πνεῦμα σου αυτά δρόμο στραβὸν ανοίγουν.

Ἀδιακόπως φρόντιζε να κυνηγᾶς την ὕλη

και τρόχιζε τ' ἀθάνατο σατιρικό κονδύλι,

που τ' αγαποῦν οι Ἕλληνες, ἐλεύθεροι και δούλοι...

και, Φασουλή το Φασουλή, γεμίζει το σακούλι.

Πηγή: *Ἐθνικὸν Ἡμερολόγιον τοῦ ἔτους 1905*, Ἀθήνα 1904, σσ. 26-27. Βλ. και *Ἡλίας Α. Τουμασάτος, Ἐνας Ἐπτανήσιος στὴν Ἀθήνα*, ὁ.π., τ. 2, σσ. 133-135. Ἐλλη, Ἡρώ, Μυρτώ και Ἀλεξάνδρα εἶναι ονόματα των θυγατέρων του Γ. και της Μ. Σουρή.

Παρωδοῦνται δημοτικὰ τραγούδια του γάμου και κάλαντα της Πρωτοχρονιάς («[...] Σ' αυτό το σπίτι που ἴθαμε πέτρα να μη ραγίσει / κι ο νοικοκύρης του σπιτιοῦ χίλια χρόνια να ζήσει. / [...]»).

Δημήτριος Γρ. Καμπούρογλου(ς) (1852-1942)

Τί αγαπῶ

Θέλω την φίλην φθισικὴν, ἄσωμον, στάκτην, κόνιν,
ἀνεμον, επιθάνατον, φάσμα, ἀθανασίαν,
αυτὴν να ἔχω ἀδελφὴν και ἀδελφὴν μου μόνην,
ἀλλ' ὄχι και νυμφίαν μου, ἀλλ' ὄχι και νυμφίαν.

Δεν θέλω ταύτην ἀνθηράν, ἀλλὰ καταβληθείσαν,
εἰς βόθρον ολισθήσασαν, ἀγγελον πεπτωκότα,
την θέλω ἀμαρτήσασαν και ἀποτεφρωθείσαν,
γνωρίζουσαν τί ἔπαθε, πλάνητ' ἀπηυδηκότα.

Να μη λατρεύσει τα πτηνά, τα ἄνθη, τους ἀστέρας,
την μουσικὴν, μόνον ἐμὲ να αγαπᾶ και μόνον·
μη παν πτηνόν, ἄνθος, ἀστήρ δεν εἶν' εμπρός μου τέρας;
Κι εἶν' ἠδυτέρα μουσικὴ ἀπὸ το «αχ!» των πόνων;

Μισῶ παν αγαπῶν πολλά, περιφρονῶ, εχθαίρω
τον Πλάστην μας, τον ἥλιον, το ὕδωρ, τον ἀέρα,
λατρεύω μόνον τους νεκρούς, ζώντας δεν υποφέρω,
η νυξ με θέλγει, μόν' η νυξ και ὄχι η ἡμέρα.

Ω, ποία, ποία ἠδονή, ω!, ἠδονή οποία!
Ἀμφότεροι ρεμβάζοντες να βαινομεν στο μνήμα·
και να συναποθάνομεν, οποία ευτυχία!
Αὐτὴ να κόπτει το ἐμόν, κι ἐγὼ αὐτῆς το νήμα!

Το κάλλος δε<ν> το αγαπῶ, δεν αγαπῶ το κάλλος,
οπότεν εἶναι υγιές, οπότεν ἔχ' υγιάν·
πας ἄλλος ας το αγαπᾶ, ας τ' αγαπᾶ πας ἄλλος,
τ' ἀηδιάζω ἐντελώς, μοι φέρει ἀηδιάν.

Πηγή: *Κρίσις του Βουτσιναιῶν Ποιητικῶν Ἀγώνος τοῦ 1874*, σσ. 21-22.

Παρωδεῖται το ποίημα του Ἀχιλλέα Παράσχου «Ἐρως» (1866· *Ποιήματα*, τ. 3, Ἀθήνα 1881, σσ. 18-22), ἀπὸ το ὁποῖο παρατίθενται ἐδῶ οι τέσσερις πρώτες στροφές:

Δεν θέλω κάλλος ἀθάναδες παρθένου ἀλαζόνος,
θρασεῖας ἐκ της καλλονῆς, ψυχράς ἐκ θωπευμάτων·
βλέμμα δεν ἔρριψα ποτέ εἰς πτέρυγας ταῦνος,
οὐδ' εἰς φιάλην στίλβουσαν πλην στείραν ἀρωμάτων.
Δεν θέλω ὄψιν φλογεράν, δεν θέλω ρόδου στόμα·
εἶναι διέγερσις σαρκός το πορφυρώδες χρώμα.

Την θέλω ἀσθενή ἐγὼ την φίλην μου, ταχεῖαν
ωχράν την θέλω και λευκὴν ὡς νεκρικὴν σινδόνην·
με εἶχοσι φθινὸπώρα, με ἀνοιξὶν καμίαν,
μ' ολίγον σῶμα – ἀνεμον σχεδόν – ολίγην κόνιν.
Την θέλω επιθάνατον, μ' ἀθανασίας μύρον,
κόρη και φάσμα, σάβανον ἀντί ἐσθῆτος σύρον.

Την δυστυχὴ! Λιπόθυμον την θέλω, πάντη μόνην·
ἀνευ μητρὸς ἢ ἀδελφοῦ· αὐτὴ και ο Θεός της.
Εἰς πεδιάδα, ἐρημον την θέλω ἀνεμώνην,
κι ἐγὼ να εἶμαι μήτηρ της, ἐγὼ και ἀδελφός της.
Ἀργά να την χειραγωγῶ την κόρην εἰς παν βήμα,
και να προσκρούσωμεν ὁμοῦ εἰς το πλησίον μνήμα.

Δεν θέλω οὔτε ἀψυχον οὔτ' ἐμφυχον κανένα·
να αγαπᾶ, οὐδὲ πτηνόν, οὐδ' ἄνθη, οὐδ' ἀστέρας·
ὅ,τι δεν εἶμαι δι' αὐτὴν, να εἶναι ὅλα ξένα,

και να κατέχω όλας της τας νύκτας και ημέρας.
Κι εις ύπνον όταν κλείωσι γλυκύν οι οφθαλμοί της,
εις όναρ να με θεωρεί αγάπης η ψυχή της!

Ο έρωτας του Ολύμπου και της Όσσας

Αγάπησεν ο Όλυμπος την Όσσα την κοντέσα,
την Όσσα την πεντάμορφη που 'χε και τόσες χάρες,
χρόνους πολλούς την έβλεπε, της έκανε το μάτι,
μα κείνη η περήφανη δε θέλει τον χωριάτη,
Μια νύχτα – ήταν άνοιξη, χαρά Θεού, γαλήνη,
λάμπανε τ' άστρα τ' ουρανού, τρεμόσβηνε το φως τους,
βελάζανε τα πρόβατα, χτυπούσαν τα κουδούνια,
γλανγλάν, γλανγλάν, γλανγλάν, γλανγλάν, κι ο πιστικός φωνάζει:
«Οβς οβς οβς οβς, τα γίδια μου, οβς οβς, τα πρόβατά μου.»
μυρίζει ο ξεφυσημένος της δάφνης, της μυρτούλας,
στάζει δροσούλα διάφανη στα ρείκη, στη λαψάνα,
στο χαμαιδρύο, στ' αζώηρο, στο σφέλατο, στο γιούλι,
στη λοιδωριά, στο χαμαιλιό, στο σπλόνο, στο ρουπάκι,
στις δρακοντιές, στην κυκλαμιά, στη φτέρη στη χολάτη,
στις βρακανίδες, λαθοριές και στις παλαμενίδες,
στην άπλερη αγράμπελη, στη σταλωμένη λεύκα,
που ήταν πίσω από κοντρί. Στου πουρναριού τη ρίζα
καθεύδει κι ονειριάζεται οχιά μονομερίδα,
χωνεύει τόσα σερπετά που είχε φαγωμένα,
αφού τα καταπλήγησε πρώτα με τον οσκό της.
Δριμόχολο έδιωχνε μακριά υετοφόρα νέφη,
ρέκαζε ο κούκος, έγρουζε, εμούγκριζε, βογκούσε,
μοιρολογούσε κι έκλαιε το δύστυχο παιδί του
που του το καταπάτησεν αράπικη ποδάρα –
τέτοια νυχτιάν edιάλεξεν ο Όλυμπος την Όσσα
να κλέψει· κι αφού χτένισε τα κάτασπρα μαλλιά του,
έβαλε τη φλοκάτα του και το καινούργιο φέσι,
την άσπρη φουστανέλα του με τις πολλές της λόξες,
εζώστηκε για πάλα του το ουράνιο το τόξο
και στο παλάτι ανέβηκε που κάθουνταν η Όσσα.
Την βρίσκει και κοιμότανε μέσα σε κουνουπιέρα
αβρά, αιδήμων, ντροπαλή, κατακοκκινισμένη.
Έσκυψε και τη φίλησε, κι από το φίλημά του
πετάχτηκαν ευτύς μεμιάς αρματολοί και κλέφτες!
Είν' ιερό μαρτύριο
ετούτο το μυστήριο.

Πηγή: Δημήτριος Γρ. Καμπούρογλου, «Φιλολογικά απομνημονεύματα. ΙΒ': Ο διαγωνισμός – Αι παρωδία – Επίλογος», Νέα Εστία 87 (1.8.1930) 797-798.

Παρωδείται η ενότητα «Τα δύο βουνά» από το ποίημα του Α. Βαλαωρίτη «Ευθύμιος Βλαχάβας» (Μνημόσυνα, 1857, 21861, σσ. 80-94), που αρχίζει με τους παρακάτω στίχους:

Βλαχάβα, ποιος σ' εγέννησε, ποια μάνα, ποιος πατέρας!

Ο Όλυμπος αγάπησε την όμορφη την Όσσα,
την Όσσα την περήφανη, την πολυγυρεμένη.
Χρόνους πολλούς την έβλεπε μ' ερωτεμένο μάτι
κι εκείνη σαν κι εντρέπεται και σαν και τον φοβάται.

Μια νύχτα, ήταν άνοιξη, χαρά Θεού, γαλήνη·
λάμπουν τ' αστέρια τ' ουρανού, το φως τους τρεμουλιάζει,
σα να 'χαν έρωτα κρυφό και φλογοκαρδιοχτύπι.
Βελάζουνε τα πρόβατα, λαλούνε τα κουδούνια
του κοπαδιού, που βόσκοντας διαβαίνει το λιβάδι,
και κάπου κάπου ακούεται του πιστικού φλογέρα
να ναναρίζει ερωτικά τα δέντρα, τα λουλούδια.
Μοσχοβολάει ο ανασασμός της δάφνης, της μυρτούλας,
κι ο κρίνος ο περίχαρος απ' το νερό προβαίνει
σαν πρόσωπο παρθενικό, που δεν το βλέπει ο ήλιος.
Γέρνει και καθρεφτίζεται και κάνει την αγάπη
κοιτάζοντας τον ίσκιο του στου ποταμού τα βάθη.
[...]

Τέτοια νυχτιάν edιάλεξεν ο Όλυμπος στην Όσσα
να δείξει την αγάπη του, να πει τον έρωτά του.
Κοιτάξετε το σαστικό πώς είναι στολισμένος!
Άσπρη, μακρά η χήτη του στ' ανδρειωμένα νώτα
περήφανα του σέρνεται και γλυκοκυματίζει.
Τηνε χτενίζουε χρυσές του φεγγαριού αχτίδες
και φαίνεται ξανθή, ξανθή και φλωροκαπνισμένη.
Φορεί φλοκάτη σύγνεφα σαν τον αφρό δροσάτα,
και του Μαϊού την καταχνιά φορεί για φουστανέλα.
Σπιθοβολούν και λάμπουε στη μέση του, στον ώμο
αστροπελέκι για σπαθί, βροντή για καριοφίλι.
Χαρά στην κόρη π' αγαπά ο Όλυμπος ο κλέφτης!

Ρεμβασμός

Όταν προβάλλ' εις το βουνόν η συμπαθής Σελήνη
κι όταν ο Φοίβος γαυριών χροιάν και φως εκχύνει
κι όταν η φύσις ζοφερά καθίσταται, εις ερήμους
ποθώ να είμαι, βυθισθείς δ' εις ρεμβασμούς πενθίμους
τί είμαι μη γνωρίζων,
με όλα τα όντα και εγώ ιστάμενος· γυρίζων,
χαίνων, θαυμάζων, να φωνώ
ώ, ώ, ώ, ώ, ώ!

Είδον ποτε εις κάτοπτρον την ζώσαν μου εικόνα
και εφαντάστην εμαυτόν ενσώματον ανθώνα·
και επειδή, ως παν θνητόν, ανέπνεον αέρα,
πάντας θεώρουε ως εμέ, έχων την γην μητέρα,
ούτω δε φίλτρου πλήρης
και αρμονίας πανταχού ανέπλαττον θυμήρεις,
και εξεφώνουν εν χαρά
αά, αά, αά, αά!

Πλην φευ! Γλυκύ μου όνειρον, μετά μικρόν ελύθης
κι η Μοίρα μου ειλικρινώς μοι είπεν: «Είσ' ευήθης.»
Κι οργίλωσ τότε έβλεψα κι αυτόν τον εαυτόν μου,
να εκθρονίσω ήθελα και τούτον τον Θεόν μου
φωναίζων: «Κάτω! Κάτω!»

Πλην μάτην από τας φωνάς τον λάρυγγα σπαράττω,
δεν ωφελούσιν αι φωναί
αιαί, αιαί, αιαί, αιαί.

Εις την ζώην δεν έλυσα ακόμη γρίφον ένα,
κι αυξάνουσι τα έτη μου θολά και μαραμένα,
αντί δε η νεότης μου να ίσταται ακμαία,
διέρχεται ως γραυς κυφή, ρυπώσα καλογραία.
Αλλά γελώ, δεν κλαίω·

τοιούτον με εγέννησαν: εγώ, Θεέ μου, πταίω;
Χαίρε, λοιπόν, νεότης γραυ,
αυ αυ, αυ αυ, αυ αυ, αυ αυ.

Πώς δυστυχής ο άνθρωπος και άνευ σκοπού πλανάται!
Αφού να ζήσκει πέπρωται ούτω, προς τί γεννάται;
Πού τρέχω, οίμοι! Διατί το στόμα μου να κρώζει,
ενώ, καθό ανθρώπινον, όφειλε να οιμώζει,
Χριστέ, ενώ κατέβης;

Και είμαι αντικείμενον του γέλωτος, της χλεύης;
Ουαί μοι, κεφαλή κενή,
οιοί, οιοί, οιοί, οιοί!

Αφού το βάρος δεν μπορώ του στήθους ν' ανασεισω
κι ελεύθερος το αίνιγμα του βίου μου να λύσω,
χωρίς ελπίδα εις την γην, χωρίς σκοπόν πλανώμαι.
Κι αν ίσταμαι ως ενεός το σύμπαν να θεώμαι,
ουδέν ανακαλύπτω,
κι άπελπισ και βαρύθυμος, αλλά δικαίως πίπτω
στην γην, αναφωνών, ω Ζευ!,
ευ ευ, ευ ευ, ευ ευ, ευ ευ.

Ενόσω ακόμη έπαιζον, σκιρτών και αμερίμνωσ
ήμην διάπυρος χαράς, και των ελπίδων ύμνος,
δι' εμαυτόν η παρειά ουδέποτε ηρυθρία,
ηθέλησα ν' αναφανών σπουδαίος κι η αιθρία
καλύπτεται από νέφη,
κι ότ' είμαι, απαξάπασα η κοινωνία έφη,
«άχθος εδάφους Αττικού»,
κουκού, κουκού, κουκού, κουκού.

Πηγή: Δημήτριος Γρ. Καμπούρογλου, «Φιλολογικά απομνημονεύματα...», ό.π., σ. 798.

Παρωδείται η ενότητα I του συνθετικού ποιήματος «Εικόνες» του Σπυριδωνα Βασιλειάδη (Αττικάί
νύκτες III. Τα Άπαντα, Αθήνα ²1882, σσ. 11-12):

Όταν προβάλλ' εις το βουνόν η συμπαθής Σελήνη
και, ως λυχνία εις ειρκτήν, παρήγορον φως χύνει,
ποθώ λαμπρά ερείπια και σκιαυγείς ερήμους
μονήρης να αφήνομαι εις ρεμβασμούς πενθίμους.

Τί είμαι δεν γνωρίζω.

Και ως εις σκότη άλυτα σκιά κι εγώ γυρίζω...

Είδα ποτε, ως εις σκηνήν, του κόσμου την εικόνα
και εφαντάσθην σύμπασαν την Φύσιν έν' ανθώνα.
Ένθα θνητός καθείς χρυσούν αντανακλά αστέρα
κι έχει τους άλλους αδελφούς, κι έχει την γην μητέρα
χαράς και φίλτρου πλήρη,
και αρμονίαν πανταχού ανέπλασα θυμήρη.

Πλην το γλυκύ μου όνειρον μετά μικρόν ελύθη
και μ' είπεν εγγελάσασα η μοίρα μου: «Ευήθη...»
Και αίφνης την αλήθειαν κηρύξας ως θεόν μου,
οργίλωσ όλους έβλεψα, αυτόν τον αδελφόν μου.
Και του τυράννου «Κάτω!»
αν κράξω, τον αυχένα μου υπό πελέκεισ τάττω.

Εις την ζώην... δεν έδρεψα ακόμη πόθον ένα
και πίπτουσι τα έτη μου θολά και μαραμένα.
Πριν η νεότης μου φαιδρά γελάσει, και ακμαία
παρέρχεται, παρέρχεται πενθούσα καλογραία.

Τί έπταισα και κλαίω;

Αν εγεννήθην συμπαθής, θερμός, Θεέ μου, πταίω;

Πώς δυστυχών ο άνθρωπος κι εμπόλεμος πλανάται;
Αφού να σβήνει πέπρωται, τάχα προς τί γεννάται;
Πού τρέχει; Πώς ο δίκαιος κακούται και οιμώζει,
ενώ καρδία πονηρά και χαίρει και δεσπόζει;
Χριστέ, εδω κατέβης;

Περίμενε τον στέφανον του πόνου και της χλεύης!

Ω! Τίς ποτε την πλάκα του νεκρός θα ανασεισει,
και τίς θνητός τής Πλάσεως το αίνιγμα θα λύσει;
Χωρίς ελπίδα εις την γην, χωρίς σκοπόν πλανώμαι,
και αν πετώ, ως πύραυλος, το σύμπαν να θεώμαι,
ουδέν ανακαλύπτω.

Και προς την γην βαρύθυμος, αστήρ διάπτων, πίπτω.

Παιδίον ότε έπαιζον σκιρτών και αμερίμνωσ
ήμην διάπυρος χαράς και των ελπίδων ύμνος.
Και ήτον η καρδία μου χαρίεσσα και λεία,
ως προσγελά εις της Αυγής το μέτωπον αιθρία.
Αλλ' ήδη; Μαύρα νέφη
ο λογισμός τας αλγεινάς εικόνας μου συστρέφει.

Ιωάννης Τσακασιάνος (1853-1919)

Γεροντοπαραξενάδες του Σπουργίτη

Σφίξε μας, μάνα, πνίξε μας!, γδυμνά, κουρελιασμένα,
ξυπόλυτα, ξεκούτρολα, χλωμά και φειριασμένα!

Ντούνκουε, σορ Στατοκουάντηδες; Με «ούρα» και με «ζήτω»
φόφησε το βαρβάτο σας πολεμικό ινβίτο;
Κι οι άταχτές σας σύνοδες, φωνές κι επιστρατίκια,
στόλοι, κανόνια, προσφορές, αλλαξοϋπουργίγια,
γαλέτες, ερυθρόσταυροι, γίδια, βουλές, μουλάρια,
αποκλεισμοί στα λάχανα, στα πίτουρα, στα ψάρια,
πολεμοφόδια, επίδειξες, σπιτάλια, μοναστήρια,
παράσημα, προβιβασμοί και χρέγια εκατομμύρια!
Μονοπουλεία, χαρτόσημα, νοβέλα στον καθένα,
τόσα φορογδαρσίματα τριπλοκαμαρωμένα,
Τρικούπηδες, συμπόσια, Φιλήμωνες, Χοϊδάδες,
στα φλογερά καμίνια μας καζάρμες και νταβάδες.
Τάμισον και Ακρόπολες, μπόμπες, τραγούδια, φύγια
που σπαβεντάραν όλους μας, ήτανε λόγια; – Λόγια!
Και δίνε το αίμα σου, φτωχέ, πληρώνετε, ραγιαάδες...
Φάτε μας, καταπιέτε μας, ρουφήχτε μας, φαγάδες!
[...]

Ούλα, μωρ' ούλ' αλλάξανε!... Είμαστε του πνιμάτου!
Και ούλα;... Για την Ένωση!... Για εκεί το κουρελάκι
που επήε στο παντιερόξυλο κι έκλαιγα σαν παιδάκι!
Επούρ'... μά ούλους τς ουρανούς! Να σκίσεις την καρδιά μου,
θα ιδείς να σ' έχω 'κόνισμα, παντιέρα ελληνικιά μου!
Κι όχι μ' ετούτα πῶπαθα, μα κι άλλα τόσ' ακόμα
να ιδεί απο σέ ο Σπουργίτης σου, θα παει με σέ στο χώμα.

Πηγή: Γιάννης Τσακασιάνος, Άπαντα, τ. 1, Αθήνα, «Νάρκισσος», 1926, σ. 208-214. Βλ. και Δ.
Μάργαρης (επιμ.), Ανδρέας Λασκαράτος, σατιρικοί και ευθυμογράφοι, ό.π., σσ. 69-72.

Παρωδείται το ποίημα του Α. Βαλαωρίτη «Ο ασπασμός. Προς την μητέρα Ελλάδα», βλ. Γ. Π. Σαβ-
βίδης - Ελένη Τσαντσάνογλου (επιμ.), Αριστοτέλης Βαλαωρίτης, Β΄. Ποιήματα και πεζά, Αθήνα,
«Ίκαρος», 1981, σσ. 84-87 («Άνοιξε, μάνα μας γλυκιά, την άφθαρτη καρδιά σου / κι αγκάλιασέ μας
τα φτωχά, τα μαύρα τα παιδιά σου. / Σφίξε μας, μάνα, σφίξε μας. Γυμνά, ξαρματωμένα, / σα να
΄τανε κατάρδια, σα να ΄ταν νικημένα / έρχονται μες στον κόρφο σου. Δώσε μας την ευχή σου / και
σβήσε πάσα μας πληγή μ' ένα θερμό φιλί σου. [...]).

Γεώργιος Σουρής (1853-1919)

Ο Κορόιδος

α΄
Εις το κοτέτσι σου πήγαινε με
καβάλ' απάνω στον πετεινό

και μ' ένα μάτσο στεφάνωσέ με
από ανδράκλα και μαϊντανό.
[...]

ή΄
Ο κυρ-Κορόιδος γεμάτος χάρη
της γειτονιάς του μόνη ζωή,
γονατισμένος σ' ένα πιθάρι,
καθώς συνήθιζε το πρωί,
έτρωγε μ' όρεξη τον μπατσά του
με μια ταμ'ζάνα κρασί κοντά του.
Σαν ένιωσ' όμως ότι οι γιοι του
κάνουν αντάρα, πολύ κακό,
αφήν' αμέσως και το φαγί του
και το κρασάκι του το γλυκό.

ΠΗΓΗ: Εμπαίκτης, 28.9.1874. Βλ. Φ. Κ. Μπουμπουλίδης, Έμμετρες παρωδίες, ό.π., σσ. 56-57.

Παρωδούνται οι παρακάτω στίχοι από τον Κόδρο του Γεώργιου Μ. Βίζυηνού, που βραβεύτηκε στον
Βουτυναίο Ποιητικό Διαγωνισμό του 1874:

Επί Πηγάσου ανάγαγέ με
παρά τας όχθας του Κηφισσού,
και μ' έναν κλάδον στεφάνωσέ με
του καλλιέλαδος Παρνασσού.

Ο Κόδρος καύχημα του λαού του,
ανδρείος άναξ των Αθηνών,
εγονυπέτει προ του βωμού του
ως εσυνήθιζεν εξυπνών,
την πρωινήν του τελών θυσίαν
και την ημέραν αιτών αισίαν.
Αλλ' εννόησας οπλιζόμενος
δύο υιούς του με ταραχήν
και ως εις μάχην εξερχομένους,
εγκαταλείπει την προσευχήν.

Αθήνα

Ο εθνικός μας ποιητής προχθές στον Παρνασσό
επίγειο Παράδεισο μας είπε την Αθήνα,
στεφάνι με τη λύρα του της έπλεξε χρυσό,
τη στόλισε με γιασεμιά, με ρόδα και με κρίνα,
την είπε γλυκοχάραγμα, του Γαβριήλ λουλούδι,
αίμα Χριστού, μετάληψη, των τραγουδιών τραγούδι.

Πολύ καλά... ο Αχιλλεύς ας την εγκωμιάζει,
εις τον Παράσχον ο καθείς τα πάντα επιτρέπει.
Πρέπει συχνά σαν ποιητής να μας ενθουσιάζει,
κι όλα εμπρός του φωτεινά κι ωραία να τα βλέπει.
Όμως εγώ τί να σας πω... τα βλέπω κάπως σκούρα,
και είναι η μόνη μου χαρά η γρίνια κι η μουρμούρα.

Ας καίει ο Παράσχος μας τ' αναίσθητά μας στήθια
με της παρθένου Μούσης του τον άσβεστον πυρήνα,
αλλ' όποιος από σας ζητεί να μάθει την αλήθεια,
ας έλθει να του πω εγώ ποια είναι η Αθήνα.
Ο Αχιλλεύς την έφαλε, θαρρώ, εις άλλη σφαίρα,
κι εγώ δεν το εκούνησα στιγμή από δω πέρα.

Αθήνα... Ξέρεις τί θα πει, πουλάκι μου, Αθήνα;
Απόπατος απέραντος εν μέσω αποπάτων,
τραμπουκαριό, μαχαίρωμα, χοροί, σουπέδες, πείνα
και άσμα καθημερινόν γαϊδουρινών ασμάτων.
Νοθείας και καλπουζανιάς η πρώτη επιστήμη,
λημέρι κάθε κλεφτουριάς, των φοφικιών φοφίμι.

Αθήνα ξέρεις τί θα πει... Πνιγμός και αηδία,
από σκουπίδια χιλια δυο ωραίο περιβόλι,
ασβέστωμα και φανικού οξέος ευωδία,
αρρώστια, τύφος κι ευλογία χωρίς γιατρούς και μπόλι.
Σβησμένο γκάτζι, ερημιά και λάκκος ανοιγμένος,
δελτίον αστυνομικόν, κλητήρας κοιμισμένος.

Κι αν ο Παράσχος σαν ξυπνά ευθύς το νου μυρώνει,
και αν πατεί στις πέτρες της και κάνει Παρθενώνες,
αλλά μυρώνω δα κι εγώ τη μύτη μου με σκόνη
και σχίζω τα παπούτσια μου σε μυτερές κοτρώνες.
Πατώ και μες στις λάσπες της, πατώ και μες στη σκόνη
και κάνω μ' ενθουσιασμό ...καινούργιο πανταλόνι.

Αθήνα ξέρεις τί θα πει... Αδιάκοπο τσουμπούσι,
εφημερίς παντοτινή, σεμνή Γλωσσοκοπάνια,
Γαρούφω, Τρελο-Μαριγώ, ποδάγρα τού Μπουρδούση,
δοξολογία, εκκλησιά κι αιώνια καμπάνα.
Κυρίες κλέφτρες, κινήσις κλητήρων κι αστυνόμων
και πού και πού πλακώματα ιπποσιδηροδρόμων.

Αθήνα ξέρεις τί θα πει... Στον καφενέ χουζούρι,
στη ντάλα του μεσημεριού λωποδυτών αμάκες,
χρηματιστήριο, γροθιές, κλεφτομεσίτου μούρη,
κοχότες μες στις άμαξες, παντιέρες, σακαράκες.
Κηφηνარიό, παράσημο, γαλόνη κάθε μήνα,
αυτό θα πει Ρωμαίικο, αυτό θα πει Αθήνα.

Πηγή: Γεώργιος Σουρής, *Τα Άπαντα*, επιμ. Γ. Βαλέτας, τ. 1, Αθήνα 1967, σσ. 262-263.

Παρωδείται, εκτός από το ποίημα του Ι. Τσακασιάνου «Η Ζάκυθος» («Δρόμοι στενοί, άνθια, σκυλιά,
καμπάνες, / διακονιάρειοι, παστέλια, σερενάδες / μανδηλοφόρες κόρες καρδιοπλάνες, / καλοί, κακοί,
δειλοί, παλληκαράδες! / Λίγα μυαλά, πολλές γλωσσοκοπάνες, / λούσο, αργαλιοί, και «ούρα» και ποι-
ητάδες. / Κι αυτή τη θεία ζωγραφιά του Χάση / μουρλόχωρα την έχουν ονομάσει.», βλ. Γ. Θ. Ζώρας,
Ποίσις και πεζογραφία της Επτανήσου, ό.π., σ. 363), βλ. παρακάτω και στον Παϊλαμά, το ποίημα
του Α. Παράσχου «Προς τον φίλον μου * *» (1882, βλ. *Ανέκδοτα Ποιήματα*, τ. Β', Αθήνα 1904, σσ.
106-111), και ειδικότερα οι παρακάτω στροφές (σ. 109):

Αθήνα! Ξέρεις τί θα ειπεί Αθήνα; Πνοή μύρου,
γλυκοχαράγματα ουρανού, ξένη ζωή ονείρου,
αγγελική ενθύμησις, του Γαβριήλ λουλούδι,
της γης Αγία Τράπεζα, των τραγουδιών τραγούδι.
Είναι το πρώτο φίλημα και της καρδιάς το δείπνο –
γλυκιά της μάνας αγρυπνιά στου βρέφους της τον ύπνο.

Είναι η δόξα, η τιμή, η συμφορά, ο χρόνος,
το χαμογέλιο του Χριστού, της Παναγιάς ο πόνος!
«Αθήνα» λες, και τραγουδείς – τηνε πατείς, πυργώνεις·
κοιμάσαι, κι είσαι έξυπνος· ξυπνάς, το νου μυρώνεις·
εγγίζεις τα λιθάρια της, και Παρθενώνας κάνεις·
την βλέπεις, γίνεσ' Απελλής, και ζεις και σαν πεθάνεις...

Χαιρετισμοί των καλογήρων,
που μένουν άνευ ποδογύρων

Άγγελος πρωτοστάτης εξ ουρανών εφάνη
βαστώντας εις το χέρι παμμέγιστον φιρμάνι.
Έξαφνα στην Πεντέλη για μια στιγμή εστράφη
και είπε το φιρμάνι πως τέτοια λόγια γράφει:

«Χαίρετε, κοτσονάτοι, σφικτοί μου καλογέροι,
χορτάτοι με μπουγάτσες, αβγά και χοιρομέρι.
Χαίρετε, αδελφοί μου, που μες στο Μοναστήρι
διέρχεσθε τον βίον εν προσευχαίς μονήρη.
Χαίρετε, ότι είσθε πολύ καλά θρεμμένοι
κι έτσι παχείς η άλλη ζωή σάς περιμένει.
Πλην χαίρετε προπάντων, διότι εις το μέλλον
γυναίκα δεν θα δείτε ως άστρον ανατέλλον.

»Χαίρετε, ότι είναι πολλά τα κρίματά σας,
τα γλέντια, τα γκιουβέτσια, τα σουβλιστά ψητά σας.
Χαίρετε, ότι είσθε αρσενικόν χαρέμι
και θηλυκός ακόμη ημίονος σας τρέμει.
Χαίρετε, ότι μόλις ξανοίξετε γυναίκα,
εις προϋπάντησήν της ορμάτε και οι δέκα.
Μα χαίρετε προπάντων, διότι εις το μέλλον
γυναίκα δεν θα δείτε ως άστρον ανατέλλον.

»Χαίρετε, ότι έχετε άλογα και μουλάρια.
Χαίρετε, ότι έχετε γεμάτα τα κελάρια.
Χαίρετε, ότι στέλλετε εις τον Θεόν λατρείας,
χαίρετε, ότι κάμνετε συχνάς καβαλαρίας.
Χαίρετε, ότι ο Θεός ποτέ δεν θα ξεχάσει
πως βάζετε ενίοτε φωτιά και εις τα δάση.
Χαίρετε, ότι ούτε μια δεν έχετε φροντίδα,
μα για γυναίκα θα γενεί το μάτι σας γαρίδα.

«Χαίρετε, ότι τις νυχτιές θα τις περνάτε μόνοι.
Χαίρετε, ότι χωριστά καθένας θα το στρώνει.
Χαίρετε, ότι όνειρα χρυσά θα σας κοιμίζουν
και οπτασίαι θηλυκαί δεν θα σας σκανδαλίζουν.
Χαίρετε, ότι μένετε εις το εξής παρθένοι
κι έτσι αγνούς η μέλλουσα ζωή σας περιμένει.
Χαίρετε, ότι ούτε μια δεν έχετε φροντίδα,
μα για γυναίκα θα γενεί το μάτι σας γαρίδα.»

Άγγελος πρωτοστάτης ειπών αυτά με κέφι,
άφησε το φιρμάνι κι εκρύφτηκε στα νέφη.
Ήσαν και αγραυλούντες εκεί κοντά ποιμένες,
και κάμποσες γελάδες στον ίσκιο ξαπλωμένες.

Πηγή: Ο Ρωμηός 5.8.1884.

Παρωδούνται στοιχεία από την πρώτη στάση των Χαιρετισμών της Υπεραγίας Θεοτόκου. Βλ. και παρακάτω.

Ο Βουλπιώτης ο πολύς μετ' εξάψεως πολλής

Τ' άλογο, τ' άλογο, να φύγω τώρα,
γιατι μ' επλάκωσε μεγάλη μπόρα.
Τ' άλογο, τ' άλογο κι ένα τρομπόνι,
κι ο Τάκης χούμηξε και με πλακώνει.

Τ' άλογο, τ' άλογο και δίχως σέλα...
τ' άλογο, τ' άλογο, να πάρω δρόμο,
γιατι μου έρχεται μεγάλη τρέλα
και βλέπ' ονείρατα με τόσο τρόμο.

Ω! Νά τα θύματα του νόμου όλα,
ω!, νά και σκέλεθρα ωσάν τον χάρο...
Ω! Νά κι οι δήμιοι κι η καρμανιόλα...
τον Τάκη θέλουνε, τον μίο κάρο.

Του Τάκη θέλουνε να πιουν το αίμα,
του Τάκη θέλουνε την κεφαλή...
Χάρη τού έδωσε, παιδιά, το Στέμμα,
και μη ουρλιάζετε γι' αυτόν πολύ.

Γι' αυτόν δεν έκοψα κανένα φέμα
κι ούτ' ύμνους έπλεξα γι' αυτόν πολλούς,
αν κι είναι γέννημα σωστό και θρέμμα
της επαρχίας μου της προσφιλούς.

Σικτίρ... τινάξετε όλοι τα κώλα
κι απ' τα κεφάλια σας σωρός ας γίνει,
κοπέιτε όλοι σας στην καρμανιόλα,
μόνον ο Τάκης μου γερός ας μείνει.

Μα νά! Πλακώνουνε με βόγγο τόσο
μαχαιροβγάλτηδες τρομακτικοί...
κι ο Τάκης έρχεται για να του δώσω
και άλλη άφεση βασιλική.

Ο Τάκης μ' έφαγε... πώς να γλιτώσω;
Όλοι παραίτηση ζητούν να δώσω.
Τ' άλογο, τ' άλογο ή και γαϊδούρι,
για να το κόφομε κι εμείς κουμπούρι.

Πηγή: Ο Ρωμηός, 19.11.1888.

Παρωδείται, όπως επανειλημμένα σε ποιήματα του Σουρή, βλ. και παρακάτω, το ποίημα «Η φυγή» του Α. Βαλαωρίτη, που έχει το ίδιο στιχοουργικό σχήμα ή και ανάλογο λεξιλόγιο και αρχίζει με τη στροφή: «Τ' άλογο! Τ' άλογο, Ομέρ Βρυώνη! / Το Σούλι εχούμησε και μας πλακώνει. / Τ' άλογο! Τ' άλογο! Ακούς, σουρίζουν / ζεστά τα βόλια τους, μας φοβερίζουν.»

Οι Χαιρετισμοί του Ρωμηού

Χαιρετισμοί του Θεωρή, ανδρός λαοπροβλήτου,
με φαλτικήν περιεργον και τάξην αλφαβήτου

Άγγελος ήλθ' εκ της Αυλής την Καθαρήν Δευτέρα
του Στρατηλάτη Θεωρή να κόψει τον αέρα,
κι ο Θεωρής ενόμισε χωρίς κακό να βάνει
πως ο Καλλίνσκης ήρχετο επίσκεψη να κάνει,
κι αμέσως τον ερώτησε αν θέλει κι αγαπά
κανένα θεριακλή καφέ, τσιγάρο και λοιπά,
αλλ' ο Καλλίνσκης τον καφέ στην πάντα παραιτών
εξίστατο και ίστατο κραυγάζων προς αυτόν:
«Χαίρε, οπού επίσκεψη δεν ήλθα να σου κάνω,
χαίρε, που μ' έστειλαν εδώ με τρόπο από πάνω,
χαίρε, οπού σου φέρονται με τόση απονιά,
χαίρε, που μου παρήγγειλαν ν' αδειάσεις την γωνιά,
χαίρε, που πάνε σήμερα στον βρόντο τα εγκώμια,
χαίρε, οπού του Στέμματος σε τρώνε τα προνόμια,
χαίρε, που μόλις τέλειωσε το νέο καρναβάλι
θέλ' η Αυλή το γλέντι σου ξινό να σου το βγάλει,
χαίρε, οπού φαντάσματα με το σπαθί κτυπάς,
χαίρε, που με τα ρόπαλα και την καμήλα πας,
χαίρε, που φίλοι σήμερα θα κλάψουν σεβαστοί,
χαίρε, που τα κακάρωσες με την Σαρακοστή,
χαίρε, που τέτοια ξαφνική επλάκωσε ημέρα,
χαίρε, που σ' εκαθάρισε η Καθαρή Δευτέρα,
χαίρε, οπού σου κόβεται η ξακουστή παρλάτα,
χαίρε, λιγνέ κι ανύμφευτε του κράτους Στρατηλάτα.»

Βλέπων ο μέγας Θεωρής εμπρός τον Γραμματέα
κι ακούσας την παραίτηση και τ' άλλα τ' απευκταία

το τριαντό επέταξε του πάλαι Βοναπάρτου
και παρευθύς εφόρεσε τον σκούφον του αντάρτου,
και προσκαλέσας Υπουργούς και διαφόρους φίλους
τους είπε τα συμβαίνοντα, με μορφασμούς ποικίλους,
εκείνοι δε ακούσαντες τα τρέχοντα στο κόμμα
«Αμήν και αλληλούια!» του είπαν μ' ένα στόμα.
[...]

Ω Θεωρή παρύννητε, ο χόρτα συχοτρώγων,
υπέικων στον ορθότατον του Βασιλέως λόγον,
ρύσαι ημάς εξ ανταρτών και πάσης αηδίας,
ν' ακούσεις αλληλούια εξ όλης μας καρδιάς.

Τω υπερμάχω στρατηγώ πομπώδη νικητήρια,
ως λυτρωθέντες των λιμών θερμά ευχαριστήρια.

Αλλ' όμως έχοντες με σέ το κράτος απροσμάχητον,
οι Κορδονάτοι τού λοιπού ας τρίβουν το στομάχι των.

Εκ των παντοίων στάσεων τας πόλεις ηλευθέρωσε
κι ως ασκητής στην Κηφισιά τον βίον αφιέρωσε.

Διό φωνάζουν νηστικοί, φωνάζουν και χορτάτοι:
«Χαίρε, λιγνέ κι ανύμφευτε του κράτους Στρατηλάτη.»

Πηγή: Γεώργιος Σουρής, *Οι Χαιρετισμοί του Ρωμηού: Χαιρετισμοί του Θεωρή, ανδρός λαοπροβλήτου, με ψαλτικήν περιέργον και τάξην αλφαβήτου*, Αθήνα 1893, σσ. 3-4, 14.

Παρωδούνται, όπως και παραπάνω («Χαιρετισμοί των καλογήρων, / που μένουν άνευ ποδογύρων») οι «στάσεις» των Χαιρετισμών της Υπεραγίας Θεοτόκου («Άγγελος πρωτοστάτης ούρανόθεν επέμφθη είπειν τῇ Θεοτόκῳ τὸ Χαίρε· καὶ σὺν τῇ ἀσωμάτῳ φωνῇ σωματούμενόν σε θεωρῶν, Κύριε, ἐξίστατο καὶ ἴστατο κραυγάζων πρὸς αὐτὴν τοιαῦτα: / “Χαίρε, δι’ ἧς ἡ χαρὰ ἐκλάμψει· χαίρε, δι’ ἧς ἡ ἀρὰ ἐκλείψει· / χαίρε, τοῦ πεπόντος Ἀδάμ ἢ ἀνάκλησις· χαίρε, τῶν θαυμάτων τῆς Εὐας ἢ λύτρωσις.” / [...] // Βλέπουσα ἡ ἅγια ἑαυτὴν ἐν ἀγνείᾳ φησὶ τῷ Γαβριὴλ θαρσαλέως· “Τὸ παράδοξόν σου τῆς φωνῆς δυσπαράδεκτόν μου τῇ ψυχῇ φαίνεται· ἀσπόρου γὰρ συλλήψεως τὴν κύησιν πῶς λέγεις;” κρᾶζων· Ἀλληλούια. // [...] // Ψάλλοντές σου τὸν Τόκον, ἀνυμνοῦμεν σε πάντες ὡς ἐμφυχον ναόν, Θεοτόκε· ἐν τῇ σῇ γὰρ οἰκήσας γαστρί, ὁ συνέχων πάντα τῇ χειρὶ Κύριος, ἠγίασεν, ἐδόξασεν, ἐδίδαξε βοᾶν σοι πάντας· / χαίρε, σκηνὴ τοῦ Θεοῦ καὶ Λόγου· χαίρε, ἅγια ἁγίων μεζών / χαίρε, κιβωτὴ χρυσοθεῖσα τῷ πνεύματι· χαίρε, θησαυρὸς τῆς ζωῆς ἀδαπάνητε· / χαίρε, τίμιον διάδημα βασιλέων εὐσεβῶν· χαίρε, καύχημα σεβάσιμον ἱερέων εὐλαβῶν / χαίρε, τῆς ἐκκλησίας ὁ ἀσάλευτος πύργος· χαίρε, τῆς βασιλείας τὸ ἀπόρητον τεῖχος· / χαίρε, δι’ ἧς ἐγείρονται τρόπαια· χαίρε, δι’ ἧς ἐχθροὶ καταπίπτουσιν / χαίρε, φωτὸς τοῦ ἐμοῦ θεραπείᾳ· χαίρε, ψυχῆς τῆς ἐμῆς σωτηρία / χαίρε, νύμφη ἀνύμφευτε. // Ω Πανύμνητε Μῆτερ, ἡ τεκοῦσα τὸν πάντων ἁγίων ἁγιώτατον Λόγον [τρις], δεξαμένη τὴν νῦν προσφορὰν, ἀπὸ πάσης ῥύσαι συμφορᾶς ἅπαντας καὶ τῆς μελλούσης λύτρωσαι κολάσασε· ὡς τοὺς σοὶ βοῶντας· Ἀλληλούια. // Τῇ υπερμάχῳ στρατηγῷ τὰ νικητήρια, / ὡς λυτρωθεῖσα τῶν δεινῶν εὐχαριστήρια / ἀναγράφω σοὶ ἡ Πόλις σου, Θεοτόκε, / ἄλλ' ὡς ἔχουσα τὸ κράτος ἀπροσμάχητον, / ἐκ παντοίων με κινδύνων ἐλευθέρωσον, / ἵνα κράζω σοὶ· / “Χαίρε, Νύμφη ἀνύμφευτε.”»).

Κάλαντα πολιτικά και πολύ σημαντικά

Αἰ-Βασίλης έρχεται από την Καισαρεία
και στη Βουλή ακούεται μεγάλη φασαρία.

Βαστά λιβάνι και χαρτί, χαρτί και καλαμάρι,
και φέρνει για τους βουλευτάς γαΐδουρινό σαμάρι.

«Βασίλη, πόθεν έρχεσαι με όλη σου την τρέλα;»
«Από την Πόλη έρχομαι και στην κορφή κανέλα.»

«Κάτσε να φας, κάτσε να πεις, κάτσε να τραγουδήσεις,
κάτσε και για τον Σπάρταλη τη λύρα να κουρδίσεις.»
[...]

Αρχιμηνιά και αρχιχροινιά, και μας φωνάζουν όλοι,
κι οι Τούρκοι κι οι σκυλόφραγκοι: «Ορίστε μες στην Πόλη.»

Αρχιμηνιά και αρχιχροινιά, γινήκαν όλα νίλα,
και μοναχά ο Θεωρήσ μιριζει λαχανίλα.

Αρχιμηνιά και αρχιχροινιά, η κούτρα μας ανάβει,
και φάλλομε τα κάλαντα με χάρτινο καράβι.

Αἰ-Βασίλης έρχεται, Δευτέρα Παρουσία,
κι εμπήκαμε στον Σπάρταλη και στην Ημερησία.

Αἰ-Βασίλης έρχεται με ξύλα και μαγκούρες,
με τύφλες, μούντζες, φάσκελα και τηγανιού μουντζούρες.

Αἰ-Βασίλης έρχεται, κι οι Σύμβουλοι του Θρόνου
μουντζώνουν και μουντζώνονται και λένε «Και του χρόνου.»

Πηγή: Ο Ρωμηός, 31.12.1888.

Παρωδούνται στίχοι και εκφράσεις από τα κάλαντα της Πρωτοχροινιάς.

Ο νέος Οδοιπόρος, μεγάλη τραγωδία που συγκινείται πάσα ελληνική καρδιά

Πρώτη σκηνή / ελεεινή

(Εἰς τὴν σκηνὴν παρίσταται ξηρός και μέλας βράχος
και δυο παπάδες έξαφνα εισέρχονται με τάχος,
τουτέστιν ο Παΐσιος κι ο φίλος Θεοδόσιος,
ο ένας κι άλλος μοναχός ενάρετος και όσιος.)

Θ. – Πού είναι ο νεόφερτος, ο ξένος Οδοιπόρος;

Ως σκυθρωπόν μετέωρον εσκέπασε παν όρος.

Π. – Τον είδα χθες... ετρόμαξα... μ' επάγωσαν το αίμα

το σιγαλόν του πάτημα, το σκοτεινόν του βλέμμα,

κι αι σηκωμένοι και λευκαί της κεφαλής του τρίχες...

Ιδιαιτέραν μετ' αυτού συνομιλίαν είχες;

Θ. – Αυτήν την ώραν, τέκνον μου, ενώ γλυκοχαράζει,

ενώ κτυπά το σήμαντρον κι ο πετεινός φωνάζει,

σ' αυτά τα όρη έρχεται, μονάχος του μαλώνει,

κι αρχίζει σαν μπαλωματής παπούτσι να μπαλώνει.

Π. – Παράδοξος καλόγερος και παπουτσής βαρβάτος...
ακούω κρότον... έρχεται... είν' η φωνή του, νά τος.

Σκηνή δευτέρα / φοβερότερα

(Ο Δεληγιάννης έρχεται με καλογήρου σχήμα
κι αρχίζει τότε η γνωστή τού Οδοιπόρου ρίμα.)

Δ. – Αυτό βλέπεις το κουκούτσι,
οπού φαίνεται σπασμένο;
Αυτό βλέπεις το παπούτσι,
οπού είναι μπαλωμένο;
Εγώ είμαι το κουκούτσι,
το παπούτσι πρόγραμμά μου,
και με τούτο κούτσι κούτσι
μεγαλώνει τ' όνομά μου.

Εξεθόλωσε και τρέχει, Οδοιπόρε, η ζωή σου...
Τί ετραβήξεις ώς τώρα, κακομοίρη, συλλογίσου.
Σε παράτησαν μονάχον και ημέτεροι και φίλοι,
ώς κι εκείνης της Ραλλούς σου σ' εφαρμάκευσαν τα χείλη.

Όλοι σ' έστησαν δολίως
την παγίδα της απάτης,
και ο ένας ο γελοίος
και ο άλλος ο σακάτης.

Τρίτη σκηνή / που συγκινεί

(Ο μοναχός Παΐσιος στον Οδοιπόρον τρέχει.)

Π. – Καλώς σε ήύρα, μοναχέ!... Ο νους σου τί να έχει;

Δ. – Των συνέφων ομοιάζω τας μαυροβαφείς σκιάς
όταν τρέχουν αφημένα στων ανέμων τας πνοάς.

Π. – Του κόσμου πάθη, μοναχέ, το ράσο σου μην κρύπτει;

Σαν θειάφι φαίνεσαι χλωμός... το συνειδός σε τύπτει;

Ο σκώληξ ο ακοίμητος των εκλογών σε τρώγει;

Δ. – Μ' αυτό το εκατόκομπον μακρύ σου κομπολόγι
δεν ημπορείς των ψήφων μου το πλήθος να μετρήσεις.

Π. – Θαρρώ πως είσαι, μοναχέ, ο πρώτος εν τοις ίσοις.

Δ. – Στων εκλογών την τράπεζαν τον τάπητα πριν στρώσω

και τον Κατσίνα ήθελα στους δεκατρείς να χώσω,
αλλά κι αυτόν ανήλικον μ' επρόσφερεν η μοίρα...

Τον είπα; Ετελείωσε... κατήφορον επήρα.

Καλύτερον ο άνθρωπος να ήτο κρύα πέτρα

παρά να κάμνει κόμματα, μπαλώματα και μέτρα.

Ω πάτερ μου, εγγράσες, και το ψυχρόν σου γήρας

ψυχρά προσφέρει ως αυτό μαθήματα της πείρας,

αλλά γνωρίζεις ένδον μου τίς όφεις εμφωλεύει;

Γνωρίζεις πως νυχθημερόν το πνεύμα μου σαλεύει;

Γνωρίζεις ότι φάντασμα με κυνηγά στα σκότη;...

Προχθές η ώρα της νυκτός εσήμαινεν η πρώτη...
μ' ένα σκεπάρι έσκαβα για τον Τρικούπη μνήμα
του καταρράκτου έβλεπα το μελανόχρουν κύμα,
κι εφώναζα: «Καθώς αυτό παρήλθον τόσοι χρόνοι
κι ολίγα ξερολάχανα τροφή μου ήσαν μόνη.»

Φωνή εξαίφνης κλαυθμηρά ηκούσθη στους αέρας,
τους οφθαλμούς μου έστρεψα στα σκότη της εσπέρας.

Την είδα... ήτον η Ραλλού, ο Ράλλης δηλαδή,
και του Κατσίνα έσκουζε ν' αφήσω το παιδί.

Τί πταίω και με κυνηγά η τρομερά σκιά της;

Σκιά σκληρά, τί σ' έπταισα και με σκληροσπαράττεις;

Σκιά του Ράλλη, της Ραλλούς, τί σ' έκαμ', αδελφέ;

Θυμάσαι οπου ήπιαμε στου Μπαμπαλή καφέ;

Θυμάσαι που σ' εφώναζε η άσπρη φουστανέλα;

Θυμάσαι τα τρεχάματα και τόσα πηγαινέλα;

Θυμάσαι που μ' εφίλησες; Θυμάσαι που σ' εφίλησα;

Για τον Κατσίνα τον μικρό θυμάσαι που σου μίλησα;

Θυμάσαι πως εκλείσαμε τις πόρτες με τα μάνδαλα

για να μη μάθουν οι εχθροί του κόμματος τα σκάνδαλα;

Θυμάσαι που μας άκουαν και οι τριγύρω κούκοι

το μπόι να συγκρίνομεν του Λάππα και του Ρούκη;

Θυμάσαι ότι άρχισες κατόπιν να μαλώνεις

γιατι δεν ήθελες και συ παπούτσια να μπαλώνεις;

Π. – Υιέ μου, από σίδηρον ή πέτραν καμωμένος

ο μένων εις τας λύπας σου αναίσθητος και ξένος.

Δ. – Με κρύπτει ράσου σήμεραν η σαρκοβόρος σκέπη

και ασκητήν φιλήσυχον ο βράχος σου με βλέπει,

αλλ' έννοια σου, και της Ραλλούς τα πρέποντα θα ψάλω,

σ' ένα παπούτσι και τα δυο ποδάρια της θα βάλω.

Από τον Αχλαδόκαμπον στην Τρίπολην επήγα,

αφού τραπέζια έφαγα των φίλων ουκ ολίγα,

κι εκεί προς τ' Αγιωργίτικα με χαίρουσαν ψυχήν

πολλοί μού προητοίμασαν λαμπράν υποδοχήν,

εγώ δε τούτ' εσύστησα στα των Αρκάδων πλήθη

υπομονήν, ευπειθειαν και τ' άλλα τα συνήθη.

Κατόπιν εις την Τρίπολην εισήλασα οργίλος,

Χριστόπουλος δ' ο Μπόλικος, ημέτερος και φίλος,

μου έκαμε προσφώνηση με νέα λόγια μπόλικα

κι ηυχθήη κάθε ταπεινόν να μηδενίσω σκώληκα.

Εγώ δε ανταπάντησα με άλλον λόγον μπόλικον,

χωρίς καν λάθος εις αυτόν να παρεισφρήσει σόλοικον,

κι εφώναξα: «Κοιτάξετε πώς κατεστράφ' η χώρα,

αν δε της Κυβερνήσεως δεν πέσουν αι πλεκτάναι,

αρχίσετε να φάλετε μαζί μου από τώρα

Καραϊσκάκη αρχηγέ και πρώτε Καπετάνε.»

Και πας Αρκάς ηλάλαξε, κι ήσαν εκεί παρούσαι

της Αρκαδίας Χάριτες σαρανταποδαρούσαι,
και μ' έραναν με στέφανα και μάσκουλα εκτύπων,
κι αντήχει ο γλυκός ζουρνάς πολλών πεζών κι εφίππων.

(Ενώ αυτά παραλαλεί με τόση φαντασία
και όλος ακτινοβολών το μαύρον ράσον ρίπτει,
του κάμνει ο Παΐσιος μικράν ψυχρολουσίαν,
κι εκείνος φεύγει έντρομος, και η αυλαία πίπτει.)

Δευτέρα Πράξις, / που θα τρομάξεις

Πρώτη σκηνή / όλο φωνή

(Ο Δεληγιάννης θεωρεί το φάντασμα του Ράλλη
κι αμέσως βάζει τις φωνές με ξέσκεπο κεφάλι.)

Δ. – Ποία σύγχυσις τον νουν μου αισθημάτων ανατρέπει;
Την Ραλλούν η όρασίς μου ή το φάντασμά της βλέπει;
Το αγγελικόν της σώμα,
το ροδόκρινόν της χρώμα,
την Ραλλούν μου, την Ραλλούν,
εις τον νουν μ' ανακαλούν.

Την Ραλλούν εις τας κινήσεις, εις τους λόγους της ευρίσκω
την κοιτάζω, την τρομάζω, και γυρίζω με τον δίσκο.

P. – Πόσα μαύρα θα σου δώσω για τον κάθε μου κουμπάρο.

Δ. – Ω! Λυπήσου με, Ραλλού μου...

P. – Και τον Τρύφωνα θα πάρω.

Δ. – Ποίον έχω στην ψυχή μου και στο πνεύμα μου σεισμό!...

Ω Ραλλού, μικρή ακόμα,
μη ζητείς να κάμεις κόμμα,
παραδέξου τον Κατσίνα στον πολύν συνδυασμόν.

P. – Όχι, όχι, δεν τον θέλω...

Δ. – Μη τα μάτια σου γουρλώνεις,
έλα πάλι ν' αγαπήσεις και παπούτσια να μπαλώνεις.
Βλέπεις πόσον θριαμβεύω στις λαμπράς περιοδείας,
βλέπεις πόσον με δοξάζει ο νομός της Αρκαδίας.

P. – Μα κι εμένα εις τας Θήβας δεν μου έκαμναν ολίγα
με τους δύο τούς Μαλέας και τον Μπέλλο τον κολίγα.

Δ. – Βεβαιώσου στον Κατσίνα πως ποτέ δεν προσχωρώ.

Και μακράν της εξουσίας
και μακράν ξηρολαχάνων,
και εις ώρας πανδαισίας
και στους ήχους των παιάνων
θα κοιτάς το φάντασμά μου.

Κι εις το μέσον τόσων σάλων
κι εις το μέσον των ελπίδων
κι εις το μέσον των μεγάλων
και μικρών μπαλωματήδων
θα θυμάσαι τ' όνομά μου.

(Τοιαύτα είπε η Ραλλού και φεύγει παραφόρος,
και τρέχει ως φρενόληπτος ο τάλας Οδοιπόρος.)

Σκηνή Δευτέρα / αγριότερα

(Παιάν κουμπάρων της Ραλλούς από μακράν ηχεί
κι εισέρχονται εις την σκηνήν οι δύο μοναχοί.)

Θ. – Τας κόρας των ομμάτων του ιδέ ανεστραμμένας
και του ωχρού μετώπου του τας τρίχας ορθωμένας.

Π. – Μου φαίνεται πως ομιλεί στο φάσμα της Ραλλούς.

Θ. – Εγώ νομίζω πως κι αυτός χρωστεί της Μιχαλούς.

Π. – Ως τότε θα νυκτοπερνάς στους βράχους, Οδοιπόρε;

Εσήμαναν αι δώδεκα των μεσανύκτων ώραι.

Και μακράν της εξουσίας
και μακράν ξηρολαχάνων,
και εις ώρας πανδαισίας
και στους ήχους των παιάνων
και... και... και... και τα λοιπά,
η Ραλλού θα με κτυπά.

(Ενώ τοιαύτα μ' έξαψην παραλαλεί μεγάλην,
του κάμνει ο Παΐσιος ψυχρολουσίαν κι άλλην.)

Πράξις τελευταία, / όντως απευκταία

Σκηνή πρώτη / όλο κρότοι

(Ο νέος Οδοιπόρος / φωνάζει διατόρως.)

Δ. – Τί ζητεί αυτή, τί θέλει
των τυράννων η αγέλη;
Διά ποίους αι αλύσεις;
Για τον πρώτον εν τοις ίσοις;
Χωρείτε, χωρείτε,
Τρικούπην βαρείτε,
κτυπάτε και Ράλλην
με λύσσαν μεγάλην,
κουράγιο κι εμπρός...
Ός τότε στο γένος
θα μένει σβησμένος
φωσφόρος λαμπρός;

Βλέπω τα ψηλά φοκόλα
να τινάζουνε τα κώλα,
αλλά βλέπω και τον Ράλλην
να κυλιέται στην πάλην.

Βλέπω σφαίρας φλογισμένας και τρομάζω με βροντάς...
νικηφόρος ο Αντώνης, ο Σαιν-Ζουστ κι ο Γεωργαντάς...
νικηφόρος και ο Λάμπας κι ο ανήλικος Κατσίνας...

τα νταούλια σας κτυπάτε και ανάψετε ρετσίνας.
Συνταράττει τα εδάφη της Ελλάδος μας σεισμός
και νικά του Οδοιπόρου ο καθείς συνδυασμός,
κι ανατέλλει όπως πρώτα πλήρης γαύρου μεγαλείου
η εβδόμη Απριλίου.

Σκηνή δευτέρα / κι αστράπτει πέρα

(Πάλιν οι δύο ασκηταί προβάλλουν στην σκηνήν
του Οδοιπόρου τρέμοντες την βροντεράν φωνήν.
Από το φως των αστραπών τα περίξ ανταυγάζουν
κι όλος ο βράχος έξαφνα φωτίζεται απλέτως,
όταν οι δυο καλόγεροι τα μαύρα ράσα βγάζουν
και φαίνεται ο Φασουλής κι ο βλαξ ο Περικλέτος.)

Δ. Τί ζητεί αυτή, τί θέλει
των τυράννων η αγέλη;
Θα σας μπει βαθιά στη μύτη
ο Γεγές του Κρεστενίτη.
Και συ, Ράλλη, πρώτε βλάμη,
που παντιέρα μου κρατείς,
σαν κουρέλι θα σ' την κάμει
ο κλεινός μπαλωματής.
Σηκωθείτε πια, ζαγάρια,
μη φανείτε πάλι βόδια...
Μα τί βλέπω;... Δυο στειλιάρια...
ας το βάλω εις τα πόδια.

(Το κόβει λάσπη έντρομος ο μέγας Οδοιπόρος
κι ο Φασουλής κι ο Περικλής συμψάλλουν παραφώρας.)

Ας γράψομεν ογρήγορα στον βράχον που εγέρασε
πως ένας πρωτοκάθεδρος ως Οδοιπόρος πέρασε.

Διαβαίνουν οι χρόνοι
και όλα σαρώνει
του χρόνου το σάρωμα,
κι οι δυο μας μονάχοι
ζητούμε μια ράχη
να πέσει μπαγλάρωμα.

Τα πάντα συγχύζονται,
παπούτσια ξεσχίζονται,
χαλά ο ντουνιάς...
και μόνος ο Θόδωρος
θα ζει γενναιόδωρος
ημών Πιρπινιάς.

Πηγή: Ο Ρωμηός, 15.9.1890.

Παρωδείται ο Οδοιπόρος του Παναγιώτη Σούτσου (1831)· βλ., π.χ., τα παρακάτω ενδεικτικά αποσπάσματα:

Αυτό βλέπεις το ποτάμι
όπου τρέχει θολωμένο;
Αυτό βλέπεις το καλάμι
το ξερό το κυρτωμένο;
Εγώ είμαι το καλάμι,
το ποτάμ' είν' η ζωή μου·
και το μέλλον μου αι άμμοι
της ξερής αυτής ερήμου.

[...]

Όλοι σ' έστησαν δολιώς
την παγίδα της απάτης·
πλην αυτός είν' αιωνίως
και πατήρ σου και προστάτης.

[...]

Το αγγελικόν της σώμα,
το ροδόκρινόν της χρώμα,
την Ραλλούν μου, την Ραλλούν μου
με ανακαλούν στον νουν μου.

[...]

Και μακράν της κοινωνίας
και μακράν της ερημίας,
κι εις τα φάτα της ημέρας,
κι εις τα σκότη της εσπέρας,
θα σε φαίνετ' η σκιά μου·
κι εις το μέσον των ανέμων,
κι εις το μέσον της γαλήνης,

κι εις το μέσον των πολέμων,
κι εις το μέσον της ειρήνης,
θα ν' ακούς τα κλαυμάτά μου.

[...]

Τί ζητεί αυτή, τί θέλει
των τυράννων η αγέλη;
Αι αλύσεις διά ποίους;
Διά Έλληνας ανδρείους;
Ορμάτε, ορμάτε,
τυράννους κτυπάτε,
υψούτε σημαίας,
γυμνούτε ρομφαίας,
εμπρός των, εμπρός.
Ός πότε θα μένει
αισχρά νεκρωμένη
και δουλ' η πατρίς σας·
στα όπλα καθείς σας·
νά, δόξης καιρός.

[...]

Το άνθος μαραίνεται,
το φύλλον ξηραίνεται,
ο κόσμος περνά,
και μόνος ο θάνατος
επλάσθη αθάνατος·
αυτός δεν γερνά.

[...]

Ο Φασουλής με τον σταυρό και την γνωστήν βελάδα
κάμνει μακράν προσφώνησην στην έξαλλον Ελλάδα

Φ. - Πώς μας θωρείς ακίνητη; Πού τρέχ' η συλλογή σου;
Τα φερωτά σου όνειρα;... Γιατί σ' αυτή τη γη σου
ώς τώρα δεν ξεφύτρωσαν σοφοί Μπαλωματήδες,
οπού μας στέλλ' η όψις των τόσες χρυσές αχτίδες;
Γιατί, γιατί στα χείλη σου να μη γλυκοχαράζει
έτσι γλυκό χαμόγελο;... Γιατί να μην σπαράζει
μέσα στο στήθος η καρδιά και πώς τα βλέφαρά σου
πέινα κακή τα μαύρισε, που δέρνει τ' άντερά σου;

Τριγύρω οι Τρικουπικοί και οι Μπαλωματήδες
τη λύτρωσή σου χαιρετούν με χίλιες δυο ελπίδες,
κι ο Ήλιος σκύφτει και φιλεί το ένδοξό σου χώμα,
όπου το κάνει κλασικό των φοιμιών η βρόμα
και των Ρωμιών η κοπριά... Θυμάται την ημέρα,
οπού κι αυτήν εφώτισες τη Δύση πέρα πέρα,
τα πρώτα μεγαλεία σου, τον βόγχο, τον καημό σου,
και το σχοινί που πέρασε ο κόσμος στο λαμό σου,
που ξάπλωνες στον καφελέ με ναργιλέ μαρκούτσι
και στα γυμνά ποδάρια σου δεν έβαζες παπούτσι.
Δεν ελησμόνησε ποτέ την Ξένη σου Ακρίδα
κι ούτε το νέο Βασιλιά, που με χρυσή χλαμύδα

τη σάρκα σου εσκέπασε την καταγυμνωμένη
και οι Ρωμιοί στο θρόνο του εμπρός γονατισμένοι
εκοίταζαν χαρούμενοι πως σ' έχει στην καρδιά του...
Τώρα σε βλέπει στα χρυσά κι Αυτός και τα παιδιά του,
και το παλιό παπούτσι σου το στραβοπατημένο
το έραψε ο Θεωδωρής και τώρα μπαλωμένο
θα στέκει πάντοτε ψηλά κι αιώνια θα ζήσει
να 'ναι φοβέρ' αδιάκοπη σ' Ανατολή και Δύση.

Τέσσερα χρόνια πέρασαν σαν να 'τανε μια μέρα...
για όσους τρων και πίνουνε φεύγουν γλυκιές, Μητέρα...
Πετούν οι ώρες άμετρες στα πέντε Βιλαέτια...
για μας στο δευτερόλεπτο μας τρώνε τα σεκλέτια.
Τέσσερα χρόνια πέρασαν κι ακόμ' ανατριχίλα
βαθιά μάς βόσκει την καρδιά και με λαχάνων φύλλα
σου πλέκομε, οι άμοιροι, το νέο στέφανό σου
κι υψώνεται στον ουρανό το μοσχολίβανό σου
με λαχανίλας μυρωδιά και με το καρδιοχτύπι
του κόσμου που επείνασε... τί άλλο πια μας λείπει;
Πώς μας θωρείς ακίνητη; Πού τρέχ' η συλλογή σου;
Τάχα θα φάμε πια ψωμί μ' αυτή την εκλογή σου;
[...]

Μένεις βουβή κι αμίλητη και θα κρατείς ακόμα
πολύ καιρό αμίλητο το λιγυρό σου στόμα.
Κοιμάσαι κι ονειρεύεσαι και τότε θα ξυπνήσεις,
όταν ο πρώτος Μυταράς κι ο πρώτος εν τοις ίσοις
φωνάξουν στο Ρωμαίικο: «Σταθείτε, πολεμάρχου,
κι ας δούμε πια τί γίνεται και για τον Πατριάρχη.»

Πηγή: Ο Ρωμής, 6.10.1890.

Παρωδείται το ποίημα του Α. Βαλαωρίτη Ο ανδριάς του αιδίμου Γρηγορίου του Ε', Πατριάρχου
Κωνσταντινουπόλεως, Αθήνα 1872, από το οποίο παρατίθενται εδώ τα αντίστοιχα αποσπάσματα:

Πώς μας θωρείς ακίνητος;... Πού τρέχει ο λογισμός σου,
τα φτερωτά σου τα όνειρα;... Γιατί στο μέτωπό σου
να μη φυτρώνουν, γέροντα, τόσες χρυσές αχτίδες,
όσες μάς δίδ' η όψη σου παρηγοριές κι ελπίδες;...
Γιατί στα ουράνια χείλη σου να μη γλυκοχαράζει,
πατέρα, ένα χαμόγελο;... Γιατί να μη σπαράζει
μέσα στα στήθη σου η καρδιά, και πώς στο βλέφαρό σου
ούτ' ένα δάκρυ επρόβαλε, ούτ' έλαμψε το φως σου;...

Ολόγυρά σου τα βουνά κι οι λόγγοι στολισμένοι
το λυτρωτή τους χαιρετούν... Η θάλασσ' αγριωμένη
από μακρά σ' εγνώρισε και μ' αφρισμένο στόμα
φιλεί, πατέρα μου γλυκέ, το ελεύθερο το χώμα,
που σε κρατεί στα σπλάχνα του... Θυμάται την ημέρα,
οπού κι αυτή στον κόρφο της, σαν τρυφερή μητέρα,
πατέρα μου, σ' εδέχθηκε... Θυμάται στο λαιμό σου

το ματωμένο το σχοινί, και στ' άγιο πρόσωπό σου
τ' άτιμα τα ραπίσματα... το βόγχο... τη λαχτάρα...
του κόσμου την ποδοβολή... Θυμάται την αντάρα...
την πέτρα που σου εκρέμασαν... τη γύμνια του νεκρού σου...
το φοβερό το ανάβρασμα του καταποντισμού σου...
Δεν ελησμόνησε τη γη που σόγινε πατρίδα,
ούτε το χέρι που εύσπλαχνο μ' ολόχρυση χλαμύδα
τη σάρκα σου εσαβάνωσε τη θαλασσοδαρμένη,
όταν, πατέρα μου, άκαρδοι, γονατισμέν' οι ξένοι,
το αίμα σου έγλειφαν κρυφά στα νύχια του φονιά σου...
Τώρα σε βλέπει γίγαντα, πατέρα, η θάλασσά σου...
Το λείψανό σου το φτωχό, το ποδοπατημένο,
τ' ανάστησε η αγάπη μας κι εδώ μαρμαρωμένο
θα στέκει ολόρθο, ακλόνητο κι αιώνιο θα να ζήσει,
να 'ναι φοβέρα αδιάκοπη σ' Ανατολή και Δύση...

Πενήντα χρόνια επέρασαν σαν να 'τανε μια μέρα!...
Για σας οπού είσθε αθάνατοι φεύγουν γλυκιές, πατέρα,
πετούν οι ώρες άμετρες στου τάφου το λιμάνι...
Για μας... και μόνη μια στιγμή αρκεί να μας μαράνει...
Πενήντα χρόνια επέρασαν κι ακόμ' η ανατριχίλα
βαθιά μάς βόσκει την καρδιά... Με τα χλωρά τα φύλλα
ανθοβολεί κι ο τάφος σου και στο μνημόσυνό σου
υψώνεται στον ουρανό το νεκρολίβανό σου
με των ανθών τη μυρωδιά και με το καρδιοχτύπι
του κόσμου που εξωντάνεφες... Γέροντα, τί σου λείπει;...
Πώς μας θωρείς ακίνητος;... Πού τρέχει ο λογισμός σου;...
Ποιος είν' ο πόθος σου ο κρυφός και ποιο το μυστικό σου;...
[...]

Το μάρμαρο μένει βουβό... Και θα να μείνει ακόμα
ποιος ξέρει ως πότ' αμίλητο το νεκρικό του στόμα...
Κοιμάται κι ονειρεύεται... Και τότε θα ξυπνήσει,
όταν στα δάση, στα βουνά, στα πέλαγα, βροντήσει
το φοβερό μας κήρυγμα... «Χτυπάτε, πολεμάρχου!...»
Μη λησμονείτε το σχοινί, παιδιά, του Πατριάρχη!...»

Εκ του κατά τους Ραλλικούς μεγάλου τροπαρίου
πρόσχωμεν το ανάγνωσμα, το πλήρες μαρτυρίου

Επί του ξύλου σήμερον κρεμάται παρακμάσας
ο το Κουβέρνο σύζυλον εν ύδασι κρεμάσας.

Στέφανον περιτίθεται βαρύν εξ ακανθών
ο στεφανώσας τους Ρωμιούς διά κολοκυνθών.

Συμβάσεις περιβάλλεται ψευδείς με παπαρδέλες
ο περιβάλλον δανειστάς εν μελαναίς νεφέλαις.

Ράπισμα κατεδέξατο και χάλαζαν κολάφων
ο κολαφίζων δυστυχείς κατόχους χρεογράφων.

Ήλιος ο λάλος των θεσμών Νυμφίος προσηλώθη,
λόγχη καιούση κι αιχημηρά ο Λόρδος ενεκρώθη.

Τα πάθη προσκυνούμε σου και την φαφλαταριά σου,
δείξον ημίν, Πρωθυπουργέ, και την μουφλουζαριά σου.

Πηγή: Ο Ρωμηός, 20.11.1893.

Παρωδείται τροπάριο («αντίφωνον ΙΕ' της Μεγάλης Παρασκευής μετά του καθίσματος») που φάλλεται τώρα το βράδυ της Μ. Πέμπτης: «Σήμερον κρεμάται ἐπὶ ξύλου / ὁ ἐν ὕδασι τὴν γῆν κρεμάσας. / Στέφανον ἐξ ἀκανθῶν περιτίθεται / ὁ τῶν Ἀγγέλων Βασιλεύς. / Ψευδῆ πορφύραν περιβάλλεται / ὁ περιβάλλων τὸν οὐρανὸν ἐν νεφέλαις. / Ῥάπισμα κατεδέξατο / ὁ ἐν Ἰορδάνῃ ἐλευθερώσας τὸν Ἀδάμ. / Ἦλοις προσηλώθη / ὁ Νυμφίος τῆς Ἐκκλησίας. / Λόγχῃ ἐκεντήθη / ὁ Υἱὸς τῆς Παρθένου. / Προσκυνούμεν σου τὰ Πάθη, Χριστέ. / Δείξον ἡμῖν καὶ τὴν ἐνδοξὸν σου Ἀνάστασιν.»

Νέος ὕμνος εθνικός
και σχεδόν πινδαρικός

Ο Μπούρμπουλας πρωθυπουργός,
της κανονιάς δημιουργός

[...]

Από κόπρια βγαλμένη
και Ρωμιῶν ρητορική,
και μ' εκείνα φουσκωμένη,
χαίρε, Δόξα κλασική.

Εκεί μέσα κατοικούσες
τόσα χρόνια με ντροπή,
κι έναν μπούρμπουλα ζητούσες
«Έβγα βρόντα.» να σου πει.

Άργει να 'λθει τέτοια μέρα,
που με μία μολυβιά

Πηγή: Ο Ρωμηός, 11.12.1893.

Παρωδείται ο «Ἕμνος εἰς τὴν Ἐλευθερίαν» του Δ. Σολωμού, ειδικότερα οι στροφές 2-6: «Ἀπ' τα κόκαλα βγαλμένη / τῶν Ἑλλήνων τα ιερά, / και σαν πρώτα ἀνδρειωμένη, / χαίρε, ω χαίρε, Ἐλευθεριά! // Εκεί μέσα εκατοικούσες, / πικραμένη, ἐντροπαλή, / κι ἓνα στόμα ἀκαρτερούσες / «ἔλα πάλι» να σου πει. / Ἄργει να 'λθει ἐκείνη ἡ μέρα / και ἦταν ὅλα σιωπηλά, / γιατί τα 'σκιαζε ἡ φοβέρα / και τα πλάκωνε ἡ σκλαβιά. // Δυστυχῆς! Παρηγορία / μόνη σου ἔμενε να λες / περασμένα μεγαλεία / και διηγώντας τα να κλαις. // Και ἀκαρτέρει, και ἀκαρτέρει / φιλελεύθερη λαλιά, / ἓνα ἐκτύπαι τ' ἄλλο χέρι / ἀπὸ τὴν ἀπελπισιά.»

Περικλέτος, Φασουλῆς
μες στη σάλα της Βουλῆς

[...]

Καιρούς και χρόνους δεν είδες, Μούσα,
κανένα πόλεμον ελληνικόν,
και δεν ηκούσθης καλλιφωνούσα
κανένα τρόπαιον βουλευτικόν.

Αηδονόστομος και τώρα πάλιν
νέαν εξύμνησε ρητόρων πάλην,

θα χανόταν στον αέρα
τόσων τόκων η σκλαβιά.

Δυστυχῆς!... Παρηγορία
μόνη σου 'μεινε να λες
πως θα πέσει μπαταρία
και να κάνεις ότι κλαις.

Με καρδιόχτυπο μεγάλο
εμελέτας τον σκοπό μας,
κι ἓνα χέρι δέρνει τ' ἄλλο
και τα δυο το πρόσωπό μας.
[...]

οπού στας δάφνας Ματιῶν, Φαρσάλων
και τόσων τόπων τρις ευκλεών,
προσθέτει κι ἄλλας αγώνων ἄλλων,
ενδοξοτέρας των παλαιῶν.

Εχειροκρότησαν ξανά τα πλήθη
τὴν νέαν μάχην των βουλευτῶν,
ἓνας ἐπρόταξε γενναία στήθη
προς ἄλλους εἴκοσι, προς εκατόν.
[...]

Στης Βουλῆς τὴν παχύδερμη ράχη
περπατώντας ἡ Δόξα μονάχη,
μελετά καθενός τὴν ομπρέλα
κι ἓνα τρόπαιο νέο φορεῖ,
καμωμένο με τόσα καπέλα,
που τα κύλησε πείνας μπουρί.

Πηγή: Ο Ρωμηός, 23.12.1900.

Παρωδοῦνται οἱ πρώτοι στίχοι ἀπὸ το «Ἄσμα πρῶτον» τοῦ «ἐπικοῦ ποιήματος» τοῦ Α. Σούτσου Η τουρκομάχος Ἑλλάς (Ἀθήνα 1850): «Μακροῦς αἰῶνας παρείδες, Μούσα, / τον Ἐλικῶνα σιωπηλόν / και δεν ἀκούσθης καλλιφωνούσα / κανέν κελᾶδμα υψηλόν. / Αηδονόστομος καθὼς πάλαι / τὴν Τουρκομάχον Ἑλλάδα φάλε / ἦτις εἰς δάφνας τοῦ Μαραθῶνος, / τῆς Σαλαμίνος, των Πλαταιῶν / ἔνωσεν ἄλλας νέου αγῶνος / ἐνδοξοτέρας τῶν παλαιῶν. // Εχειροκρότησεν ἡ γῆ ὅλη / στρατοὶ τὴν δίκειλλαν ζευγιτῶν, / τὴν κώπην λέμβων ἔφυγαν στόλοι / και εἰς ἐδίωξεν εκατόν.» καθὼς και το ἐπίγραμμα τοῦ Δ. Σολωμοῦ «Ἡ Καταστροφὴ των Ψαρῶν» (1824): «Στων Ψαρῶν τὴν ολόμαυρη ράχη / γραμμα τοῦ Δ. Σολωμοῦ «Ἡ Καταστροφὴ των Ψαρῶν» (1824): «Στων Ψαρῶν τὴν ολόμαυρη ράχη / περπατώντας ἡ Δόξα μονάχη / μελετά τα λαμπρά παλληκάρια / και σὴν κόμη στεφάνι φορεῖ / γεναμένο ἀπὸ λίγα χορτάρια / που εἶχαν μείνει σὴν ἔρημη γῆ.» Το ἴδιο ἐπίγραμμα παρωδεῖται και στους παρακάτω στίχους τοῦ Σουρή:

Εἰς τῆς Κούτρας τὴν πέτρινη ράχη,
ἡ Ἑλλάς περπατώντας μονάχη,
μνημονεῦει τῆς δόξης τα χρόνια,
και στεφάνια τριγύρω σκορπᾶ,
και σὴς Κούτρας ἐκεῖ τα κοτρῶνια,
τὴ σπασμένη τῆς κούτρα κτυπᾶ.

Πηγή: Κ. Θ. Δημαράς, «Ἀπὸ τὴν σάτιρα σὴν ευθυμογραφία», ὅ.π., σ. 322.

Στον Σολωμό κι ο Φασουλῆς
μετὰ μεγάλης συστολῆς

[...]

Ἄν εζούσες εἰς τους χρόνους τῆς συγχρόνου Ρωμιοσύνης
ἔτσι θα 'γραφες τον Ἕμνο τῆς Ἐλευθερίας ἐκείνης.

Ἀπὸ μέσα μας βγαλμένη
των Ρωμιῶν ἡ κλεφτουριά,
και σαν πρώτ' ἀνδρειωμένη
χαίρε, χαίρε, κλεφτεριά.
[...]

Κι ἦλθε κλεφτεριάς ἡμέρα
κι ἔφυγε κακὴ σκλαβιά,
και μας ἔσκιαζε φοβέρα
μη μας πάρουν τὴν προβιά.
[...]

Όλοι σκούζουν «Οϊμένα»,
και δεν παύεις να τους λες
μεγαλεία περασμένα
και Νταβέληδες να κλαις.

Κι ακαρτέρει κι ακαρτέρει
φιλελεύθερη λαλιά,
κι ένα κλέφτικο λημέρι
σαν κι εκείνα τα παλιά.

[...]

Των βουνών το δρόμο πήρες
κι εβασίλευες εκεί
κι ήθελες για λύτρα λίρες
και χρυσάφι στο σακί.

[...]

Κλεφτουριά, για λίγο πάψε
τους Βουλγάρους να κοιτάς
κι έλα σίμωσε και γράψε
Πανοπούλων αρετάς.

[...]

Και σφικτά χειροπιασμένα
γύρω στον τσολιά θωρώ
θηλυκά φαρμακωμένα
για γαμπρούς και για χορό.

Νους και σώμ' αναγαλλιάζει
πως ο κόρφος καθεμιάς

Πηγή: Ο Ρωμηός, 8.6.1902.

Παρωδούνται στίχοι από τα ποιήματα του Δ. Σολωμού «Ύμνος εις την Ελευθερίαν» (στροφές δεύτερη κ.ε.) και «Εις το θάνατο του Λορδ Μπάρον...» («Λευθεριά, για λίγο πάψε / να χτυπάς με το σπαθί / τώρα σίμωσε και κλάψε / εις του Μπάρον το κορμί: [...].»), καθώς και «Η Ξανθούλα» του Δ. Σολωμού («[...] Εφούσκωνε τ' αέρι / λευκότατα πανιά, / ωσάν το περιστέρι / που απλώνει τα φτερά. // Εστέτη βαρκούλα, / δεν κλαίγω τα πανιά, / μόν' κλαίγω την Ξανθούλα, / που πάει στην Ξενιτειά. // Δεν κλαίγω τη βαρκούλα / με τα λευκά πανιά, / μόν' κλαίγω την Ξανθούλα / με τα ξανθά μαλλιά.»).

Κι ο Φασουλής μ' ένα κουτί
απ' όλους έρανο ζητεί

[...]

Πουλάκι ξένο,
κυνηγημένο,
πού να σταθεί;

Για να γλιτώσει
πού να τρυπώσει,
πού να χωθεί;

γάλ' αγνό προετοιμάζει
φτιασιδιούς Φραγκο-Ρωμιάς.
[...]

Βουληφόρων συ γαλούχει
και ληστών βαπτισιμούς...
με λουστρίνι και τσαρούχι
κλότσα, κλότσα τούς Ρωμιούς.

Τέτοιον ύμνο, Σολωμέ,
θα ξεφωνίζεις μ' εμέ,
κι αντί να 'φελνες εκείνη την κοπέλα την Ξανθούλα
θα 'φελνες τον Θοδωράκη, την γριά την Κορδονούλα.
[...]

Εφούσκωνε στ' αγέρι
μπαρμπέτα σοβαρά,
καθώς το περιστέρι
ξαπλώνει τα φτερά.

Πήγαν καμπόσοι φίλοι
και του 'παν τά και τά·
κι αυτός με το κοντύλι
τους γλυκοχαιρετά.
[...]

Δεν κλαίω τον τσοπάνη,
τον κόπο, τον καιρό,
μα κλαίω που θα κάνει
μια τρύπα στο νερό.

Φιλοτιμία
παντού μεγάλη
και ζηλευτή.

Και καθεμία
μπρος του προβάλλει
μ' ένα κουτί.
[...]

Πηγή: Ο Ρωμηός, 8.3.1908.

Παρωδείται το ποίημα του Ιωάννη Βηλαρά «[Πουλάκι ξένο...]» (βλ. Γ. Ανδρειωμένος, επιμ., *Ιωάννης Βηλαράς. Ποιήματα*, Αθήνα 1995, σσ. 219, 365, 400: «Πουλάκι ξένο, / Ξενιτεμένο, / κυνηγημένο / πουλί χαμένο, / πού να σταθώ; / Πού να καθίσω, / να ξενοχτήσω, / να μη χαθώ; // Βραδιάζει. / Βραδιάζ' η μέρα, / σκοτάδι παίρει, / και / με δίχως ταίρι / πώς/πού να βρεθώ; / Πώς/Πού να φωλιάσω, / σε ξένο δάσο, / ν' αποσυρθώ/ να μη χαθώ; [...].»).

Του Θεοτόκη σφρίγος
οπού σε πιάνει ρίγος

Τ' άλογο, τ' άλογο... μία φοράδα
να τρέξω κάτω στην πεδιάδα
να δω μεγάλα στρατού γυμνάσια
και να προτάξω τα στήθη λάσια.

Τ' άλογο, τ' άλογο ν' ανέβω γαύρος,
πόθος προς πόλεμον με φλέγει λάβρος,
αν κι είμαι σήμερα συναχωμένος
και μ' έχει σπάσει το ψα και ψου,
κι έφθασα γρήγορος και κουρασμένος
από την κούρα της Αιδηψού.
[...]

Πηγή: Ο Ρωμηός, 1.9.1908.

Παρωδείται το ποίημα «Η φυγή» του Α. Βαλαωρίτη, βλ. και παραπάνω.

Σατανάς [= Κωνσταντίνος Σκόκος] (1854-1929)

Τηνιας

Εποποιία απελπιστική μέχρι τρέλας

(Κατά το ποίημα «Προ της Παναγίας» του κυρίου Αχιλ. Παράσχου)

Ραψωδία Α'

Από του ατμοπλοίου εν τω ανυπάρκτω λιμένι της Τήνου

Στη ξακουστή σου έρχομαι και πάλι εκκλησία
να ιδώ του κόσμου τούς τρελούς, καλή μου Παναγία.
Αλλά... φουσκών' η θάλασσα, τα κύματ' αγριεύουν
και να μας πνίξουνε εμπρός στη χάρη σου γυρεύουν.
Αχ! Πρόφθασε, η εικόνα σου το θαύμα της ας κάνει,
μη τύχει και φουντάρομε εδώ εις το λιμάνι!

Ραψωδία Β'

Επί της αποβάθρας ως εκ θαύματος

Εβγήκα έξω μούσκευμα, χρυσή μου Παναγία,
λιωμένος απ' τον τρόμο μου και τη ψυχρολουσία.

Τί θόρυβος! Και τί βοή! Λυπήσου, Δέσποινά μου!
Έχασα το μπαούλο μου... πάνε τα πράγματά μου...
Μ' από τα χέρια σώσε με εδώ ενός βαρκάρη
που το πουκάμισο ζητεί για ναύλο να μου πάρει!

Ραψωδία Γ'

Εν τη οδῷ διά μέσου του πλήθους

Αχ! Παναγιά μου, η χάρη σου εδώ ας με γλιτώσει,
τ' ανθρωποστοίβαγμα αυτό κοντεύει να με λιώσει.
Κουτσοί, στραβοί, κουλοί, ζουρλοί, μου παίρνουνε τ'αφτιά μου!
Νά, νά, με εξενύχιασαν!... Θα χάσω τα μυαλά μου!...
Βοήθεια!... Με πλακώνουνε κασέλες, ρούχα, μπόγιοι...
Και μες στη σύγχυση αυτή μου κλέβουν τα ρολόγιοι!...

Ραψωδία Δ'

Εἰς τα χέρια των επιτρόπων του ναού

Αχ! Παναγιά μου, τόσα θαύματά σου κάνεις,
κολλάς ποδάρια, χέρια, μύτες των ανθρώπων.
Μα το καλύτερό σου θαύμα μην ξεχνάεις,
κόψε τα χέρια και τα δυο των Επιτρόπων,
γιατι, να ξέρεις!, με μισό αν μείνουν χέρι,
σ' το λέω παστρικά, δεν σε συμφέρει!...

Ραψωδία Ε'

Επί του ατμοπλοίου αποπλέοντος της Τήνου

Φεύγω γδυμένος, νηστικός, με τη ψυχή στο στόμα!
Θαύμα πως δεν τρελάθηκα μου φαίνεται ακόμα!
Κι αυτό καλό! Σ' ευγνωμονώ, λοιπόν, το κάτω κάτω
και... Δέσποινά μου, έχε γεια, addio del passato!
Σε εξορκίζω, Παναγιά, και σκλάβος σου να γίνω,
αξιώσέ μ' άλλη φορά να ...μην ελθώ στη Τήνο!

Πηγή: Κωνσταντίνου Φ. Σκόκου, *Γελοιογραφικόν ημερολόγιον του έτους 1886*, Αθήνα 1885, σσ. 97-99. Το addio del passato: αντίο από το παρελθόν / τα περασμένα, παραφράζει στίχο από άρια της Βιολέτας στην όπερα *La Traviata* (Addio, del passato / bei sogni ridenti... = Αντίο, των περασμένων / ωραία όνειρα χαμογελαστά...).

Παρωδείται το ποίημα «Προ της Παναγίας» (1860) του Α. Παράσχου, βλ. *Ποιήματα*, τ. 3, Αθήνα 1881, σσ. 151-152, από το οποίο παρατίθεται εδώ η πρώτη στροφή:

Στην έρημή σου έρχομαι και πάλιν εκκλησία,
αγαπημένη Παναγιά, χλωμή μου Παναγία.
Ήλθα τον πόνο να σου ειπώ, που έχω στην καρδιά μου...
δεν έχω άλλον από σε, το ξεύρεις, Δέσποινά μου...
Μάνα του κόσμου, πρόφθασε, η χάρη σου ας με ράνει,
μ' αρρώστησ' η Μαρία μου, φοβούμαι μην πεθάνει!

Το φίλημα

Κατά το ύφος της ρομαντικής σχολής

Εἶναι το φίλημα τροφή / πυρίνη της καρδίας
στιγμή κλαπείσα της Εδέμ / στιγμή αθανασίας... κλπ.

Μ' έν φίλημα γεννώμεθα / μ' έν φίλημα γεννόμεν
κι έν φίλημα λαμβάνομεν / οπόταν τελευτώμεν... κλπ.

Εἶναι το φίλημα – pardon,
να πω και εγώ μια αλήθεια –
ανθρωποφάγος όρεξις
που κρύβουμε στα στήθια:
μία προειδοποίησις
για κείνον και για κείνη
πως εἴμεθα μεν ποιηταί
μα και ολίγον κτήνη...

Αρχίζουμε ρομαντικά
απ' το φιλί μια μέρα,
και βγάζουμε τα μάτια μας
ολίγον παραπέρα.
Θα πεις: «Και πώς τα βγάζουμε;»
Νά, κάτι μας τυφλώνει
και μια γυναίκα έξαφνα
στη ράχη μās φορτώνει.

Αφήνω που μικρόβια
μπορεί και να κολλήσεις
μες στων φιλιών τας ιεράς
κι ευώδεις συγκινήσεις
και ενώ τα χείλη προσκολλά
εκείνη στον εκείνο
του προσκολλά καμιά φορά
τη φθίση ή τον καρκίνο!

Για κάθε ενδεχόμενον
κρατάτε ένα μανδίλι
όσον νταραβερίζεσθε
συχνά με ξένα χείλη.
Κι ένα μπουκάλι σουμπλιμέ
δεν βλάπτει, και ακόμα
μ' ολίγον φανικόν οξύ
να πλένετε το στόμα!

Είδα κυρίες που κρυφά
ζηλεύονται, μισούνται,
με άκραν περιπάθειαν
να αλληλοφιλιούνται.

και να σφικταγκαλιάζονται
καταμεσής του δρόμου:
– Τί κάνεις, Ελενάκι μου;
– Καλά. Εσύ, χρυσό μου;

Και πίσω πέντε φάσκελα!
Κι η γλώσσα κόβει ράβει,
κι η μια κρυφά τής αλληνής
βαθιά το λάκκο σκάβει!
Γι' αυτό, σαν βλέπω να φιλεί
η μια την άλλη αρκούδα,
μες στα φιλιά τους συναντώ
ολάκερο Ιούδα!

Ξέρω και κάποιες που, ενώ
τον άνδρα τους φιλούνε,
δεν λείπουν, μωρέ μάτια μου,
και να ...στραβοπατούνε!
Και όσο πλιο ζεστά φιλούν
με φλόγα και με λάβρα,
τόσο φοβούμαι πλιότερο
πως ...λάκκο έχ' η φάβα...

Φαντάσου δε και άλλη μια
εικόνα ζηλεμένη,
να σε φιλεί με πύρινα
φιλιά η ερωμένη,
κι εκεί που στα αιθήρια
υψώνεται η ψυχή σου,
να χώνει αυτή το χέρι της
στη τσέπη, στο πουγκί σου!

Αν πεις και διά το φιλί
του Πάσχα της Αγάπης,
αυτό θα το ζήλευε
κανίβαλος, αράπης.
«Χριστός Ανέστη, Περικλή!»
Γλέντι και ρετισνάτο
κι έπειτα μπουμί, μια κουμπουριά
κι addio del passato!

Τί τρέχει; Α, μπα!, τίποτε,
κάτι Ρωμιοί γλεντάνε·
μα πιστολιά κι ένα φιλή
εδώσανε και πάνε...

Πηγή: Ο Νουμάς 2 (5.1.1903) 4. Βλ. και Μ. Γ. Μερακλής, *Η ελληνική ποίηση*, τ. 2, Αθήνα, Σοκόλης, 1989, σ. 72. Pardon: συγγνώμη. Addio del passato βλ. παραπάνω.

Παρωδείται η ρομαντική ποίηση και ειδικά το ποίημα του Α. Παράσχου «Το φίλημα» (1862), βλ. *Ποιήματα*, τ. 3, Αθήνα 1881, σσ. 9-10:

Είναι το φίλημα τροφή πυρίνη της καρδιάς,
στιγμή κλαπέισα της Εδέμ, αρχή αθανασίας.
Είναι το μύρον της ζωής, η γλώσσα των αγγέλων,
έρως εις δύο στόματα ευώδη ανατέλλων.

Είναι το φίλημα θερμή πλημμύρα αισθημάτων·
«Χριστός Ανέστη» της ψυχής, το Άσμα των Ασμάτων·
της ήβης ψάλλον όνειρον, υμέναιος καρδιάς
άνευ στεφάνων και πομπών, πλην έμπλεως θρησκείας.

Κι είναι το φίλημα πνοή του Πλάστου ζωογόνος,
καρδιάς δίδυμος ακτίς εις χείλη μυροβόλα·
είναι το ρήμα του Χριστού, ευδαμονίας στόνος,
αιωνιότητος στιγμή και βλάστησις εις όλα!
Μ' έν φίλημα γεννώμεθα, μ' έν φίλημα γεννώμεν
κι έν φίλημα λαμβάνομεν οπότεν τελευτώμεν.

Το χάνι των φαγάδων

(Κατά το «Χάνι της Γραβιάς» του Ζαλοκώστα)

Από κρότους τσοπάνων βοΐζει
κάθε πεύκο και κάθε κλαρί
κι αποσπάσματος λόγχη γερή
κάθε πλάτη μαυρίζει.

Προς τη στάνη γοργός πλησιάζει
χωροφύλαξ στο χέρι κρατών
γιαταγάνι βαρύ κι εκλεκτόν
και τα πρόβατα σφάζει.

Δεκανεύς κλωστομύσταξ ηγείται
της μαχίμου εκείνης φρουράς
και εγκύμων μεγάλης χαράς
στο κοτέτσι κινείται.

Εκεί δε τον στρατόν διαλύει
κλει την θύραν και ούτω λαλεί:
«Σφάζετε τώρα το κάθε πουλί,
στρατιώται ανδρείοι!»

Ερημώνουν ευθύς το κοτέτσι,
φέρνουν άλλοι σε λίγο τ' αρνιά

Μ' έν φίλημα απατώμεθα,
μ' έν φίλημα απατώμεν
και κοροϊδία φίλημα
μας δίνουν σαν ψοφώμεν!

κι ετοιμάζουν σε μία γωνιά
το λαμπρόν κοκορέτσι.

Άλλοι πάλι τη στάνη ρημάζουν,
ό,τι εμπρός του καθένας θωρεί,
καν γιαούρτι, πυτιές για τυρί,
καν μυτζήθρες, τ' αρπάζουν!

Είς τσοπάνος φωνεί τρομασμένος:
«Το γιαούρτ', το γιαούρτ' μάς επή...»,
δεν επρόφθασε «ρε» να ειπεί,
πίπτει κάτω σφαγμένος.

Πηγή: Ο Νουμάς 3 (9.1.1903) 2.

Παρωδείται το ποίημα του Γ. Ζαλοκώστα «Το Χάνι της Γραβιάς» (*Τα Άπαντα*, Αθήνα 1859, σσ. 5-16), από το οποίο παρατίθενται εδώ οι πρώτες τέσσερις στροφές του μέρους Α':

Από κρότον οργάνων βοΐζει
της Γραβιάς το βουνόν αντικρύ·
λάμπουν όπλα χρυσά και λερή
φουστανέλα μαυρίζει.

Προς το Χάνι χορός καταβαίνει
απ' οδόν ελικώδη, λοξήν,
και φλογέρα με ήχον οξύν
χορού άσμα σημαίνει.

Οδυσσεύς ο ταχύπους ηγείται
του μαχίμου εκείνου χορού,
και εγκύμων σκοπού τολμηρού
προς το Χάνι κινείται.

Εκεί δε τον χορόν διαλύει
κλει την μάνδραν και ούτω λαλεί:
«Η πατρίς μας εδώ μας καλεί,
στρατιώται ανδρείοι.»

Μοδιστρούλα

Κατά το παλαιόν «Μια Βοσκοπούλα αγάπησα, μια ζηλευμένη κόρη»

Μια μοδιστρούλα αγάπησα – ήταν δεν ήταν κόρη –
γιατ' η φουστίτσα της, κοντή,
σειόταν, κουνιόταν πεταχτή,
λες κι ήτανε αγόρι!

Μια νύχτα που την πέτυχα της λέω με καρδιοχτύπι:
«Βρε κατεργάρα, σ' αγαπώ,
μα ντρέπομαι να σου το πω,
γιατι ο παράς μου λείπει!»

Από την τσέπη μ' άρπαξε, μου βούλωσε το στόμα
και μ' ένα γέλιο δυνατό

μου 'πε: «Γι' αγάπες, βρε κουτό,
είσαι... φτωχός ακόμα!»

Καζάντησα και την ζητώ με τον παρά στο χέρι,
μ' αυτή τις πλάτες μου γυρνά
και μ' αυτοκίνητο περνώ
πρωί και μεσημέρι.

Ανάθεμά σε, πόλεμε, με τα φαρμάκια σου ούλα!
Μαζί με σένα - τί καημός! -
μας ήλθε κι ο εφοπλισμός
και δεν αφήκε δούλα.

Πηγή: Τα Πανελλήνια 39 (18.6.1922) 8.

Παρωδείται το ποίημα του Γ. Ζαλοκώστα «Το φίλημα» (Τα Άπαντα, ό.π., σ. 268):

Μια βοσκοπούλα αγάπησα, μια ζηλεμένη κόρη,
και την αγάπησα πολύ -
ήμουν αλάλητο πουλί,
δέκα χρονών αγόρι.

Μια μέρα που καθόμασθε στα χόρτα τ' ανθισμένα,
«Μάρω, ένα λόγο θα σου πω,
Μάρω,» της είπα «σ' αγαπώ,
τρελαίνομαι για σένα.»

Από τη μέση μ' άρπαξε, με φίλησε στο στόμα
και μου 'πε: «Για αναστεναγμούς,
για της αγάπης τούς καημούς
είσαι μικρός ακόμα.»

Μεγάλωσα και την ζητώ... άλλον ζητά η καρδιά της
και με ξεχάνει, τ' ορφανό...
Εγώ όμως δεν το λησμονώ
ποτέ το φίλημά της.

Ruy de Silva [= Γεώργιος Μ. Σιακαλλής] (1859-1908)

[Άτιτλο]

Την γην γνωρίζετ', αδελφοί, ένθα το έαρ θάλλει
τερπνόν και ρέουν ρύακες με ύδατ' αργυρώδη,
ένθ' αηδών γλυκύθογγος επί των κλάδων ψάλλει
κι ένθα την γην καλύπτουσιν ανθύλλια ευώδη;

Την γην γνωρίζετ', αδελφοί, ένθα καλαί παρθένοι
έχουν το χρώμα θελκτικόν, μαγευτικόν το βλέμμα,
ένθ' αγνοούν τα χρώματα π' αλείφεται η ξένη,
ένθα φοροούσι της αιδούς και αρετής το στέμμα;

Την γην γνωρίζετ', αδελφοί, ένθα αχρείοι ξένοι
συκοφαντούσιν αναιδώς το γυναικείον φύλον,
ένθα κυρία τις Αγγλίδς κάπως πεπαιδευμένη
κτυπά τον κόσμον άδιστα με γρόνθους ή με ξύλον;

Την γην γνωρίζετ', αδελφοί, ένθ' άθλιος εκδότης
υβρίζει άνευ εντροπής την κοινωνίαν όλην,
ένθα ως άλλος τις τρελός Μαγκήσιος ιππότης
τον ελαφρόν τον πυρετόν νομίζει ως πανώλην;

Την γην γνωρίζετ', αδελφοί, ένθα αισχρά δουλεία
λαόν πιέζει ευγενή, ελληνικόν το αίμα,
ένθα μικροί υπάλληλοι, χηνών μακρά σωρεία,
νομίζουν ότι φέρουσι το της Αγγλίας στέμμα;

Πηγή: Αλήθεια (Λεμεσού), 22.10.1881.

Παρωδείται άτιτλη παρωδία στίχων του Byron (βασισμένη στο πρώτο άσμα του Η Νύφη της Αβύ-
δου: Μια τουρκική διήγηση: «Know ye the land where the cypress and myrtle / are...»), που είχε δημο-
σιευτεί στην αγγλόφωνη εφ. The Cyprus Times της Λάρνακας, 1.10.1881, είχε συνταχθεί από τον
εκδότη της, τον βρετανό δημοσιογράφο Henry Clerc (ψευδώνυμο του Edward Henry Vizetelly, 1847-
1903) και σατίριζε τους Κυπρίους. Παρατίθεται στο πρωτότυπο και σε πρόχειρη ελληνική μετά-
φραση:

Know ye the land where the Cholera Morbus
Will take a man off in a very short time;
Know ye the land where the price is enormous
Of soap - and the use of fresh water a crime;
Know ye the land where the fever's sublime,
Where there's always a jumble between old and new time;
Where the ladies are fair as their own terra umbra,
And powderless, false-hairless, only in slumber;
Where the stone-staring glances their eye-balls unroll,
Are as fixed as the sphinx's with just as much soul;
Where the language the softest their painted lips speak,
Is bastard Italian, vile French or worse Greek;
Where the European Levantine's a glorious brute,
And the voice of the slanderer never is mute;
Where the Consuls are gods in a very small way,
Where you die in one night and are buried next day,
Where the people won't work, for their masters can't pay?

(Ξέρετε τη χώρα όπου η νόσος της χολέρας
θ' αφανίσει κάποιον άντρα ώσπου να πεις το πι και φι;
Ξέρετε τη χώρα όπου η τιμή του σαπουνιού
είναι τεράστια - κι έγκλημα η χρήση του καθαρού νερού;
Ξέρετε τη χώρα όπου βασιλεύει ο πυρετός,
και μπερδεύονται πάντα ο νέος ο χρόνος κι ο παλιός;
Όπου οι κυρίες είναι ωραίες σαν τη δική τους χώρα των σκιών
κι αποδράριστες, ξεπερούκωτες στον ύπνο τους μονάχα;
Όπου τα πέτρινα βλέμματα που ρίχνουνε τα μάτια τους
είναι τόσο απλανή όσο της Σφίγγας, με τόσην ακριβώς ψυχή;
Όπου η τρυφερότερη γλώσσα που μιλούν τα βαμμένα τους χείλη
είναι μπασταρδεμένα ιταλικά, άξεστα γαλλικά ή χείριστα ελληνικά;

Όπου ο Ευρωπαίος Λεβαντίνος είναι δοξασμένο κτήνος,
κι η φωνή του συκοφάντη δεν μένει ποτέ βουβή;
Όπου οι Πρόξενοι είναι θεοί σε μικρογραφία,
όπου πεθαίνεις σε μια νύχτα και θάβεσαι την επομένη,
όπου ο κόσμος δεν δουλεύει, γιατί τ' αφεντικά του δεν μπορούνε να πληρώσουν;)

Κωστής Παλαμάς (1859-1943)

Τα Σατιρικά γυμνάσματα, Δεύτερη σειρά, αρ. 4

Σκύλος κοκαλογλείφτης φέρνει γύρα
κρακ!, τακ!, της γειτονιάς τούς τενεκέδες.
Ο ποσαπαίρνης με το θεσιθήρα

για την πατρίς καβγά στους καφενέδες.
Οι γάτοι λυγεροί στα κεραμίδια
ταιριάζουν ερωτόπαθους γιαρέδες.

Φαγοπότι, ξαπλωταριό, τα ίδια.
Τα θέατρα, τις ταβέρνες, τα πορνεία,
φάμπρικες, μπάνκες, σπίτια, αποκαΐδια,

τ' ανταμώνει αττικότατη αρμονία.
Και κοιμισμένη στα όνειρά της βλέπει
μουρλή γλωσσοκοπάνα Πολιτεία

τον Περικλή. Μα ο Χασεκής τής πρέπει.

Πηγή: Ε. Γαραντούδης (επιμ.), *Κωστή Παλαμά Άπαντα*, τ. 5, Αθήνα, Ίδρυμα Κωστή Παλαμά, 2019, σ. 88.

Παρωδείται, παλινωδικά, και το ποίημα του Ι. Τσακασιάνου «Η Ζάκυθος» («Δρόμοι στενοί, άνθια, σκυλιά, καμπάνες, / διακονιαρέοι, παστέλια, σερενάδες / μανδηλοφόρες κόρες καρδιοπλάνες, / καλοί, κακοί, δειλοί, παλληκαράδες! / Λίγα μυαλά, πολλές γλωσσοκοπάνες, / λούσο, αργαλιόι, και «ούρα» και ποιητάδες. / Κι αυτή τη θεία ζωγραφιά του Χάση / μουρλόχωρα την έχουν ονομάσει.»), βλ. παραπάνω, και Γ. Θ. Ζώρας, *Ποίησης και πεζογραφία της Επτανήσου*, ό.π., σ. 363.

Guerrier [= Ιωάννης Πολέμης] (1862-1924)

Θούριον

Με μια κάπα βαριά εις την πλάτη,
με νεμπούτι σε χέρι θρασύ,
στην οδόν του Ερμού, στο παλάτι,
τον Τρικούπη φυλάττω – «Τίς εί;»

Δεληγιάννης αν έβγει εμπρός μου,
«Θέλεις θέση» του λέγω «και συ;»,

και εκεί παρουσία του κόσμου,
του τινάζω πέντ' έξι – «Τίς εί;»

Κάπου κάπου καμιά παράτα
– Αχ! Ποιος ψεύστης το χρήμα μισεί; –
με νεμπούτι με φέρνει στη στράτα
και φωνάζω εις όλους – «Τίς εί;»

Σαν ιδώ καμιά μαύρη παντιέρα,
είτ' ολόκληρη είτε μισή,
ωσαν τράγος πηδώ στον αέρα
και την κάνω κομμάτια – «Τίς εί;»

Μόνον όταν διαβαίνουν εμπρός μου
φαλμωδία, γαλόνια, πυρσοί,
ο Τρικούπης περνά ο θεός μου,
τότε μόνον δεν λέγω – «Τίς εί;»

Πηγή: *Ασμοδαίος*, 30.9.1884. Βλ. και Φ. Κ. Μπουμπουλίδης, *Εμμετρές παρωδίες*, ό.π., σσ. 76-77.
Guerrier: Πολεμιστής.

Παρωδείται το ποίημα «Ο σκοπός» του Γ. Παράσχου, το οποίο παρατίθεται ολόκληρο παραπάνω.

Ρομαντικόν

Εις το γεύμα της ζωής μου
διατί να σ' απαντήσω;
Αφού άνθρωπος δεν ήσο,
διατί να σε ιδώ;

Και με έκαμες απαύστως
στρατιώτης να εκπνέω
κι απορείς διότι κλαίω
δι' αυτό και θρηνωδώ.

Απ' εδώ και τόσους μήνας
δίχως λόγο με παιδεύεις
και δεν ξεύρεις τί γυρεύεις
και δεν ξεύρεις τί ποθείς.

Μια τον πόλεμον κηρύττεις,
μα τον πόλεμο δεν κάνεις,
ω!, τοιούτος Δεληγιάννης
διατί να γεννηθείς;

Μεταξύ πολέμου - ειρήνης
στέκεις και με βασανίζεις,
του πολέμου μ' εμποδίζεις
και ειρήνην δεν ποθείς.

Πηγή: *Το Άστω*, 13.4.1886. Βλ. και Φ. Κ. Μπουμπουλίδης, *Εμμετρές παρωδίες*, ό.π., σσ. 82-83.

Παρωδείται το ποίημα «Θρήνος» του Κωνσταντίνου Θαλειδή, από το οποίο παρατίθενται εδώ οι πρώτες τρεις στροφές: «Εις το ρεύμα της ζωής μου / διατί να σ' απαντήσω; / Δι' εμέ αφού δεν ήσο, / διατί να σε ιδώ; // Και με έκαμες απαύστως / στεναγμούς να αναπνέω / και γελάς, διότι κλαίω / δι' εσέ και θρηνωδώ. // Μεταξύ ζωής και τάφου / στέκεις και με βασανίζεις / ν' αποθάνω μ' εμποδίζεις, / να υπάρχω δεν ποθείς.»

Πολύβιος Δημητρακόπουλος (1864-1922)

Guarda e passa ...Γιάννη (Ντάντες)

Στων μαλλιών την ολόμαυρη ράχη
περπατώντας η Λόξα μονάχη
τρικαντό ετοιμάζει από στράτσο,
και στο χέρι μανδύα κρατεί
από ένα γερό κανναβάτσο –
και τον φτύνει να μη βασκατεί.

Πηγή: Νεολόγος Κωνσταντινουπόλεως, 25.11.1898. Με το ψευδώνυμο Ο γελωτοπ(οί)ς του Βασιλέως και με αναφορά σε τμήμα διάσημου στίχου του Dante που εκφέρεται από τον Βεργίλιο στη Θεία Κωμωδία (Inferno III, 51): Non ragoniam di lor, ma guarda e passa = [...] κούτα και (προσ)πέρνα/πήγαινε παραπέρα. Προεισάγει μια πολεμική τοποθέτηση του Π. Δημητρακόπουλου εναντίον των «μαλλιαρών» (δημοτικιστών), με αφορμή το πεζό «Γρύλλοι και τρίτωνες» του Κωνσταντίνου Γ. Πασαγιάννη στο Εθνικόν ημερολόγιον του Σκόκου του έτους 1899, που είχε μόλις κυκλοφορήσει.

Παρωδείται το επίγραμμα του Δ. Σολωμού «Η Καταστροφή των Ψαρών». Βλ. και τις αντίστοιχες παρωδίες των Α. Καντούνη, Α. Πάλλη και Γ. Σουρή.

Κινηματογράφος 1908

[...]

Άσμα Τεν-τζε-ρέν (Σιδηροδρόμου)

TEN-TZE-PEN Κάτω στο γιαλό
βαγόνια δεκαπέντε
θα σταθμεύουνε
υποβρυχιαμέντε,
θα 'χετε γραμμή κρυφή
κι απ' το Τζάντε στσι Κορφοί.

ΛΑΟΣ Θα 'χουμε γραμμή κρυφή
κι απ' το Τζάντε στσι Κορφοί.

TEN-TZE-PEN Και στο Ταίναρο
θα φθάσει έτσι κι έτσι
κι απ' τα Σάλωνα
θα πέσει στο Βαλτέτσι

θα περάσει απ' το Χρισσό
ν' ανεβεί στον Παρνασσό.

ΛΑΟΣ Θα περάσει απ' το Χρισσό
ν' ανεβεί στον Παρνασσό.

TEN-TZE-PEN Κι απ' την Πορταριά
εις τον Γερολιμένα
κι απ' τα Άγραφα
θα πέφτει στα Γραμμένα.
Θ' ανεβεί και στο Μυστρά
να γλιστρά να ξεγλιστρά.

ΛΑΟΣ Θ' ανεβεί και στο Μυστρά
να γλιστρά να ξεγλιστρά.

TEN-TZE-PEN Και με το Δαφνί
το Άστυ θα συνδέσει
κι από τ' Άγναντα
στα Πράμαντα θα πέσει,
να σταθεί να παντρευτεί
και να βρει πραγματευτή.

ΛΑΟΣ Να σταθεί να παντρευτεί
και να βρει πραγματευτή.

[...]

(Το Μπιζάρισμα)

TEN-TZE-PEN Απ' τη Ζάτουνα
θα τρέχει στη Στεμνίτσα
κι απ' τον Τυμφρηστό
θα πέφτει στη Γρανίτσα,
θα τραβά κατηφοριά
για του Βάλτου τα χωριά.

ΛΑΟΣ Θα τραβά κατηφοριά
για του Βάλτου τα χωριά.

TEN-TZE-PEN Και θα σταματά
στη Σύρο για λουκούμι.
Κι απ' το Πισκοπιό
θα πέφτει και στην Κούμη.
Και θα φέρνει ακρογιαλιά
σουτζουκάκια, χαίμαλιά.

ΛΑΟΣ Και θα φέρνει ακρογιαλιά
σουτζουκάκια, χαίμαλιά.

TEN-TZE-PEN Κι απ' το Ξηροχώ...
θα παίρνει νταμιζάνες

τρεις

κι Ανδριώτισσες
θα φέρνει παραμάνες.
Και μυζήθρες τής Ναξή
να τις ξει, να μην τις ξει.

ΛΑΟΣ

Και μυζήθρες τής Ναξή
να τις ξει, να μην τις ξει.

TEN-TZE-PEN

Στα Μετέωρα
θα πάει με καλάθι,
μέσα στη μονή
θα κάτσει για να μάθει
πώς το τρίβουν το πιπέ...
του διαβόλου οι καλογέ...

ΛΑΟΣ

Πώς το τρίβουν το πιπέρι
του διαβόλου οι καλογέροι. τρις

[...]

Άσμα Φιφτυ-τού

[...]

Αλλόνζ ανφάν, αλλόνζ ανφάν ντε λα πατγί,
φαιζόνζ ανσάμπλ', φαιζόν ανσάμπλε υν φατγί.
Τί με μέλλει αν ο μπαμπάκας
ιλ εταί γκαμέν τής Πλάκας
κι ώς εχθές φογούσε βρόμικο βγακί!

Ε σι μαμά ελ φαι μπουγά... ω πλυσταριέν,
σα μ' ετ εγκάλ, σα μ' ετ εγκάλ, ζε νε σαι ριεν.

Είμ' εγώ νόμπλε κοντέσε
ε λα φλεγ ντε λα νομπλέσε

ζ' αιμ λα συντροφιά ντε κοντζ ε ντε μαγ-κί.

Πηγή: Θόδωρος Χατζηπανταζής - Λίλα Μαράκα (επιμ.), *Η Αθηναϊκή Επιθεώρηση: Λίγα απ' όλα*, Κινηματογράφος 1908, Αθήνα, «Ερμής» [Νέα Ελληνική Βιβλιοθήκη 34], 1977, σσ. 196-199, 243.

Παρωδούνται το δημοτικό ή δημοτικοφανές τραγούδι «Νεραντζούλα φουντωτή», η «Μασσαλιώτιδα» (ο γαλλικός εθνικός ύμνος), και η γαλλική προφορά σε καθημερινές κουβέντες ξιπασμένων της Αθήνας. Μεταγράφονται εδώ όσες παρωδούμενες ξένες λέξεις δεν περιλαμβάνονται σε κείμενο (π.χ. στη «Μασσαλιώτιδα»): fifty two, faisons ensemble, faisons ensemble une patrie - il était gamin - Et si mama(n) elle fait - ça m'est égal, ça m'est égal, je ne sais rien - noble comtesse et la fleur de la noblesse - j'aime la ... de(s) comtes et de(s) marquis.

Νεραντζούλα φουντωτή

Κάτω στο γιαλό, κάτω στο περιγιάλι,
κάτω στο γιαλό, κάτω στο περιγιάλι
- κάτω στο γιαλό κοντή, νεραντζούλα φουντωτή,
κάτω στο γιαλό κοντή, νεραντζούλα φουντωτή -

πλέναν Χιώτισσες, πλέναν παπαδοπούλες,
πλέναν Χιώτισσες, πλέναν παπαδοπούλες

- πλέναν Χιώτισσες, κοντή, νεραντζούλα φουντωτή,
πλέναν Χιώτισσες, κοντή, νεραντζούλα φουντωτή -

και μια Χιώτισσα, κοντή παπαδοπούλα,
και μια Χιώτισσα, κοντή παπαδοπούλα
- και μια Χιώτισσα, κοντή, νεραντζούλα φουντωτή,
και μια Χιώτισσα, κοντή, νεραντζούλα φουντωτή -

έπλενε, άπλωνε και με τον ήλιο παίζει,
έπλενε, άπλωνε και με τον ήλιο παίζει
- έπλενε άπλωνε, κοντή, νεραντζούλα φουντωτή,
έπλενε άπλωνε, κοντή, νεραντζούλα φουντωτή.

Φύσηξε βοριάς, μαϊστρος, τραμουντάνα,
φύσηξε βοριάς, μαϊστρος, τραμουντάνα
- φύσηξε βοριάς, κοντή, νεραντζούλα φουντωτή,
φύσηξε βοριάς, κοντή, νεραντζούλα φουντωτή -

κι ανασήκωσε το κοντοφούστανό της,
κι ανασήκωσε το κοντοφούστανό της
- κι ανασήκωσε, κοντή, νεραντζούλα φουντωτή,
κι ανασήκωσε, κοντή, νεραντζούλα φουντωτή -

και της φάνηκε ο ποδαστράγαλός της,
και της φάνηκε ο ποδαστράγαλός της
- και της φάνηκε, κοντή, νεραντζούλα φουντωτή,
και της φάνηκε, κοντή, νεραντζούλα φουντωτή -

κι έλαμψε ο γιαλός, κι έλαμψε ο κόσμος όλος,
κι έλαμψε ο γιαλός, κι έλαμψε ο κόσμος όλος
- κι έλαμψε ο γιαλός, κοντή, νεραντζούλα φουντωτή,
κι έλαμψε ο γιαλός, κοντή, νεραντζούλα φουντωτή.

Claude-Joseph Rouget de Lisle, «La Marseillaise»

I

Allons, enfants de la Patrie,
le jour de gloire est arrivé!
Contre nous de la tyrannie,
l'étendard sanglant est levé!
Entendez-vous dans les campagnes
mugir ces féroces soldats?
Ils viennent jusque dans vos bras
égorger vos fils, vos compagnes!

Refrain

Aux armes, citoyens!
Formez vos bataillons!
Marchons, marchons!
Qu'un sang impur
abreuve nos sillons!
[...]

Κόθορονος [= Μιχαήλ Μητσάκης] (1868-1916)

Αλφρέδος

Παρ-ασχ-ωδία εις άσματα τρία

Αρχάγγελος μίαν φοράν / και ο Σατάν υπήρξε.

Α'

- Εις του Αλφρέδου αύριον θα είσαι; - Όχι. - Ποίαν
αιτίαν έχεις; - Λησμονείς συ τον αποκλεισμόν;
- Και μόνον, μόνον δι' αυτήν την ελαφράν αιτίαν
αφήνεις έν συμπόσιον τοσούτω τρυφηλόν;
Ο καμπανίτης έπαυσε να σε ηδύνει πλέον;
Να γίνει λόγος περι σου δεν έχεις πειρασμόν;
Περιφρονείς και στρόβιλον και γεύμα;... Τί ωραίον!
Πού μου τον εξετρώπωσε τον πατριωτισμόν!
Ποιος σου εκόλλησεν αυτήν την νέαν ψώραν πάλι;
Σ' ενόμιζα πιο έξυπνον. Εις την επιστρατείαν
ώς να γλιτώσεις ιδρωσες απ' το Μαυρομιχάλη
κι εις το Παρίσι έφυγες από φιλοπατρίαν...
Και τώρα εθυμήθηκες και συ τα περασμένα
κι αποκλεισμούς και ναύαρχον και στόλον αγγλικόν;
Κι από τον Δούνην πράγματα πλέον λησμονημένα.
Μά τον Θεόν, πολύ γερόν έχεις μνημονικόν!
Έλα σου λέγω!... Ξέχασε αυτές τις κουταμάρες.
Ο Ρούμβολδ προητοίμασε θαυμάσιον χορόν,
και να μου φάλλεις άφησε αυτές τις άρες μάρες!
Καλύτερ' αφιλόπατρην να σ' είπουν ή μωρόν!
- Θα είν' εκεί τουλάχιστον η Ρ;... - Κι αυτή και έτι κι έτι...
- Καλά, λοιπόν, au revoir! - Λαμπρά· πολλαταέτη!

Τοιαύτα βηματίζοντες εις την δενδροστοιχίαν
ελάλουν δύο λέοντες των Αθηνών φαιδρώς
και μετ' ολίγον έμβαιναν στην αγγλικήν πρεσβείαν
όπου του Ρούμβολδ ήρχιζεν ο αγγελθείς χορός.

Β'

Τίς ο Αλφρέδος; Ναύαρχος και πρίγκιψ της Αγγλίας
που ημπορούσε βασιλεύς να είναι της Ελλάδος...
Του Εδιμβούργου αρχιδούξ· υιός της Βικτωρίας·
όστις το άστν ήρχετο να ιδει της Παλλάδος.
Το όνομά του άλλοτε εκίνει τον λαόν μας
όπου υπήρχ' ελληνισμού γωνία απωτάτη.
Υπήρξεν η λατρεία μας· υπήρξεν είδωλόν μας,
και σήμεραν το σκήπτρον μας, αν ήθελεν, εκράτει.

Πώς δεν εδέχθη; Και αυτός ηγνόει. Ειμαρμένη
μας τον εστέρησε σκληρά, και η ψηφοφορία

δι' ής τον εξελέξαμεν ποσώς μη γενομένη
εχρίθη· το ηθέλησεν αυτή η Βικτωρία.

Έκτοτε τον εχάσαμεν· μας έχασεν επίσης·
πλην δεν ελησμονήσαμεν ημείς τον εκλεκτόν μας·
αν τότε μας εχώρισεν η απευκταία λύσις,
εκείνος ην ο αληθής, ο μόνος ηγεμών μας!

Τον είχαν αι καρδίαι μας τον πλάνον αγαπήσει
με της ανεκπληρώτου μας το πυρ επιθυμίας...
Φευ! Ηγνοούμεν την μνηστήν αυτού πως θ' απατήσει!
Φευ! Ηγνοούμεν άβυσσος πως ήτο απιστίας!

Εις τί ετρώφα έκτοτε, ο δειλαιος, αγκάλας;
Τί χείλη τα ψευδή αυτού φιλήματα εμούζων;
Εις ποίας την Ελλάδα του εξέχασε κραιπάλας
περί ημών μη ερωτών ποτέ και μη φροντίζων;

Δεν το ηξεύρω. Ο καιρός τα φρούδα όνειρά μας
παρέσυρε. Τί εύκολα κανείς την μνήμην χάνει!
Ότι ηγγέλθη πρό τινος εις τα παράλια μας
πως στόλου αίφνης αρχηγός πειρατικού εφάνη!
Πενήντα άγων θωρηκτά επέρα τας εκτάσεις
και ήρχε της θαλάσσης

και ελιμωττον αι πόλεις μας κι ελιμωττον αι νήσοι
και εκυνήγα άσπλαγχνος κάθε караβοκύρη,
και είτε απλήν ψαρόβαρκαν και είτε τρεχαντήρι
ήθελεν απαντήσει,
ευθύς το συνελάμβανεν, ευθύς το κατεκράτει.
Αγνωμοσύνη μυσάρά, επαίσχυντος απάτη!

Γ'

Τοιούτος ήτον ο ανήρ, ο ξένος ούτος ήτο
όν υπεδέχοντο προχθές ελθόντα αι Αθήναι,
κι όπως τον ιδει σύσσωμος η πόλις εκινείτο...
Αυτός είν' ο Αλφρέδος μας και ο Αλφρέδος είναι!
Χάριν αυτού ητοίμαζεν η αγγλική πρεσβεία
χορόν και περιτρέχουσαι συνέλεγον εν βία
άμαξαι κεκλημένους
από οικίας και οδούς και λέσχας μαζευμένους.

Πλην μ' όλην την ενέργειαν και μ' όλους τους αγώνας
η εσπερίς των η λαμπρά έγινε κατά μόνας...
Ψυχρός ανά την αίθουσαν διέπνεε σιρόκος
και μόνοι παρευρίσκοντο εις ταύτην τρεις κι ο Κόκκος.

Πηγή: Το Άστν, 28.9.1886. Βλ. και Φ. Κ. Μπουμπουλίδης, Έμμετρως παρωδίες, ό.π., σσ. 83-86. Au
revoir! Στο επανιδείν! Υστερα από την έξωση του Όθωνα (1862), ο γιος της βασίλισσας Βικτωρίας,
δούκας του Εδιμβούργου Αλφρέδος, είχε εκλεγεί από τον ελληνικό λαό βασιλιάς της Ελλάδας, αλλά
η εκλογή του δεν έγινε δεκτή από τις Μεγάλες Δυνάμεις. Μάλιστα τον Απρίλιο και τον Μάιο του
1886 έλαβε μέρος και ο ίδιος σε ναυτικό αποκλεισμό της Ελλάδας.

Παρωδείται το ποίημα του Α. Παράσχου «Αλφρέδος» (Ποιήματα, τ. 1, Αθήνα 1881, σσ. 45-130), που αρχίζει με τους παρακάτω στίχους:

– Εις του Αλφρέδου αύριον θα είσαι; – Όχι. – Ποίαν αιτίαν έχεις; – Αγνώ· εχθάρω τον τρελόν.
– Και μόνον, μόνον δι' αυτήν την ελαφράν αιτίαν αφήνεις έν συμπόσιον τοσούτον τρυφηλόν;
Ο καμπανίτης έπαυσε να σε ηδύνει πλέον;
Παρήτησες του λανσκενέ και συ τον πειρασμόν;
Δεν σε κινεί ως άλλοτε λορέτας βλέμμα καίον;...
Μά τον Θεόν, παρήλλαξες! Δεν είσαι ο Εδμόν!
– Θα είν' εκεί τουλάχιστον η κολασμένη Κλαίρη;
– Θα εύρεις και την κόλασην εκεί... την Βοεμήν!
– Καλά, θα έλθω. – Παμπληθείς θα είμεθα εταίροι, και δεν θα πλήξεις, πίστευσε, παντάπασιν. – Αμήν!
Τοιαύτα βηματίζοντες εμπρός των Ηλυσιών, ελάλουν δύο Λέοντες παρισινόι φαιδρώς, κι εκακολόγουν ευφυώς το παν και το πλησίον, διά να φεύγει εύθυμος ολίγον ο καιρός.

Λεβιάθαν [= Νικόλαος Λάσκαρης] (1868-1945)

Μιράντα

(Από την Τέχνη με τέχνη φκιασμένο)

Σ' ονειροφάνταχτη μέσα λοκάντα
ω!, Μιράντα!...
μαγναδοσταζόντας φύκια στην μπάντα
ω!, Μιράντα, Μιράντα!
με ντεκαντέντσα και φιόρα και ράντα
ω!, Μοίρα μου, Μοίρα, Μιράντα!
γαμποφαινότανε μία τιράντα
(honni soit qui mal y pense, Μιράντα!)
αγορασμένη με μία τριάντα
(ω!, τί φτήνια, τί φτήνια, Μιράντα!)
και ψευδή καθώς ήτανε πάντα,
ω!, Μιράντα!
τον άντρα τον γύρευε: άντα!
ω!, Μιράντα, Μιράντα, Μιράντα!
Μιράντα, Μιράντα!
Μιράντα!
και τράβα κορδέλα για πάντα
για πάντα, για πάντα, για πάντα!
ω! Μιράντα!

Πηγή: Εστία, 6.1.1899. Αναδημοσιεύτηκε στον Νεολόγο Κωνσταντινουπόλεως, 9.1.1899, όπου προτάσσεται το παρακάτω σημείωμα: «Η Μαστοροσύνη. Χάριν των ημετέρων αναγνωστών αποσπώμεν από το προχθεσινόν φύλλον τής συναδέλφου Εστίας ωραιοτάτην παρωδιάν του ευφυούς κ. Νικ.

Σκίτσο Μιχαήλ Αθανασιάδη, Σφύρα, 17.1.1899

Λάσκαρη, γεγραμμένη επί τη βάσει κάποιου ποιήματος δημοσιευθέντος εις την τελευταίαν φυλλάδα της Μαστοροσύνης». Honni soit qui mal y pense: Ντροπιασμένος να είναι όποιος βάζει κακό στο μυαλό του γι' αυτό (μότο του βρετανικού Τάγματος της Περικημιίδος και του βασιλικού θυρεού του Ηνωμένου Βασιλείου).

Παρωδείται το ποίημα «Μιράντα» του Στέφανου Ραμά (= Μάρκου Τσιριμώκου), που δημοσιεύτηκε στο περ. Η Τέχνη 3 (Ιαν. 1899) 65-66, από όπου μεταφέρουμε εδώ τέσσερις από τις δώδεκα στροφές: «[...] Της λευκής αγάπης μου / ένα χάδι πάντα, / στην ψυχή μου ολόβαθα / γύρεψε, ω Μιράντα! [...] Και θα νιώθω μέσα μου / το ρυθμό σου πάντα, / και το φως σου αμάργαρο, / ω ψυχή, Μιράντα! [...] Η νεράιδα αφρόλουστη, / η κυρά στα όρη, / ή του κάμπου άνεργη, / ή του ήλιου κόρη, // όποια αν είναι η μάγισσα, / θα θαμπώσει πάντα / μπρος στο φως σου, αμάργαρη / μοροφιά! Μιράντα!»

Άγγελος Σημηριώτης (1873-1944)

Ύμνος στη λάσπη

Κατά τη «Λίμνη» του Λαμαρτίνου
(Όπως θα το μετέφραζε κι ο Βαλαωρίτης.)

Πάντα, λοιπόν, θα πλέομε σ' ολόμαυρο γιαούρτι,
θα καταποντιζόμεθα στο βόρβορο μ' ορμή,
στο σταυροδρόμι το κλεινόν, κακό που να μην του 'ρτει,
χωρίς ποτέ λιθόστρωτο το πόδι μας να βρει;
Ω λάσπη! Δεν απόσωσε την πλήμμυρά σου ο χρόνος
κι άλλη καινούργια χύνεται στη λάσπη την παλιά.
Ένας Θεός τα βάθη σου τ' άμετρα ξέρει μόνος:
σ' εσένα μέσα πνίγονται κι ανθρωποι και σκυλιά.
Η Δημαρχία στοργικά ν' απλώνεσαι σε βλέπει
και να πληθαίνεις, λάσπη μου, απ' τους Βυζαντινούς,
η σκούπα δεν σ' εσάρωσε και κάρο δεν σου πρέπει.
Ανέβαινε, ανέβαινε και σβήνε τους φανούς:
εδώ ζυμάρι αναλυτό για τηγανίτες μοιάζεις,
εκεί σαν λίμνη απλώνεσαι κι αστράφτεις μαγικά,
αλλού ποτάμι γίνεσαι κι απάντεχα τρομάζεις
κάθε διαβάτη αποσπερνό που τρέχει βιαστικά.
Αλέρωτα δεν άφηκες εσύ καλαμοβράκια,
γιακάδες, μεσοφούστανα και κάλτσες τρυπητές:
όλ' οι πολίτες γίναμε σωστ' αμπελοβαθράκια,
παν κι οι ψυχές μας μέσα σου, λασπώνουνε κι αυτές!

Πηγή: Περίδρομος. Ημερολόγιον του 1914. Ευθυμογραφικόν-γελοιογραφικόν, Κωνσταντινούπολη 1913, σ. 26.

Παρωδείται το ποίημα «Η λίμνη» (1820) του Lamartine, καθώς και η μετάφρασή του από τον Α. Βαλαωρίτη (Η λίμνη. Εκ των του Λαμαρτίνου. Παράφρασις, Αθήνα, «Εστία», 1878). Παρατίθενται οι δύο πρώτες στροφές από το καθένα:

Alphonse de Lamartine, «Le lac»

Ainsi, toujours poussés vers de nouveaux rivages,
dans la nuit éternelle emportés sans retour,

ne pourrions-nous jamais sur l'océan des âges
jeter l'ancre un seul jour?

Ô lac! L'année à peine a fini sa carrière,
et près des flots chéris qu'elle doit revoir,
regarde! Je viens seul m'asseoir sur cette pierre
où tu la vis s'asseoir!

[...]

Η λίμνη

Πάντα λοιπόν θα τρέχουμε προς άγνωστο ακρογιάλι,
θα καταποντιζόμεθα στου τάφου τη νυχτιά,
χωρίς ποτ' ένα απάνεμο μες στην ανεμοζάλη,
ούτ' ένα καταφύγιο στη βαρυχειμωνιά!

Κοίταξε, λίμνη, κοίταξε! Δεν έκλεισ' ένας χρόνος
πῶπαίξε με το κύμα σου χαρούμενη, τρελή,
και τώρα, τώρα, ο δύστυχος, κάθομαι, λίμνη, μόνος
στην πέτρα εδ' όπου πάντοτε μας έβλεπες μαζί.
[...]

Γιάννης Πανούκος [= Νίκος Γριμάλδης] (1874;-1928)

Καβαφισμός. Ο Σκόπας είχε δίκαιον

Ο Παρμενίων – έφηβος λαμπρός –
πρότυπον εχρησίμευσε του Σκόπα.
Πλην τώρα ο τεχνίτης επειδή
του Παρμενίωνος το σώμα ετραχύνθη
– από την ηλικίαν –
ως πρότυπον τον Άλκην προτιμά.
Και δι' αυτό του Παρμενίωνος η λύπη
είναι μεγάλη. – Πλην θαρρώ πως
είχε δίκαιον ο Σκόπας.

Πηγή: Οθόνη (Αλεξάνδρειας), 18.12.1926. Βλ. και Δημήτρης Δασκαλόπουλος, *Παρωδίες καβαφικών ποιημάτων*. 1917-1997, Αθήνα, Πατάκης, 1998, σ. 45.

Παρωδούνται στοιχεία και ύφος ποιημάτων του Κ. Π. Καβάφη.

Ί-καρος [= Γεώργιος Πωπ] (1874-1946)

Μία τέρας-Κοκότα

Στα τρίκλωνα, τα ξέκλωνα
τα διπλοτριπλοξέκλωνα έχει τον νου της,
γιατι της ομορφιάς της τ' άνθος γύρω
το μύρο και το λάδι στάζει του νουνού της.

Στα προφαντά ξώσαρκα στήθια της, διαβάτης
μεσημερίτης κούνουπας έχει τραπέζι
μα η Μανταλένια έχει το χαβά της
γιατι με τρίκλωνο γελά και παίζει.

Μόνον στην ροδοελεφάντινη κοιλιά της
γουργουρισμόν αισθάνεται βεβαίως
και σπεύδει η Μανταλένια από το νάνι.
Τί να κάνει;

(Επιμύθιον)

Όσα κατρακυλά εις Σκαραβαίους.

Πηγή: Αθήνα, 20.1.1920.

Παρωδείται η τέταρτη ενότητα του ποιήματος «Στον ίσκιου της καρυδιάς» του Ι. Γρυπάρη (*Σκαραβαίοι και τετρακόττες*, Αθήνα, Σιδέρης, 2^η χ.χ. [1919], σ. 48):

IV.

Κι από τα τρίκλωνα, τα ξέκλωνα
στης ομορφιάς της το άνθος γύρω
πετούν τα ολόξανθα ερωτόπουλα
κύμα απ' αφρό και φως και μύρο.

Του ίσκιου τ' ανάερο παχνούφασμα
έχει μονάχα φορεσιά της,
στα τροφαντά ξώσαρκα στήθια της
παραπατάει ο μεσημεριάτης.

Και πάνω στη ροδοελεφάντινη
κοιλιά της – νάνι, Μαντελένια! –
νάνιοι πηδούν κοκκινοπρόσωποι
μ' άκουρα γένια, μαύρα γένια.

Η απαγωγή

Κατάνακρα απ' τον γκρεμνό
– Θεε, σώσον κι επιλάθου –
έχουν δώσει ραντεβού
τεραχοτόπουλο σεμνό
και μπιρμπάντες σκαραβαίους
αγαπώμενοι αμοιβαίως.
– Τράβα, το λοιπόν, κορδέλα,
τερακότα κατσιβέλα.

Στο ναι και τ' όχι έχουνε τον νου τους
και τους παιδεύει η δίβουλή του γνώμη
γιατι να δώσουνε το ραντεβού τους
εκεί στο διπλοσταυροδρόμι
δεξιά να πάρουν ή ζερβά, π' ανάβουν ως ηφαιστείον.
Δατ ις δι κουέστιον
– Κάτι μου 'πες, κάτι σου 'πα
μας τα μπερδεψεν η τσούπα.

Μένουν εκεί ώς την αυγήν
και τότε εννοούν το σφάλμα των
κι εκ του κρημνού το άλμα των
και σκέπτονται απαγωγήν.
Μέσω Κερκύρας, Τήνου και Δαφνίου
θα σχίσουν τα νερά του Ιονίου.
- Φέρνουν, ξέρεις, όλοι οι δρόμοι
στην εφτάλοφη την Ρώμη,
όπου θα ιδούν τον Πάπα κι άλλα πολλά,
εν οίς και τον κύριον Κορομηλά.

Πηγή: Αθήναι, 23.1.1920. Δατ ις δι κουέστιον (That is the question): Αυτό είναι το ερώτημα, δεύτερο σκέλος περιφρημού στίχου («To be, or not to be, that is the question») του Άμλετ (Hamlet) του Shake-
speare.

Παρωδείται το ποίημα «Συναποθανούμενοι» του Ι. Γρυπάρη (Σκαραβαίοι και τερρακόττες, ό.π.,
σσ. 73-74) και ειδικότερα το δεύτερο μυσό του:

[...]
Κατάνακρ' από το γκρεμνό
στα πέριορα του αβύσσου,
άκου, ο εχθρός κράζει του εχθρού:
«Στάσου, να 'ρθώ μαζί σου!
Τράβα, κι όπου πας θε να 'βρω
του ποδιού σου χνάρι μαύρο.»

Στο ναι και στ' όχι στέκεται
η δίβουλή τους γνώμη,
δεξιά να πάρουν ή ζερβά
το διπλοσταυροδρόμι·
σταματούν και με καινούργια
ξαναπαίρνουν δρόμο φούρια...

Δεν είναι πια ξημέρωμα
δεν είναι βράδυ ακόμα,
μα όπου και να 'ναι φτάνουνε
με τη ψυχή στο στόμα·
φέρνουν, ξέρεις, όλοι οι δρόμοι
στην εφτάλοφη τη Ρώμη.

Β. Μανής [= Βασίλειος Σπ. Καζινιέρης] (1876-1919)

Ο ψευτοπόλεμος του 1897 (απόσπασμα)

«Τ' άλογο! Τ' άλογο! Επιτελάρχη,
τρέξε μονάχος σου μέσα στ' αχούρι,
τ' άλογο!, τ' άλογο!, κι αν δεν υπάρχει
μουλάρι, φέρε μας, φέρε γαιδούρι.

Τουρκιά! Μας πλάκωσε σαν το μερμήγκι,
σαν αίμα έρχεται πυκνό το φέσι,

με πιάνουν Γκέκηδες απ' το λαρύγγι,
παιδιά, σχωράτε με!, και Θεος σχωρέσει!

Από τον ιδρωτα σαν βρύση στάζω,
χίλιοι νιζάμηδες μ' έχουν στη μέση,
μου λένε τούρκικα να κουβεντιάζω,
και στο κεφάλι μου βάζουν φέσι!

Νά! Ο Ετέμ πασας, νά τος! Ζυγώνει,
ρίχνει το χέρι του και με γραπώνει,
φωτιά το μάτι του, φωτιά κι η όψη,
πιάσ' τον, Θεούλη μου, να μη μας κόψει!

Τ' άλογο! Τ' άλογο! Επιτελάρχη,
φέρτε το γρήγορα γιατί θα σβήσω,
τ' άλογο!, τ' άλογο! Κι αν δεν υπάρχει,
σχύψε το σβέρο σου να καβαλήσω!»

Έτσι για τ' άλογα φωνάζαν όλοι,
οι Αρχιστράτηγοι κι οι Στρατηγοί,
μ' αυτά λογάριαζαν να παν στην Πόλη,
και τώρα τα 'θελαν για τη φυγή!

Πηγή: Γ. Π. Σαββίδης - Δέσποινα Δρακοπούλου (επιμ.), Β. Μανής, Ο ψευτοπόλεμος του 1897 και
άλλα συναφή κείμενα, Αθήνα, «Λέσχη», 1993.

Παρωδείται το ποίημα «Η φυγή» του Α. Βαλαωρίτη. Βλ. και παραπάνω το ποίημα του Σουρή «Ο
Βουλπιώτης ο πολύς / μετ' εξαψευς πολλής» κ.ά.

Νίκος Θ. Αντωνιάδης (1879-1939)

Ο Ανάποδος κι ο άλλος Κουμπάρος με τρουμπέτες
με βιολιά και με λαούτα και κλαρίνα και κορνέτες
κάμνουν νέα πατινάδα
στην κοκώνα την Αρμάδα

Ανάποδος

Σε γνωρίζω απ' την σουζα
που περνάς καμαρωτά,
σε γνωρίζω απ' την βεντούζα
που 'χεις πάνω στα νεφρά.

Σε γνωρίζω απο πρώτα
κι απ' την άλλην την φορά,
που σου βάλανε τσιρότα
απο πίσω στα πλευρά.

Σε γνωρίζω από τα μύδια
που 'χεις πάνω στην καρίνα,

σε γνωρίζω κι απ' τα στρείδια
που κολλήσανε κι εκείνα.

Απ' τα ήσυχα βγαλμένη
τα νερά τού Ναγαρά,
χαίρε, τρισχαριτωμένη,
του Αβέρωφ η χαρά.

Εκεί μέσα κατοικούσες
με ναυάρχους πετεινούς,
κι όλη μέρα καρτερούσες
για να πιάσεις αχινούς.

Εκεί μέσα κατοικούσες
και εφάρρευες τα ψάρια
κι όλη μέρα εζητούσες
αστακούς και καλαμάρια.

Απ' την πείνα φοβισμένη
έριχνες την καθετή,
κι ο Ρεούφ μπες προσμένει
στο τραπέζι κατιτί.

Είχε δύσει πια ο ήλιος
κι η μαρίδα δεν τσιμπά
και του ναύαρχου ο κοίλιος
παίζει ακόμα ταμπουρά.

Και ματαιώς περιμένει
πεινασμένος ο Ρεούφ,
παν οι κόποι του χαμένοι
και η όρεξις στα πουφ.

Κι εκαρτέρει, εκαρτέρει
με το στόμα ανοιχτό,
ότι κάποιος θα του φέρει
συναγρίδα ή ορφό.

Άργει να 'ρθει εκείν' η ώρα
γιατι ήρθε το σκοτάδι
έπρεπε σε τέτοια ώρα
για να πάτε παραγάδι.

Άργει να 'ρθει εκείνη η ώρα
κι ο Ρεούφης πεινασμένος
ετραβούσε ως τα τώρα
ραμαζάνι, ο καημένος.

Δυστυχή παρηγοριά σου
σου 'μεινε να κλαις τα μύδια
και να βάλεις στην κοιλιά σου
δύο τρία κεραμίδια.

Κουμπάρος

Σε γνωρίζω, Μπαρμπαρόσα,
απ' την πρώτη την φορά,
που μου μάλλιασε η γλώσσα
να σε ψάλλω, μασκαρά.

Σε γνωρίζω απ' τη μούρη,
χαϊδεμένη μου Τουργούτ,
που σε κάνανε πουρκούρι
και λαπά και αραρούτι.

Σας γνωρίζω ένα ένα,
ξεχαρβάλωτα βαπόρια,
που πετιέστε θυμωμένα
σαν ξεκάλτσωτα κοκώρια.

Απ' τα ήμερα βγαλμένη
τα νερά του Ναγαρά,
χαίρε, τρισχαριτωμένη,
χαίρε, αρμάδα φοβερά.

Εις τους πύργους θεωρώ
τον πανένδοξον Ρεούφη,
κι από σένα τον ζητώ
για φουτ μπολ και κλοτσοσκούφι.

Εις τους πύργους θεωρώ
και τον πάνσεπτον Ταχίρη,
δώσ' μας τον, παρακαλώ,
για να κάνουμε σεϊρι.

Ανάποδος

Χαίρε, χαίρε, ω αρμάδα
ξακουσμένη στον ντουινιά,
στην Ευρώπη, στην Ελλάδα
και σε κάθε γης γωνιά.

Χαίρε, ότι θα μετρήσεις
τ' ουρανού τας αποστάσεις,
χαίρε, ότι θα τιμήσεις
τους πυθμένας της θαλάσσης.

Χαίρε, ότι θα προσδώσεις
εις το όνομά σου κρότο,
χαίρε, ότι θ' ακριβώσεις
το ξαντό και το τσιρότο.

Χαίρε, κοίτη πολεμάρχων
πανενδόξων και βαρβάτων,
χαίρε, μήτηρ των ναυάρχων
των γλυκέων τών υδάτων.

Χαίρε, θαύμα των θαυμάτων,
των ηρώων η κοιτίς,
των πληγών και των τραυμάτων
κλινική περικληής.

Χαίρε, θαύμα της ανδρείας
και γενναία ηρώις,
χαίρε, στύλε της Τουρκίας,
τελευταία της ελπίς.

Χαίρε, Γέφυρα και Πύλη
που μετάγεις εις την Δόξα,
χαίρε, που σου μπήκαν φύλλοι
εις τον κόρφο και στην κόξα.

Χαίρε, ότι και με φούρια
και με θάρρος και ανδρείαν
έκαμες και μια καινούργια
σαν την πρώτην ναυμαχίαν.

Χαίρε, ότι σου αλλάξαν
με τες μπόμπες τούς γονιούς,
και τες γούνες σου τινάξαν
από φύλλους και κοριούς.

Χαίρε, ότι σαν τον κλέφτη
εβουρούσες στα στενά,
σαν να σ' άλειψαν με νέφτι
λιπαρώς τα πισινά.

Πηγή: Ανάποδος (Λάρνακας), 15.1.1913. Αφορμή η Ναυμαχία της Έλλης (3/16.12.1912) και, ίσως, και της Αλήμνου (5/18.1.1913).

Παρωδούνται ο «Ύμνος εις την Ελευθερίαν» του Δ. Σολωμού και οι Χαμετισμοί της Υπεραγίας Θεοτόκου, βλ. και παραπάνω.

Κ. Βάφης [= Νίκος Καρβούνης] (1880-1947)

Κεραυνός

Είκοσι χρόνια τον στρατώνα εγνώρισα
και δάφνας έδρεψα στης μάχης το πεδίον
(Κωνσταντινούπολην, Απείρανθον, Χαλκιδικήν)
πλην μ' αηδίασαν κι αι μάχαι και ο στρατών.

Αφήκα τότε τον στρατόν.
Κάτι με ειλκυεν εις την πολιτικήν,
κάτι κι εγώ να γίνω - κομματάρχης,
ή πληρεξούσιος - γιατί όχι κι υπουργός;
Δεν θα 'μαι ο πρώτος δα συνταγματάρχης
που ανήλθεν εις τοιαύτας λειτουργίας.

Τον δρόμον μου ηκολούθησα γοργός
και επάλαισα κατά της βασιλείας
στης Δημοκρατικής Ενώσεως τους κόλπους...
Αι ιδέαι της με συνεκίνησαν ολίγον
πλην με καιρόν βαρέθηκα. Είναι άχαρις
αγών για τάξεις, για πτωχόν λαόν, για δικαιώματα,
για ελευθερίας, κι άλλα ηχηρά παρόμοια.

Άλλωστε ο Μποδοσάκης με προέτρεψε
ν' αποσυρθώ γιατί έλεγε θα μου έκοβεν
ευθύς τα λίκν γενναία δοσίματα.

Έγινα τότε φασιστής και αρχηγός
του νέου κόμματος, του Εθνικού,
και υπουργικόν κατέλαβα εδώλιον.

Εδώ ας σταθώ. Καλά είν' εδώ. Δεν το κουνάω
ποτέ απ' εδώ εξ ιδίας προαιρέσεως.
Και μ' ευχαρίστησιν θα μείνω
και ζωήν ολόκληρον εδώ.

Αλλ' αν, χωρίς περισκεψιν, χωρίς λύπην, χωρίς αιδώ,
κάποια αλλαγή στας διαθέσεις γίνει
και δοθεί κάποιο φύσημα για πέρα
στο συνάδελφο Πρίμο ντε Ριβέρα,
σ' εμένα, στον Τσαγκόφ, στο Μουσολίνι,
τότε ίσως επανέλθω στο στρατώνα
και ξαναρχίσω την παλαιάν ζωήν μου.

Ίσως να κάνω και κανένα κίνημα
σωτήριο, αξιεπαίνως ενθυμούμενος
τας βενιζελικάς μου παραδόσεις.
Το χρέος προς την πατρίδα και προς τον μπακάλη,
που δύσκολα θα δύναμαι να εξοφλήσω,
αν στερηθώ – πράγμα φρικτόν –
τα λίκν γενναία τής εξουσίας δοσίματα.

Αλλ' ο Εφέσιος αγρυπνεί και όλ' αυτά
δεν είναι φόβοι βάσιμοι και σοβαροί,
τουλάχιστον για μέλλον λίκν προσεχές...

Πηγή: Πολιτεία, 7.1.1925. Βλ. και Δ. Δασκαλόπουλος, *Παρωδίες καβαφικών ποιημάτων*, ό.π., σσ. 36-38. Σάτιρα για τον «Κεραυνό» (= Γεώργιο Κονδύλη), που δημοσιεύτηκε με το ψευδώνυμο Κ. Βάφης και το παρακάτω εισαγωγικό σημείωμα: «Μία μίμησις καβάφειος. Το περιοδικόν Νέα Τέχνη αφιέρωσε το τελευταίον της τεύχος εις τον αλεξανδρινόν ποιητήν κ. Κ. Καβάφη. Οι θαυμασταί του ποιητού ευρήκαν ευκαιρίαν να "οργιάσουν", οι πολέμοί του δεν θα εξέσκαζαν και αυτοί; Οι άνθρωποι θα επάθαιναν κάτι. Εφ' ό και συνέθεσαν την κατωτέρω, αρκετά επιτυχή, ως θα πεισθούν οι αναγνώσται, παρωδίαν, όχι μόνον την γλώσσαν, τον τρόπον, το μέτρον, το ύφος μμηθέντες, αλλά και την ιδιότυπον ενατένισιν των πραγμάτων και ανάπτυσιν των θεμάτων προ-
σεξάντες.»

Παρωδούνται στοιχεία από τα ποιήματα του Κ. Π. Καβάφη «Από την σχολήν του περιωνύμου φιλοσόφου», «Θάλασσα του πρωιού» και «Τείχη».

Πέτρος Μάγνης [= Κ. Γ. Κωνσταντινίδης] (1880-1953)

Επίκλησις εις κριτικόν

Κλεόβουλε, μη μου αρνηθείς, για κάτι που θα γράψω,
μια κριτική· και μάλιστα να γίνει κι από τώρα.
Ξέρεις εσύ πώς γράφονται οι κριτικές.

Μια κάποια προεισαγωγή στην Τέχνη – θεωρίες
όσο μπορείς αυθαίρετες και σκοτεινές –
και πιο πολλά για τη ζωή του Ποιητή.

Στα γούστα, στα ταξίδια μου, θα δώσεις σ' όλα νόημα
τέτοιο, που να με κάνουν συμπαθή
και να κινούν το θαυμασμό.

Όσο γι' αυτό το έργο μου, δεν έχει σημασία
και τίποτε αν δε λεχθεί.

Μια κι έδωκε την αφορμή για κριτική
και να γραφεί το βρισκω ακόμη περιττό.

Κοπρώνυμος ο τρισευδαίμων

Περί του βίου τας δυσμάς
εις την γενέτειραν αυτού Μυρόεσσαν,
Κοπρώνυμος ο τρισευδαίμων
– πλούσιος εξ Αιγύπτου ομογενής,
οικοδομάς έχων πολλές
και πλέθρων γης εκατοντάδας ουκ ολίγας –
αφίκετο μετ' επιδείξεων πολλών,
τα πάντα ειρωνευόμενος κι υποτιμών.

Και σαν ευρέθη εμπρός στην προτομή
του Ποιητή, που το νησί του δόξασε,
«Ω, της μωρίας» είπε «των θνητών,
κι ο κουρελής Αλέξανδρος
μετά των αθανάτων!

Κι ας μην απόχτησε ποτέ
στην τσέπη του οβολόν,
κι ας μην εχάρηκε
τον στόμαχον γεμάτον.»

Τί ποίημα – τί λάγνηος

Ηρώτησαν τον Δίφυλον
– μοντέρνον τότε κι έφηβον αρχαίον ποιητήν –
τί να ζητά και πάντοτε
στου αγγειοπλάστη Μίμνερμου συχνάζει την Σχολήν.
Τί σχέση να 'χει η Ποίησις με τον βρομοπηλόν.

Εκείνος δε κομπάζοντας:
«Σπουδάζω» είπε «τον ρυθμόν,»
(τη φόρμα, όπως θα λέγαμε την σήμερον ημέρα)
«γιατι ο ρυθμός είναι το παν,
επίσης και το εύηχον.
Την λάγνην προς τω ρυθμῷ κι ο ἦχος ξεχωρίζει.»

Κι ἴσως δεν εἶχεν ἀδικον·
ἄλλωστε και τα δύο τους την Τέχνη ἔχουν μητέρα.
Τί ποίημα – τί λάγνηνος,
που ὅσο το μέσα της κενόν, τόσο και κουδουνίζει.

Τίποτες το σπουδαίον

Σαν εἶπαν στο Χαρμίδη τον Αλεξανδρέα,
του φιλοσόφου Θεοφράστου θαυμαστήν
και ρήτορα και ποιητήν εκ των ἀρίστων,

πως στης Γλυκέρας τῆς εταίρας
συχνά την ποίησίν του παρωδούν
του Στίλπωνος του Μεγαρέως μαθηταί,

ο Δέξιππος, ο Θέογνις κι ἄλλοι πολλοί,
εκ της χορείας ὅλοι των κιναιδῶν,

σεμνόπρεπα εμειδίασε, και...

«Τίποτες το σπουδαίον·
σα νέοι που την φύσιν τους εστρέβλωσαν,
καθόλου το παράδοξον»
απήντησε
«στρεβλά να βλέπουν γύρω τους τ' ωραίον.»

Το Ένα εκείνο του Αινεία

Νικίας ο Γοργίου ἔγραφε πολλά,
– ποιήσεις προπαντός και τραγωδίας –,
βιβλία ως λέγουν εβδομήκοντα,
χωρίς τα ὅσα μένουν ἄγνωστα
κι ἄλλα που βρίσκονται εν σχεδίῳ.

Εἰς Φθίαν την θεσσαλικήν με θαυμασμό
μιλοῦν γι' αὐτόν, ενώ για τον Αινεία
– συμπατριώτην των υπέργηρον –
που ένα και μόνον ἔργον ἔγραψε,
με γέλωτες και μ' ειρωνεία.

Νικίας ο Γοργίου ἔγραφε πολλά
– παπύρων τρισυπέρογκα φορτία –,

να ἴναι ὁμως κι ευτυχῆς δε φαίνεται·
τη σκέψη του ταράζει πάντοτε
το Ένα εκείνο του Αινεία.

Πηγή: Αρχιλόχεια, Αλεξάνδρεια 1933, σσ. 9, 19, 23, 25, 27. Βλ. και Δ. Δασκαλόπουλος, Παρωδίες
καβαφικῶν ποιημάτων, ὅ.π., σσ. 48 κ.ε.

Παρωδοῦνται ἢ γίνονται αντικείμενο παρωδικῆς/σατιρικῆς μίμησης στοιχεῖα και ὕφος καβαφικῶν
ποιημάτων, π.χ. των «Για τον Αμμώνη, που πέθανε 29 ετών, στα 610» («Ραφαήλ, ὀλίγους στίχους σε
ζητούν / για επιτύμβιον του ποιητοῦ Αμμώνη να συνθέσεις. / Κάτι πολύ καλαίσθητον και λείον. Συ
θα μπορέσεις, [...]»), «Σοφιστής ἀπερχόμενος εκ Συρίας» («Δόκιμη σοφιστή που ἀπέρχεσαι εκ
Συρίας / και περί Αντιοχείας σκοπεύεις να συγγράψεις, / εν τῷ ἔργῳ σου τον Μέβη αξίζει ν' αναφέ-
ρεις. [...]»), κ.ά.

Φορτούνιο [= Σπύρος Μελάς] (1882-1966)

[Εἰς το ἐπίνειον]

Ἦρθε με πλοῖον τήνιον
εἰς τούτο το ἐπίνειον
το πιπίνιον, το πιπίνιον
(Βουστάσια και Πανελλήνιον).

Ἦρθε να μάθει μυροπόλης,
ἦτο εξώλης δε και προ>ώλης,
ἀλλά μου φαίνεται ὅτι μπορούσε
να μάθαινε και ανθοπόλης.

Πέθανε ὁμως στο κρεβάτι
και πριν πεθάνει εἶπε κάτι,
ἦ δε κηδεῖα του πτωχοτάτη
(θλίψις του νου μου βαθυτάτη).

Εἶχε γονεῖς εν τούτοις το πιπίνιον;
(Τρέχα να μάθεις εἰς τον Πανελλήνιον!)
Κανείς δεν το ἐγνώριζεν εἰς το ἐπίνειον
οὔτε ο καπετάνιος και το πλήρωμα – το τήνιον.

Οὕτω εἶναι καλύτερα. Διότι ενώ
οι γονεῖς του αναμένουν το πιπίνιον
και θα το πιστεύουν ζωντανό
αὐτό νεκρό θα κείται εἰς το ἐπίνειον!

Και φεύγει, φεύγει, φίλε μου, το τήνιον
μένει δε μόνον το πιπίνιον
σ' αὐτό το μαύρο το ἐπίνειον
(Βουστάσια και Πανελλήνιον).

Πηγή: Εμπρός, 25.8.1918. Βλ. Δ. Δασκαλόπουλος, Παρωδίες καβαφικῶν ποιημάτων, ὅ.π., σ. 30.
Παρωδεῖται το ποίημα του Κ. Π. Καβάφη «Εἰς το ἐπίνειον» (1918):

Νέος, είκοσι οκτώ ετών, με πλοίοιον τήνιον,
έφθασε εις τούτο το συριακόν επίνειον
ο Έμης, με την πρόθεσι να μάθει μυροπόλης.
Όμως αρρώστησε εις τον πλουν. Και μόλις
απεβιβάσθη, πέθανε. Η ταφή του, πτωχοτάτη,
έγιν' εδώ. Ολίγες ώρες πριν πεθάνει, κάτι
φιθύρισε για «ουκίαν», για «πολύ γέροντας γονείς».
Μα ποιοι ήσαν τούτοι δεν εγνώριζε κανείς,
μήτε ποια η πατρίς του μες στο μέγα πανελλήνιον.
Καλύτερα. Γιατι έτσι ενώ
κείται νεκρός σ' αυτό το επίνειον,
θα τον ελπίζουν πάντα οι γονείς του ζωντανό.

Καλαμού [= ;]

Τα κέρατα

Μια μοδιστρούλ' αγάπησα, μια φράγκισσα κεράτσα,
και την αγάπησα πολύ,
γιατ' είχα κλούβια κεφαλή
κι εκείνη ήτο κάλτσα...

Μια μέρα που χορεύαμε τα δυο μας στου «Προσπέρι»
«Μαρή,» της είπα «σ' αγαπώ,
Μαρίκα μου, θα τρελαθώ,
αν δεν σε κάμω τσίρι.»

«Νίκο μου,» λέγει «να χαρώ το στόμα το γλυκό σου,
αλλά για κέρατα θααρρώ
είναι μικρό, πολύ μικρό
τ' αθών μέτωπό σου.»

Μεγάλωσα και την ζητώ... μα πήρε τώρα άλλον
και τον στολίζει μια χαρά
με στέμματα, τον φουκαρά,
ελάφων και βουβάλων.

Πηγή: Απ' όλα. Ευθυμογραφικόν ημερολόγιον, Κωνσταντινούπολη 1911, χ.α.σ.

Παρωδείται το ποίημα «Το φίλημα» του Γ. Ζαλοκώστα (Τα Άπαντα, Αθήνα 1859, σ. 268), βλ.
παραπάνω τη σχετική παρωδία του Κ. Σκόκου.

Κώστας Βάρναλης (1884-1974)

Το «Αν» του Κίπλιγκ
(Παρωδία)

Αν ημπορείς την παλαβή να κάνεις, όταν οι άλλοι
σου κάνουνε το γνωστικό κι όλοι σε λένε φταίχτη

αν δεν πιστεύεις τίποτα κι άλλοι δε σε πιστεύουν
αν σχωρνάς όλα τα δικά σου, τίποτα των άλλων
κι αν το κακό, που πας να κάνεις, δεν το αναβάλλεις
κι αν σ' όσα φέματα σου λεν με πιότερ' απανταίνεις
κι αν να μισείς ευφραίνεσαι κι όσους δε σε μισούνε
κι αν πάντα τον πολύξερο και τον καλόνε κάνεις.

Αν περπατάς με την κοιλιά κι ονειράτα δεν κάνεις
κι αν να στοχάζεσαι μπορείς μονάχα το ιντερέσο
το νικημένο αν παρατάς και πάντα διπλαρώνεις
το νικητή, μα και τους δυο ξετσιπίπτα προδίνεις
αν ό,τι γράφεις κι ό,τι λες το ξαναλέν κι οι άλλοι
γι' αληθινό – να παγιδεύουν τον κουτό κοσμάκη
αν λόγια κι έργα σου καπνόν ο δυνατός αέρας
τα διαβολοσκορπά κι εσύ ξαναμολάς καινούργιον.

Αν όσα κέρδισες μπορείς να τα πληθαίνεις πάντα
και την πατρίδα σου κορόνα γράμματα να παίζεις
κι αν να πλερώνεις την πεντάρα, που χρωστάς, αρνιέσαι
και μόνο να πληρώνεσαι σωστό και δίκιο το 'χεις
αν η καρδιά, τα νεύρα σου κι ο νους σου εν αμαρτίαις
γεράσανε κι όμως εσύ τα στύβεις ν' αποδίδουν
αν στέκεις πάντα δίβουλος και πάντα σου σκυμμένος
κι όταν φωνάζουν οι άλλοι «Εμπρός!» εσύ φωνάζεις «Πίσω!»

Αν στην πλεμπάγια να μιλάει αρνιέται η αρετή σου,
κι όταν ζυγώνεις δυνατούς, στα δυο λυγάς στη μέση
κι αν μήτε φίλους μήτ' εχθρούς ποτέ σου λογαριάζεις
και κάνεις πως τους αγαπάς, αλλά ποτέ κανέναν
αν δεν αφήνεις ευκαιρία κάπου να κακοβάνεις
και μόνο αν κάνεις το κακό, η ψυχή σου γαληνεύει,
δικιά σου θα 'ναι τούτ' η Γης μ' όλα τα κάλλη που 'χει
κι έξοχος θα 'σαι Κύριος, αλλ' Άνθρωπος δε θα 'σαι!

Πηγή: Κώστας Βάρναλης, Ποιήματα, Αθήνα, «Κέδρος», 1956 (ανατύπ. 2008), σσ. 213-214.

Παρωδείται το ποίημα "If" του Rudyard Kipling:

If you can keep your head when all about you
are losing theirs and blaming it on you,
if you can trust yourself when all men doubt you,
but make allowance for their doubting too;
if you can wait and not be tired by waiting,
or being lied about, don't deal in lies,
or being hated, don't give way to hating,
and yet don't look too good, nor talk too wise:

If you can dream – and not make dreams your master;
if you can think – and not make thoughts your aim;
if you can meet with Triumph and Disaster
and treat those two impostors just the same;

if you can bear to hear the truth you've spoken
twisted by knaves to make a trap for fools,
or watch the things you gave your life to, broken,
and stoop and build 'em up with worn-out tools:

If you can make one heap of all your winnings
and risk it on one turn of pitch-and-toss,
and lose, and start again at your beginnings
and never breathe a word about your loss;
if you can force your heart and nerve and sinew
to serve your turn long after they are gone,
and so hold on when there is nothing in you
except the Will which says to them: 'Hold on!'

If you can talk with crowds and keep your virtue,
or walk with Kings – nor lose the common touch,
if neither foes nor loving friends can hurt you,
if all men count with you, but none too much;
if you can fill the unforgiving minute
with sixty seconds' worth of distance run,
Yours is the Earth and everything that's in it,
and – which is more – you'll be a Man, my son!

Η προσευχή του ταπεινού

Κύριε, σαν ήρθε η βραδιά και μάτι δε μας βλέπει,
βρέχε σωρό διορισμούς στην ταπεινή μου σσέπη.
Την προσευχή μου, Κύριε, σου λέω με προθυμία
καμιά ψυχή δεν έβλαψα, εξόν απ' τα Ταμεία.

Εκείνοι που με πλήγωσαν ήταν αγαπημένοι...
Που να μην την εβούτηξα θέση σπουδαία δε μένει.
Ήσυχα εγώ κι αθόρυβα τα έργα μου έχω πράξει
κι από Γραικύλους και Γραικούς το σύμπαν έχω εισπράξει.

Στην πόρτα μου άλλος δε χτυπά κανείς απ' τον αγέρα
όλες εγώ τις χτύπησα (δουλειά μου κάθε μέρα).
Ήμουνα των μικρών παιδιών και των σκυλιών ο φίλος
κι όλων εγώ των Αρχηγών πιστός χαδιάρης σκύλος.

Σ' ευχαριστώ για τα βουνά και για τους κάμπους που είδα.
Αφού το κράτος πλήρωσε, ζήτω η γλυκιά πατρίδα!
Σ' ευχαριστώ που μου 'δωκες χωρίς να μου ανήκει
τη θέση της Εκδοτικής και την Πινακοθήκη.

Για την καπατσοσύνη μου οι εχθροί θα με μισήσουν,
ευδόκησε ν' αφανιστούν χωρίς να ξαναζήσουν.
(Σιγά στ' αφτί του Θεού)

Με τρόπο της Ποιήσεως δώσε μου, Κύριε, τώρα
τα πενήντα χιλιάρια, τ' αληθινά «θεία δώρα».

Πηγή: Νέοι Πρωτοπόροι 3 (Φεβρ. 1932) 107. Από τα Ηλίθια δώρα. Με το ψευδώνυμο Καρχαρίας Παπαφαταούλας.

Παρωδείται το ομότιτλο ποίημα του Ζαχαρία Παπαντωνίου (διευθυντή, συν τοις άλλους, της Εθνικής Πινακοθήκης), από τη συλλογή Τα θεία δώρα (Αθήνα 1931, σ. 13):

Κύριε, σαν ήρθεν η βραδιά σου λέω την προσευχή μου.
Άλλη ψυχή δεν έβλαψα στον κόσμο απ' τη δική μου.
Εκείνοι που με πλήγωσαν ήταν αγαπημένοι.
Την πίκρα μου τη βάσταξα. Μου δίνεις και την ξένη.

Μ' απαρητηθήκαν οι χαρές. Δεν τις γυρεύω πίσω.
Προσμένω τα χειρότερα. Είν' αμαρτία να ελπίσω.
Σαν ευτυχία την αγαπώ της νύχτας τη φοβέρα.
Στην πόρτα μου άλλος δεν χτυπά κανείς απ' τον αγέρα.

Δεν έχω δόξα. Είν' ήσυχα τα έργα που έχω πράξει.
Άκουσα τη γλυκιά βροχή. Τη δύση έχω κοιτάξει.
Έδωκα στα παιδιά χαρές, σε σκύλους λίγο χάδι.
Ζευγάδες καλησπέρισα που γύριζαν το βράδυ.

Τώρα δεν έχω τίποτα να διώξω ή να κρατήσω.
Δεν περιμένω ανταμοιβή. Πολύ 'ναι τέτοια ελπίδα.
Ευδόκησε ν' αφανιστώ, χωρίς να ξαναζήσω...
Σ' ευχαριστώ για τα βουνά και για τους κάμπους που είδα.

Παρωδία

Ήρθανε, ωραία κόρη,
ήρθαν οι Αμερικάνοι...
Φρούτσου, φρούτσου το φουστάνι,
πάρτε μας, Αμερικάνοι...
(Δημοτικό μανιάτικο)

Πέσανε χιλιάδες γλάροι
στ' αχαμνούλι μας τομάρι,
οι συμμάχοι Αμερικάνοι
δεν αφήσανε λιμάνι.

Πήρανε βουνά και δάση
για τον Έχτο Στόλο βάση
(«διευκόλυνση» αιωνία,
έτσι λέγ' η «συμφωνία»!)

Καθανείς τη φαμελιά του,
τα παιδιά και τα σκυλιά του.
Θα μασάνε ολημερίς
κι άμε διώχτ' τους, αν μπορείς.

Θα σ' αρπάξουν απ' τ' αφτί
να σε διώξουν σένα αυτοί.

Πηγή: Κώστας Βάρναλης, Οργή λαού, Αθήνα, «Κέδρος», 1975, σσ. 39-40.

Παρωδείται (νεότερο) μανιάτικο δημοτικό τραγούδι «Της ξενιτειάς» (βλ., π.χ., Guy Saunier επιμ., Το δημοτικό τραγούδι της ξενιτειάς, Αθήνα, «Ερμής», 1983, σ. 294): «Ήρθανε, ωραία κόρη, / ήρθαν οι Αμερικάνοι (δισ) / μέρα νύχτα στο σιριάνι / με γαρούφαλο στο πέτο / για να παντρευτούνε φέτο. / Τα κορίτσια τα καημένα (δισ) / βγαίνουν όλα στολισμένα / φρούτσου φρούτσου το φουστάνι, / πάρτε μας, Αμερικάνοι, / μη γυρεύετε χιλιάδες, / του δαιμόνου κερατάδες.»

Η Λευτεριά του Σολωμού

Πώς του σπαθιού σου στόμωσεν η κόψη
και πώς μετράς τη γης με ανύπαρκτη όψη;
Κλεισμένη στων Ελλήνων τα ιερά
τα κόκαλά μας, σκούζε, Λευτεριά.

Αιώνες σε κρατάνε φυλακή
οι αφεντάδες σου ξένοι και δικοί.
Και σ' αμολάνε λίγο, αν είναι χρεία,
να πνίξεις αλλωνών ελευθερία!

Πηγή: Κ. Βάρναλης, *Οργή λαού*, ό.π., σ. 45. Γράφτηκε στις 28.11.1973.

Παρωδούνται οι πρώτες στροφές του «Ύμνου εις την Ελευθερίαν» του Δ. Σολωμού.

Μεταβυζαντινό

Τρία πράγματα χαλάσασι την Ρωμανίαν όλην:
η πείνα, η αμάθεια και η κενή ελπίδα.
Αλλά και τρία εσώσασι τους άρχοντας Ρωμαίους:
Κλοπή, απάτη προδοσία – και πάλιν προδοσία!

Πηγή: *Οργή λαού*, ό.π., σ. 64.

Παρωδούνται οι στ. 834-836 του *Θρήνου της Κωνσταντινουπόλεως* που αποδίδεται στον Εμμανουήλ/Μανόλη Λιμενίτη (Γεωργιλλά), βλ. W. Wagner *Medieval Greek Texts...*, Part I..., London-Berlin, 1870, σ. 165 («Τρία πράγματα εχαλά<σα>σιν την Ρωμανίαν όλην: / ο φθόνος, η φιλαργυρία και η κενή ελπίδα. / Και τούτο ένι αληθινόν, κανείς μη το απιστήσει.»).

Σύλβιος [= Ανδρέας Παπαδόπουλος] (1884/1887;-1948)

Τα Χριστούγεννα του 1925

Καλήν εσπέραν, άρχοντες,
αν είναι ορισμός σας,
τα φετινά Χριστούγεννα
να πω στ' ...αρχοντικό σας!

Χριστός γεννάται σήμερα
εν Βηθλεέμ τη πόλει...
(και σφίγγουμε τη ζώνη μας
από την πείνα όλοι).

Εν τω σπηλαίω τίχτεται
εν Φάτνη των αλόγων...
(σαν πρόσφυγας ο έρημος
μετά κτηνών και μπόγων!).

Πλήθος αγγέλων φάλλουσι
το «Δόξα εν Υψίστοις»
(Αχ! Απ' το κρύο το πολύ
μας άλλαξε κι η πίστις!).

Απ' την Περσία έρχονται
τρεις μάγοι με τα δώρα...
(κι ο Κούγκαν δώρα έφερε
μα πάνε σε μιαν ώρα!...).

Με χίλια δυο αρώματα
του άλειψαν τα πόδια
(λένε πως κάνανε φτερά
του Τάφαρι τα ...βόδια!).

Κι ευθύς οπού το άκουσε
ο βασιλεύς Ηρώδης...
(με τις βρισιές τα κόμματα
αλείφονται ...ευώδεις!).

Και διατάσσει να σφαχτούν
όλ' οι μικροί Εβραίοι
(έτσι κι εμάς μας σφάξαν
οι σπιτονοικοκυραίοι!).

Σ' αυτό το σπίτι που 'ρθαμε
πέτρα να μην ραΐσει
(Τί μονιασμένοι όλοι μας!
Μας θάμαζεν η Δύση!).

Περνούν οι συζητήσεις μας
βελούδινες και λείες,
και μας χωρίζουνε συχνά
πυροσβεστών αντλίες!

Πηγή: *Σατανάς, Αθηναϊκόν ημερολόγιον του 1926*, Αθήνα 1925, σ. 12.

Παρωδούνται τα κάλαντα των Χριστουγέννων.

À la manière de... Καβάφη

Μάριος Χίος, Αλεξανδρινός

Νέος τριάκοντα ετών με χιώτικο καράβιον
έφθασε στην Αθήνα – το κουτάβιον –
ο Μάριος Βαϊάνος – μυστικός ως τάφος!,
να μάθει ποιητής και δημοσιογράφος.
Μέχρι παθήσεως ήταν αισθητικός
και του Παγκείου πελάτης τακτικός.

Πολίτου εντίμου υιός – προπάντων ευειδής
ένα μαντίλι στο λαιμό – ποικίλως αρεστός:
ενίοτε συνθέτει εν γλώσση αρλουμπική
λίαν ευτόλμους στίχους που τους κυκλοφορεί
μ' αναίδειαν μεγάλην δεξιά κι αριστερά...
Δεν έχει απαιτήσεις, του φτάνει ένα κερί.
Ένα κερί τού φτάνει να φέξει τη χαρά!

Πηγή: *Ελληνικά Φύλλα* 2 (Απρ. 1935) 61. Βλ. και Δ. Δασκαλόπουλος, *Παρωδίες καβαφικών ποιημάτων*, ό.π., σ. 78 (με μικροδιαφορές). À la manière de: Με τον τρόπο του/της...

Παρωδούνται τα καβαφικά ποιήματα «Εις το επίνειον», βλ. και παραπάνω, Φορτούνιο, «Θέατρον της Σιδωνος (400 μ.Χ.)» («Πολίτου εντίμου υιός – προ πάντων, ευειδής, / έφηβος του θεάτρου, ποικίλως αρεστός, / ενίοτε συνθέτω εν γλώσση ελληνική / λίαν ευτόλμους στίχους, που τους κυκλοφορώ / πολύ κρυφά, εννοείται- [...]»), «Για να 'ρθουν →» («Ένα κερί αρκεί. [...]).

Ναπολέον Λαπαθιώτης (1888-1944)

À la manière de... Παλαμάς

Εκατοστή πρώτη φωνή

Λιώνω δίχως λυτρωμό,
μουσική κι αγιοκέρι·
φύλλο ίδιο κιτρίνισε
το λευκό μου το χέρι.

Σκύβω, τρίςβαθη φωνή,
στα βάθη της αβύσσου,
και τη φλόγα σου αγρικώ,
Πλάση Εσύ, τη βουβή σου...

Ψάχνω, μες στα σκοτεινά,
τα παλιά τα κιτάπια,
κι όλα τ' άνηθα τα 'κοψα,
κι όλα τα κρασιά τα 'πια.

Κι είμαι δω, κι είμαι παντού,
κι είμαι παραπέρα,
με το τρεμοσάλεμα
του πρωινού τού αγέρα,

Πηγή: Πνευματική Ζωή 33 (10.10.1938) 279.

Παρωδούνται ή γίνονται αντικείμενο μίμησης στοιχεία της ποίησης (και ειδικότερα του λεγόμενου «δυσαισθητικού») του Κ. Παλαμά, με αφορμή την ενότητα «Εκατό φωνές» της συλλογής *Η Ασάλευτη Ζωή*. Βλ. και Αθηνά Βογιατζόγλου, «Ο Ναπολέον Λαπαθιώτης και η τέχνη της παρωδίας», *Συνομιλίες ποιητών*, Αθήνα, «Gutenberg», 2019, σσ. 62-64.

À la manière de... Σικελιανός

Χαρμόσυνο

Έτσι ως ρουθούνισμα βοδιού, με την αφάν ανέσσα,
που σύγχορμα και σύψυχα νιώθει τη δύναμή του
να ξεχειλάει ακράτητα, και το ζεστό κορμί του
να βγάνει φλόγα, σαν πηγή, και σπίθες από μέσα,

κι ανοίγοντας τις κόρες του, σαν κρύσταλλα καθάρια,
ρουφάει της μέρας τ' αδρό φως, που θρέφει την αλκή του,
όμοια η ψυχή μου σείστηκε, δική μου και δική του,
τυπώνοντας στην ίδια γη, τα ίδια βαρβάρια αχνάρια!

Κι ως ν' άστραψε αναπάντεχα του γήλιου το γιορτάσι,
καθρεφτισμένο ξάστερα μες στ' αρμυρά πελάη,
κι ο πόθος μου ασυγκράτητος, μου γιγαντώθη πλάι,
ζητώντας μες στο πλέριο φως, να πει και να χορτάσει,

στα παλάτια ο αρνητής,
στα καλύβια, θρόνος,
– κι ούτε πια που με χωρείς,
ο Τόπος κι ο Χρόνος!

Κατακάθι στον αφρό,
το «ναι», μαζί και τ' «όχι»,
έτσι ο νους μου τ' όνειρο,
και τ' αρνιέται, και το 'χει...

Κι είμαι δω, κι είμαι παντού,
κι εμπρός και στην μπάντα,
– κι είμαι μέσα στο Ποτέ,
κι είμαι μες στο Πάντα...

Κι έτσι ρεύουν και χάνονται
τα χρόνια τα ωραία,
– και μόνη Εσύ, ακατάλυτη,
καταλύτρα Ιδέα!

κι απαρατώντας τού ασκητή τα μαύρα βαριά ράσα,
διαμάντι πεντακάθαρο, μες στα διαμάντια τ' άστρα,
σύφλογα και πασίχαρα, σα μέλισσα βυζάστρα,
χιούμηξεν, όμοια αβάσταχτο, να σμίξει τη γη πάσα!...

Πηγή: Πνευματική Ζωή 34 (25.10.1938) 295.

Παρωδούνται ή γίνονται αντικείμενο μίμησης στοιχεία της ποίησης του Αγγελου Σικελιανού, λ.χ. το παλαιοδημοτικό λεξιλόγιο, οι υψηλοί τόνοι, η περίπλοκη σύνταξη και ο έντονος διονυσιασμός (βλ. ενδεικτικά, Ο Αλαφροίσκιωτος, «Θαλερό» κ.ά.). Βλ. και Α. Βογιατζόγλου, «Ο Ναπολέον Λαπαθιώτης και η τέχνη της παρωδίας», ό.π., σσ. 64-67.

À la manière de... Χατζόπουλος

Κι ήρθε το φθινόπωρο

Κι ήρθε το φθινόπωρο,
σαν ανατριχίλα,
κι έσβησαν τα δειλινά,
κι έπεσαν τα φύλλα·

κι έσβησαν τα δειλινά,
που αγαπούσα τόσο,
– και μονάχος κίνησα
για να σ' ανταμώσω...

Και μονάχος κίνησα,
για να σε πετύχω
και το δρόμο τον παλιό
πήρα τοίχο τοίχο·

και το δρόμο τον παλιό
κάποιο βράδυ πήρα·
μ' οδηγούσαν των ανθών
τα περίσσια μύρα.

Πηγή: Πνευματική Ζωή 35 (10.11.1938) 311.

Παρωδούνται ή γίνονται αντικείμενο μίμησης στοιχεία της ποίησης του Κώστα Χατζόπουλου, βασικού εκπροσώπου του ελληνικού συμβολισμού, λ.χ. οι συλλογές του *Τα ελεγεία και τα ειδήλια* (1898) και *Βραδινί θρύλοι* (1920), στις οποίες επανέρχονται η χαλάρωση ή κατάργηση του μέτρου ή του ισοσύλλαβου στίχου, η επανάληψη, η μουσικότητα, η υποβολή, το φθινοπωρινό σκηρικό και η διάχυτη μελαγχολία. Βλ. και Α. Βογιατζόγλου, «Ο Ναπολέον Λαπαθιώτης και η τέχνη της παρωδίας», ό.π., σσ. 56-58.

À la manière de... Καρυωτάκης

Posthume

Δεν ήταν ζήτημα «ύψους» κι αναστήματος,
καθώς έλεγα, όταν ήμουνα στη γη,
αλλά «συστήματος» – ή μάλλον «διαμετρήματος»,
για να ξανακερδίσω τη σιγή!

Μ' ασχέτως μ' όλα τα «συστήματα» και τα «ύψη» μου,
κάθε διέξοδος είναι καλή,
– μια και, σα βάλσαμο στην πλήξη και τη θλίψη μου,
το Μηδέν τόσο επειγόντως με καλεί...

Πηγή: Πνευματική Ζωή 38 (25.12.1938) 359. Postume: Μεταθανάτιο/Οψίγονο.

Παρωδούνται ή γίνονται αντικείμενο μίμησης στοιχεία της ποίησης του Κ. Γ. Καρυωτάκη, λ.χ. ποιήματα όπως τα «Εμβατήριο πένθος και κατακόρυφο» («Η ευτυχία μου, σκέπτομαι, θα 'ναι / ζήτημα ύψους») και «Μικρή Ασυμφωνία εις Α Μείζον», και γενικά η ποιητική του spleen (της πλήξης), ο αυτοσαρκασμός, οι αδιέξοδοι δρόμοι της ζωής και της ποίησης. Βλ. και Α. Βογιατζόγλου, «Ο Ναπολέον Λαπαθιώτης και η τέχνη της παρωδίας», ό.π., σσ. 76-78.

À la manière de... Καββαδίας

Ταξίδι (VIII)

Μπάρκαρα μούτσος, μιαν αυγή, σε κάποιον κότερο μαβί,
που σάλπαρε, στραβά κουτσά, για το Σταυρό του Νότου.
Πλήρωμα οκνό, ετερόκλητο: Σπανιόλοι, αλλόκοτα βουβοί,
– καθέννας με το βίτσιο του, και το παράπονό του...

Σ' όποιο λιμάνι αράζαμε, μας έδιωχναν οι ιθαγενείς,
κι όλο σκοπέλοι κάρφωναν το δρόμο μας, κι υφάλι!
Μα τί να κάνουμε! Μπορείς όμοιος μ' εκείνους να γενείς,
και ναν τους ρίχνεις, σαν μαϊμού, καρύδες στο κεφάλι;!

Μας κοίταζαν τα μαραμπού, και μας χαζεύαν τ' αλμπατρός.
Τρεις σύντροφοι σφαχτήκανε για μια ξανθιά κοπέλα,
κι άλλοι πέντ' έξι πέθαναν: έλειπε, βλέπεις, ο γιατρός!
Τους ρίξαμε στη θάλασσα, κουνώντας τα καπέλα...

Κι έτσι, άξαφνα, κάποια βραδιά, βρεθήκαμε μες στους Ζουλού!
Γιατί και πώς, μην τα ρωτάς: φυσούσε τραμουντάνα
– κι ο καπετάνιος έτυχε να 'χει, κι αυτός, το νου του αλλού
στ' αργά πουλιά, που πέρναγαν σαν άσπρα αεροπλάνα...

Φάγαμε φρέσκον ανανά, κι άγνωστα φρούτα τροπικά,
που μήτε που τα βάνει καν ο νους σας, Ευρωπαίοι!
Μα μ' όλ' αυτά μας τα πολλά, καλά επεισόδια και κακά,
το μάτι, για το πόρτο μας, δεν έπαψε να κλαίει...

Γ' αυτό, κι εμείς, όλοι μαζί – του νόστου φάρα υστερική –,
μπήξαμε αλλόκοτες φωνές βλέποντας την Ασία...
Έτυχε, βλέπεις, τη βραδιάν εκείνη την ιστορική,
να 'ναι οπωσδήποτε υψωμένη κι η θερμοκρασία...

Πηγή: Πνευματική Ζωή 39 (10.1.1939) 7.

Παρωδούνται ή γίνονται αντικείμενο μίμησης στοιχεία της ποίησης του Νίκου Καββαδία, ειδικά της συλλογής *Μαραμπού* (1933): η ναυτική ζωή, τα εξωτικά λιμάνια, οι ιθαγενείς, ο πρωτογονισμός και η άρνηση του πολιτισμού, κτλ. Βλ. και Α. Βογιατζόγλου, «Ο Ναπολέον Λαπαθιώτης και η τέχνη της παρωδίας», ό.π., σσ. 67-70.

À la manière de... Εμπειρικός (Ο υπερρεαλιστής)

Εξοπλισμοί

Η παρωνυχίδα των ενώσεων εμπαιίζει τους κονίκλους των κροτάφων, υπόδημα και τελετή – ζουμπούλι. Δεν αποβλέπει τόσο στον ασπάλακα, πλην ελλοχεύει με κουφούς θυσάνους, φωταγωγός ανώφελων υπερθεματισμών, ακροβατικής αυθαιρεσίας. Σμήνος ευθέτων εξυπηρετήσεων – ανέφελος και πάνδημος Ηρώδης, εκκωφαντικών απομονώσεων και περιστροφικών εξίλασμών. Εκκρίσεις αφιλοκερδείς, ευνοϊκοί λαμπτήρες. Πυροσβέστης εθελουφλών προς τα βελουδένια περιθώρια, και καταστρατηγών την υποτεινουσάν, μεταξύ λιθίνων παραδείσων. Συλλήψεις ενδομύχων αναιρέσεων, παρεμφερών με Καναρίους νήσους – τρία πουλάκια κάθονται, κατάπλασμα, λεκάνη...

Πηγή: Πνευματική Ζωή 41 (10.2.1939) 39.

Παρωδούνται στοιχεία της ποίησης του Ανδρέα Εμπειρικού, με αφορμή τα πεζόμορφα κείμενα της *Υψικαμίνου* (1935): οι παράδοξες εικόνες, η κατάργηση των έλλογων λεκτικών σχημάτων και γενικά η μεικτή γλώσσα του υπερρεαλισμού. Βλ. και Α. Βογιατζόγλου, «Ο Ναπολέον Λαπαθιώτης και η τέχνη της παρωδίας», ό.π., σσ. 73-76.

Φώτος Πολίτης (1890-1934)

[Η αβρά κυρία μετά της οποίας...]

Η αβρά κυρία μετά της οποίας
εγεύθης καλαμάρια και σηπίας
απήλθε χθες εις το αβησσυνιακόν επίνειον.
Τούτο ενθυμού. Εις το αβησσυνιακόν επίνειον
απήλθεν η αβρά κυρία μετά της οποίας
εγεύθης καλαμάρια και σηπίας.

Πηγή: Πολιτεία, 7.9.1923. Βλ. Δ. Δασκαλόπουλος, *Παρωδίες καβαφικών ποιημάτων*, ό.π., σ. 33.

Παρωδούνται στοιχεία της ποίησης του Κ. Π. Καβάφη, και ορισμένων ποιημάτων του (λ.χ. του «Εις το επίνειον»).

Κλεάνθης [= Κώστας Ουράνης (= Κλέαρχος Νιάρχος/Νεάρχου)]
(1890-1953)

Παιχνίδια

I
Διεσχίσαμεν τας αποδοκιμασίας των αστυφυλάκων και εκτοξεύσαμεν τα βλέμματα προς τας συναλλαγάς των διαττόντων, αλλά τα κυδώνια επέπεσαν εγκαρσίως κατά του κιγκλιδώματος και οι κοιμφοί κύριοι διέτρησαν τους καρ-

χαρίας. Επειδή ήτο νύχτα και οι τηλεβόες των οπλοστασίων περιέφεραν τον
αόμματον δασοφύλακα προς χάριν μας, οι φασιανοί ηρεύνων τας πυγολαμπί-
δας και αι μοιχαλίδες εσπάθιζον τις πτυχές των δεξαμενών. Και έως εδώ καλά.
Πέραν τούτου όμως εβόα ο συρφετός των σωματοφυλάκων και τα ιπποφορβεία
εγαλουχούσαν τας εκ δευτέρου τοκετού δεσποινίδας. Ο διαγώνιος δρόμος ήτο
μεστός από αλαβουργίδας και το επανωφόρι της δένδροστοιχίας προωθούσε
την πολύχνην μέχρις ότου περιεπλάκη εις τους μαστούς της αγελάδος. Πολλοί
διηρωτώντο εάν το κλειδί του περιφερειακού συγκροτήματος θα ανελάμβανε
την εξουσίαν ή εάν η διασκέδασις των ζητιάνων θα συνωδεύετο από ελιγμούς
αναμνήσεων και παραστρατημένας ηλεκτροπυξίδας. Επήλθεν όμως το πρωί
και το προαύλιον της οπτασίας περιεπλάκη με τους θυσάνους των χρεοπιστώ-
σεων έως ότου απέκαμαν να γελούν αι στρουθοκάμηλοι και εσταμάτησαν να
συνουσιάζονται επιχαρίτως οι δολιχοκέφαλοι.

Υψικάμινος του Α. Εμπειρικού

II
Όταν ο Γεδεών, τον οποίον υποκοριστικώς ωνόμαζον Ζαρζαβάτην, περιεπλέχθη
στα δίχτυα της βροχής και οι λαβίδες του ασυρμάτου διήνοιξαν την πορεία τους
διά μέσου μιας εφοδιοπομπής αποτελουμένης από δεκαέξ κιλλίβαντας και
πέντε (αριθμός 5) αργίτικα πεπόνια, τότε εννόησα καλώς ότι επέστη η τελευ-
ταία στιγμή μου. Εσυγχώρησα νοερώς τους δολοφόνους μου και αφέθηκα να
πέσω στον πυθμένα του μεταλλείου, το οποίον κατασκευάζει λεκάνες από πορ-
σελάνην και άλλα είδη τυροκομίας. Επηκολούθησε σύγχυσις μεταξύ των
φαιρών και ηνοιχθή κατάλογος εράνων υπέρ της φθισιώσης φοιτητρίας της
Νομικής, της καλουμένης Ευαγγελίτσας. Εγώ όμως, ο οποίος είχα πεθάνει εκ
της πτώσεως, μετεφέρθη διά της αεραντλίας στο δωμάτιόν μου και επέθεσα
κρύο νερό στο μέτωπό μου μέχρις ότου ανεκάλυψα ότι ο Γεδεών, ο επικαλούμε-
νος Ζαρζαβάτης, περιεφέρετο στον προθάλαμον και κατέγραφε τους σταλα-
χτίτας - ένα προς ένα.

Μη ομιλείτε εις τον οδηγόν του Ν. Εγγονόπουλου

III
Δεν είμαστε πια τα μικρά παιδιά που χτένιζαν τις παπαρούνες
που καβαλούσαν τους ποντικούς και ξεπερνούσαν τα κύματα
ούτε πηγαινόμε πια με τους χειμάρρους σ' αναζήτηση φιστικιών
ούτε σκαρφαλώνουμε με τις φεγγαρίσιες ακτίνες για να κλέψουμε τα ώρμα
άστρα.

Χάσαμε τους δρόμους, χάσαμε τη δύναμή μας, κουρασθήκαμε
ο μανδύας μας ξέβαφε από τις ολονοκτίες των καντηλιών
από τα γαβγίσματα των αδέσποτων σκυλιών
από την αναζήτηση των σταχυών που άλλοι τα θέρισαν...
Μείναμε μόνοι, η θάλασσα άπλωσε τη γαλάζια κουβέρτα της στον ύπνο μας
τα μάτια μας αποτύπωσαν οράματα ναυαγισμένων νησιών
λουστήκαμε σε πηγές που δεν τις είδε ποτέ το φως
και γλώμισαν τα κορμιά μας
κι εξόκειλε το φορτωμένο πλοίο των πεπρωμένων μας.

Τώρα κοιτάμε σαν υπνοβάτες από το παράθυρο
κοιτάμε την κίνηση του λιμανιού και τις μεταναστεύσεις των φαιρών
πιπιλίζουμε άδεια κογχύλια
και κρυώνουμε μαζί με τη νύχτα...

Αμοργός του Ν. Γκάτσου

IV

Ουδόλωσ μ' ενδιαφέρει
αν
αύριον
ή και μεθαύριον
η σεμνή Κοραλία
- κατόπιν ειδικής
αδείας των αρχών -
ξεβιδώσει το κεφάλι της
και
περιέλθει την πόλην
συνοδεία ενός
πρωταθλητού βαρών
και
δύο πινάκων
ζωγραφικής.

O

Ισίδωρος Ducasse
κι εγώ
εκρατήσαμεν θέσεις
στο θωρηκτόν «Ξιφολόγη»
και φεύγομεν αύριον
διά
το
Βαλπαραιΐζο
όπερ στην αρχαιότητα
εκαλείτο
Σινώπη.

Εκεί μας αναμένουν
τα σείστρα της σωπής
και δύο
ξανθαί στρουθοκάμηλοι
των οποίων τα μάτια
είναι
παράθυρα
χωρίς τζάμια.

Εκεί μέσα σε γλάστρες
υάλινες
ανθίζουν
τα πράσινα φάρια
ανεμίζουν σεντόνια
στις καπνοδόχους
και
ρόδινες,
γαλάζιες
φλόγες
σιριανούνε στους κήπους
δύο με δύο...

Εμείς
- όμως -
με μιαν ανεμόσκαλα
δύο ποδήλατα
και μια προβοσίδα
θα κατεβούμε
στο ΣΠΗΛΛΑΙΟ
όπου
μας αναμένει
η Μπέλα Ντόνα.

Και
τότε
θα γίνουμε μικρά παιδιά
θ' απολύσουμε χαρταετούς
και θα ξυπνήσουμε
μες στην κοιλιά
ΤΗΣ
ενώ πάνω μας
γύρω μας
θα κυματίζουνε
ρομφαίες του ήλιου
και θα ηχούν
ακατάπαυστα
τα κλειδοκύμβαλα
των εγκεφάλων.

Τα κλειδοκύμβαλα της σωπής του Ν. Εγγονόπουλου

Πηγή: Ορίζοντες 4 (Απρ. 1944) 77, και 5 (Μάιος 1944) 85. Βλ. και Κώστας Ουράνης, *Ποιήματα*, Αθήνα, «Εστία», 1953, σσ. 179-184, όπου προτάσσεται η σημείωση: «À la manière de... / (Τα pastiches αυτά τα συνέθεσε παίζοντας. Πίστευε ότι δεν είναι δύσκολο να γραφούν "μοντέρνα ποιήματα". / Α. Θ(ρόλος)»).

Παρωδείται η ποίηση βασιικών εκπροσώπων του υπερρεαλισμού και του ευρύτερου μοντερνισμού της Γενιάς του 1930.

Μεμφίτης ο ανήρ [= Λουκάς Χριστοφίδης] (1893-1975)

Έφηβος από την Έδεσσα στην Αλεξάνδρεια, στα 196 π.Χ.

Ο Ρένος, έφηβος Εδεσσηνός, μόλις είκοσι ετών,
με το ν' ακούει τες φλυαρίες εκείνων που εταξίδευσαν πολύ
εσαγηνεύθη.

Η απειρία του, ο περιορισμένος βίος, η πατρική μέριμνα
πολύ τον είχανε κουράσει.

Και μίαν εαρινήν πρωίαν έφυγε κρυφά.

Με πλοίον ξένον, φρυγικόν, στην Αλεξάνδρεια εβγήκε.

Η δε νεότης του - ήτο και ωραίος ως Ερμής ο Ρένος -
ήταν γραφτό σε κακόν τέλος να τον φέρει.

Πολλοί προστάται προσεφέρθησαν να τον ξενίσουν,
πλην όμως ο Ρένος, έτσι σεμνός ως ήτο,

από προλήψεις γεμισμένος και από μάταιαν αιδώ,

στην αρχή edίστασε, αλλ' η συνεχής σπουδή
των πονηρών Αλεξανδρέων τον παρέσυρε.

Και τώρα ο Ρένος σε τί φρικτήν απελπισίαν ευρίσκειται,
κοιτώντας εις το κάτοπτρον το άθλιο κατάντημά του.

Τα χρώματά του που έχασε, τη λάμψη των ματιών που εχάθη,

το ισχνό του πρόσωπο, τα κουρασμένα μέλη.

Τί άθλιο, τί οικτρό ερείπιο απόμεινε.

Τόσο φρικτή η μετάνοιά του ήτο.

Το πώς αφέθηκε, το πώς επαρασύρθη,

το πώς τον γέλασαν οι ελεεινοί, πώς τον κατέστρεψαν

με το να τον λέγουν ωραίον, με το να τον λέγουν Ερμήν,

τη νόσο αυτή - τί τρομερόν! - τη νόσον

της φιλαρεσκείας να του δώσουν τη σιχαμερή,

που δεν τολμούσε σε κανένα να την πει.

Πόσο καλύτερα δε θα 'ταν στην Έδεσσα να έμενε

στο πατρικό του σπίτι, κι ας ήταν, ως ενόμιζε, τυραννημένος
ο καημένος!, ο καημένος!

Εν τω μηνί Αθύρ

Πηγή: Ανατολή - Νείλος (Καΐρου), 11.4.1926. Βλ. και Λ. Παπαλεοντίου, «Δύο μικρά καβαφικά», *Μικροφιλολογικά* 1 (1997) 39-41, και Δ. Δασκαλόπουλος, *Παρωδίες καβαφικών ποιημάτων*, ό.π., σσ. 42-43.

Παρωδούνται στοιχεία καβαφικών ερωτικών ποιημάτων (λ.χ. των «Ιασή τάφος», «Νόησις», «Ομνύει», «Στο πληκτικό χωριό», «Το 25ον έτος του βίου του», «Εν απογνώσει» κ.ά.).

Μαρκελίνος [= ;]

Εφταπάρθενος

Το συμπαθητικό του πρόσωπο κομμάτι ωχρό.

Είκοσι δύο ετών, πλην μοιάζει τεσσαράκοντα.

Φιλόδοξοι οι γονείς του να τον δούνε νομικό,

τον στείλανε στο Κάιρο εκόντα κι άκοντα.

Γι' αυτό είν' ανιαρές του εφταπάρθενου οι μέρες.

Μα οι Αλεξανδρινοί, που δύσκολα ξιπάζονται,

ξέρουν πως είναι θεατρικά. Τί κι αν σε σφαίρες

αισθητικές αρέσκεται. (Η ποίησις δεν είναι ο σκοπός του.)

Αλλ' όμως έπρεπε να εμφανισθεί κι ως ποιητής: χρειάζονται

οι Αργήτες τέτοιους τεχνουργούς, στην Προεδρία.

Διάσημους για τη λαμπρή τους ρητορεία

και για τη σθεναρή τους παρρησία.

Πηγή: Ζιζάνιον (Αλεξάνδρειας), 21.12.1923. Βλ. Δ. Δασκαλόπουλος, *Παρωδίες καβαφικών ποιημάτων*, ό.π., σ. 35.

Παρωδούνται ή γίνονται αντικείμενο μίμησης στοιχεία ποιημάτων του Κ. Π. Καβάφη (λ.χ. των «Αλεξανδρινοί βασιλείς», «Καισαρίων»).

Ματθαίος στιχουργός (1856 π.Χ.)

Εις το περίτεχνον αυτό ποίημα

της υψηλής μου φαντασίας αποκύημα

βιογραφείται ο Ματθαίος,

που είναι των γραμματικών ο κορυφαίος.

Γόνος Αλεξανδρινός αμνημονεύτων χρόνων

από οικογένεια παλιά της Κωνσταντινουπόλεως,

κατέλαβεν επίμοχθα του ποιητού τον θρόνον

και τον θαυμάζει ο κάθε επιπόλαιος.

Εις την Αγγλίαν σπούδασε· πλην στην καρδιά

έμεινε πάντοτε Έλλην (με όλον που προδίδει

ένας λεπτός χρωματισμός στην προφορά

το πού και πώς εξεπαιδεύθη). Και ήδη

κάτοχος πάντων των φώτων

(γνωρίζει τ' αγγλικά, και γαλλικά,

ολίγα ιταλικά και αραβικά),

και μύστης των ελληνικών ερώτων

και μακριά τού κάθε ποδογύρου

παρουσιάζει όψιν σεμνήν ιερέως ή καλογήρου.

Πηγή: Οθόνη (Αλεξάνδρειας), 13.3.1926. Βλ. Δ. Δασκαλόπουλος, *Παρωδίες καβαφικών ποιημάτων*, ό.π., σ. 41.

Παρωδούνται ή γίνονται αντικείμενο μίμησης στοιχεία ποιημάτων του Κ. Π. Καβάφη (λ.χ. των «Ευρίωνος τάφος», «Η δόξα των Πτολεμαίων», «Μανουήλ Κομνηνός» κ.ά.), αλλά και βιογραφικά του ποιητή.

Κ. Γ. Καρυωτάκης (1896-1928)

Δον Κιχώτες

Οι Δον Κιχώτες πάνε ομπρός και βλέπουνε ώς την άκρη του κονταριού που εκρέμασαν σημαία τους την Ιδέα. Κοντόφθαλμοι οραματιστές, ένα δεν έχουν δάκρυ για να δεχτούν ανθρώπινα κάθε βρυσιά χυδαία.

Σκοντάφτουνε στη Λογική και στα ραβδιά των άλλων αστεία δαρμένοι σέρνονται καταμεσής του δρόμου, ο Σάντσος λει «Δε σ' το 'λεγα;» μα εκείνοι των μεγάλων σχεδίων αντάξιιο μένουνε και: «Σάντσο, τ' άλογό μου!»

Έτσι αν το θέλει ο Θερβαντές, εγώ τους είδα, μέσα στην μίαν ανάληκτη Ζωή, του Ονείρου τούς ιππότες άναντρα να πεζέφουνε και, με πικρήν ανέσα, με μάτια ογρά, τις χίμαιρες ν' απαρνηθούν τις πρώτες. Τους είδα πίσω να 'ρθουνε – παράφρονες, ωραίοι ρηγάδες που επολέμησαν γι' ανύπαρχτο βασιλείο – και σαν πορφύρα νιώθοντας χλευαστικιά πως ρέει, την ανοιχτή να δείξουνε μάταιη πληγή στον ήλιο!

Πηγή: Κ. Γ. Καρυωτάκης, *Νηπενθή* (1921). Βλ. Κ. Γ. Καρυωτάκης, *Άπαντα τα ευρισκόμενα*, επιμ. Γ. Π. Σαββίδη, τ. 1, Αθήνα, «Ερμής», 1979, σ. 39.

Παρωδείται, ή γίνεται αντικείμενο παλινωδικής μίμησης, το ποίημα «Δον Κιχώτης» του Κώστα Ουράνη (*Νοσταλγίες*, 1920· *Ποιήματα*, 1953, σ. 68):

Ατσάλινος και σοβαρός απάνω στ' αχαμό του το άλογο, του Θερβαντές ο ήρωας περνάει, και πίσω του, στο στωικό γαϊδούρι του καβάλα, ο ιπποκόμος του ο χοντρός αγάλια ακολουθάει. Αιώνες που ξεκίνησε κι αιώνας που διαβαίνει, με σφραγισμένα επίσημα, ερμητικά τα χείλια και με τα μάτια εκστατικά, το χέρι στο κοντάρι, πηγαίνοντας στα γαλανά της Χίμαιρας βασίλεια... Στο πέρασμά του από τους πλατιούς τού κόσμου δρόμους, όσοι τον συντυχαίνουν, για τρελό τον παίρνουν, τον κοιτάνε, τον δείχνει ο ένας του αλλουνού – κι ειρωνικά γελάνε. Ω ποιητή! Παρόμοια στο διάβα σου οι κοινοί οι άνθρωποι χασκαρίζουνε. Άσε τους να γελάνε:

οι Δον Κιχώτες παν μπροστά κι οι Σάντσοι ακολουθάνε!

Εις Ανδρέαν Κάλβον

Ω μεγάλε Ζακύνθιε,
των ωδών σου τα μέτρα,
υψηλά, σοβαρά,
τους αγώνες εκάλυπτον
εκτεταμένους.

Της δουλείας τα βάρβαρα
σκοτάδια κατεξέσχισεν,
η εγράφη πύρινος,
η αστραπή των όπλων
(και η αρετή σου).

Ως ήλιος, αναβάν
τον Όλυμπον, εστάθη
πάνω εις γυμνά χωράφια,
εις ανθισμένα ερείπια,
γνώριμον κλέος.

Αλλά το θείον έναυσμα
η φωνή σου δεν είναι
τώρα πλέον. Μας έρχεται
μακρινός και παράταιρος
ήχος τυμπάνου.

Ολόκληρος αιών,
χείμαρρος, την Ελλάδα,
ταραγμένος, εσάρωσεν
από τα ιδανικά σου,
την οικουμένην.

Κράτει λοιπόν, ω γέροντα,
την επιτύμβιον πλάκα.
Το πεπαλαιωμένον σου
τραγούδι κράτει. Φύγε,
παραίτησόν μας!

Ή, αν προτιμάς, εξύμνησον,
αντίς γεγυμνωμένων
ξιφών, όσα μαστίγια
προς θρίαμβον επισείονται
των καφενειών.

Ίππους δεν επιβαίνουσι,
αμή την εξουσίαν

Πηγή: Κ. Γ. Καρυωτάκης, *Ελεγεία και σάτιρες*, Αθήνα, «Αθηνά», 1927, σσ. 56-59. Βλ. και Κ. Γ. Καρυωτάκη *Άπαντα τα ευρισκόμενα*, ό.π., τ. 1, σσ. 148-151.

Παρωδούνται, ή γίνονται αντικείμενο τραγικής όσο και στηλιτευτικής μίμησης, γλωσσικά και μετρικά γνωρίσματα των Ωδών του Ανδρέα Κάλβου (στις συλλογές *Η Λύρα* και *Λυρικά/Odes nouvelles*).

και του λαού τον τράχηλον,
ιδού, μάχονται οι ήρωες
μέσα εις τα ντάνσιγκ.

Τις δάφνες του Σαγγάριου
η Ελευθερία φορέσασα,
γοργά από μίαν χείρα
σ' άλλην περνά και σύρεται,
δούλη στρατώνος.

Καθώς, όταν την εύκολον
λείαν αποκομίσει,
φεύγει, διστάζει, κι έπειτα
σε μια γραμμήν ελίσσεται
πλήθος μυρμηγκων,

μεγάλα προπορεύονται
έντομα, μέγα φέροντα
βάρος, ακολουθούσι,
με φορτίο ελαφρότερο,
μικρότερα άλλα,

και δε βλέπουν στο πλάγι τους
το παιδάκι που στέχει
να γελά τον αγώνα των,
και δε βλέπουν ότι ύψωσε
τώρα το πέλμα –

ούτω την χώραν νέμεται
η στρατιά της ήττης,
του λαού την απόφασιν,
άτεγκτον, φοβεράν,
περιφρονούσα.

Αλλά τί λέγω; Θρήνησε,
θρήνησε την πατρίδα,
νεκράν όπου σκυλεύουν
αλλοφρονούντα τέκνα της,
ω Ανδρέα Κάλβε.

Μικράν, μικράν κατάπτυστον
φυχήν έχουν αι μάζαι,
ιδιοτελή καρδιάν,
και παρειάν αναισθητον
εις τους κολάφους.

Το Γλωσσάρι δεν περιλαμβάνει όλες τις αρχαίες και αρχαϊστικές/λόγιες λέξεις (για τις υπόλοιπες βλ. στα λεξικά της αρχαίας ελληνικής, και <https://lsj.gr/wiki/>, και της καθαρεύουσας). Για δημώδεις και ιδιωματικές χρήσιμη είναι και η ηλεκτρονική συγκέντρωση στον σύνδεσμο <https://www.lithok-sou.net/>

αβελτηρία: κωθρότητα, αφέλεια, κουταμάρα, άγνοια
 Αβέρωφ: εύδρομο «Αβέρωφ», ναυαρχίδα του ελληνικού στόλου στον Α΄ Βαλκανικό Πόλεμο
 αγάλια: σιγά, σιγανά
 Αγιωργίτικα: Αγιωργίτικα Μαντινείας, χωριό κοντά στην Τρίπολη
 Άγναντα: Άγναντα Άρτας, χωριό στα κεντρικά Τζουμέρκα
 αγραυλώ: ζω/παραμένω στους αγρούς, στην ύπαιθρο
 (α)γρικώ: ακούω· νιώθω
 αγριοζώντανος: εφτάφυχος
 αεραντλία: συσκευή πύκνωσης ή αραίωσης του αέρα μέσα σε κλειστό χώρο
 αζώηρο: (anagyris foetida) αναγύρι/βρομολυγαριά, θάμνος με δύσσομους και τοξικούς σπόρους
 Αθύρ: τρίτος μήνας του αρχαίου αιγυπτιακού σεληνιακού ημερολογίου (10.11.-9.12. του γρηγορ. ημερ.), ονοματισμένος από τη θεά της ομορφιάς, του έρωτα και του θανάτου Αθύρ/Αθώρ (Hathor/Hatour)
 αιδήμων: ντροπαλός, -ή
 αιδώς: ντροπή
 Αϊ-Λάζαρος: (ίσως μετων.) Κύπρος/Λάρνακα (από τον ναό του Αγίου Λαζάρου) ή Βενετία (από το νησί San Lazzaro degli Armeni) ή Άγιοι Τόπου/Βηθανία (;)
 Αινείας: μυθικός/επικός πολεμιστής και γενάρχη των Ρωμαίων/Λατίνων, γιος του Αγκίστη και της Αφροδίτης
 αισθητικός (επίθ. και ουσ.): ευαίσθητος, ωροπαθής· αισθητής, εστέτ
 αίφνης: ξαφνικά
 άκουρος: ακούρευτος, αξύριστος
 ακριβώνω: ακριβαίνω, ανατιμώ
 αλα ούνα, αλα ντούε, αλα τρέ: με το ένα, με το δύο, με το τρία
 αλαβουργίς: ίσως λανθ. ή περιπαικτ. αντί αλουργίς: πορφυρένιο φόρεμα
 αλαλάζω: βγάζω πολεμική κραυγή, φωνάζω δυνατά
 αλαλιά: ανοησία
 αλάλητος: (ακόμα) βουβός, άπραγος (στον έρωτα)
 αλαμπρασάντε: αγκαζέ
 αλαφίνα: ελαφίνα
 αλακή: δύναμη, ευρωστία

αλλακτής: επιδιορθωτής, κατασκευαστής
 αλλαξόπιστος: αυτός που έχει αλλαξοπιστήσει (ή αλλάξει θρησκευτικό/ιδεολογικό προσανατολισμό)
 αλλαξούπουργίκι: κυβερνητικός ανασχηματισμός
 αλλοφρονώ: δεν δίνω σημασία σε κάτι, σκέφτομαι άλλα πράγματα, είμαι αναίσθητος
 αλμπατρός: (diomedea) άλμπατρος, μεγάλο θαλασσοπούλι του Ν. Ημισφαιρίου και του Ειρηνικού
 άλυτος: αδιάλυτος
 αμάκα, η: τράκα, κλοπή
 αμανετζής: τραγουδιστής (α)μανέδων (τραγουδιών ή φαλμωδιών με αργόσυρτη μελωδία)
 αμάργαρος: αστόλιστος, ακαλλώπιστος
 Αμερικάνος: Αμερικανός· Ελληνοαμερικανός
 άμετρος: α(προσ)μέτρητος
 αμή: αλλά
 αμπελοβαθράκι: βάτραχος των αμπελιών
 αμπελόχομος: περιβλημένος, ντυμένος
 ανά: μέσα, διά μέσου
 ανάγαγε (β' εν. προστ. αορ.): ανέβασε
 αναγαλλιάζω: νιώθω αγαλλίαση, μεγάλη χαρά/ευφορία
 ανακαλώ: ξαναφέρνω, ξαναφέρνω στη μνήμη
 αναλάμπω: ξαναλάμπω
 ανάληγτος: ανεπηρέαστος από τον πόνο / τη δυστυχία (των άλλων), σκληρόκαρδος
 αναλυτός: λιωμένος, νερούλος, αραιός
 άναξ: βασιλιάς
 αναπετάσσω: ξεδιπλώνω (στον αέρα)
 ανάσαση: ανάσα, αναπνοή
 ανασασμός: αναπνοή
 ανασείω: αναστηνώνω, αποσειώ· ξελαφρώνω από κάτι
 ανδραγάτης: ανδροφύλακας (κατά μίμηση του δραγάτης: αμπελοφύλακας, δασοφύλακας κτλ.)
 ανδράκλα: (portulaca oleracea) γλιστρίδα ανεμοπόδης, -α: αυτός, -ή που τρέχει γρήγορα σαν τον άνεμο· (θηλ.) όνομα νεράιδας
 ανέσα: ανάσα, αναπνοή
 ανθρωπάτος: άντρακλας
 ανθρωποστοίβαγμα: μεγάλη κοσμοσυρροή
 ανθύλλιον: λουλουδάκι
 ανομάτος: άτομο, πρόσωπο
 αξιέβραστος: αξιαγάπητος
 απάνεμο, το: μέρος που δεν το πιάνει ο άνεμος

απανταίνω: απαντώ, αποκρίνομαι
 απάντευτα: αναπάντευτα, απροσδόκητα
 απαντώ: συναντώ
 απαξάπας, -ασα: οποιoσδήποτε, οποιαδήποτε
 απέ: μετά, κατόπι
 Απείρανθος: Απείρανθος Νάξου, ορεινό χωριό απηυδηγός: αποριγμένος, εγκαταλειμμένος
 απιστώ: δεν πιστεύω κάποιον/κάτι
 άπλερος: καχεκτικός, ασθενικός
 αποβρεχάρης: αποβροχάρης (καιρός), συνήθως υγρός και ψυχρός μετά από βροχή
 αποκύημα: γέννημα
 απωλόλαμεν (α' πληθ. οριστ. αορ.): χαθήκαμε, πεθάναμε
 αποκλεισμός: ναυτικός αποκλεισμός της Ελλάδας από πολεμικά πλοία της Βρετανίας, Γερμανίας, Αυστροουγγαρίας και Ιταλίας (1886)
 απόπατος, ο/η: αποχωρητήριο
 απόσπασμα: απόσπασμα/ομάδα χωροφυλάκων
 αποσπερνός: βραδινός
 αποσώνω: (απο)τελειώνω
 απρόκοπος: ανεπρόκοπος
 απωλόλαμεν (α' πληθ. οριστ. αορ.): χαθήκαμε, πεθάναμε
 αράπικος: αραβικός
 αραρούτ: άμυλο· βρεφική τροφή
 Αρβανιτιά: Αλβανία· Αλβανοί
 αργύριον: χρήμα, λεφτά
 αργυρώδης: αυτός που λάμπει σαν σήμη
 άρες μάρες (πληθ.): αρλούμπες, ανοησίες
 αρκοντιά: αρχοντολόι, αριστοκρατία, τα ανώτερα κοινωνικά στρώματα
 Α/αρμάδα: (οθωμανικός) πολεμικός στόλος
 αρμοστής: βρετανός πολιτικός αντιπρόσωπος· διοικητής αποικίας ή προτεκτοράτου
 αροθυμά: φοβάμαι, λιποθυμά
 Αρχή: (εκτελεστική) εξουσία, Κυβέρνηση
 άρχω: κυριαρχώ
 ασβολερός: σκοτεινός, μαύρος
 ασκληπιός: γιατρός (θεράπων του Ασκληπιού)
 ασκοφαντώ: συκοφαντώ
 ασπάλαξ: τυφλοπόντικας
 άσπρον: νόμισμα (συνήθως ασημένιο), χρήμα· ασπρού φώτα: λάμψη χρήματος, περιουσία
 αστοχώ: ξεχνώ
 Άστυ: Αθήνα, το κέντρο της Αθήνας
 Ατρείδης: μυθικός Αγαμέμνων, γιος του Ατρέα και βασιλιάς των Μυκηνών
 ατσαλόγλωσσο: αυτός που μιλάει άτσαλα, απερίσκεπτα, άσχημα
 Α/αυλή: βασιλική αυλή / βασιλικό αυλαρχείο, Παλάτι
 αφ': απ'/από
 αφιλόπατρις: αυτός που δεν αγαπά την πατρίδα του
 αχαμνός: αδύνατος, κοκαλιάρικος

αχαμνούλι (ουδ.): καημένο, αδυνατισμένο, κοκαλιάρικο
 άχθος: βάρος
 Αχλαδόκαμπος: Αχλαδόκαμπος Αργολίδας, ορεινό χωριό γνωστό και από την Επανάσταση
 αφύς: ερεθισμένος, ευέξαπτος

βάιλος: αντιπρόσωπος, εκπρόσωπος, πρεσβευτής
 βαινώ: προχωρώ, μπαίνω
 Βαλπαραΐζο: Βαλπαραΐσο (Valparaiso), λιμάνι και δεύτερη μεγαλύτερη πόλη της Χιλής
 Βαλτέτσι: Βαλτέτσι Αρκαδίας, ορεινό χωριό γνωστό και από την Επανάσταση
 Βάλτος: Βάλτος Αιτωλοακαρνανίας, σύνολο χωριών με πρωτεύουσα την Αμφιλοχία
 βαρβάτος: γενειοφόρος· μεγάλος, τρανταχτός, σημαντικός
 βαρελοθήκη: κάβα ποτών
 βασκαθεί (γ' εν. υποτ. αορ.): βασκαθεί (ίσως και με σατιρ. παρήχηση)
 βαστάω: κρατώ· έχω
 βγάζει στο κεφάλι: βλ. τα βγάζει στο κεφάλι
 βελάδα: ανδρικό (συνήθως μαύρο) σακάκι, επίσημο ένδυμα
 βίδα: τρέλα, λόξα
 βιλαέτι: περιφέρεια, νομός
 βλάμης: σταυραδελάφος/αδελφοποιτός, σύντροφος· παλληκαράς/μάγκας
 Βοεμός, -ή: ρομά, τσιγγάνος, -α· μποέμ
 βόθρος: λάκκος
 βορδονόμυλος: μύλος που γυρίζει με τράβηγμα
 μουλαριού
 βουληφόρος: αυτός που εκφέρει γνώμη/συμβουλή, σύμβουλος· βουλευτής
 βουρώ: τρέχω (καταδιωκόμενος)
 βουτάω: αρπάζω
 βουτσίν: βαρέλι
 βρακανίδα: (sinapis alba) καλλιεργούμενο σινάπι, λαψάνα, αγριολάχανο, βρούβα

γαίμα: αίμα
 γαλέτα: είδος ψωμιού υπερβολικά σκληρού
 γαλιωτιά: πονηριά, απατεωνιά
 γαλόνη: σήμα στρατιωτικού βαθμού· προαγωγή (μετων. και συνεκδ.) στρατιωτικός, καρβανάς
 γαμποφαίνομαι: φαίνομαι/εμφανίζομαι στη γάμπα
 γαλουγιά: ανατρέφω, διαπαιδαγωγώ
 Γαρδίκι: Γαρδίκι Τρικάλων, ορεινό χωριό της Ν. Πίνδου
 Γαρούφα: Γαρούφαλιά
 γαυριώ: καμαρώνω, περηφανεύομαι, δείχνω αλαζονεία
 γαύρος: περήφανος, καμαρωτός

Γεγές: ίσως λογοπαικτ. από τα αγγλ. yeah, yes (πρβ. και yes-man), υπάκουος, υποτελής
γέεννα: βιβλική «κόλαση» των αμαρτωλών
γελώ: γελάω, περιγελώ
γένετε (β' πληθ. προστ. αορ.): γίνετε
Γερολιμένας: Γερολιμένας Λακωνίας, παραθαλάσσιος οικισμός της Α. Μάνης
γεύμα: μεσημεριανό φαγητό· μεσημέρι, (μεταφ.) μέση, μέσο της διαδρομής (μεσοστράτι)
γήλιος: ήλιος
για: για· ως, αντί για
γιακέτα: σακάκι
γιαρέε: παθιαίριο (ερωτικό) τραγούδι
γιορτάσι: γιορτή
γιούλι: μενεξές
γκάζι: φωταέριο· φωτισμός φωταερίου
γκαρδιακός: βγαλμένος από την καρδιά, εσώψυχος
Γκέκης: (Τουρκ)αλβανός της Β. Αλβανίας και γειτονικών χωρών
γκιουλμπαξές: τριανταφυλλόκηπος, ροδώνας
Γκιουλχανέ(ς): «Ροδώνας», παλιό πάρκο της Κωνσταντινούπολης και το ομώνυμο σουλτανικό διάταγμα των μεταρρυθμίσεων του Τανζιμάτ (1839), γνωστό με το όνομα Gülhane Hatt-ı Şerif
γκολφινόμοιος: όμοιος με δεσπότη που φοράει εγκόλπιο (μεταφ.: «αρχιερατικό ξόανο»)
γλυκύφθογγος: γλυκόφωνος, μελωδικός
γλωσσίδι: γλωσσίδι (κινητό μεταλλικό στέλεχος για χτύπημα) καμπάνας
γλωσσοκοπάνια: φλυαρία· φλύαρος, -η
γουμάρι: φορτίο, φορτωμα· χοντράνθρωπος, αγενής, αναισθητός
γουργουρισμός: γουργουρητό
γουστούζος: ελκυστικός, χαριτωμένος
Γραϊκός: Έλληνας
Γραϊκός: εκφυλισμένος, δουλικός Έλληνας
Γραμματεύς: υπουργός
Γραμμένα: Γραμμένο και Γραμμενοχώρια, σύνολο χωριών Δ. των Ιωαννίνων
Γρανίτσα: Γρανίτσα Ευρυτανίας, χωριό στο βουνό Λιάκουρα
γράνο: κόκκος
γραυς: γριά
γρι: τίποτε, καθόλου
γρικώ βλ. (α)γρικώ
δα: άλλωστε
δάμα: κυρία, τραπουλόχαρτο με τη μορφή αρχόντισσας / βασίλισσας φραγκικής επικράτειας
δαύτος: αυτός εδώ
δειλιάος: δειλός, αξιολύπητος, θλιβερός
Δημαρχία: Δημαρχία / δημοτικές αρχές της Αθήνας

Δημοκρατική Ένωση: Κόμμα της Δημοκρατικής Ενώσεως του Αλ. Παπαναστασίου
διακονιάρης: ζητιάνος
διαπνέω: πνέω μέσα από/σε, διασχίζω πνέοντας
διάπυρος: διαπερασμένος από (φωτιά, φλόγα)
διατόρω: διαπεραστικά, με διαπεραστική φωνή
διβουλος: αναποφάσιτος (ανάμεσα σε δύο δυνατότητες)
διε (β' εν. προστ. αορ.): δεσ, κοίτα
Διεθνής: (σοσιαλιστική/κομμουνιστική) Διεθνής Ένωση Εργαζομένων (εδώ η Πρώτη, του 1864)
διέτησαν (γ' πληθ. οριστ. αορ.): τρύπησαν, διαπέρασαν
δικελλα: αξίνα με διχαλωτή απόληξη
διό: γι' αυτό
διοργανίζω: οργανώνω
διπλωρώνω: πλησιάζω κάποιον / έρχομαι σε στενή επαφή με κάποιον για να επωφεληθώ
διπλοσταυροδρόμι: δίστρατο, διασταύρωση δύο δρόμων
Δίφυλος: αμφιφυλόφιλος, αμφισεξουαλικός
δόκτωρ: γιατρός· πτυχιούχος, μορφωμένος· διδάκτορας
Δον Κιχότης / Δον Κιχώτες: Don Quijote, πρωταγωνιστής του έργου του Cervantes Don Quijote de la Mancha
δολιχοκέφαλος: άνθρωπος με κρανίο που η επιμήκης διάμετρος του είναι μακρύτερη από την εγκάρσια
δολόπλεμα: δολοπλοκία
δούλα (θηλ.): δουλικό, υπηρέτρια
δρακοντιά: (dracunculus vulgaris) φιδόχορτο, φυτό που η σκόνη από τη ρίζα του χρησιμοποιείται φαρμακευτικά και πιστευόταν πως θεραπεύει δάγκωμα φιδιού
δράμι: παλιά μονάδα μέτρησης βάρους, ίση με το ένα τετρακοσιοστό της οκάς ή με 3,203 γραμμ.
Δραπανιώτισσα: Παναγία η Δραπανιώτισσα (πολιούχος του Αργοστολίου) στην Κεφαλονιά
δριμόλογο: θυελλώδης ξαφνικός άνεμος
Δρομοκαΐτες (πληθ.): νοσηλεύομενοι στο Δρομοκαΐτειο ψυχιατρείο της Αθήνας, τρελοί
δυσμαί του βίου (πληθ.): τέλη της ζωής
έαρ: άνοιξη
εβγάζω: βγάζω· αποβιβάζω
εβγαίνω: βγαίνω
εβενιόθριξ: αυτός, -ή που έχει μαύρα μαλλιά σαν από έβανο
εγκαρσίως: κάθετα σε έναν κατά μήκος άξονα
εγκύμων: που κρύβει μέσα του, που εγκυμονεί κάποιον σχέδιο

εγλίστρουνα (α' εν. παρατ.): γλιστρούσα
Έδεσσονός: αυτός που κατάγεται από την Έδεσσα της Μακεδονίας ή την (ελληνιστική) Έδεσσα της Μεσοποταμίας (σημερινή Ούρφα/Şanlıurfa της Τουρκίας)
Εδμόν: Edmond, πρόσωπο του Αλφρέδου του Α. Παράσχου
εδώλιον: έδρανο
Εθνική: Εθνική Βιβλιοθήκη (της Ελλάδος)
Εθνικό, κόμμα: Εθνικόν Δημοκρατικόν Κόμμα του Γ. Κουνδύλη
Εθνικός Δεσμός: εθνικιστική εταιρεία/οργάνωση, στην οποία πρωτοστατούσε ο δικηγόρος Κωνσταντίνος Φρεαρίτης
εμπαρμένη: μοίρα, πεπωμένο
εμρκτη: φυλακή
είσασθε, είστε (β' πληθ. οριστ. ενεστ.): είστε εκατόκομπος: αυτός που έχει εκατό κόμπους, χάντρες κτλ.
εκειός: εκείνος
εκόνα κι άκονα (αιτ.): ήθελε, δεν ήθελε
εκπνέω: ξεφυχώ, πεθαίνω
έκτακτος: προσωρινός
εκτύπων βλ. κτυπώ
ελαφροστοιχειώτης: που βλέπει φαντάσματα καλή οράματα, αλαφροϊσκιωτός
ελεύθερος: ελευθερόφρονος
ελικώδης: ελικοειδής, στριφογυριστός
ελιμύττων: (γ' πληθ. παρατ. του λιμύττω) λιμοκτονούσαν, πεινούσαν
ελληνικός έρως: παιδεραστικός, ομοφυλοφιλικός έρωτας
εμαυτός: (ο) εαυτός μου
εμπαϊκτής: χλευαστής
έμπλεως: γεμάτος
εμπολώ: εμπορεύομαι
εμπόρειε (γ' εν. παρατ.): μπορούσε
εν βία: βιαστικά
εν εργηγόρσει: ξύπνιος, -α
εν σχεδίω: σε σχεδιάσμα / σχεδιάσματα, υπό επεξεργασία
εν ταυτώ: ταυτόχρονα, επίσης, μαζί
εν τοσούτω: στο μεταξύ, ως τότε
ενεός: βουβός από κατάπληξη
ένθα: όπου
ενθυμού (β' εν. προστ. ενεστ.): να θυμάσαι
ένι (γ' ε. οριστ. ενεστ.): είναι
ενσώματος: ενσάρκωμένος
Ένωση: Ένωση της Επτανήσου με την Ελλάδα
εξ ιδίας προαιρέσεως: με τη δική μου θέληση, εκούσια
εξαιρετικός: έκτακτος
εξεταστική επιτροπή: ανακριτική επιτροπή (της Βουλής κτλ.)
εξημμένος: αναμμένος, ερεθισμένος
εξίστατο και ίστατο (γ' εν. παρατ.): στεκόταν όρθιος

εξόκειλε (γ' εν. οριστ. αορ.): βγήκε από τη θάλασσα και έπεσε στη στεριά, ξεβράστηκε
εξόν: εκτός
έξυπνος: έξυπνος· ξύπνιος, ξυπνητός
εξώλης και προ<ο>ώλης: πολύ ανήθικος/διεφθαρμένος
έπαρε (β' εν. προστ. αορ.): πάρε
επέρα (γ' εν. παρατ.): περνούσε
επέστη (γ' εν. οριστ. αορ.): έφτασε
επήε (γ' εν. οριστ. αορ.): πήγε
επιθάνατος: ετοιμοθάνατος
επιλάθου (β' εν. προστ. αορ.): ξέχνα, συγχώρα
επιμελού (β' εν. προστ. ενεστ.): φρόντιζε
επισείομαι: κουνιέμαι, κυματίζω, ξεδιπλώνομαι
επιστρατεία: επιστράτευση
επιστρατεύω: επιστράτευση
επούρ': και όμως, παρ' όλ' αυτά
ερμά: ερμημά
έρμος: έρημος, ερημωμένος· καημένος
Ερμού, οδός του: οδός Ερμού, εμπορικός δρόμος του κέντρου της Αθήνας
ερυθριώ: κοκκινίζω
ερυθρόσταυρος: σταυροφόρος με κόκκινο σταυρό στη στολή
ερωτόπαθος: ερωτικά παθιασμένος
ερωτόπουλο: Ε/ερωτιδέυς
εσθής: φόρεμα, ρούχο, -α
έτι κι έτι: ακόμη κι ακόμη
ετρύπουνε (γ' εν. παρατ.): τρυπούσε
ευδόκησε (β' εν. προστ. αορ.): έχε την καλή διάθεση/προαίρεση να δώσεις (κάτι καλό)
ευήθης: βλάκας
εύηχον, το: μελωδικότητα
ευκλής: δοξασμένος
ευκολοπίστευτος: ευκολόπιστος, εύπιστος
ευπίθεια: συμμόρφωση προς τους νόμους, την εξουσία
εύτολμος: πολύ τολμηρός
ευτύς: ευθύς, αμέσως
έφη (γ' εν. οριστ. αορ.): είπε
εφοπλισμός: εξοπλιστικό στρατιωτικό πρόγραμμα (:)
εφταπάρθενος: εντελώς παρθένος
εφτιάστε (β' πληθ. οριστ. αορ.): φτιάξατε
εφύσουε (γ' εν. παρατ.): φυσούσε
εχάμισ' βλ. χαμνίζω
εχθαίρω: εχθρεύομαι
εχούμησε (γ' εν. οριστ. αορ.): χύμηξε, όρησε
Έχτος Στόλος: 6ος Αμερικανικός Στόλος (με έδρα τη Νάπολη της Ιταλίας), επιφορτισμένος με την «ασφάλεια» της Ευρώπης και της Αφρικής
έχω το χαβά μου: συνεχίζω τον ίδιο «σκοπό», κάμνω ό,τι κάμνω συνήθως
ζαγάρι: κυνηγετικό σκυλί, λαγωνικό
Ζίζαρζαβάτης: «Λαχανικός»

Ζαρζαβάτης: Λαχανικός
Ζάτουνα: Ζάτουνα Αρκαδίας, χωριό κοντά στη Δημητσάνα
Ζευγάς: γεωργός καλλιεργητής (που οργώνει με ζευγάρι βοδιών)
Ζευγίτης: γεωργός που διαθέτει ζευγάρι, -α βοδιών για όργωμα, μέλος της τέταρτης (και κατώτερης) τάξης πολιτών στην αρχαία Αθήνα
Ζηλεμένος: ζηλευτός
Ζούδι: ζούφιο
Ζουλού: γηγενής φυλή της Ν. Αφρικής
Ζουρλός: τρελός
Ζουρνάς: πνευστό λαϊκό όργανο, είδος πίπιζας
Ζοχάδα: δύστροπη διάθεση/συμπεριφορά, τσατίλα
Ζωποτός: αυτός που ζωογονεί ή επαναφέρει τη ζωή
ηδύνω: φέρνω ηδονή, ευχαριστώ
ηλάλαξε βλ. αλαλάζω
ηλεκτροπυξίς: ηλεκτρική πυξίδα (ή: πυξίδα από ηλεκτρο/κεχριμπάρι)
ήλος: καρφί
Ηλύσιον, μέγαρον: (γαλλικό) «προεδρικό» μέγαρο, και μέγαρο συνεδριάσεων υπουργικού συμβουλίου (κατά το γαλλ. Palais de l'Élysée)
Ημερησία: εφημερίδα της Σμύρνης
ημέτεροι (πληθ.): δικοί, οπαδοί
ήμην (α' εν. παρατ.): ήμουν
ην (γ' εν. παρατ.): ήταν
ήρτα, -ε(ς), -ανε (οριστ. αορ.): ήρθα, -ε(ς), -αν ήσο (β' εν. παρατ.): ήσουν
θα ν(α), θε ν(α), θενά: θα
Θεοδόσιος: πρόσωπο του Οδοιπόρου του Π. Σούτσου
θεολογάρης: αυτός που θεολογεί, ιεροκήρυκας
θεόχτιστος: πελώριος, τεράστιος
θεριακλής: θεριακλίδικος, πολύ ελκυστικός
θέρμη: πυρετός
θέση: δημόσια ή κυβερνητική θέση
θεσιθήρας: κυνηγός θέσης (στο δημόσιο)
θεώμαι: βλέπω
θ(ε)ωρώ: βλέπω, εξετάζω
θούριον: (προτροπτικό) πολεμικό τραγούδι, εμβατήριο
θρασύς: θαρραλέος· παράτολμος· αλαζονικός
θρηναδός: θρηνώ, μοιρολογώ
θυμήρης: ευχάριστος, θελκτικός, τερπνός
θώπευμα: χάδι
θωρώ βλ. θ(ε)ωρώ
μιάμης: μουσουλμάνος ιερωμένος που καλεί τους πιστούς σε προσευχή
ινβίτο: πρόσκληση
ιντερέσο: συμφέρον, κέρδος

Ιπποκρήνη: πηγή στον Ελικώνα της Βοιωτίας, δημιουργημένη από τον Πήγησσο και αφιερωμένη στις Μούσες
ιπποσιδηρόδρομος: ιππήλατο όχημα· συρμός σιδηροδρόμου
ιπποφορβείον: στάβλος αλόγων, συνήθως αλόγων ιππασίας/ιπποδρομίου
ίσταμαι: στέκομαι, είμαι

καβαλαρία: ιππασία (και μεταφ. με σεξουαλική σημασία)
καβάλι: καβάλα
καζαντά (και καζαντζίω): αποκτώ πλούτη, κάνω περιουσία
καζάρμα: στρατώνας
καθανείς: καθένας
καθετή: εργαλείο ψαρέματος που αποτελείται από μια πετονιά με βαρίδι και πολλά αγκίστρια
καθευδω: κοιμάμαι
καθό: καθότι, αφού
καθόμασθε (α' πληθ. παρατ.): καθόμασταν
κακάβα: μεγάλη χάλκινη χύτρα· σουπά (ψαρόσουπα ή άλλη)
κακοβάνω: βάζω κάποιον σε υποψίες· κακολογώ
Κακοσούλι: Σούλι Θεσπρωτίας, ένα από τα (πρώτα) σουλιώτικα χωριά
κακούμαι: υφίσταμαι κακοποίηση, βασανίζομαι
καλαμάρι: μελανοδοχείο
καλάμη: καλάμι
καλαμοβράκι: μπατζάκι, ρούχο που καλύπτει το κάτω μέρος του σώματος
κάλαμος: κονδύλι, γραφίδα· γράψιμο, γραπτό
καλλικέλαδος: καλλίφωνος, μελωδικός
κάλλιο: καλύτερα
καλόνε (αιτ. αρσ.): καλό
καλπουζανιά: απάτη, κατεργαριά, βρομοδουλειά
κάλτσα: (μεταφ.) διαβόλου κάλτσα, γυναίκα καταφερτζού
καμπανίτης: αφρώδης οίνος, σαμπάνια
καμπανοφρύδης: που έχει ισοσταθμισμένα (αρμονικά/εύγραμμα) φρύδια
καν: έστω (και)
κανναβάτσο: σκληρό και αραιοφασμένο πανί από κάνναβι ή λινάρι
κανονισμός: νόμος
καντάρι: μονάδα βάρους ίση με 44 οκάδες (56,408 κιλά), μεγάλη ποσότητα
καντούνι: στενός δρόμος, σοκάκι
κάνω την αγάπη: κάμνω την ερωτική πράξη, συνουσιάζομαι, αυτοερωτεύομαι
κάνω την παλαβή: κάμνω τον/την ανήξερο, -η
καπελίνο: κομψό καπέλο ή καπελάκι
καπετάνος: κυβερνήτης, ηγέτης
κάρα: κεφάλι, -α

καρδιά: καρδιά· θάρρος
καρδιόχτυπο: καρδιοχτύπι, ανησυχία
καρίνα: κατώτερο τμήμα του σκελετού ξύλινου πλοίου
καριοφίλι: παλιό μακρύκαννο και εμπροσθογεμές τουφέκι
καρμανιόλα: λαμητόμος
καταλύτρα (θηλ.): καταστροφική, φονική καταμεσής· στη μέση
κατά μόνος: με μόνους αυτούς, με ελάχιστο κόσμο· μοναχικά
κατάνακρ(α): εντελός στην άκρη, στην άκρη
κατάπρυμα: με ευνοϊκό άνεμο, ευνοϊκά, κατ' ευχήν
κατάπτυστος: άξιος για φτύσιμο/περιφρόνηση, αγχείος
Κάτου Νείλος: ίσως ο Άνω Νείλος, οι πηγές του Νείλου (;)
κατσιβέλος, κατσιβέλα: ρομά, τσιγγάνος, -α
καυκαλίδα: (caucalis) άγριο βρώσιμο χόρτο, καυκαλήθρα
κεκλημένος: καλεσμένος
κενός: άδειος· κούφιος, μάταιος
κενώνω: αδειάζω
κεράτσα: κυρία/γυναίκα καταφερτζού
Κεχρωινιώτισσα: Παναγία η Κεχρωινιώτισσα στην Κεφαλονιά
κηφηνариό: σύνολο κηφίνων, νωθρών και άκρηστων ανθρώπων
κιλίβιας: κινήτη βάση τροχήλατου πυροβόλου
κίναδος: ομοφυλόφιλος
κίνημα: στρατιωτικό κίνημα, πραξικόπημα
κινώ: ξεκινώ
κιτάπι: βιβλίο
Κλαίρη: Claire, πρόσωπο του Αλφρέδου του Α. Παράσχου
κλαμπανίζω: χτυπώ σαν καμπάνα, κουδουνίζω
κλαυθμηρός: κλαψιάρικος
κλαύμα: κλάμα
κλει (γ' εν. οριστ. ενεστ.): κλείνει
κλειδοστομαίζω: κλείνω σφιχτά το στόμα μου από έκπληξη ή φόβο
κλειδωτής: κλειδοκράτορας
κλεινός: περίφημος, δοξασμένος
κλέος: φήμη, δόξα
κλεφτεριά: ελευθερία των κλεφτών
κλεφτουριά: σύνολο κλεφτών
κλητήρας: δικαστικός κλητήρας
κλητόρας: κλητήρας, διαλαλητής, κήρυκας
κλωσούρα: κλώσα, πουλί που κλωσάει
κλωστομύσταξ: αυτός που «κλώθει»/στρίβει το μουστάκι του
κόβω: κόβω· μαχαिरώνω/λογχίζω, σκοτώνω
κόβω κουμπούρι βλ. το κόβω κουμπούρι
κόβω λάσπη βλ. το κόβω λάσπη

κόθορνος: ψηλό κλειστό υποδήμα με παχύ πέλαμα που φορούσαν οι ηθοποιοί στο αρχαίο θέατρο
κοιλίος: κοιλιά, έντερα
Κόκκινη Μηλιά: (θρυλική) περιοχή της Ανατολής, στην οποία, σύμφωνα με λαϊκή παράδοση, θα εκδιωχθούν τελικά οι Τούρκοι
κοκόνια: (χριστιανή) κυρία, αρχόντισσα· (εφρωνικά) γυναίκα καλομαθημένη
κοκότα: εταίρα, πόρνη πολυτελείας
κολαφίζω: χαστουκίζω, τιμωρώ
κόλαφος: χαστούκι, μπάτσος
κολέας: φίλος, σύντροφος
κολίγας: αγρότης που δουλεύει σε κτήμα ξένης ιδιοκτησίας αποδίδοντας στον ιδιοκτήτη μέρος της παραγωγής
κομμάτι: κομμάτι· λιγάκι, κάπως
κομπολογάτος: υποκριτής, ύπουλος
κονδύλι/κοντύλι: γραφίδα, όργανο γραφής (με μελάνη)
κονδυλομάχαιρο: ξύστης/ξύστρα του κονδυλιού (της γραφίδας)
κόνικλος: κουνέλι
κόντε(ς): κόμης· κοντέσα: κόμησα
κοντρί: βράχος, ογκόλιθος
κοντύλι βλ. κονδύλι
κόξα, η: γοφός, μπούτι(α)
κόπια, τα: οι κόποι, καρποί των κόπων
Κοπρώνυμος: (παρων.) αυτό που έχει σκατένιο όνομα
Κορδονάτος: μέλος και οπαδός του Εθνικού Κόμματος του Θ. Δεληγιάννη/Δηλιγιάννη που είχε έμβλημα το κορδόνι
Κορδονούλα: μηδαιμινός/άχρηστος Κορδονάτος, βλ. παραπάνω
κορνέτα: χάλκινο πνευστό μουσικό όργανο
Κορόιδος: (παρων.) Κόδρος, μυθικός βασιλιάς της Αθήνας
Κορφοί (πληθ.): Κέρκυρα
κόρφος: αγκαλιά
Κ/κουβέρο: κυβέρνηση
Κ/κούδουνας: μεγάλος «κώδων», καμπάνα
κουδουνίζω: ηχώ δυνατά, επιδεικτικά
κούκαλο: κόκαλο
Κούμη: Κύμη Ευβοίας
κουμπουριά: πυροβολισμός
κούπα: σειρά χαρτιών της τράπουλας με σήμα την κόκκινη καρδιά
κουπανίζω: πλήττω, σφυροκοπώ, κατηγορώ
κούρα: (λουτρο)θεραπεία
κουραμάνα, η: είδος πιτυρούχου ψωμιού δεύτερης ποιότητας, ψωμί για φαντάρους
κουροφέζαλο: ανοησία
κουτάβιον: σκυλάκι
κούτρα: κεφάλι, -α μυαλό, -ά
Κούτρας, ράχη: πλαγιά του βουνού Κούτρα στο Ζάрко Τρικάλων, όπου τμήμα ελληνικού

στρατού ηττήθηκε και εξευτελίστηκε από τους Τούρκους τον Μάιο του 1886
κούτσι κούτσι: σιγά σιγά
κράτει (β' εν. προστ. ενεστ.): κράτα, συγκράτησε, μείνε σε

Κράτος μου, το: εγώ, ο (κραταιός) μονάρχης
κρίμα: αμαρτία
κριτήριο: δικαστήριο
κριτής: δικαστής
κρούσταλλο (επιφρηματικά): κατακάθαρο· παγωμένο

κτυπά: χτυπά, κρούω· ρίχνω
κυκλαμιά: (cyclamen europaicum) κυκλαμινιά, κυκλάμινο

κυπαρίσσινος: κυπαρισσένιος, δημιουργημένος από κυπαρίσσι

κύρης: πατέρας
κυφός: καμπουριασμένος, σκυφτός

κόπη: κουπί
Κωσταντίνος: βυζαντινός αυτοκράτορας Κωνσταντίνος ΙΑ' Παλαιολόγος

λάβρος: σφοδρός, ορμητικός, βίαιος
λάγγνος: λαγύνη, μεγάλο πήλινο αγγείο για υγρά, στάμνα

λαγκοδέρνομαι: χτυπώ τον εαυτό μου, αυτοτραυματίζομαι

λαθοριά: (lathyrus) λάθυρος/λαθούρι, ποώδες φυτό με καρπούς (σαν τον αρακά ή τη φάβα) τοξικούς αλλά και χρήσιμους στην κτηνοτροφία

Λάλα: Λάλα Ηλείας, ορεινό χωριό όπου τον Ιούνιο του 1821 έγιναν πολύνεκρες μάχες μεταξύ Ελλήνων και Τουρκαλβανών

λαληθήτ' (β' εν. προστ. αρ.): ως διαλαληθεί, ως ειπωθεί

λάλος: ομιλητικός, φλύαρος
λαλώ: μιλώ· ηχώ

λαμπουτσάρω: τσαλαβουτάω
λανσκενέ: είδος χαρτοπαιγνίου
λαοφαγιάς: καταστροφέας του λαού

λάπατο: (rupes graecus) λάπαθο, αγριοσέσκλο

λάσιος: δασύτριχος, μαλλιαρός
λαψάνα (και λαψάνη): σινάπι

Λεβαντίνος: Δυτικοευρωπαίος ή δυτικοευρωπαϊκής καταγωγής κάτοικος της Εγγύς και Μέσης Ανατολής

Λεβιάθαν: πελώριο κήτος της Βίβλου, (μετων.) Κράτος

λερός: λερωμένος, βρόμικος
λιβάνι: λιβανωτός, κολακεία

λιγοψυχώ: χάνω το θάρρος μου, δειλιάζω

λιγυρός: διαπεραστικός, έντονος· εύηχος, μελωδικός

λιθιά: τοίχωμα/φράχτης από πέτρες, ξερολιθιά
λιθόστρωτο: καλντερίμι

λίτρα: μονάδα μέτρησης βάρους, ίση με 453

γραμμ.
λουιδωριά: δέντρο ή θάμνος με φύλλα δύσοσμα που μοιάζει με πουρνάρι και από το ξύλο της οποίας φτιάχτηκε, κατά λαϊκή παράδοση, ο σταυρός του Ιησού

λοκάντα: πανδοχείο, (λαϊκό ξενοδοχείο) ύπνου και φαγητού, μαγέριχο

λόξα: πτυχή, τσάκιση ρούχου· παραξενιά, τρέλα

λορέτα: παλλακίδα, εταιρά, πόρνη πολυτελείας

λουφές: μισθός (συνήθως δημόσιου/κυβερνητικού υπαλλήλου, στρατιωτικού κτλ.)

λυγηρός/λυγερός: εύκαμπτος, ευλύγιστος

λύομαι: λύνομαι· διαλύομαι, χάνομαι

λώθρα: η μύτη του πεταλόκαρφου, που αποκόπτεται μετά το πετάλωμα· πράγμα χωρίς ιδιαίτερη αξία

μ' οληνυκτίς: μέσα σε μια νύχτα
μαβής: γαλανός/γαλάζιος

μαγειρεύομαι: μαγειρική συνταγή, εγχειρίδιο μαγειρικής

Μαγκήσιος: αυτός που προέρχεται από την ισπανική Μάντσα (Mancha), Δον Κιχότης

μαγναδοστάζω: στάζω / αφήνω να πέσουν μαγνάδια (πολύ λεπτά και διάφανα καλύμματα, πέπλα)

Μαινάδες (πληθ.): μυθικές νύμφες, ακόλουθοι του θεού Διονύσου

μαΐστρος: βορειοδυτικός άνεμος
μακρόθε: μακριά

μακρότης: απόσταση
μανάρι: θρεφτάρι· αγαπημένο πρόσωπο· ωραία γυναίκα

μανδηλοφόρα (θηλ.): μαντιλοφορούσα

μανδράκι: λιμανάκι, μικρός όρμος

Μανταλένια: Μαντελένια, πρόσωπο έργου του Γρυπάρη

Μαραθάσα: κοιλάδα της ορεινής περιοχής του Τρόδους στην Κύπρο, και συλλογική ονομασία χωριών της περιοχής

μαραμπού: (leptorptilos), λεπτόπτελος, μεγάλος πουλί των τροπικών που μοιάζει με πελαργό

μαρκούτσι: σωλήνας και επιστόμιο του ναργιλέ

μάρμαρο θείο: ο «μαρμαρωμένος βασιλιάς» (Κωνσταντίνος ΙΑ' Παλαιολόγος) σύμφωνα με λαϊκό θρύλο

μασάω: τρώω, καταβροχθίζω

μάσκουλο: κροτίδα, πυροτέχνημα

ματαβλέπω: ξαναβλέπω

Μάτι: περιοχή του Μαραθώνα Αττικής

μαύρο: αρνητική ψήφος

μαυροβαφής: μαύρος, σκούρος
με καιρόν: με τον καιρό, αργότερα
μελανόχρους: μαύρος
μελετώ: συλλογίζομαι, βλέπω, περιεργάζομαι

Μεμφίτης: αυτός που κατάγεται από την (ή ζει στην) αιγυπτιακή Μέμφιν/Μέμφιδα (αρχαία πρωτεύουσα της Κάτω Αιγύπτου, Ν. του Καΐρου)· Καϊρινός

μεσημεριότης: ήλιος του μεσημεριού

μεσημεριότης: μεσημεριανός

μεσοφούστανο: φούστα

μεταγεννώμαι: ξαναγεννιέμαι, επανεμφανίζομαι στο μέλλον

μεταγνώνω: μετανιώνω

μεταρρυθμίζω: (κυβερνητικός/υπουργικός) μετασχηματισμός

μετέωρον: φωτεινό φαινόμενο από την είσοδο μετεωροειδούς στην ατμόσφαιρα, φωτεινή ακτινοβολία

μέτρον: μετρική μορφή, στιχουργία

μη(ν): μη(ν), μήπως

μία τριάντα: μία δραχμή και τριάντα λεπτά

μιντζιβί, το: ψευδολογία, ψευτιά, απάτη

μίο κάρο: αγαπητός, -ό, -έ μου

Μιράντα: Miranda, πρόσωπο της Τρικυμίας (The Tempest) του Shakespeare

μισεύω: φεύγω, αναχωρώ

μισόθεος: αυτός που μισεί τον Θεό

Μιχαλού βλ. χρωστεί της Μιχαλούς

Μνημονικόν: μνήμη

μό-: μου έ-

μοϊράδι: μερίδιο

μόν': μόνο· αλλά

μονήρης: μοναχικός

μονομερίδα: μικρό, δηλητηριώδες φίδι σαν οχιά

μονοπουλειό: μονοπώλιο

μούρλια: τρέλα

Μ/μουρλόχωρα: τρελούπολη

μούσκευμα: μούσκεμα, βρεγμένος, -η

μουφλουζαρία: χρεοκοπία

μπαγλάρωμα: σύλληψη

μπαλιγαδόρος: πονηρός, έξυπνος, καπάτσος

μπάλωμα: εμβολωματική ενέργεια, μέτρο

Μ/μπαλωματής: επιδιορθωτής παπουτσιών· μέλος και οπαδός του Εθνικού Κόμματος του Θ. Δεληγιάννη, γνωστού για τα «εμβολωματικά» μέτρα του

Μ/μπαμπαλής: εσχάτογρηρος, (ξεμωραμένος) πολύ γέρος

μπάνκα: τράπεζα

(μ)πάντα: μπάντα, άκρη, απόμερη θέση

Μπαρμπαριά: μουσουλμανική Β. Αφρική (Μαγκρέμπ) από τη Λιβύη ή την Τυνησία ως το Μαρόκο

Μπαρμπαρόσα: «(Χαίρε(ν)τίν) Μπαρμπαρόσα» («Barbaros»), θωρηκτό του οθωμανικού στόλου και ναυαρχίδα του στον Α' Βαλκανικό Πόλεμο

παρμπετά: φαβορίτα

πατακτσής: αυτός που δεν πληρώνει τα χρέη του, κακοπληρωτής

μπαταρία: πυροβολισμός, ομοβροντία
μπατσάς: πατσάς

Μπέλα Ντόνα: Όμορφη Γυναίκα (bella donna), αλλά και το δηλητηριώδες φυτό atropa belladonna (άτροπος η ευθάεια)

Μπερτολδίνος: Αι χαριέστατοι και άξιοι γέλωτος απλότητες του Μπερτολδίνου..., αναγεννησιακό σατιρικό πεζογράφημα μεταφρασμένο από τα ιταλικά ('1646)

μπίζαρισμα: επανάληψη εκτέλεσης μουσικού κομματιού ύστερα από απαίτηση του κοινού

μπιμπάντες: πεπεμπάντης, γυναικάς

μπόλι: εμβόλιο

μπουρί: σωλήνας (;) ή αντί πουρί: ασβεστόχιο επίστρωμα (;)

μπούρμπουλας: μπουρμπουλήθρα, φούσκα, φυσαλλίδα βρασμού, βρασμός· «φούσκας»· σκαθάρι

μποχώρης: εβραϊός· προαγωγός

μυζώ: απομυζώ, ρουφάω

Μ/μυρόεσσα (θηλ.): μυρωμένη, μοσχοβολιστή

μυσαρός: βδελυρός, σιχαμένος

μυτζήθρα: μυτζήθρα

μωρές (επιφ.): μωρέ, ρε

Ναγαρά(ς): (καταρράχτης) Νιαγάρας

ναν: να

νάιν: ύπνος

Ναξή: Νάξος, Ναξιώτισσα

ναπολεόνι: παλιό γαλλικό χρυσό νόμισμα

νεκρός: νεκρός· πτώμα

νέμομαι: εκμεταλλεύομαι

νεμπούτι: νεμπούτ, είδος αραβικού φορητού όπλου

νερούλος: νερωμένος, νερόβραστος· «νερόμυαλος», κουτός

νέφι: σύννεφο

νιέντε: καθόλου

νιζάμης: στρατιώτης του τακτικού οθωμανικού στρατού

νίλα, η: ζημιά, καταστροφή

νοβέλα: περιπέτεια, κακοτυχία

νότια, η: υγρασία

νταβάς: προαγωγός, προστάτης

νταμι(τ)ζάνα, ταμ'ζάνα: μεγάλο γυάλινο δοχείο για αποθήκευση υγρών, συνήθως περιτυλιγμένο με προστατευτικό φάβινο ή πλαστικό πλέγμα

ντάνοιγχι: αίθουσα, -ες χορού

νταραβερίζομαι: συναλλάσσομαι· έχω σχέσεις· συνομιλώ

ντεκαντένσα: παρακμή

ντετόρος: πτυχιούχος ανώτατης σχολής· γιάτρος· (μεταφ.) αμαθής, ψευδοκουλτουριάρης

ντουνάς: κόσμος, όλη η ανθρωπότητα

ντούνκουε: λοιπόν, επομένως

Ξαναμολώ: εξαπολύω ξανά
 Ξανθούλα: πρόσωπο ομώνυμου ποιήματος του Δ. Σολωμού
 Ξανοίγω: διακρίνω, ξεχωρίζω, βλέπω
 Ξαντό: πρόχειρη γάζα από μικρά κομμάτια λινοφύλακτος ή από νήματα λινιού τυλιγμένα ως επίθεμα σε πληγές
 Ξαπλωταριό: ξάπλα, τεπελιά
 Ξεγυρίζω: αναστρέφωμαι
 Ξεδουλιάζω/ξεδουλιάνω: τελειώνω, ολοκληρώνω κάποια δουλειά, ολοκληρώνομαι, πραγματοποιούμαι
 Ξει (γ' εν. οριστ. ενεστ.): ξύνει
 Ξεκάτσωτος: γυμνοπόδαρος
 Ξέκλωνος: ξεκλωνισμένος, χωρίς κλαδιά, γυμνός, κουτσουρεμένος
 Ξεκούτρουλος: χωρίς καπέλο, ακάλυπτος στο κεφάλι
 Ξεμαγεύω: απομαγεύω, απαλλάσσω από τη γοητεία, προσγειώνω
 Ξεμολογούμαι: εξομολογούμαι
 Ξενίζω: φιλοξενώ, υποδέχομαι
 Ξερολάχανο(ν) βλ. Ξηρολάχανον
 Ξεροφτέρνομαι: φταρνίζομαι
 Ξεσκλίδι: κουρέλι, κουρελιασμένο ρούχο
 Ξεφτέρνι/ξυφτέρνι: είδος αρπακτικού πουλιού, γερακιού
 Ξεφσημός: ξεφύσημα, εκπνοή
 Ξεχνάω: ξεχνώ
 Ξεχαρβάλωτος: ξεχαρβαλωμένος, διαλυμένος
 Ξεχαστά με τον καιρό: ξεχνώντας το πέρασμα του χρόνου, το παρελθόν (;)
 Ξηρολάχανον/Ξερολάχανο(ν): λάχανο ξερικής καλλιέργειας (;)
 Ξηροχώ...: Ξηροχώρι/Ιστιαία Ευβοίας
 Ξώσαρκος: προτεταμένος ως προς τη σάρκα

ο πάλαι βλ. πάλαι
 ο ποτέ βλ. ποτέ
 οβολάκι: πολύ μικρό νόμισμα (προσφοράς)
 οβολός: νόμισμα μικρής αξίας
 ογρήγορα: γρήγορα
 ογρός: υγρός
 οϊμέ(να): αλίμονο, αλίμονό μου
 ομώζω: οδύρομαι, στεναίζω
 ολημερίς: κατά τη διάρκεια όλης της μέρας
 ολονυχτία: ολονύκτια εκκλησιαστική ακολουθία, αγρυπνία
 όμμα: μάτι
 όναρ: όνειρο
 όνειριάζομαι: όνειρεύομαι, όνειροπολώ
 όνειροφάνταχτος: όνειρεμένος, φαντασμαγορικός
 όξου: έξω
 όξουθε: από έξω, από το εξωτερικό
 όξύς: διαπεραστικός
 όπού-: όπού ε-

όπού-: όπού ε-
 όποιος: ποιος, τί λογής
 όπως: πώς, ότι
 όργίλος: όργισμένα
 όρισμός: διαταγή
 όρφος: (epinphelus marginatus), το ψάρι ροφός
 ός, ή, τό: αυτός ο όποιος (κτλ.)
 όσάκις: κάθε φορά
 όσκρός: κεντρί
 όσον τάχος: όσο γίνεται γρηγορότερα
 Όσσα: Κίσσαβος
 ότι(ι): ότι, διότι, επειδή
 όύδ': όύτε
 όύλος: όλος: ολόκληρος
 όύρα: ζητωκραυγή, -ές, επευφημία, -ες
 όύτω: έτσι
 όχ: από
 όψη: πρόσωπο

Πάγκειον: παλιό ξενοδοχείο Μπάγκειον στην αθηναϊκή Πλατεία Ομονοίας, έργο του E. Ziller που χτίστηκε με δωρεά του Ιωάννη Μπάγκα (ή Πάγκα)
 πάγω να: είμαι έτοιμος να
 παδέλα: χύτρα, τσουκάλι
 παιάν: θριαμβικό άσμα και μουσικό είδος, εμβατήριο
 Παίσιος: πρόσωπο του Οδοιπόρου του Π. Σούτσου
 πάλα: κυρτό σπαθί
 πάλαι, ο: ο παλιός, ο άλλοτε
 Παλαιόχτιστη: Παναγία η Παλαιόχτιστη στην Κεφαλλονία
 παλαμενίδα: (astragalus ή ononis spinosa) παλαμονίδι, -α, τραγάγκαθα κτλ., αγκαθρός θάμνος από τον οποίο εξάγεται κόμμι/κολλητική ουσία χρήσιμη στη φαρμακοποιία και τη ζαχαροπλαστική
 παλάτι: (βασιλικό) Παλάτι: (ελλαδική) Βουλή
 Πανελλήνιο: σύνολο του Ελληνισμού, ελληνική «οικουμένη»
 πανιάζω: κάμνω κάποιον να χλωμιάσει (από φόβο κτλ.), «παγώνω»
 πάντα βλ. (μ)πάντα
 παντάπασιν: εντελώς, καθόλου
 πάντη: εντελώς
 πανταχού: παντού
 παντιέρα: σημαία, λάβαρο
 παντιερόξυλο: ιστός σημαίας
 παντός: κάθε λογής
 πανώλη: πανούκλα
 παπαρδέλα: φλυαρία, μωρολογία εντυπωσιασμού
 παραγάδι: πετονιά με πολλά αγχίστρια
 παραίτησον (β' εν. προστ. αορ.): παράτα
 παραλλάσσω: μεταλλάσσομαι, αλλοιώνομαι
 παραμπαίνω: χώνομαι (σε κάποιον) ενοχλητικά

παράς: λεφτά
 παρ-ασχ-ωδία: λυρικό ποίημα (ωδή) κατά το ύφος του Α. Παράσχου
 παράτα: πομπώδης παρέλαση, εκδήλωση
 παρεία: μάγουλο
 παρέκει: πιο πέρα
 παρήλλαξες (β' εν. οριστ. αορ.): μεταλλάχθηκες, μεταμορφώθηκες
 παρήτηρες (β' εν. οριστ. αορ.): παράτηρες
 παρλάτα: μονόλογος, φλυαρία
 παρύμνητος: αυτός που υμνείται / εγκωμιάζεται χωρίς να το αξίζει
 πάσα (θηλ.): κάθε· πάσα φορά: κάθε φορά
 πασίχαρος: καταχαρούμενος
 παστρικά (επίρρ.): ξεκάθαρα
 πατινάδα: καντάδα (πρωινή, της μέρας)
 πάτος: κώλος, πισινά
 παχνούφασμα: αραχνούφαντο, διάφανο ύφασμα
 πάω στα πουφ: αποτυγχάνω
 πγαίνεις(ς) (β' και γ' εν. οριστ. ενεστ.): πηγαίνεις(ς)
 πεζεύω: ξεπεζεύω, ξεκαβαλικεύω
 Πειραταί: Οι πειρατές της σαβάνας... (Les pirates de la savane..., 1863), θεατρικό έργο των Α. Anicet-Bourgeois και F.-A.-J. Dugué
 πελεκητό: πελέκημα, τσεκούρωμα
 πέπρωται: είναι πεπρωμένο, γραφτό
 πεπτωκός: αυτός που έχει περιπέσει σε αμάρτημα, αμαρτωλός
 Περιλιγγού: Παναγία η Περιλιγγού στην Κεφαλονία
 Περικλέτος: «Περικλάκης», πρόσωπο πολλών έργων του Γ. Σουρή
 πέριξ: γύρω, ολόγυρα
 πέριορα (πληθ.): όρια, σύνορα
 περισσός: πολύς, μπόλικος υπερβολικός
 περίχαρος: περιχαρής, πολύ χαρούμενος
 Πέτα: Πέτα Άρτας, κωμόπολη όπου τον Ιούλιο του 1822 έγινε φονική μάχη με πανωλεθρία των Ελλήνων και φιλελλήνων
 'πιθώνω: ακουμπώ
 Πινακοθήκη: Εθνική Πινακοθήκη
 πινατιά: χύτρα, κατασρόλα
 'πινομή τους: του λόγου τους, αυτούς
 πιτίνι(ον): νεοσσός περιστεριού, περιστεράκι
 Πισκοπιό: Επισκοπείο/Πισκοπεύ, οικισμός της Σύρου
 πιστικός: βοσκός, βοηθός/υπάλληλος τσέλιγκα
 Πλακιώτες (πληθ.): ομάδα/παρέα γλεντζέδων της Πρωτοχρονιάς στο Αργοστόλι
 πλάκωμα: πάτημα από τροχήλατο όχημα
 πλακώνω: πλακώνω· καταφθάνω (με κακές διαθέσεις)
 πλάνητ' (αιτ. εν. αρσ.): περιπλανώμενο
 πλάνος: (ξε)πλανευτής, γόης
 πλάση: δημιουργημα, γέννημα, παιδί

πλατύνομαι: φαρδαινώ, διογκώνομαι
 πλέθρο: μονάδα μέτρησης μήκους (ίσο με 100 ελλ. πόδια) και επιφανείας (ίσο με 10.000 ελλ. τετραγωνικούς πόδες) κατά την αρχαιότητα και τον μεσαίωνα
 πλέμμα: λαός, τα κατώτερα κοινωνικά στρώματα
 πλεμπάγια: λαουτζίκος
 πλέριος: πλήρης
 πλήθιος: πολύς
 πλην: αλλά, όμως
 πληρεξούσιος: εκπρόσωπος (εκλογέων), βουλευτής, γεροϋσιαστής
 πλιο: πιο, πλέον
 πλόσκα: μικρό ξύλινο δοχείο αποθήκευσης/μεταφοράς νερού
 πνιμάτου (γεν.): πνιγμού, πνιξίματος
 πδ-: που ε-
 πδ-: που ε-
 ποδοβολή, -ιά: ποδοβολητό, χτύπημα με τα πόδια, κλοτσιά
 ποδόγυρος: (συνεκδ.) γυναίκα, γυναικείο φύλο
 πολέμαρχος: πολεμιστής
 πολίχνη: κωμόπολη
 πολλατάτη: σπολλάτη, ευχή για μακροζωία
 πολυγυρεμένη (θηλ.): αυτή που ζητούν να την παντρευτούν πολλοί μνηστήρες
 Πορταριά: Πορταριά Μαγνησίας, χωριό του Πηλίου
 πόρτο: λιμάνι
 πορφυρώδης: (σχεδόν) βαθυκόκκινος, πορφυρένιος
 ποσαπαίρνης: αυτός που ρωτά/ενδιαφέρεται μόνο για τον μισθό (ρωτώντας τους άλλους «Πόσα παίρνεις;»)
 ποστήρης: μαντατοφόρος, ταχυδρόμος
 ποσώς: καθόλου
 ποτέ/ποτε: ποτέ· κάποτε· ο ποτέ: ο άλλοτε ζωντανός, ο νεκρός/μακαρίτης
 Πούλια: αστερισμός των Πλειάδων
 πουλιό: πλιο, πλέον
 πουρούρι: πλιγούρι
 πουφ βλ. πάω στα πουφ
 πραγματευτής: έμπορος
 Πράμαντα: Πράμαντα Ιωαννίνων, χωριό στα βόρεια Τζουμέρκα
 προβάλλω: προτείνω
 προκρητύτω: διακηρύσσω (ex των προτέρων)
 προς τω ρυθμό: κοντά στον ρυθμό, μαζί/επιπρόσθετα με τον ρυθμό
 προσδιορίζω: επιτάσσω σε κάποιον, διατάζω κάποιον να ανήκει / να έχει
 προσημείωση: εγγυητική σημείωση υποθήκης
 προσγελώ: κοιτάζω κάποιον (χαμο)γελώντας
 προστελάνε (γ' πληθ. οριστ. ενεστ.): προκόβουν, διατηρούνται, τελεφορούν

πρόσωμεν (α' πληθ. υποτ. αορ.): ας δώσουμε προσοχή / μεγαλύτερη σημασία, ας προσέξουμε

προφαντός: καλοθρεμμένος, μεστωμένος πρωτοκάθεδρος: αυτός που κάθεται στην πρώτη θέση, πρόεδρος, επικεφαλής πρωτόκλητο (κριτήριοδικαστήριο): είδος δικαστηρίου κατά την περίοδο της βαβυλωνιακής Αντιβασιλείας (1833-1835), ανάλογο με το σημερινό πρωτοδικείο

πρώτος εν τοις ίσοις: πρώτος μεταξύ ίσων (primus inter pares)

πρωτοστάτης: αυτός που στέκεται σε πρώτη γραμμή μάχης, κορυφαίος πύραυλος: κροτίδα, πυροτέχνημα πυργώνω: υψώνομαι σαν πύργος πυτιά: «πρωτόγαλα», σύμπλεγμα πηκτικών ενζύμων για παραγωγή τυριού

ραγιάς: υποτελής

Ραλλού: πρόσωπο του Οδοιπόρου του Π. Σούτσου

ραμαζάνι: περίοδος μουσουλμανικής νηστείας κατά τη διάρκεια της μέρας· τραβώ ραμαζάνι: τηρώ τη νηστεία του ραμαζανιού ραμπαούνι: εργαλείο με αγκιστροειδείς προεξοχές για ανέλκυση κουβά ή άλλου είδους δοχείου από πηγάδι

ράντα (πληθ.): αραιά/ανάγια φορέματα ρεϊκή: (calluna vulgaris ή erica vulgaris) μικρό πολυετές καλλωπιστικό φυτό

ρεκάζω: κρώζω, σκούζω

ρέκασμα: κρώξιμο, σκούξιμο

ρεκλαματζής: διαφημιστής

ρεστελάδες (πληθ.): σιδερένιοι φραγμοί

ρετσέτα: συνταγή

ρεύω: εξαντλούμαι, εξασθενίζω, καταρρέω

ρήγας: βασιλιάς (δυτικοευρωπαϊκού βασιλείου)· τραπουλόχαρτο με τη μορφή φράγκου/δυτικοευρωπαϊκού/ρωμαιοκαθολικού μονάρχη

ρήμα: λόγος

ριβόλβερ: περίστροφο

ρίμα: στιχουργία

Ροβινσώνα: μάλλον αναφέρεται στο αναγνωστικό Δημοτικό του Μιλτιάδη Βρατσάνου Αποστόλης ο θαλασσινός ή ο Νέος Ροβινσώνας (1883 κ.ε.).

ροβολώ: καταρακυλώ

ροδοεφράντινος: που έχει χρώμα ρόδινο και φιλντισένιο (ροζ και ιβουάρ/υπόλευκο)

ροδόκρινος: λευκορόδινος

ροματζώ: εμφανίζομαι σε όραμα

ρομφαία: ξίφος

ροσφέτι: ρουσφέτι, χαριστική εκδούλευση

ρουθούνημα: ξεφύσημα

ρουπάκι: (quecus gobur και lanuginosa) είδος ωραίας και ρωμαλέας βελανιδιάς

ρουπών: ρυπαρός, βρόμικος

Ρ/ρωμαίικο: νεότερος Ελληνισμός· νεοελληνικό κράτος

Ρωμανία: Ανατολικό Ρωμαϊκό Κράτος, Βυζάντιο

Ρ/ρωμοσύνη: νεότερος Ελληνισμός

Σαγγάριος: Sakarya, ποταμός της Φρυγίας στη Μ. Ασία/Ανατολία, στην όχθη του οποίου κοντά στο Γόρδιο (Polatli) έγινε πολύνεκρη μάχη τον Αύγουστο του 1921 κατά τη Μικρασιατική εκστρατεία

σάλος: κούνημα, ταραχή, κλυδωνισμός/κυματισμός

Σάλωνα: Άμφισσα

σαν: σαν όταν

σαν κ(α): σαν να

σαστικός: αρραβωνιαστικός

Σατάν: Σατανάς, Εωσφόρος

σγούρδος: χοντράνθρωπος

σειει (γ' εν. οριστ. ενεστ.): σείει, κουνάει

σειρή: χάζι

σειστόρο: κρουστό όργανο από ξύλο, μέταλλο, πηλό ή συνδυασμό τους, με ποικίλο, διαπεραστικό και ακαθόριστο ήχο, που συνόδευε τον ρυθμό στις θρησκευτικές πομπές

σεκλέτι: στεναχώρια, λύπη, καημός, μαράζι

σέντσι: ένα εκατοστό του (αμερικανικού) δολαρίου

σερενάδα: καντάδα (βραδινή)

σερπετό: ερπετό

σήμαμα: χτύπημα καμπάνας

σηπία: σουπιά

σιγαλός: αθόρυβος

σιδηρόχορτο: (polygonum equisetiforme) σιδερόχορτο, απήγανος, βότανο με φαρμακευτικές ιδιότητες

σικτίρ: σιχτίρ, «ξεκουμπίσου»/«ξεκουμπιστείτε», «άι στο διάολο»

σιμώνω: πλησιάζω

σιριανώ: κάμνω βόλτα, περιδιαβάζω

σιρόκος: νοτιοδυτικός άνεμος

σκανταλόχορτο: φυτικό ζιζάνιο

σκαραβαίος: σκαθάρι/μπάμπουρας· κόσμημα σε σχήμα σκαθαριού

σκαφίδα: σκάφη

σκει (γ' εν. οριστ. ενεστ.): σκίζει

σκέλεθρο(ν): σκελετός

σκηνή: θεατρική σκηνή, θέατρο

σκήπτρον: κοντό μπαστούνι, σύμβολο μοναρχικής εξουσίας

σκιάζω: σκεπάζω, φοβίζω

σκιασμένος: τρομαγμένος

σκιαυγής: αυτός που έχει ασθενικό φως

σκολάζω: παύω, σταματώ

σκουτάρι: ασπίδα

σκουτέλι: μικρή γαβάθα

σκληροσπαράττω: σπαράζω, καταξεσκιζώ

σκληρά

σκυθικός: ρωσικός

σκυλάφτης: αυτός που έχει αφτιά (που μοιάζουν με) σκύλου

σκυλεύω: απογομνώνω νεκρό από τα όπλα, τα ρούχα του κτλ.

σμιτάρο(ς): πυροβολισμός

σδ-: σου έ-

σορ: κύριος, -ε

σούζα: στάση (συνήθως ακίνητη/δουλοπρεπής)

συμπλιμέ: διχλωριούχος υδράργυρος, δηλητηριώδης ουσία και είδος αντισηπτικού

σουπέ(ς): μεταμεσονύκτιο δείπνο, συνήθως ύστερα από κοσμική ή καλλιτεχνική εκδήλωση

σουριζώ: σφουριζώ

σοφιγάδο: στιφάδο

σοφράς: χαμηλό στρογγυλό τραπέζι φαγητού

σπαβεντάρω: τρομάζω, φοβίζω

Σπανιόλος: Ισπανός, Ισπανόφωνος

σπαρνών: σπαρταρώ, πεταρίζω

σπιτάλι(ον): νοσοκομείο· σταυροφορικός ξενώνας·νοσοκομείο

σπλόνος: (verbascum thapsus) φλόμος, φυτό με θεραπευτικές ιδιότητες, αλλά και για δηλητηρίαση των νερών ώστε να πιάνονται εύκολα τα ψάρια

σπουδάζω: μελετώ

σταλωμένος: μεστός

στάσις: ανταρσία, εξέγερση

Στατοκουάντηδες (πληθ.): υποστηρικτές του status quo

Σταυρός του Νότου: (χαρακτηριστικός) αστερισμός του Ν. Ημισφαιρίου

στειλιάρη: ξύλινο χοντρό ραβδί που χρησιμοποιείται συνήθως ως λαβή εργαλείων· ρόπαλο

Στέμμα: βασιλική εξουσία, βασιλιάς

Στεμνίτσα: Στεμνίτσα Αρκαδίας, χωριό στο βουνό Μαίναλο

στενά (πληθ.): στενά των Δαρδανελλίων

στεφανωμένος: εστεμμένος, δαφνοστεφανωμένος/τιμημένος

στησίρρους: αυτός που έχει στάσιμα νερά ή σταματά/εμποδίζει τη ροή των υδάτων

στομώνω: αμβλύνομαι, χάνω την οξύτητά μου

στόνος: στεναγμός, βογκητό

στρατεύω: εκστρατεύω

στρατών(ας): στρατώνας· (μετων.) στρατιωτικός, -οί, πραξικοπηματίες στρατιωτικοί

στράτσο: πατσάβουρα, κουρέλι, στρα(πα)τσόχαρτο, χοντρό χαρτί περιτυλίγματος

στράφου (β' εν. προστ. αορ.): γύρισε

στρεβλώνω: στραβώνω, κάμνω να παρεκκλίνει από το φυσικό

στρεμμένος: στρεβλωμένος, στραβός

στρόβιλος: στροβίλισμα, χορός

στρωμένος: ξαπλωμένος, πλαγιασμένος

στοσι: στους

στωικός: υπομονετικός

σύγκορμα: σε όλο το σώμα

συλλογή: συλλογισμός, σκέψη

συμφάλλω: ψάλλω μαζί

συναδελφός: συνάδελφος

συναποθνήσκω: πεθαίνω μαζί με κάποιον άλλο

συνειδός, το: συνείδηση

συνόμιλος: σύντροφος

συνταγματικός χάρτης: (γραπτό) σύνταγμα

συντυχαίνο: (συν)ομιλώ· συναντώ

Σύρα: Ερμούπολη Σύρου

σύρω: πηγαίνω

συστολή: ντροπαλότητα, ταπεινωση, δειλία

σύφλογος: εντελώς φλογισμένος

συχαστής: αυτός που συχνάζει / παρευρίσκεται συχνά, θαμώνας

σύψυχα: σε όλη την ψυχή, τα εσώψυχα

σφαίρα: πλανήτης, ουράνιο σώμα

σφέλατο(ς): (spartium scorpius) σφελαχτός, ασπάλαθος, αγκαθερός θάμνος με ωραία κίτρινα άνθη στις αρχές της άνοιξης

σχωρνώ: συγχωρώ

σώνω: φτάνω· προφταίνω

τα βγάζει στο κεφάλι: τα καταφέρνει, νικάει

τά και τά: αυτά κι αυτά

ταλαράκι: (αγαπητό) τάλιρο, νόμισμα πέντε «φοινίκων» (στα χρόνια του Καποδίστρια)

τάλας: ταλαίπωρος, καημένος

Τ/ταμείο: Κεντρικό Ταμείο του (ελληνικού) Κράτους

ταμιζάνα βλ. νταμι(τ)ζάνα

ταμπουράς: έγχορδο μουσικό όργανο, πρόγυγος του λα(γ)ούτου

τάξη αλφαβήτου: κατάστρωση με αλφαβητική σειρά, με αλφαβητική ακροστιχίδα ή αρχή στροφών

Ταρτούφος: υποκριτής

τάττω: τάζω, βάζω

Τάφαρι: αμχαρικό (αιθιοπικό) μικρό όνομα, συνδυαζόμενο συχνά με την τιμητική λ. ρας (ρας τάφαρι)

τάχος: ταχύτητα

ταχύπους: γοργοπόδαρος

ταώς: παγόνι

τελευταίω: πεθαίνω

τέμενος: ναός, ιερό

τεν-τζε-ρέν: (παρωδ.) τεντζερέζ/τέντζερης, (μεταλλική) κατσαρόλα ή μεγαλύτερο δοχείο

τερακοτόπουλο: μικρή τερακότα, μικρό ειδώλιο από «οπτή γη» (terra cotta)

τέρας: κάτι θαυμάσιο, αφύσικο, θαύμα· τέρατα (και) σημεία: θαύματα, θαυμαστά κατορθώματα/καμώματα

τερψίλυπος: αυτός που χαίρεται με τη λύπη (του) / με λυπηρά πράγματα

τεττιγικά: τζιτζικίσια, με τον τρόπο των τζιτζικιών

τέττιξ: τζιτζίκα

Τζάντε: Ζάκυνθος
 τζωρτζίνος: (*vespa orientalis*) είδος σφήκας (σκούρος, σερσένι) που επιτίθεται σε μέλισσες και μελίσιχα
 τηνη: την
 τήνιος: τηνιακός
 τιναγμός: παλμός
 τινάζω: τινάζω· ρίχνω σφαίρα, -ες, πυροβολώ
 τινάζω τα κώλα: τα τινάζω, πεθαίνω
 τιράντα: τιράντα, καλτσοδέτα
 τισ, τι: κάποιος, κάτι
 τίς, τί: ποιος, τί
 τίς εί: ποιος είσαι;
 το κόβω κουμπουρί: το βάζω στα πόδια, το σκάω
 το κόβω λάσπη: το βάζω στα πόδια, το σκάω
 τοσούτω: τόσο
 του λοιπού: στο εξής
 Τουργούτ: «Ναύαρχος Τουργκούτ» («Τουργκούτ Ρέις» / «Turgut Reis»), θωρηκτό του οθωμανικού στόλου στον Α΄ Βαλκανικό Πόλεμο
 τραβό ραμαζάνι βλ. ραμαζάνι
 τραμουντάνα: βόρειος άνεμος, βοριάς
 τραμπουκαριό: βίαση και θρασεία συμπεριφορά (τραμπουκισμός), σύνολο τραμπουκάν
 τρατάρω/τρατέρω: κερνάω
 τραχύνωμαι: σκληραίνω, καρτιάζω
 τρεμουλιάζω: τρέμω (από φόβο)
 τρεχαντήρι: μικρό και γρήγορο, κυρίως αλιευτικό ιστιοφόρο πλοίο
 τρικαντό: τρίκοχο (στρατιωτικό) καπέλο, δημοκρατικό/επαναστατικό έμβλημα
 τρικλώνος: αυτός που έχει τρεις διακλαδώσεις, απολήξεις
 τρισέκτακτος: πάρα πολύ / εντελώς έκτακτος
 τρισυπέρογκος: ογκωδέστατος
 τριχιά: χοντρό σκοινί
 τρομασμένος: τρομαγμένος
 τρομπόνι: παλιό εμπροσθογεμές τουφέκι/όπλο
 τρουλλουρίδα: (*burhinus oedicnemus*) πετροτουρλί/πετροτουρλίδα, πουλί των ελών και των παρόχθιων περιοχών που χαιρετά κελαιδώντας την πρωινή δροσιά, κορυδαλλάς;
 τρούμπα: τρόμπα, (υδρ)αντλία
 τρουμπέτα: σάλπιγγα
 τροχός: (συνεκδοχ.) αυτοκίνητο
 τρυφήλος: απολαυστικός, ηδυπαθής
 τρυφώ: απολαμβάνω
 τς: τους, τις
 τά: της
 τσαντίλα: υφασμάτινος σάκος για την αποστράγγιση του τυριού
 τσι: τις
 τσιτσιριζώ: τσουρουφλιάω, βασανίζω
 τσου: τους
 τσουμπούσι: τσιμπούσι, φαγοπότι
 τσούπα: τσούπρα, κοπέλα
 τσουτσουμίδα: (*urtica*) τσουκνίδα

τυποκτόνος: φονιάς του τύπου, της ελευθεροτυπίας
 τυπώνω: εντυπώνω, χαράζω
 τύχαι (πληθ.): περιπέτειες, μελλοντικές προοπτικές

υετοφόρος: αυτός που φέρνει/έχει υδρατμούς/βροχή, γεμάτος βροχή
 υπείκω: υπακούω
 υπνώνω: κοιμίζω
 υποβρυχιαμένος: υποβρυχίως
 υποκλίνω: υποκλινόμαι
 υπουργείο: υπουργείο· υπουργικό συμβούλιο, κυβέρνηση
 ύστερος: τελευταίος, προαναφερόμενος στο τέλος

φαληροκτισμένος: χτισμένος στο (Νέο) Φάληρο της Αττικής
 φαμελιά: οικογένεια
 φάμπρικα: εργοστάσιο
 φανικόν οξύ: φαινόλη, «βρομοσάπουνο», απολυμαντικό
 φανός: φανάρι· φανάρι φωταερίου
 φάντες: βαλές, τραπουλόχαρτο με τη μορφή νεαρού υπηρέτη/ιπποκόμου μεσαιωνικού φεουδάρχη
 φάρα: φυλή, ομάδα/είδος ανθρώπων
 φαρμακεύω: φαρμακώνω, δηλητηριάζω
 φαρμακωμένος: δηλητηριασμένος· εμποτισμένος από έντονη επιθυμία
 φασιστής: φασίστας
 φάσμα: φάντασμα
 Φασουλής: πρόσωπο πολλών έργων του Γ. Σουρή
 φαφλαταρία: φλυαρία, πολυλογία
 Φθία η θεσσαλική: Α. και ΒΑ. Φθιώτιδα, όπου το υποτιθέμενο αρχαίο βασίλειο των Μυρμιδόνων
 φθίση: φυματίωση
 φθισιών: φυματικός
 φίλτρον: αγάπη
 φιόρα (πληθ.): λουλούδια, φιοριτούρες
 φιρμάνι: (σουλτανικό, ηγεμονικό κτλ.) επίσημο έγγραφο
 φλογοκαρδιοχτύπι: φλογερό ερωτικό καρδιοχτύπι
 φλοκάτα: χοντρό μάλλινο σκέπασμα ή και ρούχο/επενδύτης με πυκνό χνούδι
 φλωροκαπνισμένος: επίχρυσος, επιχρυσωμένος
 φόγιο: ατύχημα, πάθημα, λαχτάρα
 Φοίβος: Απόλλων· ήλιος
 φοκόλα (πληθ.): ψεύτικοι γιακάδες/κολάρα (*faux cols*)
 φόρμα: μορφή, ρυθμός
 φορογδάρισμο: υπερβολική φορολόγηση, φορομηχητική πολιτική
 φορτώνω: φορτώνω, -ομαι

φουντάρω: βυθίζομαι, βουλιάζω
 φούρια: μανία· μεγάλη βιασύνη
 φούρκα: μεγάλος θυμός
 Φ/φράγκος, -ισσα: ρωμαιοκαθολικό, -ιά (Δυτικο)ευρωπαίος, -α
 Φραγκο-Ρωμά (θηλ.): εξευρωπαϊσμένη Ελληνίδα
 φρενόληπτος: φρενοβλαβής, τρελός
 φρούδος: απατηλός, μάταιος
 'φτάμορφος: εφτά φορές όμορφος, πανέμορφος
 φτιασιδιού (θηλ.): κοπέλα/γυναίκα φτιασιδωμένη, βαμμένη, καλλωπισμένη
 φτιασμένος: φτιαγμένος
 φυλάγω: περιμένω
 φυσομανώ: ξεφυσώ δυνατά και αδιάκοπα
 φωκόλα: αποσπώμενοι αντρικοί γιακάδες (*faux col*)
 φωνώ: φωνάζω, αναφωνώ
 φωσφόρος: φωτεινό ουράνιο σώμα, ήλιος
 φώτα (πληθ.): φώτιση, παιδεία, σοφία· Διαφωτισμός

χαϊμάλι: φυλαχτό κρεμασμένο στον λαιμό
 χαίνω: χάσκω
 χαμαιδρύος: (*teucrium chamaedrys*) τεύκριον ή χαμαιδρύς, χαμοδρυά, θάμνος με φαρμακευτική αξία
 χαμαιλιός(ς): (*carlina/chamaeleon/attractylis gummifera*) μαστιχάγκαθο, μαστιχομάραθο κτλ.
 φυτό με αγκαθωτά φύλλα και ρίζα που μασιέται σαν μαστίχα
 χαμαλίκια, η: πάπινο ή αχυρένιο υπόστρωμα στην πλάτη των αχθοφόρων για διευκόλυνση της μεταφοράς φορτίου
 χαμάλιμπασης: αρχηγός αχθοφόρων (αρχιχαμάλης), αυτός που βρίσκει εργάτες για χαμα-

λοδουλειές σε λιμάνι κ.α.
 χαμνίζω: χαλαρώνω, αδυνατίζω
 χαμπαρτζής: αυτός που φέρνει ειδήσεις (χαμπάρια)
 χάρη: δύναμη, θεία χάρη
 χαρίεις: χαριτωμένος, χαρούμενος
 χασκαρίζω: χαχανίζω
 χιλιδόνι: χελιδόνι
 Χ/χίμαιρα: μυθικό τέρας με κεφάλι λιονταριού, σώμα κατσίκας και ουρά δράκοντα· απραγματοποίητο όνειρο, ουτοπία
 Χίος: Χιώτης
 χι(ι)ούμηξε(ν) (γ' εν. οριστ. αορ.): χύμηξε, όρμησε
 χολάτος: αυτός που έχει πράσινο βαθύ χρώμα
 χολικιάζομαι: χολώνωμαι, πικραίνωμαι ή οργίζομαι
 χότζας: μουσουλμάνος ιεροδιδάσκαλος
 χούμηξε βλ. χι(ι)ούμηξε(ν)
 χρέγια (πληθ.): χρέη
 Χρισσό: Χρισσό Φωκίδας (αρχαία Κρίσ(σ)α), χωριό κοντά στους Δελφούς
 χρώμα: χρώμα· βαφή, ψιμίθιο
 χρωστεί της Μιχαλούς: είναι ελαφρόμυαλος, τρελός
 χωρώ: προχωρώ

ψειρής: ψειριασμένος, βρόμικος
 ψευδός: τσευδός (εδώ, με αδυναμία/δυσκολία στην άρθρωση του ρ)
 ψεύστης: ψεύτης
 ψήφισμα: απόφαση ύστερα από ψηφοφορία
 φοφισμένος: φόφοις, πολύ πεινασμένος
 ψυχή: ψυχή· ευψυχία· αγαπημένο πρόσωπο

ως λέγουν: όπως λένε

ΠΙΝΑΚΑΣ ΟΝΟΜΑΤΩΝ ΠΡΟΣΩΠΩΝ (Επιλογή)

Συμπεριλαμβάνονται, επιλεκτικά, μόνον κύρια ονόματα νεότερων προσώπων (τέλη 18ου αι. κ.ε.) και ψευδώνυμα ή παρωνύμια τους.

Αβέρωφ: Γεώργιος Αβέρωφ (Γεώργιος Αυγέρου Βασιλάκας, 1815-1899), έμπορος, επιχειρηματίας και (εθνικός) ευεργέτης
 Αγγλίσ: Esmé Scott-Stevenson (1853-1925), βρετανίδα σύζυγος του πρώτου αρμοστή της Κερύνειας, συγγραφέας του βιβλίου *Our Home in Cyprus* (1880)
 Αινιά: Γεώργιος Αινιάν (Οικονόμου ή Αναγνώστου ή Αναγνωστόπουλος, 1788-1848), αγωνιστής της Επανάστασης και (όπως και οι αδελφοί του Χριστόδουλος, 1794-1852, και Δημήτριος, 1800-1881, σε διαφορετικές θέσεις) κυβερνητικό στέλεχος και γερουσιαστής επί Ι. Καποδίστρια

Αλήπασας: Αλή πασας Τεπελενλής (1740-1822), αλβανικής καταγωγής πασάς των Ιωαννίνων
 Αλφρέδος: Αλφρέδος Ερνέστος Αλβέρτος (Alfred Ernest Albert, 1844-1900), δούκας της Σαξονίας-Κοβούργου και Γόθης, και κατόπιν του Εδιμβούργου, δευτερότοκος γιος της βασίλισσας Βικτορίας και εψήφισμένος δεύτερος βασιλιάς της Ελλάδας
 Ανδρέας, κυρ- βλ. Συγγρός
 Αργυρόπουλος: Ιωάννης Αργυρόπουλος (1852-1920), γιατρός και μακεδονομάχος
 Ατρείδης: Αγαμέμνων, γιος του Ατρέα, βασιλεύς των Μυκηθών

Αυγουστίνος: κόμης Αυγουστίνος Αντώνιος Μαρία/Μάριος Καποδίστριας (1778-1857), αδελφός του Ι. Καποδίστρια και δεύτερος Κυβερνήτης (1831-1832) της μετεπαναστατικής Ελλάδας
Αφεντούλης: Θεόδωρος Αφεντούλης (1824-1893), γιατρός, συγγραφέας, καθηγητής του Πανεπιστημίου Αθηνών και κριτής του Βουτσινάου ποιητικού διαγωνισμού
Βαϊάνος, Μάριος: Μάριος Βαϊάνος (περ. 1905/1908-1975), αιγυπτιώτης δημοσιογράφος που έζησε τα παιδικά του χρόνια στη Χίο και αργότερα εγκαταστάθηκε στην Αθήνα
Βαλαμπορόκος: (παρων.) Αριστοτέλης Βαλαωρίτης
Βικτωρία (Alexandrina Victoria, 1819-1901), βασίλισσα του Ηνωμένου Βασιλείου και αυτοκράτειρα των Ινδιών
Βινιεράτος: Παναγής Κομποθέρας Βινιεράτος (†1902), συμβολαιογράφος και δήμαρχος Αργολοίου στα χρόνια 1866-1874, 1881-1883, 1891-1895
Βλαχάνης: Χρήστος Γ. Βλαχάνης (†1888), κεντρικός ταμίας του κράτους ως το 1885 και γενικός επίτροπος επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο
Βοναπάρτης: Ναπολέων Α΄ Βοναπάρτης (Napoléon Bonaparte, 1769-1821), στρατηγός της Γαλλικής Επανάστασης και αυτοκράτορας (1843-1911), νομικός, βουλευτής και υπουργός κυβερνήσεων του Χ. Τρικούπη
Βουτινιάς: Ιωάννης Βουτινιάς (1834-1902), λόγιος και χρηματοδότης του (αθηναϊκού πανεπιστημιακού) Βουτσινάου ποιητικού διαγωνισμού
Γαρδίκι: Γαρδίκι Τρικάλων, ορεινό χωριό της Ν. Πίνδου
Γεγές του Κρεστενίτη βλ. Κρεστενίτης
Γεννατάς, Τζοβάννης: Ιωάννης Γεννατάς (1777-1847), υπουργός κυβερνήσεων του Ι. Καποδίστρια (1829-1831)
Γεωργαντάς: Ιωάννης Γεωργαντάς (γενν. 1850), νομικός και πολιτικός
Γλαράκης: Γεώργιος Γλαράκης (1789-1855), γιατρός, λόγιος, υπουργός των κυβερνήσεων του Ι. και του Α. Καποδίστρια, αλλά και μετακαποδιστριακών κυβερνήσεων
Γλήνης, Γ.: Γεώργιος Ν. Γλήνης (1831-1870), εκδότης της εφ. Το Μέλλον (1863-1877)
Δηληγιάννης/Δηλιγιάννης: Θεόδωρος Δηλιγιάννης (περ. 1820/1825-1905), νομικός, πολιτικός, αρχηγός του Εθνικού Κόμματος και, επανειλημμένα, πρωθυπουργός (1885 κ.ε.)
Δημητρακάκης: Δημήτριος Γ. Δημητρακάκης (1823-1888), νομικός και πολιτικός
Δήμιτσας: Μαργαρίτης Δήμιτσας (1830-1903), φιλόλογος και συγγραφέας

Δούνης: Κ. Δούνης, δημοσιογράφος, μέλος πολλών εθνικιστικών και «αυτρωτικών» εταιρειών/οργανώσεων
Εξαρχόπουλος: Γεώργιος Εξαρχόπουλος-Ματθαίος (περ. 1780-1853), εκκεντρικός ποιητής από την Αμοργό (παρων.) Κ. Π. Καβάφης
Ετέμ πασας: Ethem pasha (1851-1909), αρχηγός του οθωμανικού στρατού κατά τον Ελληνοτουρκικό Πόλεμο του 1897
Ζωγράφος: Κωνσταντίνος Ζωγράφος (1796-1856), γιατρός, πολιτικός και στέλεχος κυβερνήσεων του Ι. Καποδίστρια (1828-1831)
Θαλειδής: Κωνσταντίνος Θαλειδής (†1860), δάσκαλος της εκκλησιαστικής μουσικής και ποιητής
Θεοτόκης: Γεώργιος Θεοτόκης (1844-1916), νομικός, πολιτικός και, επανειλημμένα, πρωθυπουργός (1899κ.ε.)
Θοδωράκης, Θοδωρής βλ. Δεληγιάννης
Ιασονίδης: Ονούφριος Ι. Ιασονίδης (1846-1916), κύπριος λόγιος, συγγραφέας και πολιτικός
Ισίδωρος Ducasse: Isidore-Lucien Ducasse (1848-1870), γάλλος ποιητής γεννημένος στην Ουρουγουάη και γνωστός με το ψευδ. Κόμης του Λοτρεαμόν (Comte de Lautréamont)
Καλλίνσκις: Ανδρέας Καλ(λ)ίνσκις (Andrzej Kallinski, 1806-1893), πολωνολιθουανικής καταγωγής γραμματέας του Όθωνα και του Γεωργίου Α΄
Καραβίδας: ίσως μαγαζάτορας της Αθήνας στο β΄ μισό του 19ου αι.
Κατσιογένη, Γ.: Γεωργία Κατσιογένη, ψευδ./υποτιθέμενο όνομα του Παναγιώτη Πανά
Κατσίνας: Δημήτριος Λ. Κατσίνας (1874-1945), δικηγόρος και πολιτικός
Κεραυνός: παρων. του στρατιωτικού, πολιτικού και πρωθυπουργού (1926, 1935) Γεώργιου Κονδύλη (1879-1936)
Κίπλιγκ: Rudyard Kipling (1865-1936), βρετανός συγγραφέας
Κόκκος: Δημήτριος Κόκκος (1856-1891), δημοσιογράφος και συγγραφέας
Κοκοράβας: Αθανάσιος Κοκοράβας, εκδότης της εφ. Ημέρα (Αθήνα, 1880 κ.ε.)
Κολανδρούτσος: Γεώργιος Ανδρούτσος ή Κολανδρούτσος (περ. 1782-1849), αγωνιστής της Επανάστασης και στέλεχος καποδιστριακών κυβερνήσεων
Κομούτος: οικογενειακό όνομα ευγενών της Ζαχύνθου (Αντώνιος Κομούτος, 1748-1833· Γεώργιος Α. Κομούτος, †1865)
Κόντος: Κωνσταντίνος Σ. Κόντος (1834-1909), κλασικός φιλόλογος, καθηγητής του Πανεπιστημίου Αθηνών
Κορδορούμπας: Ιωάννης Δ. Κορδορούμπας ή Δημήτριος Ι. Κορδορούμπας, θεολόγος
Κορομηλάς: Δημήτριος Κορομηλάς (1850-1898), δημοσιογράφος και συγγραφέας

Κούγκαν: (John Leslie Coogan ή «Jackie Coogan», 1914-1984), αμερικανός ηθοποιός διάσημος για τους παιδικούς ρόλους του σε έργα του βιβού κινηματογράφου στη δεκαετία του 1920
Κουμουνδούρος: Αλέξανδρος Κουμουνδούρος (1815-1883), νομικός, πολιτικός και, επανειλημμένα, πρωθυπουργός (1865 κ.ε.)
Κουμπάρης: Αλέξανδρος Κουμπάρης (1763-1862), φίλικός
Κρεστενίτης: Ιωάννης Κρεστενίτης (1850-1915), πολιτικός
Κωσταντάς: Πολυχρόνης Β. Κω(ν)σταντάς (1833-1895), πολιτικός, εκδότης εφημερίδων
Κωσταντίνος: Μέγας Κωσταντίνος· Κωνσταντίνος ΙΑ΄ Παλαιολόγος
Λάππας: Δημήτριος Λάππας, βουλευτής (1905), ευεργέτης
Λομβαρδιανόι: οπαδοί του Κ. Λομβάρδου, βλ. παρακάτω
Λομπάρδος: Κωνσταντίνος Λομβάρδος (1820-1888), γιατρός, πολιτικός, ιδρυτής του επτανησιακού Κόμματος των (Ενωτικών) Ριζοσπαστών και βουλευτής
Λόντος: Ανδρέας Χ. Λόντος (1811-1881), νομικός, πολιτικός και διπλωμάτης
Λόου: Robert Lowe (1821-1892), βρετανός συντηρητικός πολιτικός
Λούης: Σπύρος Λούης (1873-1940), ολυμπιονίκης μαραθωνοδρόμος
Μακράκης: Απόστολος Μακράκης (1831-1905), χριστιανολόγος/ιεροκήρυκας, δημοσιογράφος και συγγραφέας
Μαλέας: Γεώργιος Μαλέας, πολιτικός, βουλευτής στην περιφέρεια Μεγαρίδος (1895)· Ιωάννης Μ. Μαλέας, κτηματίας και πολιτικός
Μαργέλος: Θ. Μαργέλος, συγγραφέας και πολιτικός
Μαρή βλ. Σουρή, Μ.
Μάρκο-Κράλιος: Marko Kraljević/Mrnjavec (περ. 1335-1395), ηγεμόνας της Σερβίας και της Β. Μακεδονίας, που σκοτώθηκε πολεμώντας τους Οθωμανούς και έγινε ήρωας της λαϊκής παράδοσης
Ματθαίος βλ. Εξαρχόπουλος
Μαυρομαράς: Γρηγόριος Μ. Μαυρομαράς (1830-1902), νομικός και πολιτικός
Μαυρομιχάλης: Κυριακούλης Π. Μαυρομιχάλης (1850-1916), πολιτικός και πρωθυπουργός (1909-1910)
Μεσσηνέζης: Ιωάννης Μεσσηνέζης (1822-1896), νομικός και πολιτικός από το Άγιο
Μεταξάς: Ανδρέας Π. Μεταξάς (1790-1860), αγωνιστής της Επανάστασης, στέλεχος κυβερνήσεων του Ι. Καποδίστρια και, αργότερα, πρωθυπουργός (1843-1844)
Μιχαλβόδας: «(βοε)βόδας Μιχαήλ»· εδώ, οδός Μιχαήλ Βόδα: δρόμος του κέντρου των Αθηνών, ονοματισμένη προς τιμήν του τελευταίου φαναριώτη ηγεμόνα («βόδα») της Μολδαβίας και, αργότερα, διπλωμάτη Μιχαήλ Σούτσου-Βόδα (1778/1884-1864).

Μουσσολίνι: Benito Amilcare Andrea Mussolini (1883-1945), πολιτικός και δικτατορικός πρωθυπουργός της Ιταλίας (1922-1943)
Μουσταφάδες: οθωμανοί πασάδες του 19ου αι., από τους οποίους διασημότερος ο πολιτικός, διπλωμάτης αρχιτέκτονας των μεταρρυθμίσεων του Τανζιμάτ Μουσταφά Ρεσίτ πασας (Mustafa Resid pasha, 1800-1858)
Μπέλλος: Λουκάς Μπέλλος (1848-1913), συγγραφέας, δημοσιογράφος και πολιτικός
Μποδοσάκης: «Προδρομάκης», Πρόδρομος («Μποδοσάκης») Αθανασιάδης (1890/1891-1979), επιχειρηματίας και βιομήχανος
Μπουρδούσης: Δημοσθένης Μπουρδούσης (†1883), άστεγος ζητιάνος και χαρακτηριστικός τύπος της Αθήνας στο β΄ μισό του 19ου αι., γνωστός ως «Συπόλιτος Ιππότης»
Μυριανθούσης: χαρακτηριστικός άστεγος τύπος της Αθήνας στο β΄ μισό του 19ου αι.
Νάννες: κόμης Ιωάννης Καποδίστριας (1776-1831), πρώτος Κυβερνήτης (1828-1831) της μετεπαναστατικής Ελλάδας
Νερμάν Χ/χαν: πρεσβευτής της Περσίας στη Βιέννη το 1878 και έκτακτος απεσταλμένος του σάχη στην Ελλάδα το 1888, για σύναψη διπλωματικών σχέσεων των δύο χωρών
Νταβέλης: Χρήστος Νταβέλης (1832-1856), περιβόητος αρβανιτοβλάχος λήσταρχος της Αττικοβωιωτίας
Ξένος: Στέφανος Ξένος (1821-1894), επιχειρηματίας, δημοσιογράφος και συγγραφέας
Ξηναράκος: Π. Γρηγοράκης (ή Ξηναράκος), «κεντρικός ταμίας» του κράτους από το 1885 κ.ε. (επί κυβερνήσεων Δεληγιάννη, Χ. Τρικούπη κτλ.)
Οδυσσεύς: Οδυσσεύς Ανδρούτσος/Ανδρίτσου (1788-1825), αγωνιστής της Επανάστασης
Παιγνιδογάτσουλο, Ε.: υποτιθέμενο όνομα του Μικέλη Άβλιχου
Πανόπουλος: Κωνσταντίνος Πανόπουλος (1870-1952/1966), καλαβρυτινός λήσταρχος και συγγραφέας
Παπαγιαννακόπουλος: Ανδρέας Παπαγιαννακόπουλος (1845-1811), νομικός και πολιτικός
Παπαμιχαλόπουλος: Νικόλαος Παπαμιχαλόπουλος (1827-1888), πολιτικός
Πασαγιάννης: Κωνσταντίνος Γ. Πασαγιάννης (1872-1933), νομικός, δημοσιογράφος και συγγραφέας
Πρωπιάς: ίσως επιχειρηματίας της Αθήνας στο β΄ μισό του 19ου αι.
Πρίμο ντε Ριβέρα: μαρκήσιος Miguel Primo de Rivera y Orbaneja (1870-1930), στρατιωτικός,

- πολιτικός και δικτατορικός πρωθυπουργός της Ισπανίας (1923-1930)
- Ράλλης: Αμβρόσιος Ράλλης (1798-1886), βαθύπλουτος επιχειρηματίας της Τεργέστης και χρηματοδότης του (αθηναϊκού πανεπιστημιακού) Ράλλειου ποιητικού διαγωνισμού· Δημήτριος Ράλλης (1844-1921), νομικός, πολιτικός και, επανειλημμένα πρωθυπουργός (1897 κ.ε.)
- Ραλλού βλ. Ράλλης, Δ.
- Ράμφος: Κωνσταντίνος Ράμφος (1796-1871), αγωνιστής της Επανάστασης, διπλωμάτης και λογοτέχνης
- Ρεούφ μπης, Ρεούφης: Hüseyin Rauf Orbay (1881-1964), αξιωματούχος του οθωμανικού ναυτικού και, αργότερα, τούρκος πολιτικός
- Ρόκκος βλ. Χοϊδάς
- Ρούκης: Αρστείδης Ρούκης (1854-1903), νομικός, δημοσιογράφος και δημόσιος υπάλληλος
- Ρούμβολδ: Sir Horace Rumbold (1829-1913), βρετανός διπλωμάτης στην Αθήνα (1884-1888) και σε πολλές άλλες χώρες
- Ρωμής: ψευδ. του Γεώργιου Σουρή
- Σαιν-Ζουστ: Σεν-Ζύστ (L.-A.L. De Saint-Just, 1767-1794), «αρχάγγελος της Τρομοκρατίας», γάλλος αδυσώπητος επαναστάτης
- Σγούτας: Δημήτριος Α. Σγούτας (1842-1921), αρχιτέκτονας
- Σεμιτέλος: Δημήτριος Χ. Σεμιτέλος (1830-1898), πανεπιστημιακός καθηγητής της Ελληνικής Φιλολογίας
- Σλίμαν: Ερρίκος Σλίμαν (J. L. Heinrich J. Schlie-mann, 1822-1890), γερμανός επιχειρηματίας, αρχαιολόγος και ανασκαφέας της Τροίας και των Μυκηνών
- Σουρή, Μαρί(α)/Μαρή Κωνσταντινίδου-Σουρή (1859(;)-1934), σύζυγος του Γ. Σουρή από το 1881
- Σπάρταλης: Μιχαήλ Σπάρταλης (Michael Spartali, 1818-1914), πλούσιος ομογενής έμπορος/εφοπλιστής και πρόξενος της Ελλάδας στο Λονδίνο (1866-1882), πατέρας της προραφαηλικής ζωγράφου Μαρίας Ευφροσύνης Σπάρταλη-Στίλμαν (Spartali-Stillman)
- Σταύρος, κυρ-: Γεώργιος Σταύρος (1788-1869), έμπορος, επιχειρηματίας/τραπεζίτης και στέλεχος κυβερνήσεων του Ι. Καποδίστρια (1828-1829)
- Στεφανίδης: ίσως ο Νικόλαος Στεφανίδης (Ζαγορά 1812/1817-1901), βουλευτής Αιγαίας (1881 κ.ε.)
- Συγγρός: Ανδρέας Συγγρός (1830-1899), έμπορος, επιχειρηματίας, τραπεζίτης, πολιτικός και (εθνικός) ευεργέτης
- Ταβουλάρης, Νύσιος: Διονύσιος Ταβουλάρης (1842-1928), ηθοποιός και θιασάρχης
- Τάμσον: Timeson, αγγλότροπο επώνυμο/ψευδώνυμο του δημοσιογράφου της Ακροπόλεως Ευστάθιου Χρονόπουλου (;-περ. 1920)
- Τάφαρι: (Ras) Tafari Makonnen (1892-1975), πραγματικό όνομα του κατοπινού αυτοκράτορα Haile Selassie I, που, ως αντιβασιλιάς της Αβησσυνίας (1916-1930) επισκέφθηκε την Ελλάδα τον Αύγουστο του 1924 και πρόσφερε στους μικρασιάτες πρόσφυγες 300 βόδια από τη χώρα του
- Ταχίρης: Ταχίρ μπης (Cibalili Tahir Mehmed bey), ναύαρχος του οθωμανικού στόλου κατά τον Α΄ Βαλκανικό Πόλεμο
- Ταχσίνης: Χασάν Ταχσίν πασας (Hasan Tahsin paşa, 1845-1918), ελληνομαθής μουσουλμάνος αλβανός στρατιωτικός του οθωμανικού στρατού, διοικητής της Υεμένης και αργότερα της Θεσσαλονίκης κατά τον Α΄ Βαλκανικό Πόλεμο
- Τόνη(ς) Μαρία(ς): κόμης Αντώνιος-Μαρία/Μάριος Καποδίστριας (1741-1819), πατέρας του Ι. Καποδίστρια
- Τριγγέτας: Δημήτριος Δ. Τριγγέτας (1814-1886), στρατιωτικός, πολιτικός, διπλωμάτης και υπουργός σε κυβερνήσεις των Δ. Βουλγαρη και Θ. Ζαΐμη
- Τρικούπης: Σπυρίδων Τρικούπης (1788-1873), συγγραφέας και ιστορικός, υπουργός κυβερνήσεων του Ι. Καποδίστρια (1828-1829) και πρώτος έλληνας πρωθυπουργός (1833)· Χαρίλαος Τρικούπης (1832-1896), διπλωμάτης, πολιτικός και, επανειλημμένα, πρωθυπουργός (1875 κ.ε.)
- Τσαγκόφ: Αλεξάντ(α)ρ Τσόλοφ Τσανκόφ (Александр Цолов Цанков, 1879-1959), οικονομολόγος και πραξικοπηματίας πρωθυπουργός της Βουλγαρίας (1923-1926)
- Φιλήμων: Τιμολέων Ι. Φιλήμων (1833-1898), πολιτικός, δήμαρχος της Αθήνας, δημοσιογράφος και εκδότης της αθηναϊκής εφ. Αιών
- Φροσύνη, κυρά: Ευφροσύνη Βασιλείου (1773-1801), σύζυγος εμπόρου και ανεψιά αρχιερέα, που μαζί με άλλες συντοπίτισσές της ρίχτηκε από τον Αλή πασα στη λίμνη των Ιωαννίνων και πνίγηκε
- Χαρίσης: Παύλος Δ. Χαρίσης (1830-1902), συγγραφέας του βιβλίου Σκέψεις περί ενώσεως των απανταχού διεσπαρμένων Ελλήνων διά της Εκκλησίας και των σχολείων (1873)
- Χασεκής: Χατζή Αλής Χασεκής (Haci Ali Haseki, †1795), αρπακτικός και τυραννικός διοικητής της οθωμανικής Αθήνας
- Χατζόπουλος: Δημήτριος Χατζόπουλος, βουλευτής Αιτωλοκαρνανίας (1879 κ.ε.)
- Χίος βλ. Βαϊάνος
- Χοϊδάς: Ρόκκος Χοϊδάς (1830-1890), δικαστής και πολιτικός
- Χριστόπουλος ο Μπόλικος: Ασημάκης Τζ. Χριστόπουλος (†1909) (;)